

ՔՈՒՆԻՔՈՅ բարձրագույն ուսման խոր-
նուրդի նախագիտել ջրբերական մը
ղիված է Համալսարաններու տեսու-
րիներէն, Հրահանգելով որ Հայ եւ
Հնդկ ուսանողներէ իրենց կամակ
տանկերն օրերու, քաջակախելու ար-
ածութիւն տրուի: Դիզուած է Հայկա-
կան եւ հրեական տանկան օրերու քանի-
սի: Հայկականներն Համար չորս թե-
ւական հուռւ է: Մանդիք (Յունահա-
5-7), Ասպ Հնդկերէն, Ասպ Ուրբաթ
Եւ Զատիք (Մարի 11-12):

ԱՌԱՋԱԿԻՆ ԵՂԱՎՅՐԸ

(ՃԱՌՓՈՒՆԻ ԼՆԱՄԵՆԻ ԷԼԷՔԵԱՐԻՆԵՐԷՆ)

Շատ տարիներ առաջ գիտալի լով, շինարար ըմբռնող կ'երթայ և զբխանալիք էր մէջ երբեք մտնէր զանկալ կր ծնի:

Առաջ եղբայրը շարասիրտ ու առնապաշտ էր ծննդան, այն տառի ձան, որ ծնողքը ժառանգութիւնն էր զրկելն զինքը: Ան ալ գլուխը կ'առնէր ու կ'երթայ չես գիտէր ուր:

Շուտով Հայրը կը հիւանդանայ և կը մեռնէ: Թէկ կրտսերը գլուխը արթնանալու ու ժողովն է, բնականաբար շարասիրտն է չի կրնար խուսափել: Մտնէր քանի տարու չեցած, բրնձի իրենց գաղտը կը փափանքէր, եւ երեսուսորդը յայտնի աղբակներէն խնամքին յամենակը, կը մեկնէ ինչո՞ւ մայրաքաղաքը, գործով որ պարտաւոր: Լո՞ւն ծառայութեան կը մտնէ թժեշկ մը ասն մէջ:

Ժամով իր անակալը կը թափանցի, և մէկ պրնձազգումը միտնէր յով գնելով, տասը տարուան մէջ կ'ընթերցէր գումար մը կը գնէր: Այն տարին տրոշէր կը պարզէր փեմար և կը յայտնէր քաղաքը ծննդաքաղաքը կրտսերին, փափկ դեմ մայրը ողջ է:

— Գովելի ծնողք մըն է, կը պատահարէր թժեշկը և իրեն հրաժեշտ պարգևն՝ գումար մը ևս կ'առնէր:

Երեսուսորդը կը հեռանայ Կոտայն և երկար ճամբայ ու կը բռնէ: Սակայն Ջեռուի գաւառին մէջ աւազակները կը յարձակն և ոչ միայն փախ եղած ամբողջ դրամը կը խլեն ձեռքէն, այլևս կը մերկայանան: Ինչ շար բարտ, այս բնէն օրի Հայտն, կը մտածէ խեղճը: Խոսք տարուան վառարանը մէկ ակնթարթի մէջ ջուրը ինկաւ:

Տո՞ւն երթա՞մ հիմա պարագ մեռելով:

Ուստի կը դիմէ աւազակներուն:

— Ընդունեցէ՛ք զիս իբրեւ ծնունդ, որովհետեւ այս փնիկով մէջ մէկ տղի հետեւ երթալ այլուս: Աւազակները բոլորովին անգործ չէին: Շապիկը կը հազցնէր երեսուսորդին, գործող տնո՞ւր իսկ կոտորել կը բնոցներ ու կ'առաջնորդէին իրենց որբը:

Երկու-երեք օր կը մնայ հետեւին և ծանր ու թեթեւ կ'ընէ: Ստիպել ի վերջոյ կը համոզուի որ կողոպտուող չի կրնար իր արեւտուրը գտնալ: Այնպէս որ աւելի լաւ է ինչո՞ւ գտնալն ու կրկին ծառայութեան մտնել: Աւազակներուն կը յայտնէ ժառանգութիւնը, անոնք ալ կը յօժարեն:

Շապիկ մը լուսի պիտի բաշէ ինձի, կ'ըսէ երեսուսորդը, սակայն թուրս անպատճառ եւ կ'ուզուի: Ծանորացութեան համար քանի էր զգալ, խառնալ չունէրին պաշտպանելու համար:

Աւազակները կը պատասխանեն, որ գործող վերադարձնելու իրենց սովորութեան հակառակ է: Քեզի ուրիշ թուր մը պիտի տանք, կ'ըսեն: Ան գտած: Ու զրկալով կ'ուզուի մը կը գնեն տանք: Երեսուսորդը ժամոգտ թուր մը կ'ընտրէ, շորտակալութիւնը կը յայտնէ և ճամբայ կ'ընէ: Ըտոյի մէջ առաջին տարի մէկն զատ մէկը չունենա-

լով, շինարար ըմբռնող կ'երթայ և զբխանալիք էր մէջ երբեք մտնէր զանկալ կր ծնի:

Այդ թժեշկը զիպտածաւ, թուրս շարասիրտը ընող կ'ընթերցէր: Խոստովանալիք գնա՞ծ է և նորքը ձեռք բերելու ալ հետամտաւ: Ուստի երեսուսորդին կը թելադրէր ցուցնել աւազակներուն տուածը: Առանձին իսկ նայաւ ձեռքի թժեշկը կը հասկնար որ խառն արժէքաւոր թուր մըն է և բանիցս զինուորական մըր կանչել կու տայ: Մասնակցութեամբ կը յայտնէ որ միայն կ'ուզուի մը պատրաստ է առաջ թուրին համար: Կրկնապատիկ երեսուսորդին տասը տարուան ծառայութեամբ վառարանին:

— Ձեռն ակնկալած նման բախտ մը, կ'ըսէ երեսուսորդը թժեշկին: Ան տանի թող տուր որ անյայտալ մօրս երթամ:

Խոսակցող կ'ուզէր խոսակցել Ջեռուի գաւառին բնակչին ճամբաներէն: Սակայն երկար-բարակ ճամբանից ետք ոչ միայն առաջինը համար կը բռնէ, այլևս վճարաւորքն կը դիմէ զէպի աւազակներուն ողբը:

— Բարեւ տալմընդ, կ'ըսէ, յուսած աղէկ եմ: Ձեր տուած թուրը մեծ գումարեւ մը փողարկել վաճառած եմ, զուգ իմ ձեռքէս անոր կէտի չափ խաճէ: Ուրեմն չա՛նա՛մ, ծիւ կ'ըսէր կը բերեմ ձեզի: Իմն ինչպէս դրամ ինչ պէտք չունիմ:

Աւազակները ափ ի բերան կը մընան, Մին աւազակները երեսուսորդին երեքը կը գնէն ու շինուով ու յանկեցեմ կ'ըսէ: Դուն ըսած էիր որ էթիքիդ բաշէն կը սիրել, զիպտու անոնք թուր տանին: Երեսուսորդը զիպտին անոնք կու տայ, ետքն ալ ծնողքին անուններ: Աւազակները կը հաւաքէ:

— Երկեքը մեկն բան կը տանէ: Ջիւ չես կրնար լինել, փոքր էիր այն տան: Բոլորեալը եմ: Ան թէ ուր հասած եմ: Սեր երախտը մեկն ձեռք նորս արեւը կը վազէ, սակայն մեր սիրտերը չա՛նա տարեր են:

Աւազակները իր ժողովը կը ժողովէ տուր ու կը յայտարարէ:

— Երկար տանէ ի վեր միայն ետք, ա՛նա ըստեղծուել ժամը հաւա՛ս: Սեր ըստեղծուել գտնաւորակէն միայն ճամբորդութեան ճախը կ'առնեն, մնացեալը մէկն ինչը ըստեղծուել ինչպէս որ յարմար կը գտնէր:

Եւ երկու երախտները կ'ուզուին իրենց Հայրենի գիւղը: Բրնձի իրենց զգալու եւ կը գնէին: Երբ անոնք հազար կը հասնէ, առաջ երկար կը պնդէ որ կրտսերը ժառանգէր զայն, մինն մեր երեսուսորդը հակառակ կը պնդէ: Այդպէս, մէկը միայն կ'ընտրէ կը ջանան ժառանգութիւնը, մինն որ աւազակ զուրկ արժեքով կուտակած կը գտնայ և անյայտ մըր կը մեկնէ: Անկախաբար, Երկու գաւառին մէջ քաջաբան և ազգի երեսուսորդները պակաս չեն, սակայն այս պատմութիւնը մեկն է ու հոն կը պատմուի բերեմ-բերան:

Հայտնաբեր ՆԵՌՔԱՂԱՅԱՆ

ԳԷԹ ՄԻ ՔԱՆԻ ՕՐ ԱՌԱՆՅ ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ

ՍԻՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Դեռ լույսն ու մութը խառն է, օրը նոր է ուղեւձ ծագել կալմարի զլինի, իսկ Ղաչաղան գիւղը զբրդմբում է լուրիք:

— Չուռանձի Գառան եկել է, Սիրիբից եկել է...

Ես չառ փոքր էի, բայց բոլորի նման դիմել, որ Հայրս ու Պատահարը գրեթէ նոյն նակատարներն են ունեցել: Բ. Համաշխարհայինի ժամանակ:

Երկուսն էլ նախ ծառայել են Կովկասեան զորամասում: Ու հենց այդպէս էլ մի քանի ամիս ծառայելուց յետոյ Կոտայն գտնել է պատահար: Ծախէ էին ու արխիւր «Նո» կը գլուխ երակներում, բայց անհայտ էին: Երկուսն էլ ընտանիք էին թողնել զիւրիւր: Հայրս երկու, Պատահարը՝ մէկ աղջիկ գտաւ: Բայց պատահարը չ'արդարէ, թէ ով ինչ է թողնում իր ետեւում: Հայրս ու Պատահար ընդամենը մի քանի ամիս կուտակեցին: Յետոյ, Հայրս մի օր պիտի պատմէր զերեք ընկնելու պատմութիւնը:

— Հայ չկար, չոր չկար, դիմաւորւմ էինք: Բայց օր զինք չկար, ո՞նց դիմաւորայինք: Հինգ հօդի հերթի կանգնած պատում էր, որ իրենցը առաջ կանգնածը խփում, որ ինքը վերցնէր նրա զինքը:

Ու ողջ զորամասով գերեւ ընկան: Հայրս ստում էր, որ իրենց զորամասը վաղուցիկ քանակի հետ ոչ մի կապ չունէր: Բայց այն ժամանակի բոլոր գերեւ ընկածներին «վառարակա՛ն» էին տուել ու հայրենիքի գաւառներն պիտակ խփում նակատներին:

Գիտե՞ք, երբ է պատմել Հայրս այս ամէրը ինչ: Իր մաշիկը մի քանի ամիս տանը, ձմարն էր երկու, երբ եւ 50ին ըստ կին էի, ինքը՝ ու թուսէինք ստակներ: Իր ողջ ցամաք փոխանցեց ինձ ու գնաց:

Պատահարը ինչպէս, Հայրս ճանաչեցեալներուց մէկն էր: Մի տարի էր անցկացրել ճամբարում, երբ մի օր էլ մի Ֆերիդը կու իր համար տալուստողներն տանելու: Հայրս նրանց մէջ էր: Յետոյ ինչ է անում այդ Ֆերիդը, Հայրս այլ կին ճամբար էր վերադառնում: Այլուստուք էր գտնում: Ու այդպէս: Անցածն են տարիներ: Ու բարեւ այդ Գիտնալիցին Այգիւրն այնքան է կապում հօրս, որ երբ Սովետական տակ գտնում է միակ օրդին, Հայրս ինքնոր է իր գրաւարները:

Առաջարկում է ամուսնանալ հօրս՝ Թերեզի հետ, որը ամուսնու հետ հարցնեց աղբիւ մէկ-երկու ամիս ընդամենը: Հայրս, զգիտեմ, սիրել է Թերեզին, ուղեցնել է մայր, բայց մեղքով է ու հակառակ Հայրենիքի գաւառների կրկին, փորձել է ստիպ գտնալ: Երեւի սիրել է Թերեզին, որովհետեւ ստիպ գտնալուց յետոյ ծնուած աղջկան Թերեզ անունը տուեց:

Երկար ամիսներ են տանել, մինչ եւս ուղեով Երեւանից Հայրս տան է հասնել: Ես չեմ կարողա-

նում հաւատալ, որ Հայրս գիշերներ ծախել ու ցերեկներ թաքնուել է: Մէկ-մէկ էլ կ'ընէր է գնացել պարէն: Մի տեղ փայլ է կ'ուրեղէ, կ'ընկնէր: Մի տեղ պատ էլ շարք, կ'ընկնէր: Եւ Մի տեղ էլ Թերեզի նման հասկում է ստեղծել ու հաւատ պտղով: Ձի մոտանում այն մի քանի փոքրէք հայր, որ պատ երկաթագնի կրկին թափում:

Մի օրից արտաւ ու ցաւալի պատմութիւն է հօրս այդ ողբակալը, որ չեմ ուզում խոսնել այս պատմութիւնը:

Գիւրգու՝ երբ անցնում են ուրախ երեւի տալիս պահեր, Հայրս ժամանում է, թէ ինչպէս պիտի օրը իր պաշտօն, ինչ պատասխան պիտի տայ իր զգաւանանութեան համար:

Պատահար էլ մի քանի օր յետոյ գիւղ եկաւ, երեւի կրկնելով նոյն ճանապարհը: Ու սպուռեցին օրեքով հարցաճանաչութիւններ, յարգալիքներ, անցնալիքներ օրեքով անցանք: Երբ ամուսնացանք:

Մի օր Պատահար ընտանիքը բնակեց Սիւրբի: Բայց այդ հազարաւորների միջից այն երկուսին ընտարն էր, որ յետ եկաւ 58 թուականին:

Իսկ Հայրս մնաց, շարունակեց: Ինչ էր արել, ինչ էր խոսել, ո՞նց էր խոսել, չէին արտաբեր:

Կարո՞ղ է մի՞ թէ՛ ձմարուց է հանդիպել այդ ցամաք չեղած ժամառանկերում: Կարո՞ղ է պատմել, թէ ոնց է արեւնոտում ուղեղով մի տարի Գիտնալիցին Հայրս տան քայլին: Կարո՞ղ է կապուել խոստանք ու տուել: Կամ ասել է թո՞ւր զինքն ժեմոտողները համար միջ Գիտնալիցին կը արարէ: Ու մտորում ասել է՝ զուգ մեռէ, եւ կը արարեմ, զիպ համար էլ կը արարեմ:

Չգիտեմ, Հայրս չի տան: Բայց գիտեմ, որ առաջ մեղք գործելու մեղադրանք կ'առն ողջ կեանքով:

Չպատմեալու եւ ճամբարում չ'ընկնելու մեծ մեղք էր այդ պարագայում: Վախի ու անխաղաղութեան կեղծ, չգիտեմ, փոխանցել էր միայն զրկելու թէ չէ, ինչ փոխանցել էր, ցաւօք եւ զեւ երկար տարիներն այդքին էր չգործած մեղքը գիտնալիցին, որ պետութիւն էր թելադրում: Կամ պարզապէս Հայրս իր ցամաք ինչ տակի էր փոխանցել, բան միայն չէին:

Ու հիմա 1958 թիւն է աշխարհում, եւ ընդամենը 7 տարեկան եմ, բայց 15 տարեկանի նման համար նուա՞ն եմ ամէն ինչ:

Հիմա Հայրս ու Պատահար նուա՞ն զէպ զինքն: Անխաղ օրի ու խոսում: Երեւի այս մէկը միջ արտադրող պարագ երեւանի օրի համար: Երեւորը՝ գիտութեան ճամբաներն ու ճամբարներում շինելու համար: Այս մէկն էլ երեւի տարբ-

Ուրեմն ճանալ ըլլալ գոտալ, Լ
կշռել կարելները արտայայտել
առաջ եւ հրաշարել ամէն զին
հարկից յայտնել երբ գոյուց զին
չունին բաւարար տուեալներ, նա
պատրաստութեան մակարդակ
ինչոյր ռաբորտայ անձին, առարկ
ին կամ երեւոյթին մասին:

Այդ տանը աւերակներէն անդին յո-
նորդաբար կը պարզուէին ուրիշ հրեան-
ւած տուններու աւերակներ. մոխի՛ր...

ԳՈՒԶՈՒՒ

«Յառաջիկա խորհրդարանի» անդամաբար կը փնտռէ հայ կրթամասերը «Եւրոպայի» արտաքին հարաբերութիւնները քննարկելու նպատակով: Կը քննարկուի նաեւ հայ ազգային քաղաքականութիւնը: (Լոնտոն, 26 օգոստոս):

Դիմելի «Յառաջիկա խորհրդարան»:

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**

Appel aux animateurs

Dans le cadre de la préparation des festivités du 80ème anniversaire de la Croix Bleue des Arméniens de France, et afin de créer un diaporama, nous remercions tous les animateurs qui ont participé aux séjours organisés dans notre Centre de vacances de Bellefontaine depuis sa création, de nous adresser une photo d'identité à l'adresse suivante:

CBAF-CA
17 rue Bleue - 75009 Paris
Merci d'indiquer au dos de la photo, vos nom et prénom ainsi que le mois et l'année de votre participation à Bellefontaine.

Ces photos devront nous parvenir au plus tard le 15 janvier 2009.

ԳՈՒՄՆԱՆԻՍՏԱՆԻ

Գ. Անթուր Երեւանի մարզում, Տէր և Տիկի, Արմեն Երեւանի մարզում 200 կմ-ի վրա հիմնուած «Յառաջիկա» Տիկի Տիկի-նախկին Զինվորական Կոմիտէի (Լոնտոն, 26 օգոստոս):

S.O.S. HIVER ARMENIE
2008 - 2009

L'Association Solidarité Protestante France-Arménie (SPFA), impliquée dans une action humanitaire, culturelle et œcuménique en Arménie depuis 1990, lance à nouveau, comme chaque année à la même période, son appel S.O.S. Hiver Arménie. Les hivers sont très rudes en Arménie. Chacun peut aider en envoyant un don à: SPFA, 1 rue Cabanis 75014 Paris. SPFA étant reconnue association de bienfaisance, vos dons vous donneront droit à une réduction d'impôt de 66%.

Nous espérons que les dons, cette année, atteindront au total la somme de 200.000 euros, qui nous permettront de commencer sans attendre le projet Chauffage des Ecoles maternelles, et les deux restos du cœur pour 200 personnes âgées isolées de Gumri, la deuxième ville d'Arménie, qui disposent de très modestes retraites (50 à 60 euros par mois).

Merci pour l'attention que vous porterez à cet appel.

Bien amicalement,

Samuel SAHAGIAN

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● JEUDI 4 DECEMBRE : Conférence-Débat de 18h à 21h

L'UGAB organise, en partenariat avec l'USF (Urbanistes sans frontières) une conférence-débat sur le développement territorial de l'Arménie et l'évolution de sa capitale Erevan dans une perspective de projets de coopération.

Intervenants :

- Raymond KEVORKIAN, Historien, Conservateur de la Bibliothèque Noubat de l'UGAB;
- Alain DARONIAN, Architecte DPLG;
- Maggie CAZAL, Docteur en Urbanisme, Architecte DPLG.

● SAMEDI 6 DECEMBRE : Commémoration du 20e anniversaire du tremblement de terre en Arménie organisée par l'UGAB Jeunes à 19h

— Projection du film «Le 7 décembre 1988, la terre trembla en Arménie (40 mm)» de Taline, Hasmik et Nina, âgées de 13 et 14 ans, les jeunes de l'école de l'UGAB qui retournent sur les traces du séisme.

● VENDREDI 12 DECEMBRE : Conférence débat à 20h30 : Les stratégies des nouvelles alliances dans le Caucase et incidences sur l'Arménie.

Intervenants :

- Gaïdz MIASSIAN, Docteur en sciences politiques, journaliste;
- Silvia SERRANO, Maître de conférences à l'Université de Clermont-Ferrand, spécialiste du Caucase et auteur de «Géorgie, sortit d'Empire».

● JEUDI 18 DECEMBRE : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du Musée du Génocide d'Erevan (Dzizernakapert) à 20h :

Le développement des relations arméno-turques et les initiatives pour la reconnaissance internationale du génocide des Arméniens.

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre «Un acte honteux» à 20h30 :

- Taner AKCAV, auteur du livre.

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

Les Activités du Mois de Décembre
du Centre Culturel Sahak-Mesrop de Marseille

Directeur : Khatchig YILMAZIAN

— CONFERENCE —

Le Samedi 6 décembre, à 20 heures 30

«L'HISTOIRE DU PEUPLE ARMENIEN»

par

Gérard DEDEYAN

Professeur d'Histoire à l'Université Montpellier III — Ecrivain
Membre à l'Etranger de l'Académie des Sciences d'Arménie

— Entrée libre —

UNION ARMENIENNE
DE SUISSE

organise à Genève

VIII Tournoi Européen
intercommunautaire 2009

LE WEEK-END DE PAQUES DU 10 AU 13 AVRIL

- Basket-ball féminin et masculin
- Jeux d'échecs
- Volley-ball - mixte
- Backgammon
- Ping-pong féminin et masculin

Samedi 11 avril SOIREE DISCO

Dimanche 12 avril GRAND BAL DE CLOTURE
animé par un orchestre arménien

Pour tous renseignements, veuillez appeler à Genève :

Huguette Gabrache +41 79 235 36 75
Meda Khatchatourian +41 79 303 17 49

CONFERENCE —
PRESENTATION & DEDICACE
DE LIVRE

Son Eminence Mgr Norvan ZAKARIAN
Archevêque du diocèse de France,
de l'Eglise Apostolique Arménienne

Son Eminence l'Archevêque GABRIEL,
Recteur de l'Institut de Théologie
Orthodoxe Saint Serge

vous invitent

à la présentation de l'ouvrage
de Maxime K. Yevadian, historien :
**CHRISTIANISATION
DE L'ARMENIE
RETOUR AUX SOURCES
L'œuvre de Saint Grégoire
Volume II
(du milieu du IIIe siècle aux années 330)**

Le Lundi 8 décembre à 20h précises.
(une équipe de télévision
filmera la soirée).

Auditorium de l'Institut
de Théologie Orthodoxe Saint Serge
93, rue de Crimée — 75019 Paris
Métro Laumière (ligne 5)

Un diaporama accompagnera
la conférence.

Centre Culturel
Saint-Mesrob

à Paris

EXPOSITION

DE TABLEAUX

ET

CONFERENCE

par

le Père HAROUTIOUN BEZDIKIAN

Du jeudi 4 au mercredi 10 décembre
Exposition d'aquarelles :
PAYSAGES VENITIENS

Vernissage :

le jeudi 4 décembre
à partir de 18h jusqu'à 20h30
Horaires de l'exposition :
Tous les jours, de 15h à 19h

Le jeudi 4 décembre à 21 heures,
Conférence
LES MONASTÈRES CHALCEDONIENS
EN ARMENIE

10 bis, rue Thoun, Paris 5^e
Métro : Cardinal Lemoine ou Monge
RER Luxembourg

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

20 ANS DEJA !

Le Rév. Père ZADIK AVEDIKIAN, Eglise
Apostolique Arménienne, le Rév. Père
Yéghia TERTSAKIAN, Eglise Catholique
Arménienne, le Pasteur Gilbert LEO
NIAN, Eglise Evangélique Arménienne
et le Collectif d'organisation des 20 ans
du tremblement de terre en Arménie
ont l'honneur de vous inviter à la céré-
monie commémorative

Dimanche 7 décembre à 16 heures
Eglise St-Michel - 1, Place de l'Archange
13005 Marseille

Au programme : Prière œcuménique —
Film sur la Ville de Gumri — l'Ensemble
«Kéram», Levon Minassian, doudouk,
Vardouhi Abrahamian, mezzo-soprano,
Vardouhi Tanglyan, piano. Avec la par-
ticipation exceptionnelle de Jean Ter-
Mergerian, violon, Serge Paloyan,
piano.

Entrée libre

Cette cérémonie est placée sous la
présidence d'honneur de : Monsieur
Michel VAUZELLE, Député, Président du
Conseil Régional Provence-Alpes-Côte
d'Azur, Monsieur Jean-Claude GAUDIN,
Maire de Marseille et Vice-Président
du Sénat, Monsieur Jean-Noël GUERINI,
Sénateur, Président du Conseil Général
des Bouches du Rhône.

Le matin, dans les douze églises armé-
niennes de Marseille aura lieu un office
de requiem et une cérémonie de sou-
venir.

Date à retenir

PARIS

SAMEDI 28 MARS
DINER DE GALA

à l'occasion du 80ème anniversaire
de la Croix Bleue des Arméniens
de France.

ARMEN'LIVRES

SALON DU LIVRE ARMENIEN

4ème édition
les 12, 13 et 14 décembre
de 11h à 19h
à l'Espace Culturel «LE 148»

organisé par
la Maison de la Culture Arménienne
d'Alfortville

ARMEN'LIVRES

SALON DU LIVRE ARMENIEN

4ème édition

Sous le parrainage
de Monsieur **René ROUQUET**,
député-maire d'Alfortville

Les 12, 13 et 14 décembre
de 11h à 19h

A l'Espace Culturel «LE 148»
143 rue P.-V. Couturier - Alfortville
(près de la Mairie)

Invitée d'honneur :
Anahide TER MINASSIAN,
historienne

En permanence :

Salle 1 : Présentation et vente de
livres en français et en arménien.
Rencontres et dédicaces d'auteurs.
Salle 2 : Exposition «La richesse du
monde des lettres et des idées, du
19ème au 21ème siècle en Arménie
et en Diaspora».

Diaporama : «Images de l'Arménie
d'aujourd'hui».

CONFERENCE :

Samedi 13 décembre à 17 heures
«Pourquoi les poètes ? Histoire de
la poésie arménienne»

par **Krikor BELEDIAN**,
écrivain, maître de conférences
suivi de CARTE BLANCHE POETIQUE.

ANIMATION PEDAGOGIQUE

POUR LES ENFANTS :

Dimanche 14 décembre à 15 heures
«Baron Nigoghos»

par **Anahide SARKISSIAN**,
enseignante et auteur d'ouvrages
pour enfants.

organisé
par la MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
Tél. : 01 43 76 55 89
courriel : contact@mca-alfortville.com

ԴԱՍԱՆՈՍԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

կազմակերպություն
ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ-ՄԻՐՏԻԶ
ՄԱՐԻ ԵՆԿԵՆՈՅԻ
ՀՈՐԱԿԱՆԱՆՈՒԹՅԱՆ

«ՍԻՆԵՆԱՅՑ ԱՆԽԱՐԱԶԻ
ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԴԱՍԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԹԵՐԻ
ՀԱՄԱՄԱՍԻՍԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ»
- փոխ ջուղապարություն

Դասախոս

Հ. ՅՄԱՐԻԹԻՆ, ՎՊԻ. ՊՋՏԻԿԱՆ
Տեղյակ Մամուլ-Մարտահան
վարչապետին

Խ Մշակույթային կոդոմին
2018-ԲԵՐԻՐԻ, ԴԵԿՏԵՐԲԵՐ 10
Ժամը 20-30րդ

Փարիզի Մարի Ենկեյոյ
«Երևանի Ֆրեզկաների սրահի մեջ»
15 rue Jean-Goujon
75008 Paris

U.G.A.B. MARSEILLE

Dans le cadre du Festival National
du Livre Arménien, l'UGAB Marseille
organise un dîner-débat le **Vendredi
12 décembre** à 20 heures en présence
de :

— Madame **Rakel DINK**, Présidente
de la Fondation Hrnt Dink;
— Madame **Fethiye CETIN**, avocate
de la famille Dink et lauréate du
Prix Arménia 2006,
— Monsieur **José Antonio GURRI-
RAN**, journaliste de la télévision
espagnole et lauréat du Prix Euro
méditerranée 2009 pour son nou-
veau livre : «Les Arméniens, le
génocide oublié».
— Monsieur **Alexis GOVCIVAN**, Pré-
sident de l'UGAB Europe.
Le bénéfice de cette soirée ira au
profit de la Fondation Hrnt Dink.

Adresse:
UGAB Marseille
327 Boulevard Michelet,
13009 MARSEILLE

Les Activités du Mois de Decembre du Centre Culturel Sahak-Mesrop de Marseille

Directeur : **Khatchig YILMAZIAN**

— CONFERENCE —

Le Samedi 6 décembre, à 20 heures 30

«L'HISTOIRE DU PEUPLE ARMÉNIEN»

par

Gérard DEDEYAN

Professeur d'Histoire à l'Université Montpellier III — Ecrivain
Membre à l'Etranger de l'Académie des Sciences d'Arménie

— Entrée libre —

Grande braderie de Noël

DONNEZ UN SENS A VOS CADEAUX

Les Samedi 6 et Dimanche 7 décembre, de 10h à 20h sans interruption

Artisanat d'Arménie :

Poterie, Objets de bois sculptés, Bijoux, Broderie, Tapiserie,
Instruments de musique, Khatchkar...

Artisanat arménien de Syrie :

Bijoux, Broderie...

Livres, Philatélie arménienne, Epicerie fine arménienne, Cadeaux...

Contes arméniens :

Samedi 15h30 : Conteurs de Sèvres;

Dimanche 15h30 : Corinne Mighirditchian et Anouche Donabédian.

Pour la poursuite des activités de CHENE
en Arménie, en Artsakh et à Djavakhh

au Collège Samuel-Moorat

26 rue Troyon 92310 Sèvres — Métro Pont de Sèvres

— Parking assuré —

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● **SAMEDI 6 DECEMBRE** : Commémoration du 20e anniversaire du
tremblement de terre en Arménie organisée par l'UGAB Jeunes à 19h
— Projection du film «Le 7 décembre 1988, la terre trembla en
Arménie (40 mm)» de Taline, Hasmiq et Nina, âgées de 13 et 14 ans, les
jeunes de l'école de l'UGAB qui retournent sur les traces du séisme.

● **VENDREDI 12 DECEMBRE** : Conférence débat à 20h30 : Les stratégies
des nouvelles alliances dans le Caucase et incidences sur l'Arménie.
Intervenants :

— Gaizd MINASSIAN, Docteur en sciences politiques, journaliste;
— Silvia SERRANO, Maître de conférences à l'Université de Clermont-
Ferrand, spécialiste du Caucase et auteur de «Géorgie, sortir
d'Empire».

● **JEUDI 18 DECEMBRE** : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du
Musée du Génocide d'Erevan (Dzizernakapert) à 20h :
Le développement des relations arméno-turques et les initiatives pour la
reconnaissance internationale du génocide des Arméniens.

● **MERCREDI 7 JANVIER** : Présentation du livre «Un acte honteux»
à 20h30 :

— Taner AKCAM, auteur du livre.

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»

83 rue d'Hauterville 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

Ս. ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ-ՄԻՐՏԻԶ ՓԱՐԻԶ

ԼՐԵՎԱՆԱԿԱՆ, ԴԵԿՏԵՐԲԵՐ 9

ՏՈՒ ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ

Սուրբ Կառնաճանի շրջանի
Սկիզբ Ժամերգության Ժամը 9րդ,
Պատահաբար Ժամը 10-30րդ.

26e CYCLE DE LECTURES MISES EN ESPACES D'ŒUVRES DE DRAMATURGES ARMÉNIENS

Direction : ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԲՐՈՒԱԾ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
26^{րդ} ԺԱՐԲ

(Ա. ԵՐԱՆԱԿԱՆ)

Կազմակերպություն
ՀԱՅ
ԲԱՏԻՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Դեկտյար՝ ԱՐԲԻ ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ

Centenaire 100 ԱՐԵՎԱԿ

ARTHUR ADAMOV / ԱՐԲԻՐ ԱՎԱՐՈՎ
WILLIAM SAROYAN / ՈՒԽԻԿՍ ՍԱՐՈՅԱՆ

ARTHUR ADAMOV
COMME
NOUS AVONS ETE

ԱՐԲԻՐ ԱՎԱՐՈՎ
ԱՅՆՊԵՍ ԻՆԶՊԵՍ ԷՐԵՎ
(1952)

ԿԻՐԱԿԻ, ԴԵԿՏԵՐԲԵՐ 7, ԺԱՐԲ 16րդ
DIMANCHE 7 DECEMBRE à 16h

ՍԱՐՈՅԱՆ / ԱՎԱՐՈՎ
ԶՈՒԴԱԼՆԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ԲԱՆԱԽՈՒՍ՝ ԱՐԲԻ ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՂԱՆԻՍՅԱՆ 25, ԺԱՐԲ 16րդ
DIMANCHE, 25 JANVIER à 16h

WILLIAM SAROYAN
ETAT POETIQUE
EN AMERIQUE...
ՈՒԽԻԿՍ ՍԱՐՈՅԱՆ
ԲԱՆԱԽՈՒՍ ԵՎ ԴԱՆԱԿԱՆ
ՎԻԴԵՎԻԼ
ԱՐԲԻՐ ԱՎԱՐՈՎ ... (1940)

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏԻՐՈՒՐ 15, ԺԱՐԲ 16րդ
DIMANCHE, 15 FEVRIER, à 16h

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՒՆԵՐՈՒ ՏՈՒՍ
MAISON DES ETUDIANTS
ARMÉNIENS
M° Porte d'Orléans
ou RER Cité Universitaire
Մուտք 5 եւրո

ԿՈՒԶՈՒԻ

«Յառաջիկա խորհրդակցության արդյունքում
պարզ կը դիտվի հայ երիտասարդ ժողովուրդի
արևմտաժամանակների դեմ հայ երիտասարդների
պետականության ուղղությունը, կենտրոնական
պետականության (տաղավար) աշխատանքի համար»

Դեկտյար՝ Յառաջիկա խորհրդակցության

ՅՐԱՆՍՄԻՔԻ մէջ նոր քանապէհ մը ծագած է արդարութեան նախաբարձուհի տաած Հասարակութեան առթիւ, որդիական տարիք ինքնելու 12 տարեկանի: Առաջինը որո՞ւմ է Վարդապետնձեռնախմբը երբ պաշտօնի է պարտաւոր աշակաւահաններու վերաբեր արդարութեան բարձրագոյնը: Բողոքները եկած են ամէն կողմէ: Ցարդ դատարին գործն էր յանդգացրծ մանուկ մը պարագան եւ դիտակցութիւնը դիտահանուէ:

ՄԱՐԻ ԴՈՒՊԱՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԸ

Անցող խրախուսիչ զերամուտ
իր տարածքները կը բերէ՝ նոր
հետախուսիչ, նոր ձեռնարկներ, նոր
հետախուսիչ, նոր միջոցառումներ
ու խթանողներ ձեռնարկները այս
հաստատութիւնը կարծեմ կը մնայ
անփոփոխ, միշտ հիւրընկալ, հա-
ւատարմի կը կոչուի, իր այնքան
վայելուչ տեսքով, Փարիզի սրտին
վրայ:

Այս տարին եւս, հաստատուած ա-
ւանդութեան համաձայն, նոր տա-
րեւոյնը բացուեցաւ: Հոկտեմբեր
1ին ուսանողներուն ժամանումով,
նոյնիսկ իժէ անոնցմէ կարեւոր է մէկ
մասը արձակուրդի առթիւ Հայ
տունէն չէր Հեռացած: Այս տարին
տան քննակութիւնը գլխաւորէն նո-
րոգացան: 29 նորակներ ընդունե-
լով: Տան 20 քննակներուն 69%ը
Հայ են: 54% աղջիկ եւ 46% տղա:
Անոց մէջ կը գտնուին Ֆրանսայի,
Հայաստանի, Լիբանանի, Սուրիոյ,
Յունիսի, Յոլանտիոյ, ԱՄՆ-ու,
Յուստանի թաղաքները: 55
չայ ուսանողներուն պէտք է անը-
նդի 24 այլազգի ուսանողներ 16
տարբեր երկրներէ եկած: Տան Հայ
ուսանողներէն մէկ քանին կ'աղ-
բն ԱՄՆ-ու, Եւրոպայի, Յունաս-
տանի, Արժանիքի, Իսպանիայի եւ
Հայաստանի տուններէ: Այդ «գլխ»
տուններէ հինգ հոգի ալ փոխադար-
ձութեան հիմքի վրայ մը տանը
«Հայաստան» դարձած են: Բոլորն ալ
հաշտ ու համակրեալմբ կեանք մը
կ'ապրեն եւ կանոնաւոր պայմաննե-
ր մէջ կ'ուսանին Փարիզի Միջազ-
գային Ուսանողական Ուսանին խ-
որորինս յարկին տակ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԱՆՎՈՒՄՈՒԹԻՒՆԸ

Վերամուտի քաջման հանդիսա-
ւոր արարողութիւն տեղի ունեցան
Հոկտեմբեր 17ին: Պաշտօնական
թանկին ժամանակ խօսք տան որ-
նոցքը՝ Մանակ Սուրբանեան, իր
պաշտօնը՝ Բերքմէջ Սայի-Շերիքի
եւ Բաւիկներու խորհրդակցին նախ-
կին վարչական անդամներէն
Գարեկ Մալախեան (առանկապա-
ստի) եւ Տիգրան Եկաւեան (մշակու-
թային ճարտար. պատասխանա-
ստ): Չարչակցելով անս տնօրէ-
նին, անոնք ներկայներուն յարգի-
ցին մէջ թիւով մասնակցի գլուխը
ընտրու թիւներուն չեղանով անոնց
կարեւորութիւնը եւ նորեկները ճը-
րարելով իրենց թիւներուն վրայ
իմանելու այդ կարեւոր ընտրու-

թիւներուն: Հուսկ ենթադրելի սը-
րահին մէջ կը սկսէր Հանգի խը-
նդը: Եր որդուն կը մասնակցէին տան
հին եւ նոր ընակիները եւ պաշտո-
նիկներն մէկ մասը: Այս առթիւ
ներկայ էին տան առաջ աշխատող
պրն. Կարպիս ձալրեան իր տիկ-
նու հետ, պրն. Ժապ Աթոնեան: Օր-
ւան հիւրերուն մէջ կը գտնուէին
տան «Մարի Նուպար հիմնադրու-
թեան» քննակներուն ընկերակցու-
թեան ներկայացուցիչներ՝ Երի-
կանիկ եւ պրն. Հրէկ Բախիբեան:
Միջոցառում որ սկիզբէն իսկ ընդ-
ըր առակէ եւս յերմացաւ տան նոր
ընակիներէն Բերքանեան Այսին-
եանի մեկնադրած «Անոնց» օրի-
նակի մեկնադրած ձորին: Երե-
կոյրը այս դարձք՝ Միջոցառում
չարձակուեցաւ մինչեւ վաղ առա-
ւում:

ՏԱՆ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՄԻՆ ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հիւրերութիւններ տեղի ունեցան
Հոկտեմբեր 22ին ամբողջ օրը: Ե-
ր արձուներուն հարցերինց թիւ-
նամուցիներուն առաջարկին ին-
քը հոգի: Բաւեղադրելու ճա-
մանաութիւնը եղաւ ընկիւնի
ներէն 70 անդառ ինչ որ պատկանի
թիւ մը կը ներկայացնէ: Նոր վար-
չութեան անդամ ընտրուեցան Ար-
մատիկ Աղւորդեան (Բաւիկ-
նային ճարտար. պատասխանա-
ստ), Խուրէի Գուրաքաղեան
(փոխ արտօն. Աղւորդեան), Յը-
րանտան Լը Մաժ (Գանձապաշ),
Աննա Յովակիմեան (Աղւորդեան յա-
րարելութիւններ. պատասխանա-
ստ), Կարեն Պէկ Նապարեան
(Մարգարեան ճարտար. պատասխա-
նատ), Հովիկ Տէր Սարգսեան
(փոխ գանձապաշ): Հին եւ նոր
վարչութեան կազմերը համատեղ
նիստ մը գումարներէ նոյնքեր 3-
ին, անս գումարներին մէջ, տնօրէ-
նին ներկայութեամբ: Նախկին
վարչութիւնը իր բաղադրեան եւ
նիւթական հարկանաութիւնը կա-
ռուցելու յետոյ գանձապաշ եւ
դիւանին փոխանցուող կառուցել:
Այս առթիւ, նախկին կազմին առ-
գանդներ յայտնեցին թէ իրենց
վարչութիւնը որդեւած է 1300 եւրո-
յի նուիրատուութեան կը կառար-
ւան 80մանկիկ առթիւ: Մ. Սու-
րբանեան անոնց շնորհակալութիւն
յայտնեց՝ նախ իրենց ծառայու-

թեան յաջող շնորհներն եւ հուսկ
նուիրատուութեան զեղեցիկ զաղա-
վարին համար: Ան նոր վարչու-
թիւնը ճշտելիք իրենց նախորդնե-
րուն արժանի մասնակցողները ըլ-
լալու, նոյն ոգով եւ նոյն յաջողու-
թիւններով:

Նոր վարչութիւնը անմիջապէս
գործի անցնելով գանձապաշ նախա-
ձեռնութիւններ ունեցան: Նոյնքեր
14ին, ան բոլոր ընակիները՝ հա-
ւիթից կը ծրագրերուն ներկայաց-
ման երեկոյթի մը որուն կը յաջը-
ղէր Հանգի խնդը մը: Զարա-
ղէր եւ ձգիկի փոխիչ՝ նոր սղով-
նին հաստատուեցան: Նախորդ
տարուան պէս կը շարունակուէին
կիրակիօրեայ միջին Գիշաքն ու
Հայերէնի դասընթացը (պատաս-
խատուներ Անի Եղիշիկեան եւ
Տիգրան Եկաւեան): «Միջին գիշա-
քն» ներկայացուող ժապաւիտներուն
մէկ մասը հայերէն է: Ուսանողա-
կան նոր կոմիտէ եւ տնօրէնութիւ-
նը դաստիարակութիւններ եւ հա-
մարձներու նոր յառաքիչ մը կը
մշակեն 2009ի համար: Համացան-
ցի միջոցաւ արդէն իսկ հին եւ նոր
ընկիւններուն ուղարկուած է երկ-
ուր (Հայերէն-Ֆրանսերէն եւ
Անգլերէն) ժամանակի մը (News-
letter) տան մէջ տեղի ունեցող բոլոր
մեծնարկներուն ցուցանք ներկա-
յացող: Նախատեսուած է համա-
գործակցել Հայկական Թատրոն
ընկերակցութեան եւ կարգ մը փո-
նիկներուն հետ նոր հանդիսներուն
եւ ներկայացումներ կազմակերպե-
լու համար: Նոյնքեր 23ին, Կիւս-
կի, Ժամը 18-30ին, տան ընդուն-
լու թիւները գաւիթին մէջ իտիկ
րազմութեան մը առջեւ ճանաչելով
մը երոյթ կ'ունենային Իվոն Գոնի-
սա (ճաղամով Կուստովիցի) եւ
Միլոսլէ Միլոսլէան: Առաջին
մասը րազմութեան էր Կոստի փիշ-
քներ, իսկ երկրորդը՝ հայկական
դասական եւ ժամանակակից երգե-
լի: Երկու երգիչներուն գլուխ-
կով կ'ընկերաւոր Ասրիկն Աւա-
նա: Այս առթիւ տնօրէնը փափաք
յայտնեց որ յառջեկային կիկոնիկ
նման «յանդատարար», հանգի,
անմեկնակներ եւ Հայ ուսանողներու
տունը գաւառ մշակութային կեն-
տրի օժան մը Փարիզի հարաւային
Թաղամասերու եւ արուսեակնե-
րուն հայութեան համար:

Բարի վերամուտ ուրեմն Հայ Ու-
սանողներու տան բոլոր ընակի-
ններուն եւ յաղորդութիւն ուսանող-
կան նորքերին յամենախորին
միջոց ապրելով եւ գործելով Փորոս
Փաշայի լուսնով եւ իր այդ
նիւ կողակցին՝ Տիգրի Մարի Նու-
պարի բարի յիշատակով:

ԿՈՐԻՆՆ

ԴՈՒՊԱՐ ԴՈՒՊԱՐ

ՄՈՒՆԵՐԱԼԻ ՀՄԸՄ-ԿՄԸՄ մար-
զապաշին մէջ, Նոյնքեր 15ին
նշուած է ՀՄԸՄ-ի 90ամեակը եւ
ՀՄԸՄ-ԿՄԸՄ մասնաճիւղի 50ամե-
ակը, կազմակերպութեամբ ՀՄԸՄ
Միութեան Գանձապաշի կեդրոնա-
կան վարչութեան եւ ՀՄԸՄ-ԿՄԸՄ
Մարիզայի մասնաճիւղի վարչու-
թեան, որու նախապատեւելիքը
տաանձնած էին Հայիկ եւ Անահիտ
Մարգարեան: Գալուցիկներու ուն-
իւնը իրենց հոգը, բոլոր Սօսի Ա-
րաքանի քաղաքէ յայտարարած է
հանգիստ թիւներ: Յանդարտա-
յառ տաան են ՀՄԸՄ-ի Մարիզայի
վարչութեան անմեկնակ եղբ. Ռի-
չար Մեղանեան, Շեր, վարչու-
թեան անմեկնակ եղբ. Բաղդէ
Կարապետեան, ՇԶԻ Կեդրոնական
կոմիտէի ներկայացուցիչ թմ. Վա-
րդէ Կաթանճեան, ՀՄԸՄ-ի Կեդ-
րոնական վարչութեան ներկայա-
ցուցիչ եղբ. Արմեն Կեֆիկեան, Հա-
յաստանի հաստատարատար Արման
Յակոբեան, որոնք արժանի գիտա-
ւորութիւնն են ՀՄԸՄ-ի տարած
նախկին պատասխանքն՝ նոր տե-
րակներու մաս հայաքնութեան,
Հայերէնաբանութեան եւ մարդկային
գիշի պաշտօններու փոխանցու-
ղի: Օրուան գլխաւոր թանկատար
եղած է ՀՄԸՄ-ի Կեդր. երկա-
րամայ անդամ եղբ. Վարդան Սե-
րերեան: Ան նշած է որ 90ամեա-
կը որ առաջին հերթին յարգուելի օր
է, յարգուելի տարիներու ընդմէջէն
սկսելով հիմնադրելու զգալի այն
բոլոր նուիրարները, ծանօթ եւ
անծանօթ փաստակաւոր ու համեստ
ՀՄԸՄ-ի շարքերին ծառայող վա-
րիչներին, մարդիկներուն, սկսաւ
խորհալու խմբակցութիւններուն,
որոնք սերունդներ հասցուցած են,
իրեն յաւաքներ եւ առաւելութիւն
տալով: Երոյթին հոգը, գանձապա-
շի կարգի յաւաքապատեւելի թաժը-
ւած են արժանաւոր ՀՄԸՄ անախ-
ներու: Յուշադրուած է ՀՄԸՄ-ի
երկարամեկ գործունէութեան նը-
րկութեան տեսելիքը, պատարա-
տուած եղբ. Վարդան Բարսեղեանի
կողմէ: Վաստակաւոր ՀՄԸՄ-ա-
կաններու կողմէ կատարուած մո-
սմանութիւնները, թեմ եղած է
ՀՄԸՄ-ի Գանձապաշի Շեր, վարչու-
թեան անմեկնակ եղբ. Սօսիկ
Թովկեան, որ հակերէ կենսա-
գրականներ տալ էր հարկութեան
ՀՄԸՄ-անակներ եւ ա-
նոնց յանձնած է ՀՄԸՄ-ի ծածուա-
կութեան չքանչանք: Եղած են զա-
նազան նուիրատուութիւններ,
հուսկ հարկութեան փոխան խո-
քը արտասանած է թեմին աւուրճո-
ղը Ռոման արք. Յակոբեան:

ԱՌԵՐԱԿՆԵՐՈՒՄ
ՄԷՃ
ՉԱՊԻ ԵՈՒՍԵՆԸ
ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

- Մարգի զարկէ, Բայանով ժամա-
նակ մէ կ'արեւմտէ, անհաստատու
մարկեր երբ որ ըլլայ մէրն է:
Կինը ինչպիսիքն իր խոսքին մէջ
նշաւորով իրենց ծանօթ գրաչները,
իր պաշտօնը եւ գիտութիւնը կը հաշ-
տին իրենց հարկանքուն համար: Անի կողմ
կը լսուն արտակից արտակից: «Ճը-
ղաք ինչպիսիք», «Զաւիկ ինչպիսիք»,
ու հարցաւորել կը պատասխանէ:
Գնալներին, որոտուր ինչպիսիք
կ'ըլլայ, մուրի եւ բոց մուրիներն մէ-
ջն կ'ընդմիջարկեն վրարարուած մա-
րէի, արիւնի շերտեր երեսներուն ի

նը, աշերէն ինչպիսիք, ու բարձր բը-
նած մծիկ աղանքին, փրկելու, ապա-
նու ինչպիսիք շաքով մը, եւ որոյն վրայ
կը խոյանան սեւ եւ չոր բաղակները Բը-
նալին:
Ոճարարները գործելուի արեւ-
քներէ մը բռնուած են, հնազանդ ու
ոռնալով կը յարձակուին նոյն իսկ տօյը-
նած աղբը մը, աշերէն գործած,
մարգիկին, որից գաղափար էր որդեւ-
անածն գաղափարին պէս էին: Այսօր
կը կը վերջիւն ալդ պատկերները,
գործարք կը գոյ հաստատու, նոյն
իսկ ինձի որ աշերէնով տեսայ, թէ կրա-
կանութիւն են անոնք:
Հնազանդ ուրի աշերէններ կ'են
մէջ քարերուն. յոյն պաշտօնական մը
հնա ընդ, արեւմտիկ տիկն մը, եւս. կ'են
անս արիւնքներուն, որոյց մէջ էր Կի-
րակոյն Եփրեմեանի: Խոսակցութիւն
Հնազանդ աշի արժանաւոր, անէ-
ղան ընդմէջը ցաւի եւ վրէշ արիւնի
արտաքայտութիւններն ունէին որ զեւ գի-
րենց լսած՝ կը փոքնէին:
- Ինչպիսի մարգարեան, սրբորդ փրա-
ւորուած են, ախտա՞, կ'ըսէր յոյն տիկն-
նը, զուրի շարժելով:
Կիրակոյ Եփրեմեան կ'էր հնկկկալով
ու պատմէր:
- Տան մը մէջ պատասխանած էին 40-
50 հոգի: Երեսուցորդները գիտակցին,
րաջ ի դուր: Թճամբները ամէն կողմէ
կը թեկին եւ անթէ կ'են: Կերպալէ Բը-
րակի տուն. երեք գաղափարն ալ դա-
րին. ամէն մէկ զայլիս երեքէն մէկը
հաւ կը տանէին: Տղոց գաղափարը
պարզեան վրայ ու զիւ նապարծ մա-
րգիկ ընտանիքէն թով թեկին: Եփրեմեան
այլիս տեսայ:
- Եւ նուազեցայ, կը պատասխանէ ու-
րի մը. ցաւս քաղաքացի կը նայէ իր
պատմած գաղափարուն վրայ ու չի
հասկնար. անոնց կտոր կտոր եղած մը
միմեքը, լնացած արիւն զիւ չէին ար-
թնջնել. կը տանէին, րաջ չէի հասկը-
նայ ու կը կարծէի թէ ինչ որ եղաւ, հի-
մա չէր որ եղաւ, այլ հնազանդ եւ ինձի
հետ կապ չունեցող բնած մը է: Բայց մէ-
կէ կ'արեւմտեան մը բաւանք ունէի, եւ
պրտւում ու աղաղակներով սկսայ փա-
նէ...:
Կինը զուրի բաւարկացուց եւ իր դար-
ձը:

« ՅԱՌԱՋ »-Ի ԲԱՐԳԱՍԱՅՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ՇՆՈՐՀԱՅԱԿՈՒԹԻՒՆԱՐ ԱՍՏՆԱՆԻՐ

ԳԼԵՐՄՈՒՆ-ՖԵՆՈՒՆ. - ՏԵՐ և ՏԻԼԻՆ
ժան Երեկ 50 էր Կոնյե զուլի՜ն Ման-
ժանի Նարայանյանի, Վարդապետ-
ի լավագույն շամար (Ecole Natio-
nale des Arts et Métiers):

CONCERT

en souvenir du tremblement de terre
du 7 décembre 1988 en Arménie

Dimanche 7 décembre à 18h
Eglise St-Bruno : 14 rue de l'Egalité
92130 Issy-les-Moulineaux

Chant choral arménien
par l'ensemble vocal français
« LES CHANTEURS D'OLE »

ORCHESTRE DE MUSIQUE
DE CHAMBRE « EURIDYS »
Direction: Hermineh Yerissians
(soprano)

Participation aux frais :
Le soir du concert 18 euros :
Par réservation : 15 et 12 euros.
Renseignements et réservations :
01 49 73 80 56 ou 06 07 93 65 89

Ս ԶԱԿՈՐ - ԼԻՈՆ

ՀԱՐԱՐԻ, Գեղեցիկ 13
Տճե Սուրբ Զաքարիայի Մանկաշտիկ
Այս առթիվ, ժամը 10ին պատարագ կը
հաղաչուի:
Կը պատարագուի:
ԻՍՈՒՀԱՅ Լ. ՔՆՆԵ. ՀԵՔԻՄԵՆԱՆ
Հաղորդող հաղի
Լիանի Սուրբ Զաքարիայի եկեղեցու

20 ANS DEJA !

Le Rév. Père ZADIK AVEDIKIAN, Eglise
Apostolique Arménienne, le Rév. Père
Yéghia TERTSAKIAN, Eglise Catholique
Arménienne, le Pasteur GILBERT LEO-
NIAN, Eglise Evangélique Arménienne
et le Collectif d'organisation des 20 ans
du tremblement de terre en Arménie
ont l'honneur de vous inviter à la céré-
monie commémorative.

Dimanche 7 décembre à 16 heures
Eglise St-Michel - 1, Place de l'Archange
13005 Marseille

Au programme : Prière euclymienne —
Film sur la Ville de Gumri — l'Ensemble
«Kéram» - Levon Minassian, douidou,
Vardouhi Abrahamian, mezzo-soprano,
Vardouhi Tangalyan, piano. Avec la par-
ticipation exceptionnelle de Jean Ter-
Merguerian, violon, Serge Paloyan,
piano.

Entrée libre
Cette cérémonie est placée sous la
présidence d'honneur de : Monsieur
Michel VAUZELLE, Député, Président du
Conseil Régional Provence-Alpes-Côte
d'Azur, Monsieur Jean-Claude GAUDIN,
Maire de Marseille et Vice-Président du
Sénat, Monsieur Jean-Noël GUERINI,
Sénateur, Président du Conseil Général
des Bouches du Rhône.

Le matin, dans les douze églises armé-
niennes de Marseille aura lieu un office
de requiem et une cérémonie de sou-
venir.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 51 027 371 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԿՈՒՋՈՒԹ

«ՅԱՌԱՋ»-Ի խմբագրությունը ստեղծա-
գործ էր Գրիգոր Նալբանդյանի, որ
լուս. արժանատիներն էին և, կը արժե-
ղան, մեղադրված, ուղարկված, ԿԵ-
ՐԱՅԱՆ, զբաղված էր (ուղարկված) արժե-
տանքի շամար:
Դիմել «ՅԱՌԱՋ»-ի խմբագրության:

Terre d'Arménie

Communiqué de Presse

L'association culturelle TERRE D'AR-
MENIE organisera le Samedi 13 dé-
cembre la seconde édition du Festival
National du Livre Arménien en parti-
cipant avec le Conseil Général des
Bouches-du-Rhône, le Conseil Régional
Provence-Alpes-Côte d'Azur, Euromé-
diterranée et la Ville de Marseille. Cette
journée consacrée à la culture armé-
nienne se déroulera à la Bibliothèque Dé-
partementale Gaston Defferre de Mar-
seille (face au port, quartier Euromé-
diterranée). Elle sera présidée par Ed-
monde Charles-Roux Defferre, Prési-
dent de l'Académie Goncourt et Prési-
dent d'Honneur du festival et Franz
Olivier Giesbert, Directeur de la rédac-
tion de l'hebdomadaire LE POINT, pré-
sident du jury du Prix HENRI VERNEUIL
et du Prix ARMANIA 2009. Ce festival
réunira une soixantaine d'auteurs, qui
dédiaceront leurs ouvrages entre 14h
et 18h30. Cette édition qui sera placée
sous le signe du journalisme rendra
hommage au journaliste Hrants Dink,
assassiné à Istanbul en 2007. La com-
munauté arménienne de Marseille, ville
labellisée Capitale Européenne de la
Culture 2013, recevra la délégation de
la Fondation Hrants Dink conduite par
sa présidente, Rakel Dink et Fethiye
Cetin, avocate de la famille Dink et lau-
réate du Prix Arménia 2006 pour son
ouvrage intitulé «Le livre de ma grand-
mère». Jose Antonio Gurriaran, journa-
liste de la télévision espagnole présen-
tera son dernier ouvrage «Arméniens,
le génocide oublié». Notons aussi la
présence de Sophie Audoin Mamiko-
nian, l'auteur de la petite sœur fran-
çaise de Harry Potter, qui signera le
sixième tome de la saga TARA DUN-
CAN, ouvrage vendu à un demi-million
d'exemplaires dans plus de dix pays.
Le cinéaste Robert Guédiguian récom-
pensé pour l'ensemble de son œuvre,
recevra le trophée du meilleur cinéaste
lors de la cérémonie officielle de re-
mise des trophées TOROS de la
Culture. Une table ronde consacrée au
journalisme sera organisée avec les
responsables de la presse communau-
taire : Ara Toranian des NOUVELLES
d'ARMENIE, Jules MARDIROSSIAN de
FRANCE ARMENIE, Henri Papazian
d'AYP FM, Krikor Amirzayan d'AZAD
MAGAZINE, Garo HOVSEPIAN de HA-
RATCH, Charles Keckhechian de PA-
REV. En collaboration avec l'école Ha-
maskaine et sous la présidence du
Professeur Robert Der, Merguerian,
fondateur de la chaire d'arménologie à
l'Université de Provence, l'auteur du
meilleur ouvrage en langue arménienne
recevra le Prix Mesrop Machtots (nom
de l'inventeur de l'alphabet arménien).
En fin de journée, les membres du
jury, Hamlet Gasparian, Chargé d'Af-
faires de la République d'Arménie,
Jean-Noël Guérini, Président du Conseil
Général des Bouches-du-Rhône, Garo
Hovsepian, Maire des 13 & 14èmes ar-
rondissements de Marseille, Frédéric
Mitterrand, Directeur de la Villa Médi-
cis, André Manoukian, Membre du jury
la Nouvelle Star sur M6 (qui dédicacera
son dernier livre), Valérie Toranian, Di-
rectrice de la rédaction du magazine
ELLE, Patrick Manoukian, producteur et
réalisateur, Didier Parakian, styliste et
adjoint au Maire de Marseille, Ohan He-
kimian, Président de l'Institut Sayaba-
lian, Jean-Charles Zaven Gabriélian,
Maison Arménienne de la Jeunesse et
de la Culture, participeront à la céré-
monie solennelle de remise des tro-
phées TOROS de la Culture, sous le
Contrôle de Maître Baccino, Huissier
de Justice à Marseille. Cette cérémonie
sera suivie d'un cocktail dinatoire dans
le Grand Hall de la Bibliothèque Dépar-
tementale.

Festival National du Livre Arménien —
Samedi 13 décembre de 14h à 18h30
Cérémonie officielle de remise des tro-
phées TOROS de la Culture à 18h30
Archives et Bibliothèque Départemen-
tale

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

COMMUNIQUE

Ces deux dernières années, le cours
de l'Euro étant supérieur à celui du
dollar, le compte «PARRAINAGE ORPHE-
LINS» présentait un surplus de 27.930
USD.

La Croix Bleue des Arméniens de
France, dans un souci de transparence
et d'équité, a décidé de distribuer
cette somme à tous ses orphelins.
L'orphelin majeur en 2007, a perçu
70 USD et les autres, mineurs, ont reçu
140 USD.

Cette distribution a eu lieu, en Armé-
nie et en Artsakh, en présence des
membres du Conseil d'Administration,
en octobre 2008.

Au nom de tous ces orphelins, nous
réitérons nos plus vifs remerciements
aux parrains.

Le Conseil d'Administration
de la Croix Bleue des Arméniens
de France

Ս. ԶՈՒՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՋ
ՓԱՐԻՋ

ԵՆԻՔԵՆԱԲԻՐ, Գեղեցիկ 9
Տճե Զաքարիան
Սուրբ Աստուածածին յԱմենայն
Սկզբ ժամեղուրեանքի ժամը 9ին,
Գաղաթաղ՝ ժամը 10-30ին:

ARMEN LIVES

SALON DU LIVRE ARMENIEN
4ème édition

Sous le parrainage
de Monsieur René ROUQUET,
député-maire d'Alfortville

Les 12, 13 et 14 décembre
de 11h à 19h

A l'Espace Culturel «LE 148»
148 rue P.-V. Couturier - Alfortville
(près de la Mairie)

Invitée d'honneur :
Anahide TER MINASSIAN,
historienne

En permanence :
Salle 1 : Présentation et vente de
livres en français et en arménien.
Rencontres et dédicaces d'auteurs.
Salle 2 : Exposition «La richesse du
monde des lettres et des idées, du
19ème au 21ème siècle en Arménie
et en Diaspora».
Diorama : «Images de l'Arménie
d'aujourd'hui».

CONFERENCE :
Samedi 13 décembre à 17 heures
«Pourquoi les poètes ? Histoire de
la poésie arménienne»
par Krikor BELEDIAN,
écrivain, maître de conférences
suivi de CARTE BLANCHE POETIQUE.

ANIMATION PEDAGOGIQUE
POUR LES ENFANTS :
Dimanche 14 décembre à 15 heures
«Baron Nigoghos!»

par Anahide SARKISSIAN,
enseignante et auteur d'ouvrages
pour enfants.

organisé
par la MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
Tél. : 01 43 76 55 89
courriel: contact@mca-alfortville.com

tales Gaston Defferre, 18-20, rue Mirès,
13003 Marseille
Entrée libre — Parking public (Cœur
Méditerranée)
Maupetit-Actes-sud à Marseille est le
libraire officiel du Festival National du
Livre Arménien 2008
Contact presse : Richard Findykan —
rfindy@numericable.fr
Festival National du Livre Arménien en
ligne : www.netarmenie.com

ԳԱՍՏԵՐՈՍԱԿԱՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ

Կարճակերպիկ, Բեմադր-
ված ԳԼԵՐՄՈՒՆ-ՖԵՆՈՒՆ-ՄԿՐՏԻՋ
ԴՈՒՐ ԵՐԵՎԱՆԻ
ՀԱՐԱՐԻ ԶՈՒՋՈՒԹԻՒՆ

«ՍԻՆԵՄԱՆ» ԱՄԵՐԻԿԱՆ
ՎԱՐԴԱԿԵՏՍԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԳԼԵՐՄՈՒՆ ԵՆ ՏԱՐԵԻՆ
ՀԱՄԱՐՍԱՐԱՆՆԵՐԻ
— ֆիլմի ցուցադրվածք —

Դասագիրք
2. ՑԱՌՈՒԹԻՒՆ ՎՐԻ. ԳՏՏԻՆԵՆ
Տեսուչ Ստանկո-Մարտինյան
Վարժարանին
և Մշակույթային կենտրոնին
ՉՈՐԵՔԱՐԻՐ, ԳԵԿՏԵՐԻՐԵՐ 10
Ժամը 20-30ին
Փարիզի Մար Եկեղեցու
Հնոթան, Ֆրեդերիկ Գրանդ Ժյո
15 rue Jean-Goujon
75008 Paris

26e CYCLE DE LECTURES
MISES EN ESPACES
D'ŒUVRES DE
DRAMATURGES
ARMÉNIENS

Direction : ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԿԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԹԻՈՒՄ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
26^Ի ԺԱՐԲ
(Ա. ԾՐԱԿԻՐ)

Կազմակերպչական

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
(1952)

Գեղարվ. ԱՐԲԻ ՑՈՒՀԱՆՆԵՍՆԱՆ
Centenaire 100 ԱՐԵՎԱԿ
ARTHUR ADAMOV /
ԱՐԲԻՐ ԱՎԱՐՈՎ,
WILLIAM SAROYAN /
ՈՒԼԼԵՐ ՍԱՐԵՆԱՆ
* * *

ARTHUR ADAMOV
C O M M E
N O U S A V O N S E T E
ԱՐԲԻՐ ԱՎԱՐՈՎ
ԱՅՆՈՒՄ ԻՆԶԵՐՆԱԿԻՐ
(1952)

ԿԻՐԱՆԻ, ԳԵԿՏԵՐԻՐԵՐ 7, ժամը 16ին
DIMANCHE 7 DECEMBRE à 16h
■

ԱՐԱՐՑԵՆԱՆ / ԱՎԱՐՈՎ,
ԶՈՒԿԱՆԻՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ԲԱՆԴՈՒՄ՝ ԱՐԲԻ ՑՈՒՀԱՆՆԵՍՆԱՆ
ԿԻՐԱՆԻ, ԳՈՒՆԻՐԱՐ 25, ժամը 16ին
DIMANCHE, 25 JANVIER à 16h
■

WILLIAM SAROYAN
E T A T P O E T I Q U E
E N A M E R I Q U E..
ՈՒԼԼԵՐ ՍԱՐԵՆԱՆ
ԲԱՆԴՈՒՄ ՏԵՐԵՎ ԾԱԿԱՆ
Վ. Ի. ԶԱԿԱՆ
ԱՎԵՐԻԿԱՆ ՑՈՒՄ ... (1940)
ԿԻՐԱՆԻ, ՓԵՏԵՐԻՐՈՒՄ 15, ժամը 16ին
DIMANCHE, 15 FÉVRIER, à 16h
■

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ
MAISON DES ETUDIANTS
ARMÉNIENS
M° Porte d'Orléans
ou RER Cité Universitaire
Մասկոթ 5 ԵՐԵՎԱՆ

ից արտաքին գործերու նախարաներուն
միջեւ, Միտիկի խումբի և Եւրոխիպի նա-
խախարհ Մ. Գրայան քառս է թէ իր
պաշտօնակիներուն շտաբովնայ արձա-
նադրուած է, քայց կոմպոնէն միջեւ
նախ ասակին, տարակարծութիւններ:
Ապա կրնան է իր սակի տեսակող թէ
խաղաղութեան պայմանագրին տապօն
կտրու պէտք է ուէ Արդիւնքին տարա-
կայուն և բողոքականութիւն: Ապա ար-
բանաճիւղի տակնցեղած է թէ հոյս կ'երե-
րայ պէտք է գտնուի Նախարարն ինքու-
րանեան դրսեկին ստորհանի և ուժէ չը-
ղիւնու արժանա... .

ՀԱՅ ՄՇԱԿՐԹԱՅԻՆ ՄՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԱԽԶԱՆԱԳՆ ԴՓԱՍՏԱԿ (finalité) ՄԱՍԻՆ

ԷՐՈՐՈՒՆՑԻ ԼՐՏԵՐԸ ՈՒՍԵՐՈՒՆԻ ՅԱՆՁՆԱԾԻ ԳԱՂՏՆԻ ՓԱՍՏԱԹՈՂԹԵՐ

ՅԱՅՈՒՆ ՊԱՆԵԱՆ

Մասնուժան կերթյալ Միխայիլ —
երբեմն պէտք է ըսել նաև արխան-
ներ:

Փոխանակ տալուց. Միխայիլը
ներկայիս ևս ապրապիլ մասին, ինչ-
պէս կ'ընեն եղբայրամարերը, իս-
պէս Միխայիլը մշակութային հա-
մակերգութիւններու մասին, մա-
նաւանդ տեսնել չիմեական և չիմ-
անարգ զերի: Բայց այդ զերի մա-
սին խոսելու համար նախ պէտք
ունենայ մշակույթ, ապա՝ Հայ մշա-
կութի, և ռուսի՝ Հասարակ տնոր
զերիքի՝ անկարգաբար զարգացական
Համարուած ենթագաղափարաւոր
նական ճանաչել, ճանաչարանութե-
նէ, ազմուտկ-երարանցումէ, որոնք
առաւելաբար կը ծառայեն զիրար-
պատական նպատակներու:

Կան կազմակերպութիւններ, որ-
րոնք բաւակ մը ջուրի մէջ փոխե-
րիկ կը տեսնեն, անկիւնի և ան-
վարդապիլ, գործ և խաղողութիւն
կը չափեն զուարճանալու համար և
կամ ամբոյրի համարանով: Անոնք
ունենի՝ վախճանական նպատակներ,
թէ տակ մասնակի յուզումներ, կը-
րեմէն յոյնիկ գեղարվեստական, իրա-
րանցումներ, որոնցմէլ բացակայ
չեն մրցակցութիւնները և կը կողմա-
պաշտութիւնները, որոնք մշակույթ
թէ տակի կը կողմ կապած զենքեր
կը ծառայեն, հակառակ կարծիքը
ապաւորելով տեսակ մը չափ ապա-
շուկու մասնա:

Միխայիլային միութիւններուն
վերաբերուած է ապրի լինելու
Քեան ենթագաղափարներ և տեսա-
բար ըրերի զարմանքի զեր: Այդ
կերեմը, թէ պատահական ձեւով
կը փորձենք բացակայ չըլլայ: Միջ-
միջի հարց կուտանք թէ ինչու՝ կը
կազմակերպենք այս կամ այն դո-
սախտական երկրին, պարսկական
երկրի, կամ այլ ձեռնարկներ:
Անոնք էական ապրապիլը փոխա-
րենած ենք ծախաբարութիւններ
խելու մարմնով: Այս էական
խելութիւնը գծով ոչ քննադատու-
թիւն կայ և ոչ վիճարկում՝ որ-
պէսզէր գաղթը օրերու պատկերացու-
թիւ ունենանք: Միջին միջին հարց կը
տանք թէ ի՞նչ է մշակութի զեր
ժողովուրդի մը լինելութեան տե-
սակէտէն, և մասնաւոր մեր ժո-
ղովուրդի պարագային, կ'ոյգեմք
տեսնելու ինքզինքը ըմբռնել թէ
ի՞նչ է մշակութի՝ ապրի մը դիմա-
գծի ճշդութեան, ինքնութեան և առ-
կալու ու տեսնել բացարձակով
հարցերու պարագային: Ապառ-
դական ընկերութեան յղումներուն
մէջ, տնտեսական աղքատի կեանք-
տէ կը տանձնակալէ մշակութի
զերի գաղափար, անհասանելու և հաւա-
քականութիւններու պարագային,
ընդհանրապէս, բայց չեղուտ
կերպով կը ժողովուրդի պարագա-
յին: Տնտեսական աղքատի վրայ կը
բարբոթի զարգացական ճանար, որ
անմիջական կարիքներու և անմի-
ջական երեւելիութիւններու անվա-
ղորդան փապարկութեան մէջ կը
չըլլէ, պարզ այն պատճառով որ զա-
րգացականութիւնը առանց ինչ ա-
ռուովժ մշակութի խելի խելի, շա-
տախտութիւններու և չափարկու-
թիւններու տակնով է, որքան ալ
գեղեցիկ հնչեն ապարտիք ըլլալու
կուտանք: Բարբոթ: Այլ պարագայի
մը, ժժ. Գորոյս: Քրիստոսի ժամոժ-
րը բնութիւն: Ֆիլոսոֆիան առանց
ստուգականութեան հոգիի տարակէ հո-
(Science sans conscience n'est que
ruine de l'âme): Փորձենք այս մա-
մուտը բանալ և անով ըմբռնել մեր
մասնակար, հրապարակը որոշող
պատկերացումներ, ժողովուրդով,
մրցակցութիւններով, կազմակերպ-
ուութիւններով, ներկայապաշտ-

թեանը, նեղամտութեանը, անոնք
ըլլան կրօնական, զարգացական թէ
այլ:

Երբ կը փորձենք լուսարձակի
տակ անել՝ հայկական մշակութա-
յին միութիւններուն գործն ու զե-
րը, արժեւորման համար ինքնադո-
ւութիւնը յոռեղոր ճանապարհն է:
Չենք վարժուած ճշդութեան հասցէնե-
րու քննադատութեան ուղղելու, նը-
ման քննադատութեան անմիջական
չարախօսութիւն կամ թիմակական
վերաբերում կը համարուի: Ի հար-
կէ, ճիշդին և ճիշդարտութեան մե-
նանշորքը ոչ ոքի կը պատկանի,
հետեւաբար անհրաժեշտ է խօսել,
կարծիք փոխանակել: Օրինակ, Ե-
թէ երբեք մշակութի է, երբ Հայը կը
ներկայանայ միջնադարին հանրու-
թեան անմիջական երկրորդ, որ մը
չափութիւն կը ներկայանայ: Ապառ-
դար չի ներկայանայ Հայ մշա-
կութի, իսկ անկողնային կամ ամե-
րիկացի պէտք չունեն մի ոմն Հա-
յոյ իրենց գերեզմար արժեւորելու և
ճանչնելու համար: Կամ մշակու-
թային միութիւնները ձեռնարկներ
կը կազմակերպեն, յանկարծ, կըր
այցելու և կը կողմ, կամ զիրք մը
յուր կը տեսնել, կը հարկերն հնդկ-
նալը, մասնաւոր երբ զիրքը զըր-
ւած ըլլալ տաք լիցուով: Հայրենի
զրուած զիրքը այլ պատիւին չար-
ժանանք, որովհետեւ... Այլ խոս-
քով, չենք կարծի վրայ ծրարու-
մի և հեռանկարներու մասին: Աե-
րի պարզ խօսքով, հայկական մշա-
կութային միութիւնը ի՞նչ պէտք է
ընէ և չընէ, ան որ առաջնահեր-
թութիւններուն պիտի ծառայէ,
ինչու և ինչպէ՞ս պիտի մշակու-
թային յանգնէ այն հաւաքականութիւ-
նը որուն համար կը գործէ: Մա-
կութային միութեան ձեռնարկ
կը կատարուի և մարդիկ կը մեկ-
նին արահէն, հարց կուտանք մենք
մենք թէ անոնք ի՞նչ տարին իրենց
հետ, ծախան զուարճանքներ
մշակարարական, թէ ունենան փա-
լիք, կամ, առկա ճիշդ՝ իտաւանքին
յաւելալ գիտակցութիւն և ինչ-
նուութիւն:

Մշակույթը շատ լուրջ խնդիր է,
զայն պատահականութեան ճշդութե-
ն համար: Ան զարգացականութեան ո-
րակի ընդունակութիւնն է, առանց
անոր ինչ որ զարգացականութիւն կը
կը ինչու կը վերածուի նպարակաւ-
տի հայրենի, առ ևս տարի, առանց
աղքատի խորքի, առանց հեռանկար-
ի, առանց գիտարար թէ ո՞ր կըր-
թանք, որ կը տանին և մասնա-
ւորով՝ ինչու է:

Սեղի պէտք վառանդաւ ժողո-
վուրդ մը, այլապէս աղքատութիւն-
ներու ենթակայ, յամեն զանոնք
կրտսերականութեանը ընդունող,
որ անմիջական հետաքրքարութիւ-
ններ այլ մակարդակ փոխանակել
մշակութային զարգացականութիւն
պէտք է ունենայ, ունենալ, մըր-
ցակցութիւններէ և կողմնապաշ-
տութիւններէ անդին: Այլապէս
ընդլայն ղեկավարութիւնները,
մարդարական և զիրարադաւա-
կան խորհրդամիմներ առած և
վերջ, հետմիջ ևս են աղքատի ո-
րակին, որ կը գտանալ պղծման
ունայ աղքատներ ղեկավարային ար-
կին: Այս էական հարցով, Հայաս-
տան և Միջինը, ընդհանուր իրա-
րանցումներու ո՞ր տակար, մարդ-
ային և նիւթական, կը կատար-
ուի մշակութի համար: Ենան հայ-
կապահանգական պատկեր ոչ ոք
պատանջ, ոչ ոք կը հրապարակէ:
Երկու անգամ ապառա:

Եղիմիր, 2008

Հրամարտի շրջանը յիշեցող
գործունէութիւն մըն է, զոր տա-
րած է չեմարք Միմ, էսթրոնացի
պատահարաբար մը, որ կարելու
զերք մը ունէր Պաշտպանութեան
հախարարութեան մէջ և այլ զեր-
քն չունէր ՕՐԱՒԻ գաղտնի փաս-
տաթղթեր փոխանցած է Ռուսաս-
տանի դադանի սպաարկութեանը:
Չերբարկուած է Սեպտեմբեր 21-
ին:

Գործողութիւնը տեղի ունեցած է
Թալին, էսթրոնացի մայրաքաղաքը,
բայց, կը վերադարձի Եւրոպական
միութեան և ՕՐԱՒԻ Պրիւսիկ
գործունէութեան: Ենթադրուած, Հ-
Միմ կը զրազէր դադանի փաստա-
թղթերը, մասնաւորաբար թեմար-
իւր ձեռքէ կ'անցնէին զերթէլ յուր
փաստաթղթերը, որոնք կը փո-
խանակուէին Եւրոպական միութե-
ան և ՕՐԱՒԻ-ի միջին: Ինչպէս
կ'ենթադրէ քննութեան պատահա-
րանուտեմէ մէջը, ամէն ինչ որ
կը փոխանակուէր անցած երկր-
ներու միջին, ներառուով՝ ՕՐԱՒԻ-ի
դադանի վերլուծութեան Բոստոնի
առաջնային, Վրաստանի պատե-
րապիւն, հակահրթիւրային պաշտ-
պանութեան ծրարքն, յամնուտած է
Ռուսական դադանի սպաարկու-
թեանը: Համարելի Տէն Եսթրոնացի
Թերթի յուլանապարհ կը խոստու-
լանի որ Հրամարտ վերադարձ-
ութիւնէ ի վեր լուսնական ոչ մէկ
արցալ սպան ձեռ ծալալ ունեցած
է: Այս պարագային, արդէն ցոյց
կուտան որ ՕՐԱՒԻ-ի և Եւրոպական
միութեան ընդլայնումը զէպի ա-
րեւելեան Եւրոպա որքան խոցելի
դարձուցած է վերոնշարտ կազմա-
կերպութիւնները: Երբ, 2004ին, ո-
րչուտած է ներառուել էսթրոնացի
և իր 1-3 միլիոն բնակիչները (ուրիշ
Ե երկրներու հետ) ՕՐԱՒԻ-ի և Եւ-
րոպական միութեան մէջ, Գերմա-
նիոյ պաշտպանութեան այն տանե-
լան նախարարը Փէթր Եթրթըն չէ
ձառկան իր ուղարկութիւնը, նշելով
որ «մենք քալլ մըն է զէպի ազատ

և միացեալ Եւրոպա մը և անկ
չեւտած ապահովութիւն մը և ան-
բարդեղութեան ՕՐԱՒԻ-ը: Այսոր կը
բացալայտուի զարգացական ալ
յալողութեան ձառողք կողմը: Օրե-
նակ, ՕՐԱՒԻ-էն ներս, ինչ կը վերա-
րելի զադանի տեղեկատուու-
թեանը, էսթրոնացի հաւաքածու հա-
ւասար կը գործէ Իտալիոյ և Գեր-
մանիոյ հետ: Ան ուրեմն, Ռու-
սաստանի պէս մեծ պետութեան մը
համար, որ միշտ զէմ կեցած է
ՕՐԱՒԻ-ի և կապահամարութեանը,
կը նայի Եւրոպական Միութեան
ընդլայնման զէպի արեւելեան եւրո-
պա, Պաթկան պետութիւնները
հրաշալի բաց դուռ մը կը կազմէ
միջինը: Պրիւսիկի սպարը երթալու,
չառ առանձնապէս փանցած մըր ալ
առնելով: Այդ որ իրադրութեան է
Հերման Սիմի օժանդակութեանը:
Քինիստերը համաձայն են, ենթա-
կան չիմաներ ունէր ռուսական
զադանի սպաարկութեանը հետ
1980-ի վերլուծութեանին իսկ: Իր
թուի տակին, որ 1990-ի կեսերուն է
միւրին, որ ռուսական կառավարու-
թիւնը իրմով գրաքած է, ըստ է-
թիւական պաշտպանութեան խոցելի
խոսքի նախադասին, այլ խոցելի
այն տանն միւրին, կըր Եսթրոնացի
անդաւակցութիւնը ՕՐԱՒԻ-ի լրջ-
ունէն նկատի առնուած է: Հ-Միմ
սպարկը կը թեմարկուի մէջ, շատ ա-
րալ ընթացած է: 1994ին սոսիալի-
ստեղծան է, ապա՝ Պաշտպանութեան
նախարարութեան բաժանմունք
պետ, ուր պատահանաւորութեան
է ՕՐԱՒԻ-ի և Եւրոպական միութեան
զադանի համակարգումին: Երբ,
Եսթրոնացի Պրիւսիկ միացու 2004ին,
իր զիրքը սովորի նուէր մըն կը Ռու-
սաստանի համար:

Հարցը շատ մեծ արձագանք պի-
տի ունենայ Պրիւսիկ և խոր քննու-
թեան տարիք ապ, նման ալ գործ-
ողութիւնները երեւան հանրու հա-
մար, մինչ քննութիւնը նոր սկսած
է:

Թ. Ա. Թ.

- ԳԱՂՏՆԻ ԳԱՂՈՒԹ -

ԹՈՐՈՐՈՒՆՑԻ Այնք Մանուկեան
մշակութային կեդրոնին մէջ, կազ-
մակերպութեան շէնքի միջին
տեղութիւնը մասնաւորին, Հոկտ. 31-
ն և Եւր. 1 և 2-ին, տեղի ունեցած
է ցուցահանդէս մը նուիրուած
էր գիծակերպի Ա. Սարուկեանի: Այս
տարիին, չունեկան դասախոսու-
թեան մը ցուցահանդէսին բացու-
թիւ կատարուած է Եւրոպայի Ազա-
տեան, որ տնտեսական մը աւելի
գործունէութիւն կը Մարուկեանի
Գաւթիթի ձեռքէ՝ օրաթերթի խոյ-
րապիւր կըսած շրջանին: Մարու-
կեան մարդասիրանքը ցուցադրուած
է և վաճառուած անդրոյն վրայ:

ՄԺՏՆԵՒ Համազգայինի Արշակ և
Ութի Գոյարս ձեռնարկին նալ-
պատահան արահէն մէջ, Եւր. 22ին
կատարուած է ՀՅ-Դ. օրուան տա-
նակատարութիւնը: Բացումը կա-
տարած է Արամ Թիւֆալեան, որ
ընծ հարկուած է Տիրան Վարդա-
նան, որպէսզի փոխանցէ ՀՅ-Դ.
Եւր տնտեսական կոմիտէի միւր
խոսքը: Ան անդարարութեան է ՀՅ-
Դ. Դանակցութեան հիմնադրութեան

յալանելով թէ Հայ ժողովուրդի
կեանքին մէջ կարեւոր դերակա-
տութիւն ունեցող զարգացական այլ
կառավարութեան համար, այս առ-
կառավարութիւնը հայտնաբերու-
թեան օր է: Հանդիսութեան այլ
պաշտանական բաժնին յարգած է
խորհրդանշը:

ՊԵՐՈՐՈՒՆՑԻ Հայ Կաթողիկէ Ս.
Խաչ Եկեղեցւոյ Ա. Պետրոսեան
արահէն մէջ, Հոկտեմբեր 11-ին,
Եւրոպայէ և իշխանակի երեւելի
նուիրուած Հայկազն Ուղանանի,
Հովանաւորութեանը կը խառնու-
մշակութի նախարարութեան և
«Մարիթ» դրական-աղքատի շա-
րակութիւնը
կազմակերպու-
թեանը: Չեւտանքին բացումը կա-
տարած է Բրիտան Թոմպսոնը:
Բանախոսած են Կիպրոսի զիս-
տալ ձալ՝ ամսաթերթի պիսա-
ւոր իմարպիւրը Եւրան Կոստան-
եան, որ ներկայացուցած է Հայկա-
զն Ուղանան յանձնաւոր Սերգեյ
նանցին և Իրան մասաւորաբար
«Մարիթ» շարակութիւնի հիմնա-
դիր-իմարպիւրը Ապաւ Ռուբին
եան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՊՈՐՏԱՆՈՐ ԴՈՐ ՎՏԱՆԳԸ

Գիտենք թե Հայաստան ծովէ դուրի փութեղի հոգաւոր մըն է՝ տրեւեղէն եւ արեւմտեղից ազգայն ած երկուսի որեւոր թշնամի աղբւրու մէջնէ։ Հիւսիսը կոչ Կաստանայ, կրտսեղից ու ծախաւորակից երկրէ եր, որուն հետ կրտսեղի եւ միտուեցալից դարաւոր կապը ու ճնշեր է Հայաստան, եւ ուր տակաւին կ'ապրէ չուր կէս միլիոնի հասնող հայ գանգուռաւ, բայց որուն հանդէպ վրացական այժմու վերաբերում, ամենամեղծ քրտուովը, չենը կրտսը քարեկամական նկատմամբ։ Աղցեկոյ թիֆլիսը, որ հայ գրականութեան եւ արտեւարի զգաւոր կեդրոնը եղած էր եւ ուր, Սր. Գեղորդ եկեղեցւոյ շրջակային մէջ էր գտնուի հայ մեծագոյն գլխորդներէ ոմանց զամբանները, ուր օրինակեալ Ռուսականի ինքնազգայնութեամբ միտուեցալից դրամուտեան աշխոյժ կեդրոն մըն էր, ուր Սալայթ Նովայի իր աշուղական երաժշտութեամբ ու բառնաշաւղի Կիւրճեկոյ մարալ աղջիկները եւ զոյգերը, այժմ, ախտո՛ւ, հայ գրականութեան հանդէպ անարարական եւ անհրաժեշտ զարգար էր եղած է ան։ Հայաբանի ու հայաբանական Ջաւախքը Մասնակցութիւն կատարութեան կողմէ անհրաժեշտ, նախնական պայմաններու տակ ձգուած շրջան մըն է Հայերը հետաւոր մընով թուրքեր ըստեղեցելու համար։

Արեւելքէն, արեւմուտքէն ու մասամբ հիւսիսէն գործադրուող ինքնամական այս պատգամին ինքնամականութեան միակ դուրը հայրենիքնային սահմանն է, ուրիշ Հայաստանը կը կատարէ իր ներմուծներն ու արտադուտը։ Հայաստան լիցուն է ուտեստներէ մինչեւ կին-զարգային ամեն տեսակ իրանական ապրանքներով։ Հայաստանի համար կրտսեղի քարեկոյ ու կարը կը հայկաթիւր Իրանէն եւ մասամբ Ռուսիայէն, եթէ Կաստան

թուրքերէ։ Վերջապէս, առանց Իրանի բաց սահմանին, Հայաստան կրտսը աղտոյիցի միտակ մասնորէ։ Այս կացութեան ընդամուտ, իսկականութեան, երեւան լիցուն է, իսկալ ընդհանրութիւն, որոնք զրօսաշրջութեան եւ տեւեարական նպատակներով Հայաստան կ'ապրեն եւ արտագաղթող Հայերու առեւերն ու կարտամները կը գնեն, անուրդակորէն օգնելով արտագաղթին։ Յամախալի զարմած է նաեւ Իրանի երկրաւորներու ամուսնութիւնը հայ աղջիկներու հետ։ ընտելծուած այս վիճակը անխուս՝ փեկի տուրէն է Հայաստանին պարտադրուած անտեսանելի ու բազալական պաշարումէն մասամբ դուրս գալուն։

Բայց տեղեղուած այս կացութիւնը շատ անէի մտահոգի կրնայ դառնալ, մեր իսկ մեղաւորութեան, կերթ արտադրողիցի ալ իր սահմանը քանալ, քան մը որուն համար ոգի է բռնի կը պաշարի Հայաստանի նախապաշար տաանց պայմանին։ Այս նպատակին մէջ յաջողելու համար ան ձգտութիւնները քաղաքականութեան կը նախաձեռնելու եւ պահ որոշ շրջանակներու քարտապահ ու ճշուն զնահանգիցի քրտանականութիւն։ Թուրքիոյ նախապաշար Ապալուրաւ հիւր, Հայաստանի նախապահի հիւրով կ'աւ երեւան, դիտեց հայ եւ թուրք ֆուլբոլիստներուն մրցումը եւ Ս. Մարգարիտի հետ փութութիւնի տեսակցութեան կը մեղտոյ, լուսով ու խաղաքարձ առանց սահմանը քանալու յանձնառութեան։ Թուրքիոյ կողմէ սահմանը փակ պահելը պատմական իրող էր, որուն վերագործ կատարունի Հայաստան-Արցախի փութարարութիւններն, եթէ անոր փութին թշնամական լույսով, ալ սինքը, եթէ Հայաստանը վերադարձուի Արցախէն։ Եւ տակաւին ցեղասպանութեան, հոգային պահանջը եւ Գերմանիոյ օրինակով

զրլում եւ նիւթական ու բարոյական հատուցում, հայրեն, ժողովուրդին մէջ է որ Անթ. Սարգսեանի Հայաստանը այսպիսի պայմաններ չի գնէր, բայց լիցեցնել է Սփիւղը, որ անթի չի փախցնէր այդ հարցերը արմարեցնելու։

Բայց, եւ կը խորհի թէ շնորհակալ պէտք է ըլլալ Թուրքիոյ, սահմանը շրտանալու համար։ Արաւայ, Թուրքիոյ սահմանի դուրս քանալը համար է Հայաստանի համար աղէտի դուր քանալուն։ Փա՛մը երեւակայեցէք այդ օրը, երբ սահմանը քանցուն է ածանցիկներով եւ ամաննոց ըրակով թրքական ու տեսողելին ու կենցաղային փութներէն պիտի ողորդէ հայկական շրտանը ծանր հարուած հասցնելու տեղական փութը քարտադրելուն։ Թուրք տեսողականներն ու բախտանիքը կ'ըրտաւորները պիտի խուճէն Հայաստան, պահուղներն ու հայաւանները պիտի աշխոյժանան եւ անոր աման գինով տուն ու կալածալ պիտի գնէ, զարկ տալով արդէն իսկ տեղի ունեցող արտագաղթին, հայ աղջիկներու հետ պիտի դուրսանան եւ երբեմն ալ ամուսնանալով խաւանի սերունդներ յառաջ պիտի ըրեն։...

Ահաւոր մտահոգութեամբ ու սարսուռով կ'ըրեւակայեմ քանի որ ամանածիկ թաղը Հայաստանի պարզելիք պատկերն է։ Մէկ կողմէ, քարեկամաբար, Իրանի կարտադր խուճումը, միւս կողմէ, թշնամաբար, Թուրքիոյ կողմէ լիցեց խուճումը խոլաղանք ամիս ընէն Հայաստանի 2-3 միլիոն օտար լուրդը։ Տուներ ու կարտանիքներ, հայրենաբնակ օտարները աւելի եւս արտագաղթի ծնովով, Հայաստան պիտի չմնայ։...

Թրքական սահմանի քանցուն համար, «Թուրքիային քարձը քաղաքականութեան» հետամուտ Ս. Մարգարիտ այս մասին ալ պէտք է մտածէ։ Իր կողմէն կենցաղ իշխանաւորներն ալ պէտք է մտածող

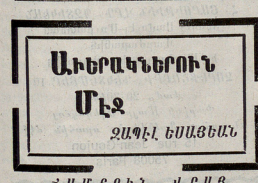
այն այս վտանգաւոր հետակարով, որ հետու եւ անհասանելի չէ։

Սակայն քարեկամաբար, ան այժմ Թուրքիոյ սահմանը քանալու արտագաղթին ցոյց չի տար, ձգելով որ Հայաստան շարունակէ անտապիլ քաղաքական ու տեսողական ճշմարտութիւն։ Թուրքիոյ թշնամական այս արարքը անուրդակորէն օգտակար է մեղի, մէկ կողմէ հայրենի օտարները մեղելով «քարէն հաց հանելուն», միւս կողմէն, ցնցելով Սփիւղը որ իր սեփական ազգապահպանութիւնը ճիշդ զուգահէ՛ն նիւթական օժանդակութիւն հասցնէ հայրենի օտարներին ազգապահպանութիւն օգնելու համար։ Բայց Սփիւղը այսպիսի դրողութեան իշխանակուր համար հայրենի իշխանութիւնը վտանգի մէջ պէտք է ընկնէ ընթացիկներ։ Արցախէն, անկախութեան առաջին օրերէն սկսեալ թէ ինչան քարեկամներն ու զրքաբարներ, որոնք հակա ռուսերաւուրթիւնն ու ներդրումները կատարուելին, բայց որոնք հետզհետէ զարկեցնելին իրենց քարեկամութիւնն ու գործի ներդրումները, տեսնելով որ այդ զոմարները կը շարունակեն, կամ մասամբ կ'ըրաքանդեն պետական իշխանաւորներն ու անոր անկարողներուն կողմէ։

Ահա թէ ինչ մեծ եւ հայրենաշուէր պարտականութիւն ունին հայրենի իշխանութիւնները... մաքրել ամեն կարգի մաքարքաններն ու օրինակայեցներն եւ օրէքն ու արգարութեան տիրապետութեան տակ վտանգութեան միտուող տեղերն թէ՛ հայրենի օտարներն ու թէ՛ սփիւղաշալուրթեան համար։

Նախապահական ամբողջ գրաւոր ինքնապահպան փառաշուքի մէջ պէտք է ըլլայ, այլ միջոց մը հայրենիքն ու օտարներին ծառայելու։ Այնպիսի մասնային թիւն ու լիցուով public servant — հայրենիքեան ծառայ — կը կոչուի պետական պաշտօնականները, հայաստանիներն ալ ներառու։

Հ. ՆԱԳԱՅԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐ

— Որ է հիմա տղաց, Շարցուցն իրեն տար արեւմուտք...

Կեր ձեռքով տարածեալ հետաւորութեան մը ցոյցուց եւ խաղաղաստեղ։

— Ինչ ձեռքով տարածեալ մէկ մըն է, քան Տիկին Սաղաթիւ։ արտաքին շաղաքող դարձած է զեթէ։ ասի օրէն է փեր զԷ փառնայ լոյս տեղ երեսուն գարու եւ իր ծածկուի ամեն անգիւններու մէջ։ Իսկ երբ ունէ մարդ ծածկուց իրեն, թուրք մարմնով կը զոլաղէր, անհասանելի կ'ըրգոյր կը զոլաղէր...

— Ձեռքը ձեռքի մէջ պահուցելին իմ կալուրդն է, կը զոլէ ուրիշ կին մը արտաւաճում։ անցնէր ալ մեռած էին ու եւ ու վերեւի տարու մնացած էին։ Ինչ օրիշ կը, հաշիւ ասոր տարեկան։ արմուտի թափեցան էր, բայց չէր դիտեր թէ ինչ, թէ զանախանութեան արեւմտի կը արմալեցնէր միւս։ Երբ տարը մէկ թուր մարմնից արտաւաճ, ուղարկուցնէր մէկը զեթի ձեռք կ'աւ։ ձեռքի կալեցի թէին, կ'ըր կալուրդ մըն էր արմուտի։

— Մէկ հասու մնաց, ինչպէ՛, քիւ։
— Սիւրէ՛ն է, Շարցուցն...
Քոյր վերցոյցի ու ծածկեցի տղուս

զուրկը։
— Այ՛, քիւ, աղջիկ է...
Միջոց մը կեցաւ. աշերքը վարանելով իջ նայէին մէկ մը ինչի, մէկ մը մանուկ, որուն ձեռքը կը զոլար ձեռքին մէջ։ Եանկաղծ Եանկաղ, քանցեցը քանցուց, հաստակեց սեղու, ու կացինի մէջ հարածակով ապանցից...

Գիտնայ լուսինին մը յաջորդեց այս խաղաղութիւն։ քուր ներկայներուն աշերքը ապակիի պէն կը փառնէ։ անոյզով ու գայրթիով զարթուած էինք ու արտաւաճը կը քանալէր մեր բերեղուն վայր։

Որ էին մեր միթիթութեան եւ հայտնութեան խաղաղութիւնը որ արտաւաճելու համար եկած էին այս արտաւաճութեան մէջ։ Որ էր մեր հոգեկան խաղաղութիւնը կը կը ապուշէն մեզի՞... մեք չէինք մեր կը խուճէին, ալ արկանած չէինք որոնք, որուն հաւաքական խաղաղութեանը կարողալորդ կըր պատու։ մը՛ր պատգամը պէն խաղաղութիւն մը ձեռնակալ լուսինին մէջ։

— Նեղ օրիշ կըր զուրկը քարէն քարէն, քարէն արցունք ինչպէ՛, բայց տղիւ՛ն մանկէն անքանալով չեմար։
Նոյն պահուն լուսինից հետուէ ինչպէ՛, քուր աղջինն օտար ու կը ծածկուց հետաւորէն...

Անցնէր ալ լիցեցին իր խաղաղութիւն ու քուրան հեկեկեկով արտաւաճել։ Արեւմտեկաներն հետ հարտաւաճութեանը մը ծախս ընէին, ալլ ծախս։ Գիտնային որ յոյն կան կ'ըրեցին... ու նշարեցին որ յոյն մայրը կը արտաւաճութեանը գէ՛ղքը մեկը զարթուած կարծես կը զարթուած լուսնով ու տեսնելով քուր այս քանեղք, զեւ կ'արթնէին, զեւ կը յաջողէին

կանգուն մնալ։
Հարտակո Սաղաթիւ ընտանիքի տնօրէնութեան, հակապակ տեղացեցին արտաւաճութեան, յաւանաբան մեր արտաւաճի վայր, ու նոյն օրը իսկ մեզի երան։

Բոլոր գիշերը պիտի համարողէիք, բայց ինչ փութ... կը յառաջանէ թիւրքական արտաւաճ յոյնութիւնով փութեղն մեր հոգեկան զրգանած վիճակէն, ու մոռնալ, մոռնալ, մոռնալ... Սալը անգալ լուսինին մէջէն ուր կըր պակնելու աղբիւր ունեւրով արտաւաճած մարդիկ ցած արտաւաճութիւն վայր հասած հաղաթարեցին նալիկէն կը ծըլտին։ Վերջապէս կը ծանուցէր իր ներաւաճ անգիւրը որոնք կը աւառաւ ինքն կ'ըրեւակայեին վայր։ Մեք չէինք խոսի իրարու հետ ու կը նայէինք ուղարկութեան։ Թուրք աղբի մը անցին, լուր մեր մասն, հարկութեան մը ուղղեց մեզի... ուրեմն ծննդովով պատանակեցին, ասլըր աւելի արտաւաճ ու մեր ետեւը անհասանել։ Համարին իր անքանակութիւն ու իր անգալով ծառաց ուղարկութեան։

Գիշերը կ'ըրեին հեղահեղ, ու մեր լուրքը անաւաճութեան մը աւելի զգալի կը դառնար։

Գաղթ խաղաղութեան մը կը պարտուի մեկ, ու լուսինին արտաւաճ կատարելու էր որ մեր ասլըր աւելի արտաւաճութեան կը լսէին։ Սաղաթարը կ'ըրեցին արտաւաճ մը կը ծաղըր հեղահեղ մէջ որով կը ինքնաւաճ մը ծախսէ հեղահեղ ու խաղաղ, ետեւէն համաժեշտ բերքի մը աւառները։

Միշտ էր գիշեր, միշտ էր Միւսին, ուր հարկարողութեան կ'աղջ ամեն կրկն փառ

մու լափ, խորհեցնէր եւ մտարբերի մեր համարողութեան մէջէն տեսած ու լրտաւ զգեցնելու ու պատկերներ։ Մութք մէջ երեւան այս, երեւան այս գրաւորը կը ինքնապահպան իրանականութեան, անգիւրութեան։ Միւսին Կարթը արտաւաճութիւն ցաւով, ու այդ ցաւին մէջ խաղաղութեան կար, ըրտաւաճութեան կար, ու երբեմն ալ գրաւորութիւն։

Իմ կրտսեղն ու արեւմտեղն ցեղիւ մայրը կ'ըրեին երեւակայեց մէկ մըն եւ զանախանութիւն։ Թշնամիին գիտարողութեան ներք տնամ մը ալ արտաւաճին եղիւ էին ու կը զգային, հակապակ մեր անխաղաղ ու յուսահատութեան արտաւաճութեան, թշնաման, թէ անմահ ու անքանակութեան քան, ցեղին համար, խաղաղութեան ու ուղարկութեան տարաւաճութեան, զանախանութեան, զարգանալուն ու անոյց զառանգ քարեկներին։

Իսկ թշնամին, խաղաղութեան, գրաւոր արտաւաճ մեր Արեւմտեկան լուսնաներն ու խաղաղութեան ճշմարտութեան, քանցող եւ անքանիւ օրաւաճին, գրաւոր արտաւաճ կը անալաղող զառանգը մեր քարտադրով կենսականութեան զգիւ։ Ու այս զառանգը կը աստեղծէր քուր անքանակութեան վայր։ Կարողալորդ ռաւաւաններու միթիթութեան, օրտաւաճային եւ միթիթ արտաւաճութեան, ալքիթներով, կը ծանալէր որեւոր աշերքներն էին, եւ անհիւս կար մանկական հոգեկան տնայնապահութեան խորը, ինչպէ՛ կատարուէ ու երկունս համարմիք մը մտադրուելուն հոգեբանութեան մէջ։

Ու ասիկա ցեղին զրե՛ծ էր...
(Ծաղ. 92)

Adresse:
UGAB Marseille
327 Boulevard Michelet,
13009 MARSEILLE

CENT ANS APRES LA REVOLUTION DE 1908

L'image authentique du passé n'apparaît que dans un éclair, image qui ne surgit que pour s'éclipser à jamais dès l'instant suivant.

Walter BENJAMIN
Sur le concept d'histoire

Le match de football qui s'est déroulé à Erevan le 6 septembre 2008 et qui a opposé les équipes nationales turques et arméniennes en présence des présidents Abdullah GUL et Serge SARKSSIAN a été salué par les commentateurs politiques et par la presse non comme une banale rencontre sportive, mais comme un événement politique. Un événement porteur d'apaisement dans les relations entre l'Arménie et la Turquie en une période de tensions et de rivalités internationales marquées par le retour en force de la Russie. Le rôle nouveau de médiateur reconnu à la Turquie dans le grand Jeu caucasien, les visites du président GUL à Erevan et à Bakou, ont laissé supposer à certains que la Turquie établirait des relations diplomatiques, ouvrirait ses frontières avec l'Arménie, mettrait fin au blocus, mis en place en 1993. D'autres encore plus optimistes caressent même le rêve d'une Turquie repentante.
Ainsi, cent ans après la Révolution de 1908, on retrouve un climat favorable à la fabrique des rêves.

La Révolution jeune-turque de 1908 est un événement d'une importance capitale dans l'histoire du peuple arménien et particulièrement dans l'histoire des Arméniens de l'empire ottoman. Les Arméniens ont participé à cette révolution. Ils ont cru qu'elle apporterait la liberté, l'égalité des droits civiques et la justice aux sujets de l'empire ottoman devenus des citoyens, sans distinction de race, ni de religion. Sept ans plus tard, les grandes espérances feront place à la tragédie. Les Jeunes-Turcs, les vainqueurs de la révolution, seront les organisateurs du génocide de 1915 et feront disparaître toute présence arménienne en Asie Mineure. Un siècle après la Révolution de 1908, l'établissement des faits et leur interprétation, l'idéologie et l'évolution politique, les principaux acteurs font l'objet de discussions et, loin de faire l'unanimité entre historiens turcs et occidentaux, suscitent de nouvelles problématiques. Ce qui en soi n'est ni étonnant, ni scandaleux et constitue la nature même du travail de l'historien.

La Révolution de 1908 est, cent ans après, un événement obscur et mal connu des Arméniens d'aujourd'hui. Il n'existe, à ma connaissance, aucune étude sérieuse et approfondie consacrée à cette question dans la littérature historique arménienne à l'exception de quelques ouvrages des Jeunes-Turcs publiés en Arménie soviétique après la manifestation de 1965. Par ailleurs, en se fondant sur l'histoire du génocide arménien — des massacres d'Adana (mars-avril 1909) à la fin de la première guerre mondiale et jusqu'aux catastrophes de Cilicie et de Smyrne — la Révolution de 1908 est non seulement un sujet de polémiques et de controverses,

mais a alimenté et alimente des réglemens de comptes au sein des communautés arméniennes. Dans des milieux bien pensants de la diaspora, les révolutionnaires arméniens sont presque tenus pour responsables de la violence des réactions des nationalistes turcs — ce qui bien entendu consolide les thèses de ces derniers — et le Dachnaktoutoun est périodiquement accusé d'avoir été l'allié des Jeunes-Turcs au début de la Révolution et de n'avoir pas, par la suite, brisé cette alliance tactique.²

C'est pourquoi, ce centenaire mérite une évocation dans la presse arménienne. Dans les limites de cet article, notre ambition n'est pas de faire une «histoire à rebours», à la lumière des événements qui se succéderont de 1908 à 1922 et conduiront à la fin de l'empire ottoman et à l'aneantissement des Arméniens de cet empire, mais de saisir l'intensité du «moment 1908» à travers quelques témoignages.

...

L'année 2008 a été rythmée par diverses manifestations (conférences, colloques, publications) aux Bats-Unis, en Europe, en Turquie, autour des Jeunes-Turcs et de la Révolution de 1908. L'une d'entre elles, une conférence intitulée «L'ivresse de la liberté: la révolution de 1908 dans l'empire ottoman» s'est déroulée à Paris, dans le cadre du Collège de France (5-7 juin 2008). Organisée par François Geogheon, spécialiste de la période hamidienne, elle a réuni une trentaine de chercheurs français et d'historiens étrangers prestigieux. Ainsi, Sherif Mardin, venu de Washington, l'intellectuel kure le plus respecté aux Etats-Unis et en France, Sukru Hanoglu, professeur à Princeton, auteur d'analyses monumentales sur les Jeunes-Turcs dans la période pré-révolutionnaire Erik Zürcher, historien de l'empire ottoman infatigable, directeur du fameux Institut International d'Histoire Sociale d'Amsterdam qui conserve le manuscrit du *Le Capital* de K. Marx. Mete Tunçay, historien turc et publiciste de gauche à Istanbul. Au milieu de cet aréopage d'ottomanistes, la présence de jeunes historiens arméniens fut un fait remarquable. Nazan Maksudyan traite avec finesse de la délicate question des orphelins arméniens d'Adana recueillis, à la suite des massacres de mars-avril 1909, dans une institution turque créée par Cemal Pacha. Un thème qui avait déjà inspiré Zabel Essayan. Robert Kopas, venu comme elle d'Istanbul et déjà connu en France pour sa collaboration active au journal *Agos*, comme à la courageuse maison d'édition arménienne d'Istanbul, *Aras*, dresse le portrait de Krikor Zohrab sous les traits d'un homme politique libéral et centriste encourageant, entre 1908 et 1915, la coopération entre le Comité Union et Progrès et le parti dachnak. Hourri Berberian, originaire d'Iran, mais formée à Los Angeles sous la direction de Richard Hovhannessian, applique le concept d'*histoire croisée* à la «circulation» des militants arméniens dans les trois révolutions russe, perse et turque de 1905 à 1908. Absent mais excusé, Bedros Der Matossian, diplômé de l'Université Hébraïque de Jérusalem et de l'Université Columbia de New York, avait envoyé sa communication sur la formation des sphères publiques après 1908 chez les Arméniens, les Arabes et les Juifs.

Au cours de cette conférence, les Arméniens furent constamment évoqués. Révolution politique, aboutissant à la restauration de la Constitution de 1876 et à l'établissement d'une «monarchie constitutionnelle» ottomane, la Révolution de 1908 n'avait-elle pas des origines économiques et sociales ? La réponse de S. Hanoglu à cette question tombe comme un couperet : la seule force politique qui ait posé les questions économiques et sociales a été le Dachnaktoutoun.

...

En 1878, après les pertes territoriales subies par l'empire ottoman dans les Balkans et en Asie Mineure, le sultan-calife Abdulhamid II (1876-1909) met fin

à l'ère des Tanzimat (réformes), suspend la Constitution accordée en 1876 et installe un régime autoritaire et panislamique.

Nés dans les étapes de la question arménienne, les partis révolutionnaires arméniens — le parti Arménien (né à Van en 1885), le parti social-démocrate Hentchakian (créé à Genève en 1887), la Fédération Révolutionnaire Arménienne ou Dachnaktoutoun (créée à Tiflis en 1890) — ont en commun d'exiger les réformes pour les vilayets orientaux de l'empire ottoman (l'Ermenistan) promises au Congrès de Berlin (1878). Partis clandestins inspirés du modèle balkanique, ils préconisent la lutte armée, lancent le mouvement des *fédais* (groupes de 10 à 15 hommes armés et mobiles) chargés d'organiser «l'autodéfense» des paysans (80% de la population arménienne) contre leurs oppresseurs (tribus kurdes, *mouhadjirs*, Tcherkesses, usuriers, etc.) que les violences, l'insécurité, la fiscalité oppressive, la corruption administrative et la misère poussent à émigrer.

Trente années de despotisme hamidien ont eu raison des actions des révolutionnaires arméniens (exécutés, emprisonnés ou exilés) de la manifestation de Kunkapi (1890) à la révolte de Zei-

par
ANAHIDE TER MINASSIAN

toun (1894), de l'occupation de la Banque ottomane (1896) à la deuxième rébellion du Sassoun (1904). Les massacres arméniens de 1895-1896 n'ont pas entraîné l'intervention espérée des Grandes Puissances. A la suite de ces avatars, les hentchakians se sont divisés entre un Centre «marxiste» et une aile «libérale» qui s'allie aux arméniens pour fonder le *Véragazmian*, sans échapper pour autant aux luttes fratricides. L'alliance avec les révolutionnaires macédoniens conduit aux potences dressées à Andrinople (1901). Mais, au Caucase, la confiscation des Biens du Clergé arménien (1903), puis la Révolution russe de 1905³ donnent un brusque élan aux terroristes hentchaks et dachnaks qui attaquent les représentants du pouvoir tsariste. Durant la «guerre arméno-tatare» (1905-1906), un conflit sauvage, de Bakou à Tiflis, entre Arméniens et Azéris, le Dachnaktoutoun mobilise ses militants et ses *fédais* pour protéger les derricks des pétroliers arméniens, pour défendre les villages et les quartiers arméniens et devenir un parti hégémonique.

Tirant les leçons de la Révolution russe de 1905, du demi-échec de l'attentat de Yildiz contre Abdulhamid (juillet 1905) et du blocage de la question arménienne, le Dachnaktoutoun révisé son programme. Il est encouragé par les ténors socialistes de la Seconde Internationale où il est admis en 1907 à changer de tactique dans les empires russe et ottoman, à renoncer au mirage de l'intervention occidentale synonyme d'impérialisme. La diminution sensible de la population arménienne dans les vilayets orientaux, conséquence des massacres, de la question agraire et de l'émigration a sonné comme un avertissement. A l'heure où l'on assiste au réveil de l'Islam en Orient, aux révoltes et aux émeutes de marché à Erzeroum,

Van, Kastamonou, Sivas (1906-1907), il devient évident que le régime hamidien ne pourra être abattu que par l'action conjuguée des peuples de l'empire et par l'alliance avec les réformateurs et les révolutionnaires turcs.

Depuis 1895, un Comité Union et Progrès (**İttihad ve Terakki Cemiyeti**) animé par Ahmed Rıza, un positiviste exilé à Paris, est une des composantes du mouvement jeune-turc qui veut sauver l'empire ottoman en réformant et en modernisant l'État. En 1902, un Congrès des Libéraux ottomans réunit à Paris des Turcs, des Kurdes, des Arabes, des Albanais, des Arméniens (henthchaks et dachnaks). Le prince Sabah-Eddin, adepte du principe de la «décentralisation», accepte l'hypothèse d'une intervention des Puissances en faveur des Arméniens provoquant la rupture avec Ahmed Rıza. À partir de 1903, au paroxysme de la question macédonienne (dans une Macédoine contrôlée par les Puissances, la suzeraineté du Sultan est devenue formelle), le mouvement jeune-turc s'étend aux officiers patriotes de l'armée ottomane cantonnée à Monastir, à Serres et à Salonique. Pétré par la franc-maçonnerie d'obédience française, il est en phase avec la bourgeoisie juive salonicienne pour empêcher la désagrégation de l'empire ottoman. En septembre 1907, le groupe de Salonique fusionne avec celui de Paris et adopte le nom de Comité Union et Progrès : il contrôle le mouvement d'opposition dans l'empire.

En décembre 1907, sur l'initiative de Aknouni¹, un militant dachnak caucasien, se tient à Paris le **Congrès des partis d'opposition de l'empire ottoman** où tous les courants jeunes-turcs (Ahmed Rıza, Sabah-Eddin) sont représentés. Le Congrès décide de renverser le régime hamidien, sans exclure les moyens révolutionnaires, et d'instaurer un gouvernement représentatif. Mais ce sont les officiers de Salonique, Niyazi et Enver qui prennent l'initiative de la Révolution de juillet 1908 et obligent Abdulhamid à rétablir la Constitution de 1876.

Pacifique, si l'on excepte l'épisode sanglant des mutineries en Macédoine, la révolution a pour slogan «**Liberté, Égalité, Fraternité**» et pour principe l'**ottomanisme**, c'est-à-dire l'égalité entre tous les citoyens de l'empire.

Pour avoir une idée des espoirs et de l'enthousiasme soulevés par la Révolution de juillet 1908 chez les intellectuels arméniens, il faut lire la correspondance de Zabel Essayan exilée alors à Paris². Le poète Ardashah Ràroutiounian (1873-1915), lui écrit de Malkara (non loin de Rodosto) «**d'une main tremblante d'émotion et peu habituée à la liberté ! je ne sais pas ce que je dois écrire, je ne sais pas ce que je peux écrire. (...) Quand espérez-vous rentrer dans votre pays? Avez-vous encore besoin de vivre sous des cieux brumeux au nom de la liberté ? (...) Ensuite tous les autres exilés ne vont-ils pas rentrer ? Quand ? Archak (Tchobanian), Sissak (Souren Bartélian), Yervant (Oadian), (Lévon) Pachalian et tant d'autres !**».

De Philibé où il se trouve, Rouben Zartarian confirme «**il me manque beaucoup d'éloquence pour vous expliquer ce que je ressens et vous dire la joie qui déborde de mon cœur. Il y a quelques mois de cela, quand j'étais près de vous et que nous scellions avec les Turcs notre pacte d'alliance**», quoique j'ausse partagé cette foi avec certitude en ce qui concernait l'avenir, j'avais néanmoins l'esprit assiégué par les perspectives épouvantables que l'avenir nous offrait». Pour Krikor Zohrab qui lui aussi presse Zabel de rentrer au plus vite, «**la Turquie a aujourd'hui la chance inespérée d'une véritable constitution. La liberté de presse est totale. Nos compatriotes turcs ont tout fait et ont**

témoigné d'une grande sincérité pour faire oublier le souvenir du passé».

Voici trois témoignages de militants dachnaks choisis pour leur qualité³.

BOLIS

En juillet 1908, Constantinople —Bolis— capitale de l'empire ottoman et résidence du sultan-calife, est le premier centre du monde arménien par ses fonctions (religieuses, économiques et culturelles) et par sa démographie (plus de 100 000 Arméniens répartis dans 34 quartiers européens et asiatiques). Durant quelques mois c'est une ville libre où accourent les exilés politiques turcs, arméniens, bulgares, macédoniens, les transfuges tatars du Caucase et de Crimée et les révolutionnaires persans.

Le témoignage de Schavarch Missa kian (1884-1957).

Jeune —il a à peine 24 ans—, Schavarch a déjà une expérience du métier de journaliste. Coursier à 16 ans du quotidien arménien **Sourhantak**, il a acquis sur le tas les bases de ce métier. Commis de la célèbre librairie **Balentz**, il s'est formé et instruit en lisant des livres français ou traduits du russe, en parcourant les journaux anglais, français et la presse arménienne de Russie. Il a déjà publié de courts «Billets» dans **Arévelian Mamoul** de Smyrne. Entré dans le Dachnaksoutioun en mai 1907, Schavarch est, avec son ami Kégham Barséghian (1883-1915), un militant de la clandestinité assoiffé de liberté et de justice. Sous la signature de **Barbaros** et d'**Empost**, des pseudonymes qui affirment sa haine du régime hamidien et camouflent sa timidité, il collabore au journal dachnak **Razmik** publié par Rouben Zartarian (1874-1915) à Philibé (Bulgarie). Fondé sur les fragments d'un journal qu'il a tenu irrégulièrement et complété par des souvenirs rédigés au début des années 1920, son témoignage sur «**l'ivresse de la liberté**», a une saveur d'authenticité imprégnée d'humour⁴.

(...) J'ignore s'il ne m'était jamais venu à l'esprit de célébrer la liberté du jour au lendemain. Oui, nous tissons souvent des rêves, quand le souvenir était malade, quand le vizir changeait, quand arrivaient des rumeurs de l'extérieur. La question macédonienne était entrée dans sa phase aiguë et il semblait que nous aussi, en reniflant la presse étrangère, nous nous attendions à quelque chose (...).

Un matin cependant le rêve devint réalité. Les journaux avaient publié un entrefilet prudent. Mais, d'un jour à l'autre, la situation changea avec la vitesse de l'éclair...

10 juillet 1908⁵. **Yachsen Hurriyet, yachsen Adalet, yachsen Moussavat yachsen Millet...** Je ne me souviens plus comment s'est passé le premier jour. Si je ne me trompe, c'est seulement le deuxième ou le troisième jour que, avec Aram Andonian, Kégham⁶ et quelques autres, nous mêlant à la foule, nous sommes allés à Bab Ali, à l'entrée officielle de la Sublime Porte, nos fers rouges plantés de bials et un drapeau rouge à la main.

(La foule vocifère, réclame le sarakam, les ministres, elle hurle, «**Yachsen Mechroutiyet** (Vive la Constitution), **yachsen Millet**»).

Voici qu'apparaît le Grand Vizir, Saïd Pacha. Il salue la foule et promet de démissionner immédiatement.

Les ministres aussi, les ministres aussi, où sont-ils ?

Je ne sais pas. Chacun dans son ministère ou chez soi.

Des volontaires se chargent de conduire la foule devant chaque mini-

stère pour exiger la démission des ministres.

La foule —nous avec elle— se met en route vers les édifices désignés, ministères ou maisons, pour retrouver les ministres et obtenir leur démission. En poussant des hurlements furieux, en martelant de ses pieds le sol, en plaissant, en chantant ou en pleurant.

Ainsi, elle erre jusqu'au soir et obtient la démission de tous les ministres sauf celui de l'Éducation qui reste introuvable et le fameux Fehim Pacha qui s'est enfui (et qui sera bientôt déniché dans une province voisine).

S'en suivent des discours fracassants dont nous avions appris par cœur le début et la fin : «**Compatriotes, depuis trente ans notre patrie a été mise en pièces dans les serres du despotisme...**»

C'est alors que fut organisée, sous la direction d'un ignoble **moukhtar** et d'un groupe de scribouillards, une manifestation écumante contre le patriarche Ormanian⁷ (c'est à tort que cette offensive et les tracts imprimés à cette occasion furent attribués au Dachnaksoutioun. Si c'était nous, nous n'étions pas au courant et pas même l'ombre d'un dachnaksakan de l'extérieur n'était encore apparue).

Les prisonniers n'avaient pas été libérés. Nous nous sommes rendus jusqu'aux portes de la prison. On nous refoula.

Les gars, allons à Yildiz !

Allons-y, allons-y, mais à cheval...!

Et, en effet moi, Kégham et Yénok Chahén prenons chacun un cheval à Béchiktach et poussons vers le palais de Yildiz.

Moi, depuis longtemps, je savais montrer un cheval (...). Pour Kégham c'était une première et c'est sans plaisir qu'il se résigna à cette hasardeuse expédition. J'éperonnai mon cheval et arrivai rapidement sur la vaste esplanade devant le palais impérial où une foule excitée et vociférante acclamait le **padichah**, et hurlait des vivats. Mes deux camarades poussant leurs chevaux à l'allure d'un cortège nuptial, arrivèrent assez tard. Il n'empêcha que, un an après, Kégham pouvait écrire : «**(...) A cheval, nous avançons sur ces routes qui à l'époque menaient au palais du plus grand des criminels. Nous, camarades, nous marchions sur le palais de Yildiz...**».

Jusqu'à maintenant je n'arrive pas à comprendre. Sans aucun doute, nous voulions voir le visage du Monstre. Pour dire quoi au milieu de cette masse compositée ? Avons-nous réussi à le voir ?

Soudain, un murmure et des mouvements de doigts pointés vers le balcon du palais. Et des **téménahs**, des cris...

Regardez, regardez, le Padichah. **Yachsen éfendimiz, yachsen péderimiz... Kahrolsun istibdad** (A bas le despotisme)...

Nous avons soit-disant aperçu un visage berbu qui se profila comme une ombre, récita quelques mots et disparut. Ceux qui réellement l'avaient vu et entendu racontaient que le sultan avait chaleureusement exprimé sa joie au peuple en glorifiant la Liberté et la Constitution...

Dans la foule il y avait aussi des Arméniens. Ils nous apprirent qu'une partie des prisonniers et, parmi eux, Yénok⁸, avait été libérée. Voilà ce que veut dire décoller du sol; nous enfourchons les chevaux et hurra...! «**Yachsen Hurriyet** (Vive la Liberté)».

Bien entendu, Abdul Hamid riait sous cape et préparait des projets diaboliques. Mais cette fois en tant que

«**comitédji**». En effet, n'avait-il pas déclaré publiquement qu'il était membre d'**İttihad ve Terakki** ? ...

Ils sont venus, ils sont venus ! Deux personnes pour le moment, les autres vont arriver petit à petit !

Il me semble que c'est Yénok qui annonça la bonne nouvelle. A peine sortit de prison, il était tout feu tout flamme pour renouer les liens, reconstituer le groupe.

Qui étaient les arrivants ? Le premier que nous vîmes, se présenta comme le «**camarade Vahakn**». Rien d'autre. Age moyen, corpulent, moustachu. Il venait de Bulgarie, mais ses vêtements, sa façon de parler montraient qu'il avait vu aussi l'Amérique. Homme simple et actif, Vahakn⁹ parlait en tant que représentant du parti. Sans dire tout, il donnait des instructions et annonça, que dans quelques jours, il nous présenterait un dirigeant important venu avec lui. Le contact était assuré par Yénok et rendez-vous fut pris à Péra, dans le jardin du Petit Champ.

Nous attendions depuis quelques jours dans l'impatience. Étaient-ce une petite chance pour nous, morveux nouveaux-nés totalement passion et rêve, d'être admis à voir un intellectuel, un révolutionnaire, un «**Dachnaksagan**» venu d'Europe, d'un monde de lumière ? C'était une soirée ordinaire. À l'heure dite, nous allâmes au Petit Champ et conformément aux instructions, nous nous sommes tenus près de la grille du bas. Yénok après avoir chuchoté quelque chose avec Vahakn revint et re-commanda de regarder vers la porte du haut. Kégham et moi étions toute ouïe, tout œil.

Voilà, il passe, tu l'as vu ? De taille moyenne, avec une cravate noire et derrière lui le camarade Vahakn. Du reste, il n'y avait personne d'autre. Vahakn, déjà connu pour son apparence négligée, et l'**autre**, élégant, chapeauté, ganté, une canne à la main et une allure de bourgeois. «**Mettons qu'on l'ait vu**», puisque, à cette distance, il était impossible de le distinguer. Il fit un tour et disparut. Son nom ? C'est Aknouni ! C'est tout. Ni plus, ni moins.

Vahakn nous annonça qu'il allait nous confier une proclamation manuscrite avec l'obligation de la faire imprimer dans la nuit et de la diffuser le lendemain.

Personne ne doit voir le manuscrit. Tous deux vous en êtes personnellement responsables. Vous la faites composer devant vos yeux dans une imprimerie sûre, vous corrigez, vous vérifiez le tirage durant l'impression et, demain, vous distribuez !

Ah, ces jours... Ces jours... quand on nous disait «marche!», courir était un jeu pour nous.

Nous reçûmes le manuscrit comme le Saint Sacrement. Des grandes lettres entrelacées sur une feuille blanche et brillante. Nous courûmes à l'imprimerie de **Sourhantak**, la plus sûre, puisque nous étions considérés comme les enfants de la maison. Comme le propriétaire et le directeur, Dikran Erjandj (Djivélékian) était mort, Hagop Varjabédian, responsable «des nouvelles nationales» et en même temps rédacteur de **Djiréid**, un journal turc caractérisé arméniens, avait pris sa succession. Malheureusement il était absent. Pour couper court, on nous a dit «il est rentré à la maison».

Laissant Kégham à l'imprimerie, je filai chez Varjabédian, à Yéni Kapou, à une demi-heure de distance.

Petit homme sérieux, Varjabédian avait été pour moi une sorte de men-

tor lorsque j'étais un adolescent inexpérimenté. Mais il avait peur de son ombre. Par ailleurs, c'était une vieille badener devenu encore plus méfiant depuis la proclamation de la Constitution.

Arrivé à bout de souffle, je lui expliquai immédiatement mon projet et exigeai que nous retournions ensemble à l'imprimerie pour éditer le soir même la Déclaration.

Après un coup d'œil au manuscrit et à la signature, il devint jaune, se mit à trembler et s'écria.

- Tu es fou mon garçon, tu vas m'attirer des malheurs, c'est impossible...

- Tu ne sais pas ce qui se passe dans le monde ? Constitution, liberté de la presse... Tu n'as pas lu l'iradé impérial ?

- J'ai lu, j'ai lu, mais moi je n'imprime rien en dehors des nouvelles officielles. En aucun cas... Et je te conseille de ne t'adresser à aucune autre imprimerie. Tu es encore un moutard, tu n'y comprends rien.

J'étais en feu : échouer à la première tentative. Et de surcroît, devant un ami !

Comment non... ? Est-il possible de s'opposer à la Révolution, à la volonté révolutionnaire, quand les Turcs eux-mêmes sont devenus des « comités » et quand la secousse générale fait trembler le trône de Yildiz... ?

- Hagop, cette Proclamation doit être imprimée. Soyons braves. Tu n'es pas responsable, tu écris un mot, je me charge du reste.

- Je ne peux pas, n'insiste pas.

- Si quelqu'un te met un révolver sur la tempe... ? (Je fis même le geste de tirer un révolver de ma poche).

- Même si tu me coupes la tête, je ne peux pas... Je ne viendrai pas, je ne donnerai pas un mot, je fermerai l'imprimerie. Ceci est mon dernier mot...

J'allais exploser. Mais ce n'était pas le moment de mettre le « bordel ». « Cette nuit nous devons imprimer et demain distribuer ». Ensuite, on s'expliquera avec ce « contre-révolutionnaire ».

Je revins et, l'écume à la bouche, je racontai tout à Kégham.

La nuit était déjà tombée. A qui nous adresser à une heure si tardive ?

(Finalement, Kégham et Schavarch trouvent une minuscule imprimerie dont la propriétaire, un jeune Arménien de Césarée, exige d'être payé d'avance et au prix fort. Avec le typographe qu'ils surveillent de près, ils s'acharnent à déchiffrer la tortueuse écriture d'Ak-nouni. Une fois composée, le texte doit être retouché avant d'être enfin imprimé sous leurs yeux. Ils finissent au lever du jour et dorment quelques heures).

Yézniç avait fait distribuer une partie des tracts dans les quartiers arméniens. Le reste devait être distribué par Kégham et par moi dans le lieu le plus fréquenté de la ville, le Pont.

Et nous voilà, vers le soir, nous tenant, à chaque bout du Pont, Kégham du côté de Bolis et moi de Galata. En une demi-heure tout fut épuisé.

Le contenu de la Déclaration ? Hélas, je ne l'ai pas sous les yeux mais il n'est pas difficile de le restituer. La Constitution, un régime démocratique, l'entente entre tous les éléments de la population. A bas le despotisme ? Sous la Déclaration, une signature « Le Corps Responsable de la FRA de Bolis ». Ainsi deux de ses responsables étaient déjà à Bolis, quant au troisième, Rouben Zartarian, il était retenu à Philibé par le journal « Razmik ».

Enfin, voici Zartarian, un homme

jeune, chaleureux, élané et coiffé d'un **bombé** (un chapeau melon). Nos garçons l'avaient déjà entouré et quant à la fin on me présenta comme ce correspondant de **Razmik** qui signait « **Empost Barbars** ». Zartarian s'étonna de trouver en face de lui un **même inconnu**. Il avait cru jusqu'au bout que son correspondant était **Aram Andonian**.

VAN

A l'autre bout de l'Anatolie, dans le **Yerguir**, la réception par les Arméniens de la révolution qui vient de triompher dans les régions européennes de l'empire ottoman (Macédoine, Constantinople) se fait avec retard, tant à cause des distances qu'à cause des conditions locales. A Van, la population arménienne majoritaire et relativement prospère a vécu depuis 1855 — année de la publication par Khrimian Hayrig d'**Artvis Vaspouragan** (L'aigle de Vaspouragan) dans le monastère de Varak — une renaissance culturelle. Elle a donné naissance à des sociétés secrètes, puis au premier parti politique arménien, le parti arménagan, mais son principal fondateur, Meguerditch Portougalian, a dû s'exiler à Marseille où il publie **Armenia**. En 1896, malgré l'union momentanée des partisans arménagans, hentshaks et dachnaks, la jeunesse arménienne de Van a payé un lourd tribut aux massacres hamidiens. Depuis, le **vilayet de Van**, dont l'importance géostratégique entre le Caucase et la Perse est évidente, subit un contrôle politique et militaire sévère du gouvernement turc. Pour toutes ces raisons, le dachnaksoutoun a eu du mal à s'implanter dans la région, à recruter et à maintenir des **fédais**, dans les maquis montagnards, à assurer l'endocritisme et l'armement des paysans arméniens dans un objectif d'auto défense. En 1907, la « **trahison de Davo** », un militant dachnak qui a révélé aux autorités une importante cache d'armes, a été une catastrophe soldée par des arrestations d'intellectuels et de militants arméniens de tout bord et par des actes de vengeance. Elle a longtemps alimenté des polémiques littéraires.

En juillet 1908, **Vahan Papazian** (1876-1973), un ex-étudiant, surnommé **Kons** ou encore **Docteur**, est responsable d'une troupe de **fédais** dachnaks qui a échappé à la répression et s'est confinée dans la région de Chadakh *.

Après de longues errances en montagne pour sécuriser un peu les paysans arméniens face aux Kurdes, il est revenu avec ses compagnons à Veri Tagh le quartier arménien de Chadakh. Le 15(28) juillet 1908, démolis, il est vauté sur le toit d'une maison, lorsque tout à coup, il voit, au loin, surgir un homme.

« (...) C'était notre Amin, il venait de Van. Cette fois, son visage rayonnait, il tenait à peine debout et semblait vouloir voler dans les airs. Il court, il hurle de loin - **Constitution... Liberté... Monsieur Aram** » et tous les **prisonniers sont libérés**. Durant un instant j'ai pensé « il est devenu fou ».

tu qu'es t'il mon gars ? Qu'est ce que tu racontes ?

- Kha, kha, Monsieur le Docteur, n'ayez plus peur, c'est la liberté. Nous devons aller à la ville... Tiens, tiens si tu me crois pas : il me remit une lettre et quelques journaux. De vrai, la lettre était d'Aram. Il écrivait que la Constitution avait été proclamée, que tous les prisonniers avaient été libérés et que, dans le même mouvement, on l'avait conduit au séral sous escorte d'honneur. Il demandait que l'on descende au plus vite à Van, il n'y avait plus lieu d'errer dans les montagnes. Les gars s'arrachèrent les journaux (...). Oul, la Constitution avait été proclamée. De Salonique, Enver et Niyazi avaient menacé de faire marcher la troupe sur Bolis. L'**ittihad** avait pris en

main le gouvernement du pays et proclamé la **Liberté, l'Égalité, la Fraternité** ».

Le lendemain, une autre lettre d'Aram se fait encore plus pressante. Il faut descendre à Van où Sarkis et Ichkhan* sont déjà arrivés, où la joie et l'émotion sont générales, tous les exilés et les fuyards sont revenus. Après hésitation et non sans méfiance, Vahan et ses hommes décident enfin de descendre. En route, des villageois, des vieillards, les larmes aux yeux, viennent au-devant d'eux. Le vieux Bazig, un **danoudér** sympathisant, lui, n'y croit pas. Il craint que ce soit une ruse du « **Turc impie** », néanmoins il promet du thé et un mouton. A Sevdkin, près d'une rivière, les hommes se reposent, enlèvent leur carquois et attendent le festin promis. Soudain, l'apparition, sur la route de Chadakh à Van, d'une file de soldats provoque un accrochage dramatique. Les **fédais** se croient encerclés. Bazig hurle « la voilà le **hurriyet** de ces **kafirs** » et ouvre le feu. Le combat s'engage. Le gros des **fédais** essaye de gagner les hauteurs à travers le lit d'un torrent dont les pierres roulent sous leurs pieds. Les Turcs répliquent mais ne touchent personne. Les **fédais** continuent à monter, en glissant, en tombant. Finalement, ils remarquent que les soldats turcs viennent ramasser les corps de trois des leurs et qu'ils n'attaquent pas le village par représailles. Étonnés, mais non rassurés, ils passent la nuit à la belle étoile dans les pâturages d'éte. C'est ainsi qu'ils « **ont fêté la lune de miel de la Constitution** ».

Au matin, les invitations de descendre à Van sont devenues des ordres. Finalement la troupe de Vahan Papazian se sépare de Bazig et, avec les bénédictions des bergers arméniens, se met en route, par prudence voyage de nuit, pour n'arriver qu'à l'aube au monastère de Varak. Ici aussi, l'accueil est bouleversant. En leur honneur, on a préparé un banquet avec la participation — nuance importante — de « **jeunes bourgeois** » venus de Van. Cet accueil ne dissipe pas leur méfiance. Ils refusent d'entrer à Van en plein jour et en armes. Ils ne descendent de la montagne que le 31 août (!?) et entrent dans la ville à minuit.

Après des effusions, les camarades de Van leur annoncent qu'ils doivent se présenter impérativement aux autorités turques comme Ichkhan et Sarkis l'ont déjà fait. Le lendemain, le commandant militaire, Miralay Tayan bey, corpulent, la barbe et les moustaches teintes en rouge, antipathique, vient chercher Vahan Papazian et Aram Manoukian pour les conduire chez le gouverneur. Avec un sourire hypocrite, il commente « **Nous étions ennemis, désormais nous sommes amis**. C'était l'istidab (le despotisme), maintenant le **hurriyet**. Je suis sûr que la main dans la main, nous allons désormais **lutter pour défendre notre Constitution** ». Puis soudain, il demande à « **Docteur bey** » : comment a-t-il pu s'échapper alors qu'il était encerclé par trois anneaux de soldats turcs. Vahan Papazian esquive et répond « **Nous avons sur la tête un 'ser kulahi'** (un chapeau qui rend invisible) quand nous voulons nous pouvons passer devant vous sans être vus... ». Ils rient de concert, mais Tayan bey insiste, puis concède « **Bizarre, bizarre... Oui vous êtes de vrais djinns** ».

Arrivés devant le séral, ils défilent entre deux rangs de soldats qui les saluent. Un orphéon militaire joue la marche de « **L'Armée de la liberté** » de Salonique. Une foule d'Arméniens et de Turcs a envahi les rues et les toits. Les Arméniens applaudissent à tout rompre, les Turcs se sont montrés retenus. Le gouverneur, l'albanais Ferit Mahmoud Pacha, un bel homme dans la soixantaine, le visage orné d'une barbe à deux pointes, les accueille lui-même sur les marches du séral.

« Il donna libre cours à un flot de propos léniants à la turca, aux bienfaits

et aux grandes espérances apportées par la Constitution, à l'obligation de défendre la liberté conquise ».

Le troisième jour avec des hauts fonctionnaires civils et militaires ils vont s'incliner devant les tombes « **des martyrs de la liberté** ». « **Auparavant, devant l'entrée du cimetière arménien, des soldats turcs montaient une garde d'honneur**. En face d'eux se dressaient 10 à 15 de nos meilleurs combattants, armés de pied en cape. Messe de réquiem et discours ».

C'était la Constitution ottomane. Nous étions libres.

Il se posait de nouvelles questions, de nouveaux problèmes... Il fallait consolider la liberté acquise, l'asseoir sur des bases légales, fonder la démocratie... ».

MOUCH-DARON

Le mémorial élevé par Rouben aux **fédais** arméniens, obscurs ou célèbres, accorde une place importante aux événements qui ont précédé et suivi la proclamation de la Constitution dans la région de Mouch-Daron *. Rouben (Minassian Ter Minassian; 1882-1951), né à Akhalkalak, engagé très jeune dans le dachnaksoutoun, ayant subi des épreuves probatoires à Kars, dans l'Ardabadagan et le Vaspouragan, est entré, en 1906, dans ce qu'il a appelé « **l'enfer du Daron** ». Une terre et des hommes magnifiques subissent le joug de la misère, des tribus kurdes et de la bureaucratie ottomane. En mai 1907, il succède comme responsable militaire à Kévork Tchavouch, le héros légendaire tué au combat de Soulokh. Avec une poignée de **fédais** et un armement insuffisant, il a en charge l'auto défense des paysans arméniens de la plaine de Mouch, des montagnes environnantes et du massif du Sassoun.

Juillet 1908. Rouben erre dans les montagnes autour de Mouch avec une quinzaine de **fédais**. Près de la « Fontaine de Gors », il voit passer une douzaine de soldats. Leurs armes sont ornées d'étoffes blanches. Répondant aux sommations des **fédais**, ils crient :

« Nous sommes frères. Venez c'est la liberté. Je me dis : « **L'Osmali** attrape les lièvres depuis sa charette ». On leur cria de jeter leurs armes. Ils le firent et s'approchèrent de nous. Ils n'avaient même pas peur.

- Nous sommes frères. C'est la Constitution ! Il y aura un **Ermenistan** au Sassoun.

Nous ne comprenons pas. Pour nous c'était encore une ruse des Turcs. Les nôtres s'étaient déjà saisis de leurs fusils et allaient éventrer les malheureux terrorisés.

- Attendez s'interposa Gorun, voyons d'abord ce qu'il dit.

Un Kurde parmi les soldats le reconnut :

- Notre sort est entre tes mains, dit-il, épargne nous.

On se calma et on descendit tous à la fontaine.

Ils racontèrent qu'à Stamboul les **fédais** avaient renversé le Sultan. Ils dirent qu'ils portaient sur eux des ordres pour les troupes du Sassoun et comme aucun d'entre nous ne pouvait les déchiffrer, c'est eux qui nous les lirent... Il était ordonné aux garnisons de Dalvorik, Ichkhandor, et Gelligouvan de se replier immédiatement et de rentrer à Mouch. Certains parmi nous pensaient que les soldats turcs ne li-

saient pas ce qui était écrit mais c'était peu probable, les pauvres diables ne savaient pas eux-mêmes ce que pouvait être cette hurlyburly. Il devait bien s'être passé quelque chose.

Ils fraternisent et rendent, non sans réticences, leurs armes aux soldats turcs, mais non les balles. Extrêmement méfiant, Rouben se déplace avec ses hommes dans la montagne, interroge les bergers qui en savent encore moins et envoie finalement un message en ville. Il en revient avec une lettre « La lumière de Dieu va se lever. Le mutésarif a rendu visite à la prélatrice pour annoncer qu'il y avait eu une révolution et que le sultan a accordé une Constitution. Tous les prisonniers vont être libérés. Écrivez à Rouben en lui recommandant de rester tranquille. Un firman de pardon va arriver pour lui ».

La suite du récit est savoureuse. Les villageois rencontrés demandent à Rouben ce que veut dire « une Constitution ». Rouben qui n'est pas au courant des événements se tait, mais les autres donnent leur avis.

« Il va y avoir un roi des Arméniens.

Pas vraiment, mais les Anglais et les Russes vont envoyer chacun un consul pour mettre fin à l'oppression.

Ni roi, ni consul, Sultan Hamid est crevé, son fils s'est penché sur le sort du peuple et ne veut pas qu'on l'opprime.

Cette femme Roubina¹⁸ aurait-elle réussi cette fois. Est-ce qu'elle n'est pas à Stamboul ?

Oui, elle est à Stamboul, dis-je.

Tous étaient persuadés que c'était un coup des nôtres. Ils se réjouissent tout en craignant la vengeance des Turcs.

Et de fait dans les heures qui suivent, il y a un accrochage grave près de Dérék. Les fédais abattent cinq gendarmes mais ils ne sont pas poursuivis par l'armée. On leur conseille de se retirer en attendant le firman de pardon. Rouben entraîne ses hommes dans la forêt, mais il va lui-même consulter l'évêque catholique Nersès, à Mogoukn, près de Mouch. L'émotion est à son comble.

« C'est, la liberté ! disait-il. Il me montra le journal «Buzanton» de Constantinople qui annonçait en gros titre la Révolution et la proclamation de la Constitution. Enver et Talaat étaient glorifiés et l'Ancien régime jeté dans l'opprobre. Alors c'était vrai !

Ni l'évêque, ni le journal n'avaient une idée précise des limites de cette liberté. Il n'était plus nécessaire de réfléchir : on était heureux et on se réjouissait. Personne dans cette fête ne se demandait si nous allons tous, en définitive, y gagner ou y perdre. Du Sultan à l'évêque, du seigneur au paysan, de l'humble labourer au Turc suzerain, tous s'embrassaient dans l'allégresse... ».

Rouben exprime ses doutes, demande « en quoi cette Constitution fait avancer la question arménienne ? At-on nommé un gouverneur arménien ? Y aura-t-il des réformes dans les provinces arméniennes ? ...Notre Bureau est d'accord avec cette Constitution ? ». La réponse de l'évêque est « Maintenant, nous sommes tous égaux... y a-t-il une meilleure garantie ? ».

Malgré les pressions et les appels au prélatrice de Mouch et des autorités

turques, Rouben, toujours méfiant, se retire avec ses hommes dans la montagne. Il faudra que le directeur des télégraphes et Hamazasp, un membre du comité dachnak de Mouch, viennent en personne lui apporter des «preuves». Dont un télégramme adressé «à Rouben effendi, chef du Comité de la FRA, annonçant la proclamation de la Constitution et souhaitant qu'il consacre ses forces à la défendre. Il n'y avait plus de doutes. On s'embrassa joyusement. L'heure décisive était arrivée.

J'annonçais aux fédais ma décision de descendre à Mouch et de me consacrer à des activités pacifiques. C'était comme une oraison funèbre». Les vieux partisans Guerbo et Guialcho Manouk ont les yeux pleins de larmes. Tchol et Manouk protestent vigoureusement.

«Depuis quarante ans jamais les fédais ne se sont rendus. Nous avons fait vœu de mourir les armes à la main. Comment peux-tu les remettre à Osmanli ? ...Tant qu'il n'y a pas un État arménien avec une armée arménienne, les fédais ne doivent pas se rendre. La Constitution c'est leur affaire».

Finalement, on opte pour la prudence, on répartit les hommes entre la montagne et la plaine. Rouben sort de la forêt avec Gorun et six hommes. Et c'est seulement après de longs tours et détours justifiés par la crainte de la potence qu'il se rend seul, au petit matin à la prélatrice de Mouch où il est accueilli avec enthousiasme par l'évêque Vartan. Épuisé, il s'écroule sur un lit et s'endort. On le réveille et on lui annonce que les autorités l'attendent : on est vendredi, on va fêter la Constitution, les Turcs sont dans le quartier arménien en signe de fraternité.

«A cette époque, mes cheveux ja mais coupés retombaient sur mes épaules en se mêlant à ma barbe [...] Je me coiffais d'un long papakhi tchéchène dont les poils se confondaient avec ma chevelure. J'avais aux pieds des mocassins légers, je portais le pantalon du Sassoun, la grande ceinture et la cape de laine sous laquelle apparaissent les cartouchières. Un véritable ours des montagnes dressé sur deux pattes».

C'est dans cette tenue, qu'il est introduit, puant la crasse et la sueur, dans une salle de réception remplie de fonctionnaires en redingotes noires parés de leurs décorations et de leurs épées. A l'extérieur, une foule en liesse le réclame. Il se montre à la fenêtre, bredouille quelque mots accueillis par des vivats frénétiques et des tirs de joie. Les scènes de fraternisation se succèdent. Lavé, tondue, habillé, transformé en jeune civilisé, Rouben, les évêques, des membres du comité de la FRA sont escortés par des militaires jusqu'au séraï. Dans les rues en vahies par la foule, les officiers doivent tirer l'épée pour les protéger de l'enthousiasme populaire.

C'est hissé sur des épaules que je traversai le marché grouillant de monde avant de déboucher sur la grande place qu'occupait tout un régiment. Les officiels dont le gouverneur Salih pacha sont assemblés devant une tribune décorée de drapeaux. Les discours s'enchaînent. Rouben ne sait pas le turc mais saisit les dernières phrases, toujours les mêmes : Vive nos frères arméniens, Vive les patriotes arméniens. La suite de la cérémonie est essentiellement militaire : défilés, fanfare jouant la Marche de la Liberté, salut au drapeau.

«A leur tour les troupes défilèrent devant nous, les fantassins en rangs réguliers, suivis des cavaliers et de l'artillerie dans une grande poussière. Alors seulement, je me rendis compte

de la témérité de vouloir s'opposer à cette force.

Mais c'était maintenant la Constitution, c'était la liberté, cette force était la nôtre. Tout était bouleversé, le passé semblait mort, l'ordre nouveau était au pouvoir, ce que nous appelions la Révolution».

Epilogues

La Révolution de 1908 a représenté un tournant dans le destin de nos trois témoins. Schavarch Missakian, fou de langue et de littérature arméniennes, met à profit la liberté de la presse pour fonder avec Kégham Barséghian, Zabel Essayan et Vahram Tatoul, *Aztag*, un hebdomadaire littéraire et politique qui s'exerce à la pensée critique (16/29 décembre 1908). Lorsque la revue disparaît, en automne 1909, avec la fondation du quotidien *Azadamard*, organe de la FRA, la vocation de journaliste de Schavarch s'est affirmée. A travers les vicissitudes de son histoire elle se conclut par la création à Paris de *Haratch*, en 1925.

En décembre 1908, Vahan Papazian est élu, avec Archak Vramian, représentant des Arméniens de Van au Parlement ottoman. Réélu en 1912 et en 1914, il est l'un des 10 députés arméniens (sur 266 en écrasant majorité musulmans) dont 4 députés dachnaks et 2 henchaks dans ce premier Parlement où Krikor Zohrab, avocat célèbre

et orateur talentueux, est une vedette. Observateur fin et perspicace, Vahan Papazian tient dans *Azadamard* une précieuse chronique de la vie parlementaire. Il réussira à échapper au sort de Vramian exterminé en 1915.

Rouben se soumet aux ordres de sa hiérarchie : sortit des forêts, déposer les Armes. Au cours d'une cérémonie déchirante dans le monastère de *Sourp Garabed*, quelques 400 fédais, paysans «déracinés» désormais «inutiles», acceptent un verdict «qui signifie leur arrêt de mort» et se séparent après une marche collective et sauvage, la *Yarkhouchta*. Rouben part à Genève pour entreprendre des études universitaires qu'il interrompra sur l'ordre de la FRA pour revenir à Mouch (1913), d'où guerre, massacres et révolution le conduiront jusqu'aux responsabilités politiques dans l'Arménie indépendante.

...

Conséquences d'une tentative de coup d'Etat d'Abdoulhamid ou d'une réaction des milieux islamistes ou de la duplicité des Jeunes-Turcs, les massacres des Arméniens d'Adana (mars-avril 1909) —30.000 (?) morts et des milliers d'orphelins— font l'effet d'un séisme. Ils creusent un fossé et installent un climat de méfiance permanent entre Arméniens et Turcs. Ils amènent au gouvernement les Jeunes-Turcs, par défaites militaires en pertes territoriales, troquent bientôt l'ottomanisme pour un nationalisme turc intransigent.

Anahide TER MINASSIAN

(1) Cf. «Haratch» 13/14-16 septembre 2008.

(2) Le dossier des partis politiques arméniens dans l'empire ottoman a été examiné à Genève (27 février). mars 2008 par le Sixième Atelier du WATS (Workshop on Armenian Turkish Scholarship) qui se veut un forum de discussions et de réconciliation entre universitaires arméniens, turcs et autres (R. Suny, H. L. Kieser, F. Adanir, E. Kaynar, G. Libaridian, A. Arknun, etc.).

(3) Aknouni (Khatéhadour Maloumian; 1863-1915), journaliste, rédacteur de *Drochak*, à Genève, membre du Bureau occidental de la FRA, auteur de *Les plaies de l'Arménie*, fondateur aux Etats-Unis de la première Croix Rouge arménienne (1910).

(4) Elle a été traduite en français par Léon Ketcheyan dans sa monumentale thèse de doctorat, *Zabel Essayan (1878-1943) sa vie et son temps. Traduction annotée de l'autobiographie et de la correspondance*, Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris, 2001.

(5) L'allusion concerne le Congrès de décembre 1907 à Paris.

(6) L. Ketcheyan, op. citée, Vol. 2, Livre 1, pp. 121-122.

(7) Les henchakians, déjà divisés, sont encore sous le coup de l'assassinat en Egypte d'Arpiar Arpiarian (février 1908) et le parti *ramgavar*, dont Vahan Tekéyan sera la figure de proue n'apparaît pas avant l'automne 1908.

(8) Cf. Schavarch Missakian, *Orèr yev jamèr (Des Jours et des Heures)*, Paris, 1958, pp. 341-348.

(9) C'est le 23 juillet 1908 du calendrier grégorien.

(10) Aram Andonian (1875-1952), journaliste, écrivain et dessinateur satirique, historien. Premier directeur de la *Bibliothèque Nourbar* (1929, Paris). Kégham Barséghian (1883-1915), journaliste, a collaboré à *Aztag*, *Azadamard*, *Méhian*.

(11) Maghakia Ormanian (1841-1918), patriarche de Constantinople (1896-1908). Et historien de l'Eglise arménienne. Figure complexe d'un grand homme d'Eglise. Successeur du patriarche Mathios Izmirlian (1894-1896), «le patriarche de fer», il fut accusé par les révolutionnaires arméniens d'avoir collaboré avec Abdoulhamid.

(12) Yézniak Katcheouni (? -), militant et propagandiste dachnak.

(13) Vahagn Datévian (1875-1916), militant dachnak, a contribué à la prise de la Banque Ottomane (1896); organisateur de la FRA en Bulgarie et aux Etats-Unis. Directeur de l'orphelinat des enfants réchappés d'Adana (1909).

(14) Vahan Papazian, *Im Houchère (Mes mémoires)*, Beyrouth, T.1, 1950, pp. 591-597, T.2 1952. Publiés 40 ans après les événements ces mémoires re prennent des articles publiés dans *Azadamard*, à partir de 1909.

(15) Aram Manoukian, dit Aram Pacha (1879-1919), originaire du Karabagh. Révolutionnaire professionnel, une des figures centrales de la FRA, a milité à Bakou, en Perse, à Van. Organisateur de l'auto-défense de Van en 1915, le «Père fondateur» de la République d'Arménie (1918).

(16) Ichkhan (Nikol Boghossian de Chouchi), Sarkis (Barséghian - Odabachian; 1883-1915), responsable de *Lernabar* (Sud de Van).

(17) Rouben, *Mémoires d'un révolutionnaire arménien (en arm.)* 7 volumes. Los Angeles (1951-1953). Sous le titre *Mémoires d'un partisan arménien*, éditions de l'Aube, 1980, est une traduction partielle en français où l'on peut lire les épisodes relatifs à la Révolution de 1908, pp. 222 et sq.

(18) Il s'agit de Roubina Aréchian (1881-1971) qui a participé en personne à l'attentat de Yildiz contre Abdoulhamid.

ՌԵԿԼԱՄԱ

ՍԻՐԿԱՐԻ ԳԱՐԱՄԱՆՈՒԿԱՆԻ

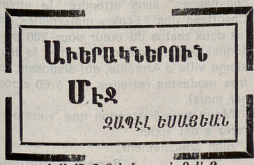
Առաւել յօրինող ու դաշնակա-
 շար, բարեբար Սիրվարդ Գարա-
 մանեկեան, որ չուէր քառասուն
 օր առաջ ճարձեալ լինէր իր կնա-
 քին, Դիւն. 2ին, իր ծննդեան 97րդ
 տարեդարձն առթիւ ոգեկոչուեցաւ
 Խաւան Սանոց Միութեան հասար-
 քանօրէին մէջ: Փառքի հոսանքը
 դուրս ըլլալուն պատճառով ձեռ-
 արկը կայացաւ մօտերու լոյսի
 սակ, մերթ ձեռնարկներու օգնու-
 թեամբ, ինչ որ նպաստեց խորհր-
 դաւոր միջնորդութիւն մը ձեւաւորու-
 մին:

Ինքն իրենա լեզուն դաշինք առ-
 ղամ մը եւս իր հաստատար, թէ Գա-
 րամանուկ չաճած է ամէն արեւելի
 ու սեռ անձերու անկողնայեան սէրն
 ու համակրանքը ու դեռ երկար ար-
 րինքն պիտի յիշուի ուս, իր բարի
 անունն ու արդար վաստակը մա-
 ւաւորութիւն թողած ըլլալով օր-
 րորեաններ: Հանդիսութեան ներ-
 կայ էին նաեւ Ա. Մովսէս Տնա-
 սեան համադրածակցութեան Կա-
 ժմութիւնութեան Միջնորդային Բա-
 ժմութիւնութեան մօտ Հայաստանի
 Միալուն Ներկայացուցիչ Կարէն
 Միքոյեան, Շէշիքի Փօր-Քաղա-
 քաւեկ Վաղդէշ Գարբ, յայտնի
 քաշմարհահար Շահան Արծրունի,
 Ղեյզուրեւ Մ. Եկեղեցեաց Թաղային
 խորհուրդի անդամներ, կիթապի

մշակներ:
 Ինքն ինքն իր լեզուն դաշնակա-
 շար Սիրվարդ Գարամանուկեանին
 շնորհակալ մէկ լուսանկարը, ո-
 րուն առջեւ դրած մօտեւ իր լու-
 սաւորէին հանդուցեալին անուշ
 դէմքը, որ տակաւին չէ ջնջուած
 զինքն սիրողներու լիւրդութիւնէն:
 Երեկոյթի բացման խօսքը ար-
 տասանակ Սանոց Միութեան Վար-
 ժմութեան Առեւտրանուկի Մարիամ
 Տրամբեան, որ ողջունելով ներ-
 կանքը, գանձեց հարեւր վայելե-
 ան մը լուսնիկայ լուսնիկեմ յար-
 ղելու հանդուցեալին արեւն յիշա-
 տալով ու միաբերան երգելու անոր
 կողմէ յօրինուած Խաւանի քայլեր-
 իր: «Ողջին տաճար իմաստու-
 թեամբ»: Այլապէս խօսքը փոխա-
 ցեց Ա. Երրորդութեան Եկեղեցեաց
 Դիւնարդի Կարամանուկ Քիշեան-
 նին, որ յանուն Փաղաքի խորհու-
 րին, անգամ մը եւս ոգեկոչեց Գա-
 րամանուկեանը, անոր արդար վա-
 ստակ համարեան մէկ օտարը անց-
 ալէն ներկայ ու դէպի սպասցալ
 երկարող հայ մշակութիւն շղթային:
 Անիկ վերջ Մարիամ Տրամբեան
 մանրամասնօրէն ներկայացուց
 Սիրվարդ Գարամանուկեանի
 նուիրէ կենեք ողջին, որդեւ անձ,
 որդեւ արունասեղեւ ու որդեւ
 բարեբար, լեռնի մանրամասնու-

տուակ լեռնին անմասնօք հայա-
 խորի մարտը, Հայաստանի մը
 անտարակապութեան ու ժողովու-
 դին եւ որոնց ծառայողութեան ու մը
 տարու աշխատանքը կը կարտու-
 ժողացուին ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

Պ. Զ.

Գարամանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

Գարամանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

ՓՈՐՈՇԻՆՈՅԻ Հայ կեդրոնին մէջ,
 Կոնյուրի 8/9-ին տեղի ունեցած է
 Կարամանուկի ՀՅԴ Երեսօրհանի
 միութեան միջ-վարչական Ժողով-
 քի կազմակերպութեամբ ՀՅԴ
 ԳԵՄ-ի Կեդրոնական վարչութեան
 Մասնակցանքի Մտքերի Աշխատանք
 Շաբթի, Լաւրի «Եկեղեցի Աշխատանք»,
 Թորոնթոյի «Միտն Չաւարեան»,
 Գեղարքի «Արամ Մանուկեան»,
 Անիկ Կարմանուկեանի «Յատուկ» մասնա-
 ծիւրերը: Ժողովը ընդգրկած է
 Կեդրոնական վարչութեան ծրագրի
 ներկայացումը, ինչպէս նաեւ ամէն
 մէկի մասնաւոր ծրագրերի
 ներկայացումը: Օրակարգի վրայ
 էին դրած Կարմանուկեանի ներկե-
 ժողովի արարելու հոգ տեղի ունե-
 ցած է պարահանգի մը:

ՄԱՌԻՆԻՍԻ Թէքեան Մշակու-
 թային Միութեան կեդրոնի սրահին

մէջ, Նոյնեան մէկին Նոյնում է
 «Ապագայ» շարժապատկերի 33րդ
 օրակարգը: Մասնակցութեան
 Հայաստանին մասնակցած Գրամանու-
 կեան Կարմանուկեան: Համեմատ առաջ
 թմբի վրայ վարչութեան անդամակա-
 Արթուր Մանուկեանի ողջունած է ներ-
 կայութի ինքն իր ճարձեալը առաջնորդ
 Վաղդէշ Եկեղեցի Միջնորդաների,
 զոր ներկայացուցած է ինքնին ա-
 րարեան: Բացառաւ Եկեղեցի Գա-
 լութեան: Վաղդէշ Եկեղեցի խօսք
 անելով շնորհագրած է Ապագայի
 տարեդարձը, այս անգործարած
 թիւի վրայ ճարտարաւորող երեք հայ
 կական թիւթիւթ: Այս կոյնքին-
 քին հոգ, կարգը եկած է Գրամանու-
 կեան Կարմանուկեանի (Գարման, Ըն-
 թալ, թաւալ, կիթապ, ա-
 քարտիկ), որոյ յայտարարին մաս
 կարծեմ եւ Կարմանուկ, Սալաթ
 Նոյնային, Բարձրանալուն, Խա-
 լութեան, Կեդրոնի գործերը:

Կարմանուկ (Կարմանուկ Կարմանուկ
 ճանձնիկեանի քառասունութութեան
 հիման վրայ), «Աշխատանք» և
 «Եկեղեցի» յօրինուած Արթուրի
 թիւթիկեանի քառասունութութեան
 հիման վրայ):
 Մարմոյթնային ընդունակեան
 այս կատարումները, որոնց առաջ-
 արի Մարիամ Տրամբեան, յանուն
 Սանոց Միութեան վարչութեան,
 յայտնեց իր խորին շնորհակալու-
 թիւն Արման Վարչանախն, որ
 Սանոց Միութեան նուիրած էր
 դաշնակոր մը, որոյ վրայ առաջին
 նուիրողը եղաւ Արման Երեւանի:
 Յաւարտ հանդիսութեան, հի-
 րանքին բաժնեկցեալ հրուշակի
 ի հանգիստ հոգուն Սիրվարդ Գարա-
 մանուկեանի:
 Հարկ է յայտնել, թէ ձեռնարկին
 կարմանուկեանի նախաձեռնու-
 թիւ յուշակարգի նաեւ անոր «Արթու-
 րեան» ստեղծագործութեան հի-
 մամը Արման յինն մօտ տեսա-
 դրած կարճ փառքերը: Դրաբար-
 տարը, երեկոյցականութեան խը-
 դումը պատճառ դարձաւ, որ հան-
 դիսակները դրուին նման վա-
 լիքի մը:

Ս.

Կարմանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

Կարմանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

Գարմանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

Կարմանուկեանի կը պատմակէն
 իր անմասնօք գտնուող արեւելեան,
 Անիկ արագ, անիկ արագ... Մեր
 ուրեքն, անիկ Կարմանուկեանի
 մարտի, Գարամանուկեանի, Գարամանուկեանի
 ծովուն մէջ: Կը
 կարծեմ, որ արեւելաքաղաքական
 կարեւոր կայուններէն մէկը պիտի
 է ըլլայ Քարամանուկեանի այս աշխա-
 տանքը, եթէ որ մը երեսնամեայ
 Հայաստանի մէջ նոր մարտիկ աւան
 Սիրվարդի նախադրութեան առա-
 քին... Խոստանալէն մէկը՝ քա-
 րամանուկեանի անունը պիտի
 տանալ համադրանքի մէջ: Ուս-
 տում, որ համադրէ... Խոստովա-
 նութեան:

ՕՐՈՒՆԱՆ ԴԵՊԻՐԵԼ

ԳԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՏԱՆԻ բազմաթիվ թաղերներ պատերազմական դաշտի վերածված են և Դեկտեմբերի 8-ի համաժողովին հանդարտություն չունեցել։ Երկրի ընդհանրական մեծությամբ առաջին շատ խորան է և 15 տարեկան արականներն սպանվել են այ կրակին վրայ իսկ լեռներ։ Դեկտ. 10, Յոթնամյակի, ընդհանուր զորքադրոշմի օր է, բայց ճակտով օրն այ վերջագյուղեր, և խոտով լեռները չեն դադար։ Մեծ թաղերից են դատ (Արևիկ, Անաթի, Շեյխալի, Ենթ), փոքր թաղերն այ, ինչպես Բոթրաթ, Բալաթ, Բոմբիկի կրակի մեջ էին։ Գործադրությունն այ մեծ համաժողովին։ Հասած է։ Բազմաթիվ վիճակներն են երկուստեղները վրայած են 6000 կարգով սերունդ, քանի որ թաղն այդպես կուտ։ Խորհրդի երեք օրվա ամսական և այդ պայմաններով իսկ այսպես են զորքաներ։ Բաղադրական և ֆինանսական գործադրություններն այնքան մեծ են և հասած՝ կատարական մարտադրական իսկ, որ նախադարձական հանդարտություն կորչա շատ արժանի չէ պատճառ։ Իր թույլ թան թե անհիշականներն շարժվում են լա կամավորություն են։ Դեկտ. 9-ը, սպանված պատերազմի յուզարկություն թան օրն էր, սուրի օր մը ամբողջ երկրին մեջ։

ՎԱՐԻՒՆ ԱՆԲԱՆԵԱՆ, ուսանակ թարգմանի երեքուստեղի նախկին փոխնախագահ արտա պիտի արժանանա 50 միլիոն ուղղվել (1,4 միլիոն եւրո) փրկվածները օր փոխարին։ 2006-ի ի վեր ամսական թանադություններն զուտադարձապես են, բայց ընդհանուր տեղի արտելով հիմնական փոխարկում էր, որ լուրհանուն ինքնից և պիտի չի արտադրել։ Դրանի երազման արտադրությունն ասի և և կը մեղադրվի լեռնադուր։ Թիլաններ, որ զինք չեն դարձան, որ պիտի վիճակված ասի էր զորքադրոշմի Մ. Խորհրդովիցի դեմ։

ԱՌԱՄԻ ժող Աղաթ-Մեհ-Նուգոյի Նոթր Տաճար Լուրիքի գինուարական զինվորականառած մասնաճյուղի թանիկ լուրջ 500 լիթրանց պիտուած են և զինվարական արտադրություններն այ մեկ զուտ, Դեկտեմբերի 8-ը, Այս օր լուրիքի ամօրն օրն իսկ։ Արժանաբարություններն կարծես են նաև և Թուրքիա Տաթիկի դեմ։ Երբոր ամբողջ և երկու տարուն մեջ, որ նոր չէ պիտի տեղի Կոնստան ընդհանուր ընդլուրծ անդեղնիով։

ՓԱՐՈՒԹԻ ՏԵԼԵՎԵԶԻԱՆ, ծայր ծայրին վերնորուն և Հարավ-Մեհի ԻՒ. ԵՐ. Փե-ի զանազան խաղերն այնպես է 254 ծայր աստղած է էր միջակերի, ՍԵՆ. Գրիգոր զանազան երեք Գրիգորիկի 210 ծայրերուն դեմ։

ԲՈՒՍԱՄԱՏԱՆԻ Ս. Միտոգոր վախճանեալ Անգրի Բ. պարտությունն արժանանա անպարտ չլուրծված է Մոնթեմոն և Կալիֆոռնիայի Մեհի մեղադրություն։ Իր պարտությունն այնպես են կամավորական ընդարձակված Անգրի պարտությունն լուրջ շահանքին ծանար։ 62 տարեկան տեղադար 1989-ի ի վեր կը զինվարել պարտություններն արտադրել չաղերը։

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԴԵԿԱԵՄԲԵՐ 10 (1884-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԻՆԿԱՅ

ՆԵՐՈՒՄԻ ՀԵՐԱՄԱՆԱԳԻՐ

Նախագահ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ ԹԻՖԼԻՍ ՄԵԿԱՏՈ

Վարչապետ Ս. Մարգարեան պատուիրակություններն ընդհանուր ժողով մեջ օրվա արժանաբար արժանի Դեկտեմբերի 8-ին թիֆլիսի մեկին։ Պատուիրակություններն մեջ էին ֆինանսներուն, օգտակարի, տեղադրություններն, Սիկիլիո Նախարարները, փոխնախարարները, Հայաստանի թիֆլիսի գեղարտը, երեսուցյանները, այլ պաշտոնատարները։ Վարչապետը և պատուիրակություններն քրեական խնդրակներն չափազանց լավան անտանկան զորքադրական ընդհանուրով մեղան, արտա Ս. Մարգարեան հանդիպումներն Կոնստան Նախագահ Սահակալիկի, վարչապետին հետ, Կալիֆոռնիա Հայաստանի դեպարտամեն և Նուգարեանի հայկական, երեքուստեղին։

ԳՐԱԳԻՐԻ Բ. ԵՒ Ս. ԱՐԿՐԱՆԻԱՆԻ ՏՈՒՐԿԱՐԱՌՈՒՄ ԱՆԲԱՆ Բ. ՊԱՏԵՐԱՌԻՐԻ

Դեկտեմբերի 8-ին Նախագահ Ս. Մարգարեան և Պարթևի Բ. Մուսուխ Միլանի են, ժամանակներն Համան Թուրքիայի պարտություն Անգրի Բ-ի յուզարկություններն։

ԳՐԱԳԻՐԻ Բ. ԵՒ Ս. ԱՐԿՐԱՆԻԱՆԻ ՏՈՒՐԿԱՐԱՌՈՒՄ ԱՆԲԱՆ Բ. ՊԱՏԵՐԱՌԻՐԻ

Դեկտեմբերի 8-ին Նախագահ Ս. Մարգարեան և Պարթևի Բ. Մուսուխ Միլանի են, ժամանակներն Համան Թուրքիայի պարտություն Անգրի Բ-ի յուզարկություններն։

ՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐԿԱՆԱԿԱՆ

Դեկտեմբերի 8-ին Նախագահ Ս. Մարգարեան և Պարթևի Բ. Մուսուխ Միլանի են, ժամանակներն Համան Թուրքիայի պարտություն Անգրի Բ-ի յուզարկություններն։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ ՆԵՐՈՒՄԻ ՀԵՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ԳԱՐԻՋԻ ՄԵՋ

Նախագահ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

ԳՐԱԳԻՐԻ Բ. ԵՒ Ս. ԱՐԿՐԱՆԻԱՆԻ ՏՈՒՐԿԱՐԱՌՈՒՄ ԱՆԲԱՆ Բ. ՊԱՏԵՐԱՌԻՐԻ

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

Վարչապետ Ս. Մարգարեանի հրամանագրով Մարտ 1-ի դեպքերուն առնչված էր երեք դատապարտության ներքո չարհրված է Եր. Անուշահ, Արմատ Մարգարեան և Արթիկ Նուգարեան սպիտակաթևական ղեկավարին և բոմբարկներուն արժանատուներն 3 - 3,5 տարուն անապարտություններն զուտադարձապես են։ Ներումի թաղարկություններն երեք ներկա թաղուն խնդրակներն են, նաև, քրեական անցյալ լուծմանը պարագան, ընտանեկան հանգարաններն։

ՀՈԳԵՂԱՆԳԻՍ

ՅՈՎԻԹ ԵԳԻՍՏԱՐԵՆԻ-Ի

Փատուակալ փառապատմամբ

Հոգեհանգիստը իր մահուան զանազան-
քին առթիվ տեղի կ'ունենայ Կիսրիկի,
Իսկանդրի 14, ժամը 11ին Հայ Կաթն-
դինի Մարտիկներից մեկի
13 rue du Perche — 75003 Paris

և փառապատմի ողբաբանի լիշաակը
յարգողներին:

MANIFESTATION

Faisons voter la loi contre le négation-
nisme :

« RESI - SITTING »

Les mercredis 10 et 17 décembre
Rendez-vous
devant le Sénat de 14 à 17h
(rue de Tournon)

COPEA, FRA Nor Seround, JAF,
Nazarpak, UCIA, UGAB-Jeunes

S.O.S. HIVER ARMENIE

2008 - 2009

L'Association Solidarité Protestante
France-Arménie (SPFA), impliquée dans
une action humanitaire, culturelle et
occuménique en Arménie depuis 1990,
lance à nouveau, comme chaque année
à la même période, son appel S.O.S.
Hiver Arménie. Les hivers sont très
rudes en Arménie. Chacun peut aider
en envoyant un don à : SPFA 1 rue
Cabanis 75014 Paris. SPFA étant re-
connue association de bienfaisance, vos
dons vous donneront droit à une ré-
duction d'impôt de 66%.

Nous espérons que les dons, cette
année, atteindront au total la somme de
200 000 euros, qui nous permettront de
commencer sans attendre le projet
Chauffage des Ecoles maternelles, et
les deux restes du cœur pour 200 per-
sonnes âgées isolées de Gumri, la deuxième
ville d'Arménie, qui disposent de
très modestes retraites (50 à 60 euros
par mois).

Merci pour l'attention que vous por-
tez à cet appel.

Bien amicalement,

Samuel SAHAGIAN

Ս ՋԱԿՈԲ ԼԻՈՆ

ԼԻՈՆԻ ՍՈՒՐԻ ՑԱՆՈՐ

ՄԱՐՏԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ԱՆԻՍԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏՈՒՆԻ ԱՌԹԻՒ
ԵՊԻՍԿՈՓՈՍԵՆԸ ՊԱՏԱՐԱԿ

Լիւնի Սուրբ Յովոր Մարտիկներից
առաջնական Մատուցողները տեղի
կ'ունենան Կիսրիկի, Իսկանդրի 14ին,
կրօնական և աշխարհիկ հանդիսու-
թյանը:

Կր Կատարալի և Կր Գարգի՝
ՆՈՐԱՆԻ ՄԱԲՔ՝ ՋԵՐԱՐԵՆԸ
Առաջնորդ Գրառույթի Հայաց Բնիկ
Փառապատմի Երկրագործները, Կր Կա-
տարի Երկրագործ ԿՈՄՍՏԱՄ Երգա-
խումբը, Կր Կատարի Գրառույթի Գ. Բալիսի,
Ու Պրապրիան:

Յուսարտ Կատարալի Կր Կատարի
Մատուցողները և Հոգեհանգիստին
պատմի, Երկրագործ միասնական Հոգե-
տարապանները, հանդիսանալ Կր Կա-
տարի և Կատարալի հանդիսանալ
Համար, ինչպես արեւմտահայկական
աղբիք և մայրամեջ կրկան Երկրագործի
կենտրոն կողմից բոլոր Կր Կատարի և Կա-
տարալի անհայտ սիրելիները հարա-
պատմիան համար:

Ժամը 12-30ին, Կարպիս Մանուկյան
դահլիճի մէջ տեղի կ'ունենայ ժողովը-
րական ճաշ: Անոր արտի կր փառապա-
տմիանցի ճաշի կրկան արժանապատիւ
Երկրագործ Կր Կատարի:

Սկիզբ ժամերգութեան՝ ժամը 8-30ին,
Փառապատմի՝ ժամը 10ին,
Բարոյի՝ ժամը 11-15ին,
Մատուցողներին և Հոգեհանգիստի
ժամը 12ին:

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 04976

MESSE ET REQUIEM

en mémoire du 20ème anniversaire
du

SEISME EN ARMENIE
en la Cathédrale Saint Sauveur
d'Alx-en-Provence
34 Place des Martyrs
le Samedi 13 décembre à 18 heures

La messe sera célébrée
par le Rév. Père Yéghia TERTSAKIAN
Curé et Responsable
des Arméniens Catholiques
de Marseille et PACA

ARMEN'LIVRES

SALON DU LIVRE ARMENIEN

4ème édition

Sous le parrainage
de Monsieur René ROUQUET,
député-maire d'Alfortville

Les 12, 13 et 14 décembre
de 11h à 19h

A l'Espace Culturel «LE 148»
143 rue P.-V. Couturier - Alfortville
(près de la Mairie)

Invitée d'honneur :
Anahide TER MINASSIAN,
historienne

En permanence :

Salle 1 : Présentation et vente de
livres en français et en arménien.
Rencontres et dédicaces d'auteurs.
Salle 2 : Exposition «La richesse du
monde des lettres et des idées, du
19ème au 21ème siècle en Arménie
et en Diaspora».

Diaporama : «Images de l'Arménie
d'aujourd'hui».

CONFERENCE :
Samedi 13 décembre à 17 heures
«Pourquoi les poètes ? Histoire de
la poésie arménienne»

par Krikor BELEDIAN,
écrivain, maître de conférences
suivi de CARTE BLANCHE POETIQUE.

ANIMATION PEDAGOGIQUE
POUR LES ENFANTS :
Dimanche 14 décembre à 15 heures
«Baron Nigoghossian»

par Anahide SARKISSIAN,
enseignante et auteur d'ouvrages
pour enfants.

organisé
par la MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
Tél. : 01 43 76 55 89
courriel: contact@mca-alfortville.com

Ս. ՅՈՎԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ

ՀԱՐԱՐԻ, Իսկանդրի 13
Սրբոյն Յանդիպալ Միքնայ Հայրապետին,
Մարտիկի եղբայրին
և Միքնայի եղբայրին

Սկիզբ ժամերգութեան՝ ժամը 9ին,
Փառապատմի՝ ժամը 10-30ին:

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ԵՐԱՐԱԿԱՆԻՔ

Կազմող Սուրբ Գառնիկ-Գառնիկի «Հ. Ի-
սահական» մանկամեջը Հայրապետ-
իկան Կառնիկի Հետեւիկ իւրերը
Տիկի Կարպիսի Կարապետյանի մահ-
ան առթիւ:

Օրը. Բրիճ և Սիլվի Մուսախան,
Տէր և Տիկի Տ. Բարսեղյան, Տէր և Տի-
կի Լ. Բարսեղյան, 150ական երեք, Տէր
և Տիկի Կարպիս Սերնիկիան 200,
Տիկի Լ. Տէր-Միքնայան, Տէր և Տի-
կի Արման Մուսախան, Տիկի Սա-
րնիկի Գրիգորիան 100ական, Տէր և
Տիկի Գրիգոր Մուսախան 60, Տիկի
Եղանա Արեւիկան, Տէր և Տիկի Յով-
հաննա Բրիճյան, Տիկի Սրբոյն,
Թոփանյան, Տէր և Տիկի Գառնիկյան
50ական, Տէր և Տիկի Հրապարտեան
40, Տիկի Մարգարիտ Մուսախան 30, Տիկի
Գառնիկյան 20, Տիկի Սրբոյն Գառնի-
կյան և Գ. Արքայանի Գառնիկյան 100:

U.G.A.B. MARSEILLE

Dans le cadre du Festival National
du Livre Arménien, l'UGAB Marseille
organise un dîner-débat le **Vendredi
12 décembre** à 20 heures en présence
de :

— Madame **Rakel DINK**, Présidente
de la Fondation Hrnt Dink;
— Madame **Fethiye CETIN**, avocate
de la famille Dink et lauréate du
Prix Arménie 2006;
— Monsieur **José Antonio GURRI-
RAN**, journaliste de la télévision
espagnole et lauréat du Prix Euro-
méditerranée 2009 pour son nou-
veau livre «Les Arméniens, le
génocide oublié»;
— Monsieur **Alexis GOVCIVAN**, Pré-
sident de l'UGAB Europe
Le bénéfice de cette soirée ira au
profit de la Fondation Hrnt Dink.

Adresse:
UGAB Marseille
327 Boulevard Michelet,
13009 MARSEILLE

CINE CLUB

«Achkhak» / UCFAF

«Rouben Mamoulian»

Sous le parrainage de
Robert GUEDEGUAN
réalisateur

Le **Jeudi 11 décembre** à 20h
Avec la participation exceptionnelle
du réalisateur
A R A M

Un film de Robert KECHICHIAN,
2002

Avec Simon Abkarian, Serge Avedikian,
Gilles Arbona, Isabelle Sadoyan,
La projection sera suivie d'un débat
avec le réalisateur.

Directeur des programmes :
Arto PEHLIVANIAN

P.A.F. : 5 euros — Réduit : 3 euros

U C F A F
6 Cité du Wauxhall — 75010 Paris
Métro : République

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000
Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura
du **samedi 14 février au samedi 21 février 2009**

Renseignements et inscriptions **Jusqu'au 10 janvier 2009**

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

□

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des
Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension
complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars.
Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants,
petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de
fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

● Alexice : 01 39 83 71 19
● Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le **14 janvier 2009**. Le nombre de places est
limité !

□

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER

(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ÉTÉ 2009 À BELLEFONTAINE

● Directeurs diplômés BAFF ou ayant une équivalence
● Amateurs diplômés BAFA ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire
pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris

e mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● **VENDREDI 12 DECEMBRE** : Conférence débat à 20h30 : Les stratégies
des nouvelles alliances dans le Caucase et incidences sur l'Arménie.
Intervenants :

— Galiz MINASSIAN, Docteur en sciences politiques, journaliste;
— Silvia SERRANO, Maître de conférences à l'Université de Clermont-
Ferrand, spécialiste du Caucase et auteur de «Géorgie, sortir
d'Empire».

● **JEUDI 18 DECEMBRE** : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du
Musée du Génocide d'Erevan (Dzizernakapert) à 20h :
Perspectives d'avenir autour d'une institution vouée à la conservation de
la Mémoire et au développement de la recherche historique.

● **MERCREDI 7 JANVIER** : Présentation du livre de Taner Akçam, «Un acte
honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque.
à 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.

au Centre Culturel A. Manogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

ՅՈՒՆԱՏՅԱՆ չի հանդարտոր եւ Դեկտ
9ին ալ մթախն 15ամակց պատասխան յու
ղաբաւարարութեան առնել էր, որ յու
թիւն էր տրբեր: Անմիջապէս ետք, խո-
ղութիւնները վերականգն եւ ծաւալու
Գաբաւարիւի կողերէն ոչ մէկ արմա-
զանք կը գտնեն եւ հակառակ այդ երե-
ւոյթին, կառավարութիւնը ընթացք չի
տար հրաժարելու չարախելներու, որոնք

(Ծար-ը Դ. էջ)

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՐ ՄՇՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ի. Խ. — Հայկական յուշարձաններն տիրույթան հարցը անտեսում կարծադրապես ընկեր է մեր իրականությանը: Գժրախոսարար, Հայաստան գտնուողները լայն չափով չեն բացառուի այն ընդհանուր պոչով: Մանավանդ երբ շատ յստակ ոչ մասնագիտական մտնուցումով ձեռնարկում «նորգործիկները» որպես ժխտական տրեհայ կ'անվանեմ անտարբերության մեջ իրենց վիճակին ձգտումներով կրպ: Անկախաբան մէկուկէն տասնամիակին աւելի անցնումսնի անհրաժեշտութիւններն պատմաւաբանութեան արդարացուեցաւ կարողութիւնը, մինչ անկէ հարկաւոր պարագային, նաեւրու մէջ միշտ աւելի բարձրագոյն հասարակութեան շնչուղեցաւ երբեք հագար պարուն մշակայրի տնր ըլլալու հարարութիւնը: Անոնք որ ցանցանք մասնաւորի այն անցնային եւ այս օրան անցնում կ'արգ, իմացարիչ ու ժխտական կեցումսնի տնր կ'ընտանցան: Ու մեր յուշարձաններն երբեք «նորգործիկ» բայտը չունեն

ցան, հետաքրքրութեան առարկայեան որպէս խորովանքի վայր, կամ այնքան երեւելիին ապարամքը յարարութիւն նախանքի տր աղիւր: ... Եւ իսկ որ այս բաները քանիկներու լայնէջքէ մասնաւորսնի տունայնեկով յանձնուեցան պատկան մարմններու, «պատմապատմութեան» ներս ուշադրութեան:

Երեսանքի մէջ արտահանմանն ալ բաւական բազմակի մասնագիտութեան տնր ետորպէս Մասնաւորսնի տնր կ'արգանքարարում էր իսկ տնրմեքի տկերքը: Ան հարկաւոր լրջութեան պայմանով կրնայ վերջ տալ ցաւալի կացութեան:

Այն կացութեան քաջամար, զայն դարմանելու ցանքին տնր անխոց մտաւորականներէն է Արգան Ակլագեան(*): «Ազգ»ին (տպ. 22) տրտում հարցարարցով տնր մասնաւորսնի անդրադարձում է ցաւաւ տալ քննադատին: Կարտատուեք թերթի «Մշակայր» յաւելումէն:

ապահովելու, պահպանութեան խնդիրներն առնելով, հարցեր բնարարելիս, մեզմ սասմ, աշխատել մտաւոր չենք նրաղ պահպանութեան ձակարարելու: Մի խօսքով, մեր յուշարձաններն էլ են ներմուկում դրամի գերեւորութեանը, ստորակ լուկական յարարութիւններն, մերթադրաւոր ու վաւաւոր:

Յուշարձանների պահպանութեան խնդիրները քաղաքներն գրեթէ Հայաստանի տնր քաղաքներն էլ աշխատել: Այսպէս է եղել խորհրդային իշխանութեան տարեներին, եւ երազմանք այսպիսին է նաեւ այսօր: Ինչպէս նախկինում, այնպէս էլ այսօր յուշարձանագործական կոտորցիւրն ընդհանրաւոր է մեզ մասով ուղղուում են նորից Հայաստանի պատկան կոտորցիւրն էր եւ կ'արգանքարարել (նախարարութիւնները, քաղաքապետարանները, գիշարպատարանները, դատարան ընկերութիւնները), նրանց այսօրուայ գործունէութիւնները քերելու այս կամ այն ձևովսրքել ու յուշարձանի պահպանական գործաւորները: Լինում են զէջգերք, որ յաւելում է յուշարձանները վերմ պահել: Հարարութիւններն էր: Մակրսքել չեն նաեւ աշ գէջգերք, երբ օրերն չի գործում, եւ խախտում են պատմական արժէքները:

Հ. — Իսկ ինչպիսին է երկրում յուշարձանագործական մարմնների կառուցումսնի այսօր:

Պ. — Յուշարձանների պահպանութեան ու վերականգնման նախկին զգլխաւոր վարչութիւնը, որը 1978ին տնրեքի էր Միխայիլեքի խորհրդին, նոր ժամանակներում 1995ին վերակազմաւորուեք մալիւիքի նախարարութեան ենթակարծութեան: Այսօր այս նշն նախարարութիւնում գործարարութեան (2002 թ.) կարգավիճակով է իրականացնում պետական օրէնքները: Ընդգծենք, որ անցնալի պատմութեան եւ մալիւիքի յուշարձանների պահպանութեան գաղափարները

առնատարակ արմատութիւն են 18րդ դարում: Միքնակ, ֆրանսիական, մեծ լեզուարութեան ժամանակ կոնվենտի գերեւորներով անցնալի յուշարձանների աւալին անցան գիտելու են որպէս Համառոտութիւնը: Վերջինս անկախութեան եւ վերջուկ պետական պահպանութեան տակ: Արեւուհան 1920-րդ զր. եւրպակեան մի շարք պետութիւններով իրաք իւնեք յանցանքներն անցնալի արժէքները պահպանելու պատկան տնրութիւններն ու մարմններն, որոնք պահպանութեան խնդիրները ըստքի տասնհարարութեան նաեւ տնրութեան ու վերնատումսնի յուշարձանների տմարկայնաւ ու վերականգնման միջոցները: Վերջին տասնամակում Արքիւք 18ր միջապագործին հոշակել է իրական յուշարձանների պահպանութեան օր, որը, ցաւօք, մեք մօտ դեռեւս աշխատ էլ ձանաշում էլ գտել:

Հայաստանում պատմութեան եւ մալիւիքի անցնալի յուշարձանների պահպանութեան պետական աւալին մարմնակ ստեղծուեք է 1920ին 22 խորհրդարանի Յուլիսի որոշմամբ: Այս 1923ին Գիտութեան խորհրդուկ է Հայաստանի Յուլիսիքի պահպանութեան կոմիտէն, որի աւալին նախագահ է եղել (1923-1933 թթ.) մեծանուն ճարտարապետ Ալեքսանդր Թամանյանը: Հանրապետութիւնում 1963ին կազմաւորուեք են միջին այլով էլ գործում է Գաւառական յուշարձանների պահպանութեան Տալիկահան (Հասարակական) ընկերութիւնը (դաշնութիւնը):

Ինչպէս անցան տասնամակներում, այնպէս էլ վերջին շրջանում 2003ին, Հանրապետութիւնում պետական ֆինանսարարման շարունակութեան յուշարձանների վերականգնմանն ու արակայնաւ աշխատանքները: Փէջք է յուսում, որ այլ աշխատանքներն տարկցաւոր:

Մեր ծառայութիւնը ըստք յուշարձանների ուսումնասիրութեանը քաղաքում է նաեւ մալիւիքի նախարարութեան ենթակարծութեան տակ գտնուող «Ճառամալիւիկութեան ժառանգութեան պահպանութեան ընկերութեան» ընկերութեան շատ քննադատները, այնպէս էլ այս քննադատը վերջին տարեներին վերակազմաւորմանը, իմ կարծիքով, ոչ թէ այնքան չափել է, այլ տուեք: Բանից անհարկի լուծարման յուշարձանների վերականգնման նախագիծը կոտորվ նախագիծային գրասենյակէ, ցրուեք Հանրապետութիւնում օրմանակարներ վերականգնող 5-6 միարիւնները կազմում միակ խումրը: Մի խօսքով, տասնամակներով այլ գործում մասնապետարանն ու փորձաւոր գաղմարմանակները ցրուեքին այս այն կողմ: Ըստ ճարտի ճամադրուումսնի նաեւ քննադատի աշխատանքները, օրնորարարութեան իրաւարարութեան: Այս առումով միայն մի օրնակ երեւն: 22 վարչական իրաւախախտումներ վերաբերակ օրնորարք թ. 95 յօդուում («Պատմութեան եւ կուլտուրայի պահպանութեան ու օգտադորման կանոն

ները խախտել») նախատեսում պատկանատուութեան շաբերք, մեք սասմ, միջադէլէ են: Գնալի կ'ընդլիւսալ յօդուումով պահպանութեան եւ օգտադորման կանոնները խախտելու զէջգում (իսկ զգլխաւոր յանգան ապատում) ճառապետութեան ուսուցանման շարքացնելու նկատմամբ: Եւ մասնում նաւադարչին աշխատարարութեան 10%-50%-ի շաբերք եւ պատմաւորսնի անձանք նկատմամբ 30%-ից մինչեւ դրա լրիւ շաբերք:

Հ. — Որքան յիշում են՝ ժամանակին խօսում էր նաեւ հայկական յուշարձանների համահաւաք խաւորներ կազմելու մասին: Այդպէս էլ մնաց:

Պ. — Յաւոր, այո: Այլ ուղղութեան Հանրապետութիւնում աշխատանքներ են կատարում գեռնա 1970ական թուականները: Յիշեցնեմ, որ այն ընդգրկելու էր միայն Հայաստանի Հանրապետութեան տարաւք յուշարձանները: Այլքում այն (10 Հատորով) պէք է բախաւորուեք 22 ԳԱԱ, յուշարձանների պահպանութեան զգլխաւոր վարչութեան եւ Հանրապետարանի զգլխաւոր իմարարութեան Համառոտ ընդհանրով: 1980ական թրականներին այլ գործից շատ «Մեծանուն» ճարտարները ԳԱԱ-ն եւ Հանրապետարանը: Արեւուհան յուշարձանների պահպանութեան վարչութեան Համակարգի Համահաւաք թաւերը 22 կառավարութեան որոշումով վերակազմաւորուեք Հայկական յուշարձանների Համահաւաքի խորհրդարանում, այս մի ցանի տարի լնալով: Շատ մեծ շարունակային ժառանգութեան պահպանութեան կենտրոնը: Այսպէս էլ, յուլք 30 տարեներին աշխատանքի արդիւնքում այսօր չունենեք ճարտարարարութեան ոչ մի Հատար:

Մարմնասնութիւնների մէջ չըմանելով, որը Հանրապետութիւն չի տալին Հարցադարչին ծաւալը, փաստելք, որ մեր պետական, վրտական, կազմակերպչական միջոցն ու կարողութիւնն առ այսօր իբրոր չեղան (այլ քան չեւ կարող մօտէլ) որպէսզի սղորդանքներով, գրտարաններն աշխատել ու Հանրապետարանային շարքարաններով պետական պահպանութեան տակ աշխատանք մեր ինքնական ժառանգութեան վերաբերակ Հատարների պատրաստելուն ու ճարտարարարութեան: Նոյնիսկ առ այսօր ճարտարութեան չունենեք Հանրապետութեան տարարմէք պետական պահպանութեան տակ անտուտ յուշարձանների քուցարք: Դա շարքէք ոչ խորհրդային իշխանութեան տարեներին, ոչ էլ Հիւսնա:

Հ. — Թէի համահաւաքի հատարներ մեք մօտ, ցաւօք, չեն իրաւապաւելու, թայց գտեմ միջիւրպատման էլ այն, որ աշխատանքներն ու տարում Հայոց աշխատակապի յուշարձանների համահաւաք ցուցակ կազմելու ուղղութեանը:

Պ. — Թեռես դուք ճիշդ էք: Այլ

Պ. — Առանց պատմական անցնալի Համակարգի նախատեսումսնի գործում է, նոյնիսկ ասանքին զէջգործում անհաւաք է ճիշդ կողմորարարում ունենալ թէ ներկային եւ թէ ապագային նկատմամբ: Պարզ օրնալքերն. մի պահ եկէք պատկերացնել Հայաստան երկրորդաշարքի տասնք մեր վանքերն ու եկեղեցիներն, ընդհանր ու Յուլիսքերն, իսկ շաբերքն ու Մասնաւորարարութեան չափարարութեանը արարումսնի աշխատանք արժէքները: Անիքայն կ'արգաւանալք թէ բրտութիւնը, եւ թէ մեր պատմութեանն ու խօսքարարութեան, դրաւորութեանն ու կենցաղը: Այնպէս որ մեր յուշարձանները նախ եւ սուով մեր ժողովրդի պատմութիւնն ու մալիւիքի, արտեսան ու լեզուութիւնը, մասնակալեքին ու հոգնաւորութիւնը կ'ընդ ինքնական արժէքներն ու վրայապատկեր են: Այս քանք, կարծում եմ գրտակցում եք կամ գրեթէ գրտակցում եք թայքսն: Այն յատկապէս աւելի յայտնում է արտապայտումսնի գիշարուեք քաղաքապետների ժամաւորսնի, յուշարձանների մեքանիքարարումսնի առ հոշ կորեկի, ձովկներին եւ ալալեքներին մեր յուշարձանների ծանօթացնելու: Մակրսքել մեր ամէնօրուայ գործունէութեան, յուշարձանների անվտանգութեան

(*) Ա. Արկաղեան 1970ական թուականներին սկսում է աշխատել յուշարձանների պահպանութեան քաղաքապետի մէջ: Արկաղեան է նաեւ Գիտութեան աւալումսնի արտեսան, ճառարարութեան, ու աղաղութեան ճիշարներն մէջ: Հայազգէս եւ Նախկիններն ճալ մասնաւոր:

Ներկայիս տնրեքի տեղակալ է մալիւիքի նախարարութեան «Ճառամալիւիկութեան» արարարը — Քննադատների պատմական միջաւորի պահպանութեան թաւերն: Նշեմքի գրաւար կարեւոր քաղաքապետ աշխատութիւններու:

մասին եւ առաջին անգամ խոսելով՝ ուղարկեմ են յայտարարելու ինչպե՞ս, որ դա չպիտի կարծիք տեղեկատվական ծրագրի է, որի աշխատանքները տողերիս հեղինակի նախաձեռնությամբ սկսուել են 1982-83 թթ.։ Միով բանիս, մասնավորապես իմանալիս մեջ չմտնելով, ուղարկեմ եմ միայն նշել, որ մեր ծառայությունում՝ ի պատիւ տնօրէնութեանը, 1990ական թուականների դժուարին տարեներին էր գլխավորները պայքարում բամբին, որի աշխատակիցներին թուրքալեզու թերեւս 10-12ից ինչու էլ, էր կատարած հսկայածառ աշխատանքների շնորհիւ ստեղծվել է մի քանգուրիչ բնականաւ զարդանքների կատարելով ոչ միայն հայերին, այլեւ ուսանողին, անդերին, ֆրանսերին, թուրքերին հրատարակում բազմաթիւ եւ բազմաշաղար մամուլային կազմով գրականութիւնը։ Եւ ըստանձնում այդ քարտարանի մասին իմ իմաստի հիման վրայ արդէն բամբին ձեռնամուխ է եղել Հայոց յուշարձանների համաշաւաք ցուցակը կազմելու հրատարակելու աշխատանքներին։ Ուրախութեամբ պէտք է արձանագրել, որ առաջին պարկին արդէն պատրաստ է, եւ ընթացիկ ենք մինչեւ եկող տարուակ կենդան հրատարակել։ Եւ եւ միայն, որ սկսել է եւ Արեւմտեան Հայաստանի յուշարձանութիւնը եւ առաջին պարկը, որը նույնութեան է Պիլիկոս նահանգի գրականութիւնը, ընդգրկում է աւելի քան 1800 յուշարձաններ։ Սա աշխարհագրական Հայոց արժեքների արձանագրութեան (որքանով էլ այն ամբողջական չլինի) եւ մի քանի գլխաւորագրեր առաջին ծիծեռնակը էր լինի։ Եւ համաշաւաք ցուցակը կազմելու զուգահեռ նպատակ ունեն ինքը դնելու մասն այդ ծրագրի երկրորդ մասի՝ որդակային սկզբունքներով հանդարտարանային հատորների հրատարակման առաջին-հատորի իրայտ գլուխը։ Ճայ Առաւելուն, որ այս հիմքը դրուել եւ յետագայ տասնամեակներում շարունակուելու։

Հ.՝ Մի մտահոգիչ հարց եւս։ Ինչպիսի՞նք են Հայոց յուշարձանների պահպանութեան խնդիրը այլ պետութիւններում։ Արցեմ՝ մեմի կարգաւմում եմք ապահովել զործնական ու արդիւնատէ աշխատանք։

Պ.՝ Եթէ կարճ պատասխանեմ, ապա դա ոչ թէ վատ է, այլ աղէտն է։ Այս մասին եւ մէկ անգամ չէ, որ նշում եմ։ Ընթերցողը, կարծում եմ՝ քաջատեսեակ է Պուրբիայի, Արցիկի, Նախիջեանի տարածքում Հայոց յուշարձանների կործանումներին ու մշակութային երկուին։ Ունեցողութիւններ են կատարում նաեւ Վրաստանում, Բուսանամանի առաջին վայրերում եւ այլուր։ Այլ պետութիւններում տարածքներում Հայկական յուշարձանները թէ՛ պահպանութեան եւ թէ՛ նորոգման խնդիրները դո՛ւս ցուցիչ է հարեան Իրանի տարածքում, Սփիւրքի մեծ համայնքը ու նեղող երկրներում։

Այլ պետութիւնների տարածքներում Հայկական ինքնիմասն փաստաթուղթերն թէ՛ պահպանութեան, եւ թէ՛ ուսումնասիրման ու վերակազմման ուղղութեամբ Հայաստանի հանրապետութեան իրաւունքները չստանձնաւորակ են ու անիրաւոյթիւն։ Անբաւարար է այս ընտարաւում նաեւ համաշաւաքական ու համազգային կառոյցների դերն ու աշխատանքները։ Փարգապէս պէտք է խոստովանել, որ մերն այս ուղղութեամբ չենք կատարում հետեւողական աշխատանքներ ինչպէս Հայաստանում, այնպէս էլ Սփիւրքում։ Իսկ դէպքերը դէպք

երբեմն հնչող բողոքի ու զայրոյթի պոռթկումներն էլ, ինչպէս յայտարարել։ Այս տեսակետից դատապարտելի է թէ՛ Հայաստանի, եւ թէ՛ Սփիւրքի մասնաւորապէս իմանաւորութիւնն ու զանադարձութիւնը, Հայ գաղթի, համազգայինի, Հայաստանի յուշարձանագրական կառոյցների, ինչեւՍԳՕ-ի հայաստանեան յանձնախմբի, ԲՈՒՀ-ի եւ երեւոյթարական, քաղաքական կազմակերպութիւնների ու կուսակցութիւնների, այլ երկրների ՀՀ դեսպանատներէ մշակութային կցորդների պատիւ դերերունմները։ Այնպէս որ, շատ ու շատ դէպքերում այս ամէնը արտայայտում է մասնաշուկութիւնների եւ ոչ գործնական ու իրական աշխատանքների կարգով։ Եւրոպայի ու Արցիկի կողմից Հայաստանի ու մշակութային ու դիւնաւորական, պատմական խնդիրների տարջնութեամբ ու քաղաքական հաջգրել վերադարձող տարուրդ պատահողմում մեր կողմից անարդիւն անտարբերութիւն է ցուցաբերել։ Եւ սա այն դէպքում, երբ հետաւորակ կողմը լիարարար ու հիպոթարթութեամբ, զանազան քարոզչութեամբ ու միջազգային կազմակերպութիւնները հնչելուով է բազմաթիւ պէտք ու գրականութեամբ, նաեւում լցուել իրեն ձեւաւորել լի՛նչազգային հանրային կարծիքը, սրբազին պատմութիւնը։

Իսկ այս ամէնի հետեւանքն այն է լինելու, որ այդ քողի տակ յաւաքվի 20-30 տարեների իրնթացում այլ պետութիւնները կազմում գրաւորող պատմական Հայաստանի տարածքներում եւ դադիծիւններում առկայ կանգուն ու կիսակայուն մասնաշուկութիւնը գրեթէ ամբողջութեամբ կործանւում է։ Այս ցուցակի երրորդական հերթական ականատեսներն ու արձանագրողները էր լինելը, եթէ՛ որ ստանձնող ուղղութեամբ չլինեցին եւ իրազդումներ պետական ու համազգային կոնկրետ ցույցեր, երկրորդական ու հետեւողական ծրագրեր, Բանդի մեր հայրենա երկրների Պուրբիան ու Արցիկեանը, որոնց կազմում են պատմական Հայաստանի տարածքները, վերջին յիշանում ուղղակի որդեգրել են մշակութային յուշարձանների ու փաստագրութեան արժէքների հիմնադրական ոչնչացման միջոցով են եկող պատմական իրաւունքները վերացնելու, սրբաւորել, Հայ փողոցներն ու նոր պաղարայ սերունդներին պատմական լիցողութիւնից դրկելու քաղաքականութիւն։ Սա էլ, աւելորդ չլինի նշել, ամէնաուղղակի կերպով խոցելի հարուած է մեր ազգային անկասկածութեանը։

Արցեմ՝ Եւ մենք պէտք է յայտարարեմք անտարբերութեամբ համակերպուել մեր մշակութային արժէքները մաս աւ մաս կորցնելու, մեր փողոցների ազգային եւ պատմական արժանապատուութեան անարդէ ունեցողութիւնների հետ։ Ի հարկէ՛ ոչ։ Այնպիսի որ մենք պէտք է թէ՛ պատմականութեան, եւ թէ՛ համազգայնորէ սթաբիլութեան եւ շրջապատը կատարելով լուրջ մեր արտաներն ու նախընթաց քաղաքականութեան անարդունքները մասնաշուկութիւնն անցած արժէքների պահպանութեան շաւ, անհրաժեշտ ու դժուարին խնդիրների կատարումը։ Միով բանիս, մեր մշակութային արժէքները մեր փողոցների մասնաշուկութեան ու արտեսողի, պատմութեան, ներկայի ու ապագայի աղն ու շարունակ են, եւ աղեւ է լինել մեր մշակութային նշանութեան պարտաւարութիւնը։

Հարցադրույցը վարեց ԼԵՆՈՒ ՊԼՈՒՆԵՆ

ՕՐՈՒՄ
ԵԱՐԺՈՒՄԻՆ
ՀԵՏ

ՄԵՐԻ Ե ԿԱՐԳԸ Կ'ԸՍԵՆ ԶԵՆԵՐԸ

Յատկաշիջ Յունուար 13ն եւրոպական Միութեան նախագահութիւնը ըստանձնելու կարգը Ձեռնարկն է։ Այս յանդերձութիւնը, ըստ լրագրողներու հասում արձանագրելու, շատ սրտով չէ մշտնադին կախաղան, որ եւրոպայի բոլորէն համար արժանաւորութիւն յայտնաւ է, կ'ըստը, երկարաձգելու էր պաշտնակարութիւնը, մասնաւորապէս նախկին ներկայիս մէջ։

Փակելի լրագրող մը անդրադառնալով այդ տրամադրութեան, կը լինէին մշտնադին արձանագրած մախողութիւնները, եւրոպական Միութեան մէջ Ձեռնարկ նշանումը Ե. Սարգսյանի կեցուածքը կը նախնայէ նորինքն է հիւրերն զտան Վարդանիւն։ Քիւրահասարակութիւնը կը տրէր անոր, յայտաւելն նկատի առած նորինքն փորձաւորութեան պակասը։

Լրագրողը յետոյ կը թելադրէ բրիտանական կամ գերմանական մամուլի Է. Շլեր թերթները, տնտեսիկ համար որ իր պատշաճ վէջ ամէն երկարաձգելու Ե. Սարգսյանի ձգտումը գրեթէ ոչ մէկուն կողմէ լուրջ մտնեցում գրեթէ ոչ մէկ կողմապետին հետ ճաշի էր ընթացքին միտնալին նախադարձ փոխադրել է միտնալին լրագրական նախադարձութեան։ Եւ արդէն այլընտրանք ալ չուներ։ Ըստ եւրոպական յանձնախմբի տնտեսական, անհարկի եւ Միութեան պարբերական նախագահութեան կարգաւորութեան մէջ փոփոխութեան կատարել։ ստոր համար պայման է միութեան հիմնական շարժիչները փոխել, ինչ որ կարելի բան չէ։

Եւրոպայի գլուխին համար Ե. Սարգսյանի անտեսանելի նախադարձութեան մը ստեղծելու առաջարկն ալ մախողութեան դատապարտում է։ Գերմանիա որ

այդ գլուխին տնտեսական դիտարկումն է, նաեւ եւրոպական յանձնախմբի նախադարձը, Լիւքսեմբուրգի վարչապետը, Էփորիլուրիի նախագահը կարգաւորական միջոց են գտն։ Սառց որ եւրոպական տնտեսական կառավարում մը պարտաւորելն միտնալին շարժերը տարնէին ի վեր ու մէկ յաջողութիւն համար պայման է։ Ու ներկայից Տարցը ոչ անհատաւորական ինքնաշարժ անկարողութեան հիմով է, որքան նախադարձ Սարգսյանի յատուկ մեծապէս ուժեղան ունի։ որոշ է որ իր նախաձեռնութիւնները յառաջդիմութիւններ ապահովում են, ըստ իրենց կարն ձգելով յանրա վերադարձում արժանապատուութեան եւ լայն անհատաւորականութեան, ինչպէս բամբ է գիւնաւորում մը։

Հոկտեմբերին Սպանացիները վերադարձում էին եւրոպական անհատական կրկնութեան (ԺԵ - Ժ) համադրովին հրապարակում չլրացող։ Գերմանացիները դիմաւ էին որ Միջերկրական միութեան կառավարութեամբ փոխել շաւ գէթ սկսեցող ինքն խորհրդով անտեսում էր։ Սկսեցողը չէին քարտան որ ինքն յառաջադրական շարժիչ փակուել արտարութիւնը տնտեսական էր Ե. Սարգսյանի նորն որ դիւնալի մէջ հրապարակումին առաւելով։ Մեզ կարգաւորութեան մը որ գիւնաւորական շարժումներն անտեսում անպաշտան համարում էին։

Եւրոպական խորհրդարանի չէր երեւոյթանալի մը բաւում է թէ միտնալին ներք պատկերացրելի ձգտումով պարզուել են Արցիկ Ձեռնարկն պատմական նորն կարգութեան որք երեւել պարտական սկսել ըլլալ թերեւս Բրիտանիայն եւ Գերմանիայն։

ԲԱՂԱՆԸ

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ՊՈԼՍԵ Գալիպիան տն 142րդ արտարարը նշանում է Նոյ. 23ին, կրօնական թու՛ աշխարհի հանդիսութիւններով։ Նախ, Գոմազարի արժանաւորնիստ Գալի կեկեղեցւոյ մէջ, պատարագած է պատարարարական փոխանորդ Ծաւան արք. Սըլվանան, որ նաեւ քարոզում է Կրօնական արարողութիւնէն ետք, ըստ մութիւններ հասարակած է Գալիպի Արքիմանիստը՝ արք. սերլոյ յեղաններու յուրը։ Բացման խօսքը արտասանած է կրթական մշակ աղին Ժաղկին Էրման, որ նշան է թէ օրացույցը ուրախ թուական մը կրթմանադրէ, քանի Գալիպիան ճան համար համայնքը փամպղծում է անոր տարեկանը հանդիսութիւններուն մասնաշուկութիւնը։ համար։ Ապա, ներկայացուցած է Գալիպիան ճան պատմականը, դիտելու յաւով որ հարկարարող աններ իրենց կարելին ըրած են եւ կը շարունակեն ընել նուիրական այս հաստատութեան, որպէս կան կանգուն մայր եւ հոն ուսանողները յաւադրին կրթութիւն ու դատարարական։ Իր լոյսիցիւն ետք ողորկի խօսքերով հանդէս եկած է Կարգալորի Եանձնախմբի անտեսանելի Արքե. Եանձն. ապա, պիտեմէ մասին թուական տնտեսական ներկայացուցած է նմանակարութեան տնտեսականը։ Արք. Գալիպիան անտեսանելի

տարուած գործունեութեանց մասաւ ալ արտայայտուած է ստեղծման հիմնի տնտեսիկ Արքե. Թաւանիցիլը։ Այս լոյսիցիւններն անտեսողն, աշխարհային ներկայացուցած են գերադատական յաւադրի մը։ Կրկնաւորութեան, հաղորդական ու արնիկարուած գումարը մեծ մասամբ հասարակած է։ Հուսկ ըստը արտասանած է Ծաւան արք. Կալիպիա։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԵՐՈՒԹԻՍ Եանր ՏԵՐ - ՄԵՐ քոնանի խորհրդարանին մէջ, Նոյեմբեր 21ին, համադրական ձեռնարկ՝ մանկապատանեան զարգացնելու յաւադրուած է Երուսաղ Օտարի Վեփիլի Փանդիւնի ու Մալազիայի կառուկարութիւնը, ընտարութեամբ Եանձնիկ Թաւանիկ ՊԵՐՈՒԹԻՍ Եանրի խորհրդին ունի ազգային պարտականութիւն եւ մշակութային արժէքները պահպանելու առաւելութիւն եւ այս ձեւաւորակ այդ հասարակարգութեան արտայայտութիւնն է։

Samuel SAHAGUN

Իսկ Վրաստանի վարչապետը չէ ընկերացած S. Սարգսեանի նոյն եկեղեցին եւ Հայ գորղերու պանթէոն կատարած այցին:

Հ. Մ. Բ. Մ. - ՖԻՆԱՆՍ

ՀԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԻԿՈ

Մասնակցություն

« Գ Ո Մ Տ Ս Ս » հասցեագրված է
Սրբիկ՝ Յ Ո Վ Ս Է

Զարթ, Բանասեր 10իմ

Հայտ

Le Méridien «ETOILE»

Salon «RENOIR»

81 Boulevard Gouvain Saint-Cyr — 75017 Paris

Տեղերի ապահովումը համար հեռախոսի հետևյալ թիվերով

06-80-88-12-24

01-44-05-17-77

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000
Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura
du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars. Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

- Araxie : 01 39 83 71 19
- Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER

(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE

- Directeurs diplômés BAFD ou ayant une équivalence
- Animateurs diplômés BAFD ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris

e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax à : 01.53.34.12.13

U. G. A. B.

L'UGAB communiqué

- JEUDI 18 DECEMBRE : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du Musée du Génocide d'Erevan (Dzizernakapert) à 20h : Perspectives d'avenir autour d'une institution vouée à la conservation de la Mémoire et au développement de la recherche historique.

- MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akçam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque, à 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.

au Centre Culturel A. Manoogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԵԱՄ-ՄԱՐՏԻՑԻ
ՓԱՐԻՅԵ

Date à retenir

PARIS

SAMEDI 28 MARS
DINER DE GALAà l'occasion du 80ème anniversaire
de la Croix Bleue des Arméniens
de France.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

Livres parus

«LA FLOTTE FRANCAISE
AU SECOURS DES ARMÉNIENS
1909-1915»

(127 pages, 29 euros)

L'auteur Georges Kévorkian nous donne
les précisions suivantes :

« Je viens de faire paraître par les soins de mon éditeur «MARINES Editions» du groupe «informer» d'Ouest France, 13 rue du Breil CS 16311 — 35063 Rennes cedex — Tél.: 02 99 32 58 47 — e-mail : contact@marines-editions.com mon dernier ouvrage qui a pour titre : "La flotte française au secours des Arméniens 1909-1915".

C'est un récit historique qui relate les actions humanitaires des marins des escadres de la Méditerranée pour secourir et sauver notamment les Arméniens; la plus connue étant celle de septembre 1915, car elle s'inscrit dans le contexte de la guerre navale du conflit mondial 14/18 ».

ARMENI LIVES

ՀԱՅ ԿԻՐԻԻ

ԳՐԻ ՏՈՆԱՎԱԶԱՌ

Հեղինակություններ

Երկրորդական՝ Բաղաճապետ

Պարսկ ՌԵԼԻՄԵՆԻ

12, 13 եւ 14 Գեկտեմբեր

ժամը 11հ 19

A l'Espace Culturel «LE 148»
148 rue P-V. Couturier - Alfortville

Պատույթ հերթ

Պատմաբան

Տեղիկն ԱՄԱՆԻՍ ՏԵՐ ՄԵՐԱՆԻՆԸ

Տեղական

Սրբ. 1 : Հայերեն եւ ֆրանսերեն գիր-
քերու ցուցադրում, ժամանակահատված : Հան-
դիպակ հեղինակություններ : Տեղ :
Սրբ. 2 : Ցուցանակներ՝ «Գրականու-
թյան եւ գրականություններու հարստու-
թյանը, ԳԻՐԻՆ ՌԵ. ԳՐ» Հայաստան
եւ Սփյուռք :

Պատկերասրահում՝ «Երկրորդ ա-
րդ» Հայաստանից :

Դասախոսություն

Զարթ, Գեկտեմբեր 13 ժամը 17ին
«Երկ» բանասերները, — Հայ բա-
նասերներու ժամը պատմություն

ԳԻՐԻՆ ՊԵՐՏԵՆԸ

Գրականություն

Բանասերական սիրողական ժամ :

Երկրորդական ժամ

Գրական, Գեկտեմբեր 14, ժամը 15ին
«Պարսկ ՌԵԼԻՄԵՆԻ»

ԱՄԱՆԻՍ ՄԱՐՏԻՑԻՆԸ
Կապույտ եւ հեղինակ
Կապույտ գիրքերու

Մարտիկներու հայ Մարտիկ Տեղ
Հեղ. — 01 43 76 55 89

Իմաստ — contact@mca-alfortville.com

Ս ՅԱԿԻՐ - ԼԵՆՆ

ՇԱՐՄԵՐ, Գեկտեմբեր 13
Տեղ Սարգիս Գևորգյան Միջնակ շաղկապի
Սարգիս Գևորգյան 10ին պատմաբան
Ժամանակ :

Կր դասախոսություն

ԻՄԱՆԻՍ Մ. ԳՐԵՆ. ՀԵՐԻՄԵՆԸ

Հայերեն հավի

Լիոնի Սարգիս Գևորգյան Մարտիկներու

**

Լիոնի Սարգիս Գևորգյան
ՄԱՐՏԻ ԿԵՂԵՑԻՆԸ
ԱՆՈՒՍԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՈՒՆ ԱՌԻՐ
ԵԿՈՒՍԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՆԱԿԱՐ

Լիոնի Սարգիս Գևորգյան Մարտիկներու
առաջնակ Մատաղաբնություններու սեղ
Կոնստանդ Կրկուն, Գեկտեմբեր 14ին,
Կրկուններ եւ աշխարհիկ հանդիպու-
թյանը :

Կր դասախոսություն եւ կր շարունակ

Առաջնակ ժամանակի Հայեր թիվի
Պատմաբան Երկրորդական ժամը կր հա-
տույթ Երկրորդական ԿՈՒՐՏԻՆԸ Երկր-
որդական, Գեկտեմբեր 14ին, Գեկտեմբեր
ժամը 11ին :

Յառաջ պատմաբանի կր հատույթ
Մատաղաբնություններ եւ Հայերենական
պատմիկ, Երկրորդական ժամանակահատված
Կրկուններ, հանդիպակ շաղկապ-
ներու եւ ստորագրություններ Կրկուններ
ժամը, հայեր առանց արևաշատության ա-
րդիկ եւ ժամանակ Կրկուն Երկրորդական
Կրկուններ շաղկապ շաղկապներու եւ սա-
տույթներու անոնց սիրողական շաղ-
կապներու ժամը :

ժամը 12-30ին, Կարպու Մանուկյան
սրահին ժամը 10ին, Կրկուններ ժամը
գալական ժամ : Ընթերցողներ կր Կրկուններ
ժամանակիկ : Տեղիկն Կրկուններ արժանապատիվ
Երկրորդական ժամը 12ին :

Սկիզբ ժամերու ժամը 8-30ին,

Պատմաբան ժամը 10ին,

Բարձր ժամը 11-15ին,

Մատաղաբնություններ եւ հանդիպակ ժամը 12ին :

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ASNIERES

Fétions ensemble
Le NOEL ARMENIEN,
avec nos familles et amis

le samedi 10 janvier
à l'Espace Concorde à Asnières

Diner dansant organisé par la Section
«Agnouni» d'Asnières de la CBFA

animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.

Reservations auprès de Christine :
05 81 76 38 66

ou Annick 01 42 42 70 39

□

ARNOUVILLE

Dimanche 8 février:

SPECTACLE DE DANSES

FOLKLORIQUES

et Samedi 14 mars:

SOIREE DANSANTE

Plus d'informations ultérieurement.
Renseignements :

Anita BOGHOSSIAN: 01 39 90 76 19

**

La Croix Bleue des Arméniens de
France, section «Astrig» du Val d'Oise
(Arnoville, Villiers-le-Bel, Gonesse et
Sarcelles) organise, mensuellement, un
après-midi «RENCONTRE ET CULTURE».

Venez discuter avec nous de tout et
de rien... La parole est donnée à
celle personne qui désire s'exprimer...

Rejoignez-nous à 14 heures, dans
notre local situé 71 avenue Henri Bar-
busse à Arnoville-lès-Gonesse :

● le lundi 12 janvier — thème du jour :
Les origines du thé.

A noter que d'autres sujets peuvent
être abordés car la «parole est ouverte».

Renseignement : Anita BOGHOSSIAN :
01.39.90.76.19

U.G.A.B.
MARSEILLE

Dans le cadre du Festival National
du Livre Arménien, l'UGAB Marseille
organise un dîner-débat le **Vendredi
12 décembre** à 20 heures en présence
de :

- Madame **Rakel DINK**, Présidente de la Fondation Hrnt Dink;
- Madame **Fethiye CETIN**, avocate de la famille Dink et lauréate du Prix Arménia 2006;
- Monsieur **José Antonio GURRIAN**, journaliste de la télévision espagnole et lauréat du Prix Euro-méditerranéenne 2009 pour son nouveau livre : «Les Arméniens, le génocide oublié»;
- Monsieur **Alexis GOVCYAN**, Président de l'UGAB Europe.

Le bénéfice de cette soirée ira au profit de la Fondation Hrnt Dink.

Adresse:
UGAB Marseille
327 Boulevard Michelet,
13009 MARSEILLE

ՀԱՐՑԱԶԳՐՈՅՑ ԶԱՌԱՑԻՄ ՄԱՍԻՆ

ԲԱԳԳԷՆ ՎՐԴ. ՍԱԼՊԵԱՆԻ ՆՑՏ

ԶԱՌԱՑԻՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՎԱՆ ՓՈԽՆՈՐԴ ԵՒ ՎԻՐԱԶԱՑՈՅՑ
ԹԵՄԻ ՓՈԽ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

(Բ. և Վերջին մաս)

Հարցում — Ձեր յուրերը Հայաստանէն կարելի՞ է ստանալ հետաւադայցյով:

Պատասխան — Միշտ, երբու տարի առաջ երկարական հասարակութիւնը և զրա մասին արդէն խոսելով անհիմն էր: Փա՛ր Աստուծոյ աշխատանքները Հայաստանից ելլալու աղբիւր: Հէր Արեւելիս: Կան փոքրիկ կայաններ և, նրանք ստանում ենք նաեւ: Հետախուզում է ամբողջ Պատասխան:

Ուրեմն նաեւ ունենք մէկ աստիճանային երկաստանային, որը մի քանի տարեան գրառումներն ունի և որը տեղական ընթերցի կըրում և հետախուզում է զուտ տեղական աղբարեւելիս Թեան համար: Գոնէ յուրեր են իմանում: Պատկերազարդ ենք թերթերը չենք ստանում, Հայաստանից, մենք ինքնորոշուցիկ չունենք: Փոքրերը երբ գիտն են, մարդիկ հարց են տալիս, եւ հասկանում են որ նրանք, աղբարեւելիս կարւում են իրականութիւնից:

Հարցում — Անցեալին արդեօք տեղական հայաստան թերթ ունեցա՞ծ էք:

Պատասխան — Տեղական թերթ եղել է ժամանակին, զատական ծառայով, իսկ հիմա արդէն գոյութիւն չունի: Եւրո Արշակունյաց թերթը... չեմ էլ տեսել այդ թերթը:

Հարցում — Կարցըր աւարտիկ ետք, քննահանալիս երկաստանային հետախուզումը ի՞նչ կ'ըլլայ:

Պատասխան — Այսօրեան երկաստանային կարւում է ամէկ ինչէն: Երեւանային թերթը արագիւտ արեւ տեղ չունի: Ոչ աշխատանք ունի, ոչ ժամանակ վաշտ ունի, ոչ մշակութային ակումբ կան...: Երեւանային թերթն մենք մարտ աղբարեւելի թերթերով Ջալալից հետոնում է քրդից գէպի իր աղբարեւելի կազմելու:

Հարցում — Թիֆլիսիսային թիւրք կ'ենք արդեօք աւելի ստոյգ գաւոր, արդեօք կ'օգնէ՞ Ջալալիսի հայուն թեմ:

Պատասխան — Թիֆլիսիսային թիւրք իրեն ինչից քննի ունի: Ինքը աւելի ցարդած է իրեն ինչից քննի:

Հարցում — Քանի կը խօսիմք միայնաբարսի հայուն թեմ մասին, որքան է հայութիւնը Թիֆլիսի մէջ:

Պատասխան — Կ'ընենք մի հարիւր հարիւր կաշ: Գաղափարացիքը որ 1916 թուականին Վրաստանում աղբիւր է մէկ միլիոն Հայ և մէկ միլիոն 200 հարիւր Վրացի: Մի անգամ աւելիով խօսք եղաւ, եթէ հայերն անտեղափոխ զարգացուցին, հայուն թեմ մարտ չ'ենաւ: Վրաստանից, երկարացում ու կտորած չ'եղաւ... ու այսօր խօսում է երեւ միլիոն քրդից և և կէս միլիոն հայուն մասին: Ժամանակին թիւրքացում ժողովրդին Հայերն թիւրքերէն մէկ, սակայնական աղբարեւելիս փոխելու ինչից քննի ունի: Ետեւ կան, որոնք հայաստան են, Հայ են, բայց վրացական պայմաններում են, որովհետեւ եթէ ինչէն հայկական աղբարեւելի, ապա իրենց աշխատանքը չէր արւելք:

Հարցում — Իսկ զատիստային թիւրք կը պահէ՞ իր ազգանունը:

Պատասխան — Այո՛, ի տարբերութիւն մնացած մասին: Ջալալիսային թիւրք երբեք իր ազգանունը չի փոխել, բոլորը հայկական աղբարեւելիս ունեն: Ոտան են հայերն բացառաբար և վրացերէն չեն գիտէր:

Հարցում — Ո՞ր էր վերջին կարողիկար որ Ջալալիսի աղբիւրը:

Պատասխան — Վերջին կարողիկար որ Ջալալիսի է աղբիւր կըլլէ Երեւանի Հայրիկը, որը մնացել է Ջալալիսի հայութեան յիշողութեան մէջ:

Հարցում — Հայր տաք, աւալալիս երկաստանային է և հաւանքաւ: ամենիսկան ի՞նչ ծրագրերն ունիք գտն: Ջալալիսի երկաստանային թեմն հետ կապւում, Հայաստանից ինչ կ'ընենք:

Պատասխան — Ասեմ որ երբ տալալիս խօսում է կ'ենք երկաստանային աստիճան մասին, եւ հետեւ տարբեր ընկերներ ամէկ ինչ: Գոնէրիկ որ այս աստիճան կայանայ: Որեցիցը որ մարզավայր Ջալալիսի միւս թիւրք կայանայ, որը նաեւ մարզական խմբիկ գոյացել է: Տարբեր աղբարեւելի խմբիկներն ունեն, որ մարդիկ երբեմն Հայաստան և տարբեր մրցումների մասնակցին: Մտանցիցից են համահայկարեւելիս խաղիկներ:

Մեր հարաւորութիւնները իրականութեան մէջ չառն են: Այսօրեւ, մեր ունեցած փորձում ենք օգտագործել և օգնել երկաստանային թիւրք, որպէսզի կարողանան իրենք իրենց գտնել: Եթէ տարի առաջ արեւ երկաստանային կարմար ինչից քննի Ջալալիսից գտնելը անհնար էր: Այսօր արդէն կան տարբեր երկաստանային կազմակերպութիւններ: Եւ կ'ընենք քաշալեւում է, խորխուսում է իրենք որպէսզի երկաստանային կապուցիկը պահուեն ու ցորանան:

Հարցում — Քաղաքական մտածողութիւն կա՞: Քիչ առաջ յիշեցիք մերկայաթիւրք 2007-ի, որ զաւանակալականիս կազմակերպութիւն մըն է: Այդ իմաստով կուսակցական ցարդաբարեւելիս մտածողութիւնը շարժում կա՞:

Պատասխան — Տարբեր մեծերով փորձում են զարգացական մտածողութիւն մնացել: Ջալալիսի հարաւորութեան մէջ: Ասեմ որ հիմնականում շատ մեծ զարգացական մտածողութիւն չ'իլա: Կա՞յ զուտ աղբարեւելիս մտածողութիւն: Եր մենք Հայ ենք, պարտաւոր ենք պահելու մեր ինչութիւնը, մեր լեզուն, մեր գաւառներին, սա մեր պարտիկ հոգի է...:

Հարցում — Երբ Ջալալիսի ղեկարգիւցա՞:

Պատասխան — 2001 թուականին: Ջալալիս քնդահարգան առաջնորդութիւն էր ունեցած, ոչ էլ ստաւորարական փայնաբարեւելիս է ունեցած: Առաջին մարտը որը զաւա Ջալալիս արդէն առաջնորդական փայնաբար և և և և կ'ապումութեան մէջ: Երբ աւելին աղբար ցացի Ջալալիս տեւահաստիկ էր: Որպէս քրիստոնէայ պահում էին երկու տեւ: Ս. Մ'ը

նունը և Ս. Յարութիւն և քնդահարգան մարդկարգ անտեղական էր կրօնի չ'ընտան: Հոգեւորական չէին ունեցած հարիւր տարի: Մարդը մկրտում էր: Տօնակատարութիւններ չէին կատարում, հոգեւորականներ չ'իլային որ աղբիւրն իրենց: Հայ մարդկարգը չէն մարդաստանալալալ էր: Ճանապարհները գոյութիւն չ'ունեւ մեն և զալիս, հոն մենք շատ երկար է տեսում: Եղած ճանապարհներն էլ չէին մարդուն... սպասում էին որ դրդիկ մը մէջ մէկը ժամանայ, որ չէր մը ճանապարհը բացուէր:

Հարցում — Իսկ մտնամութիւնները արագացիւն, խստումտուութիւնները գոյութիւն ունի՞ք:

Պատասխան — Խստն ամուսնութիւն աղբար կաշ պահեց, բայց խոսն աղաղ թիւրք, որովհետեւ գիտարեւելիս հայութեան է:

Հարցում — Քիչ առաջ ըսիք որ նախագահ Մահալալիլի որով վրաստանի կեղծորեւելիս կառավարութիւնը օգտակար դարձաւ: Ջալալիսի հայուն թեմ: Ի՞նչ են այլ օգտակարութիւններ: Ճամբա՞յ, կ'ընկարակնութիւն, կա՞:

Պատասխան — Առէ՛ք աւելին արդէն հարաւորութեան սահմաններէն աղբիւր է: Ուղղութիւն հարաւոր չէր: Երբեքիկ մեր աղբարեւելի խմբիկներն: Տարբեր մէջ չէինք սպասում որ մեծ քանքը պիտի փոխէին:

Հարցում — Իսկ վրաստանի խորհրդարանէն մեր Ջալալիսի հայութիւնը մերկայացում է:

Պատասխան — Անտ'ա: Մենք ունենք այսօր Ջալալիսի ներկայացուցիչ 2-3 երկաստանային, որոնք վրացերէն էլ չեն գիտէր: Ընտրուել են, այնքան:

Հարցում — Պատմութիւնէն մնալով եւր Ջալալիսի հայութիւնը անհայելի ազգային բաղադրական ու մշակութային կարեւոր գործիկներ ու մտաւորականներն է տուած Հայաստանին: Քանի կը ամուսնանայ արդեօք կրնա՞ք յիշի ամուսնով:

Պատասխան — Հիմնականում Հայաստանի Առաջին Հանրապետութիւնը կազմում էր Ջալալիսի հայութիւն: Համո Օսմանական, Ռուսիոյ Տէր Միտանական, Ռուսիոյ Իսթրիական, Յովհաննէ Քալալիսի... քան այս շարքը, որոնք բաղադրական գործիկներ են: Առաջին հանրապետութեան հիմնական:

Շուր Աղիտարիկ մնալով երբ ինչուով Ջալալիսի են: Կարեւոր ենք Գոյեղիկ, Գոյեղիկ: Վրացիստ Իրենիկ Իմիլիսեան, երգչու ի Լուսինի Ջալալիսի, շատ ու շատ յուսար գէպիկ է տուել Ջալալիսի: Ու այսօր գիտար է որ նորից անցեալից նման գէպիկ տալ: Եւ ինչից քննի, մեր կրթութեան տիտը ինչիսկին: Ջալալիսի ինչ էլ Հայաստանի համար բաղադրական, մտաւորականներն ծնունդ տուցը:

Հարցում — Իսկ հայ կարողիկներ ի՞նչ կ'ընեն ունիք:

Պատասխան — Ուղղութիւն իրենցը գուտ կեղծեցական է: Ինչից կարեւորիկէ տարբեր ինչ, եթէ չեմ սխալուում, այս քրդանական: Երանից իրենց մէջ են: Հոգեւորականները պալիս են, լեւանաւորք մեծ մարտ, Հայեր չեն: Հիմնական ինչիկները իրենց հոգեւորականութեան հետ ալ է որ կ'ընէ կեղծեցականները: Հայեր չեն, ու խօսքը ինչից հայ հոգեւորականներն մասին չէ... այն որ այդ տարբերը Հայերն չ'ունեն հայկական արածողութիւնները: Երանք Երանիսից

ԹԱՍԵՐԱՎԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

ԱԳԱՍՈՎ՝ ՄՈՌՑՈՒԱԾԸ

Հայ Թատրոնի ընկերակցութիւնը ներկայացումներ 26րդ արդը յաւաքացում է երկու գէպիկ քննի ծննդեան հարեւարեւելիս կը բոլորէր 2008ին: Առաջինը Արեւելիս Արեւելիս է երկրորդը Ռ. Մարդկարեւելիս: Տարբեր կազմում է երկու հեղինակէ մէկէկ թատերաբանութեան ընթերցումով ու զուգահեւ ընթերցումներու յաւաքացում մը: Վարդնորէն Փաթիկը Ռուսականիս ստաւորին Հայ տան արան է:

Առաջին ներկայացումը եղաւ Իկիւ: Դին Արամիկ ձկնալիս ինչպէս էր (1952): Երեք հոգեւոր կարծ թատերախաղ մը, փոխադրութիւն: Գրիգոր Գրիգորիսի թատերախաղ: Ինքնակրթականութեան յաւաքացում մասին թեմն չ'ունի, ստաւորներով հարուստ գործ մը, որ կը մասնէ հեղինակիս ստաւոր:

ու Նաբիկացիով չեն հետաքրքրուած...:

Հարցում — Իսկ Հոփիսիսիսից հայ թայիկը որքան գիտն գտնուեւ են մեր չըրգանքներ:

Պատասխան — Ոչ, հիմնականում նրանք Գիւմրիի չըրգանքներ են, բայց Արեւանիկ կաշ, սփռաւահայ է: Մենք իրենց հետ մեծ կապի մէջ ենք, իրենց աշխատանքը մենք գիտնում ենք: Շատ լիով հայրեւելիս թիւրք կաշ նրանք չ'ենք:

Հարցում — Ձեր Միացեալ Կահանքից աղբարեւելիս շարժաթիւր ի՞նչ է, բացի որքան գիտն թշկալական բնութիւնները:

Պատասխան — Հիմնականում համալրումներ են: Գիտէ՞ք ինչ, քանի որ Ջալալիսի շատ չ'ընաւանած գործիկ Ջալալիսից, շատեր անտեղական են: Իմ հիմնական շաղապ տեղեկութիւն հարցորեւելիս մարդկարեւելիս Ջալալիսի հայութեան ներկայ գիտնիկ մասին: Ինչպէս որ ժամանակին գործիկ Հայեր Արեւելիս հայութեան գործիկ տեղեկութիւններ չունեն: Ու հիմա արդէն հարցը ինչ են տալիս... Ինչ Ջալալիս, արդեօք Ջալալիս: Ու արդէն յաւակներն մարդիկ կան որ հետաքրքրում են: Ինչից քննի ինչուով կապով հետաքրքրում են Ջալալիսի: Սա արդէն մարդկարեւելիս ինչից քննի: Եւ ինչու են ունենք երգային:

Հարցում — Վերջին հարցում: Ջալալիսի մեր պատմական Հայաստան ո՞ր նահանգին մասն կը կազմէր:

Պատասխան — Գուգարաց շահալիս մէջ էր ու երբ քաղ որ տեւանէր, Գուգարաց որ վերջանում է, ոչ մի Ջալալիսի շարժանակում է, ոչ մի շարժանակում էր: Ինչից քննի: Երանիկ Երանիկ շարժանակութիւն էր: քնդահարգան ինչուով որ սահման էր: Ու երբ կուգար Ջալալիս Գուգարաց լեւանալիս է, Գուգարցի է և չի տարբերում որ Լուսիկ ինչ որ մի քան փոխուէ:

գրալիս վարդ
ՅԱՐՈՒՄՈՒՄՈՒՄ

M. et Mme Boghos Ayanian,
M. et Mme Bruno Ayanian (New
York),

M. et Mme Henri Cohen,
M. et Mme David Ayanian
Et leurs enfants,
Madame Fernande Paloyan
Et toute la famille

ont la douleur de vous faire part du
décès de leur père, grand-père et frère

Hovhannès AYANIAN

survenu le 10 décembre, à l'âge de
76 ans.

Les obsèques auront lieu le lundi
15 décembre à 10 heures, en la Cathé-
drale Saint-Maurice de Vienne.

Le présent avis tient lieu de faire-part.

«HARATCH» présente ses condoléances
à la famille du défunt.

Informations artistiques

CHANTS PROFONDS DE L'ARMÉNIE

Poèmes et chants: Rouben Haroutunian,
Sévan Manoukian, Marianna Auricoste-
Babalian.

les 18, 19 et 20 décembre
à 20 heures 30,
au Théâtre La Boutonnière
25 rue Popincourt, 75011 Paris
Réservation : 01. 48. 05. 97. 23.

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

ASNIÈRES

Fêtons ensemble
Le NOËL ARMÉNIEN,
avec nos familles et amis

le samedi 10 janvier

à l'Espace Concorde à Asnières
Dîner dansant organisé par la Section
«Agnouni» d'Asnières de la CBAF

animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.

Réservations auprès de Christine :
06 81 76 38 66
ou Annick 01 42 42 70 39

26e CYCLE DE LECTURES MISES EN ESPACES D'ŒUVRES DE DRAMATURGES ARMÉNIENS

Direction : ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ

ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ՆՈՒՒՐՈՒԱԾ

ԹԱՏԵՐԱԳԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

26^{րդ} ԶԻՐԲ

(Ա. ՎՐԱԿՐԻ)

կազմակերպություն

ՀԱՅ
ԻՍՏՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

Գեղարքա՝ ԱՐԲԻ ՑՈՎՀԱՆՆՈՒԹՅԱՆ

Centenaire 100 ԱՐԵԱԿ

ՍԱՌՑԵՆՆԵՐ / ԱՊՐԱՊԻ
ԶՈՒԿԱԼՆԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
Բանաստեղծությունները

ԿԻՐԱԿԻ, ՑՈՒՐՈՒՄ 25, ժամը 16ին
DIMANCHE, 25 JANVIER à 16h

WILLIAM SAROYAN
ETAT POETIQUE
EN AMERIQUE...
ՈՒՒՐՈՒՄ ՍԱՌՑԵՆՆԵՐ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԻՆԵՐ
Վ. Ի. ՅԱԿԵԼ
ԱՎԵՐԻԿԱՑՈՒՄ... (1940)

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՈՒՄ 15, ժամը 16ին
DIMANCHE, 15 FEVRIER, à 16h

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՐՆԵՐՈՒ ՑՈՒՆ
MAISON DES ETUDIANTS
ARMÉNIENS

Me Porte d'Orléans
ou RER Cité Universitaire
Իրաւաբ 5 երթ

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● JEUDI 18 DECEMBRE : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du Musée du Génocide d'Erévan (Dzizernakapert) à 20h : Perspectives d'avenir autour d'une institution vouée à la conservation de la Mémoire et au développement de la recherche historique.

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akcam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque, à 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.
au Centre Culturel A. Manoogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

ՀԱՅ - ՊԱՐԱԶԱՆԴԻԹ

Մասնակցություն

«ԳՈՐԻՍԱՍ» հասցեական քաղաք

Կրկին՝ ՅԱՎԱԿԻ

Դարբ. համար 10ին

Le Méridien «ETOILE»

Salon «RENOIR»

81 Boulevard Gouvain Saint-Cyr — 75017 Paris

Տեղերը ապահովվում են համար համարակալ հետևյալ թվերով

06- 80- 88- 12- 24

01- 44- 05- 17- 77

Voyage en Arménie et au Karabagh

(VOYAGE OECUMENIQUE, CULTUREL, HUMANITAIRE)

Le Pasteur SAMUEL SAHAGIAN vous invite à participer
à un beau voyage en Arménie, organisé par SPFA

DU 20 AU 27 AVRIL 2009

Voyage tous âges — Prix : 1.400 euros
Option extension au Karabagh (retour le 1er mai).

Pour s'inscrire, envoyer acompte de 200 euros à :

SPFA 1 rue Cabanis 75014 Paris (tél. : 01 47 35 30 23 ou 06 83 09 08 19)

(Programme détaillé sur demande)

PROMO HIVER

WEEK-END A EREVAN

Vol Direct + 3 nuits hôtel 4 étoiles

à partir de 480 euros TTC

Renseignements & inscriptions :

SABERATOURLS & SEVAN VOYAGES

11 rue des Pyramides — 75001 Paris
Tél. : 01.42.61.51.13 — Fax : 01.42.61.94.53

48 Cours de la Liberté — 69003 Lyon
Tél. : 04.78.60.13.66 — Fax : 04.78.60.92.26

67 La Canebière — 13001 Marseille
Tél. : 04.95.09.30.60 — Fax : 04.95.09.30.61

armenie@saberatours.fr

www.voyageenarmenie.com

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000

Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura

du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

□

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars. Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

- Araxie : 01 39 83 71 19
- Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

□

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER
(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE

- Directeurs diplômés BAFO ou ayant une équivalence
- Animateurs diplômés BAFA ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris

e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LE NUMERO: 1,20 €

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՄԵՐԱՆԵՐ ՄԻՍԱԿԻԱՆ (1884-1957)

84-րդ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 22-097

Fondateur SCHAVARCHE MISSAKIAN

84e ANNÉE — N° 22-097

REGION PACA

SEANCE PLENIERE
DU 12 DECEMBRE 2008

Vœu présenté par le groupe socialiste, radical, citoyen et apparentés, le groupe communiste et partenaires, le groupe verts et apparentés

Relatif à la pénalisation du négationnisme du génocide arménien

Rapporteur : Monsieur le Président (*)

Le Parlement français a reconnu publiquement, par la loi du 29 janvier 2001, la réalité du génocide arménien de 1915. Cette loi avait été signée par le président de la République d'alors, Jacques Chirac.

Le 12 octobre 2006, une très large majorité de députés votait à l'Assemblée nationale une proposition de loi visant à pénaliser la négation de ce génocide. Pour prendre effet, ce texte devait être inscrit à l'ordre du jour du Sénat. Or, le mardi 2 décembre, en réponse à une question orale à l'Assemblée nationale, le secrétaire d'Etat à l'Intérieur et aux Collectivités locales, Alain Marleix, annonçait que « le gouvernement n'était pas favorable » à l'examen de ce texte au Sénat. Il ajoutait qu'il n'appartenait pas aux parlementaires « de légiférer sur l'histoire et que c'est aux historiens qu'il revient d'écrire et d'interpréter ce rôle ».

Nous ne pouvons que dénoncer cette volte-face qui suscite une immense émotion au sein de la communauté arménienne. La Région Provence-Alpes-Côte d'Azur a été la première des régions françaises à reconnaître officiellement et à condamner le génocide dont ont été victimes 1,5 million d'Arméniens et qui a contraint à l'exil des centaines de milliers de survivants aux massacres.

En interrompant le processus législatif, le gouvernement ignore la cause de ceux qui refusent que la mémoire de ces victimes puisse être insultée impunément et traite par le mépris la voix des représentants de la Nation. Il renie également les engagements du président de la République Nicolas Sarkozy qui déclarait dans une lettre adressée au Conseil de Coordination des Organisations Arméniennes de France en 2007, lors de la campagne électorale: « Je partage pleinement votre volonté que la France s'oppose au négationnisme d'Etat, à une propagande qui vous meurtirait, à une propagande indigne. (...) C'est au Parlement, aux représentants de la Nation, ajoutait-il alors, de donner à notre pays ses lois, de tracer les frontières entre l'acceptable et l'inacceptable ».

Par conséquent, les élus régionaux, réunis en assemblée plénière, demandent au gouvernement de reprendre le processus législatif afin de faire adopter rapidement ce texte par les deux chambres.

(*) Vœu présenté par le député Sylvie Andrieux, vice-président du Conseil Régional à la séance plénière du 12 décembre et qui a été voté à l'unanimité.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊԻՐԵՐԸ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՂՈՂ

ՁԻՆԱՄԱՐԻՐԻՆԸ վերջին օրերուն եւ դիտարկարար Դեկտ. 13-14ին աւեր զոր- ջիկ կեդրոնական ծրագրում, ուր 100 հա- զար առնէր, ալ ներկայակեր հասանքի դիտուեցան նոր օրերուն եւ յաջորդ օրե- րուն ալ քաղի կարելի չեղաւ անմիջա- կան աշխատանքները տանել վերահա- տառելու համար հասանքի: Համարաներն ալ փակ էր մնալին, մինչ հարաւ արեւ- լեկան ծրագրում աշխատարար անմե- րեւելանք էին եւ որդորդանքն որոշե- րէն աղէտ էր պատճառեցին չընելին: Այդ շրջանի ալ որդի համարան փակ էին: Վարէի, Վարդիգի եւ Մեծաւոր Նա- հանգիները ամենին աւելի առաւան եւ:

ՄԱՐԿԱՆԱՅԻ ՏՂԸ, Դեկտեմբեր 14ին, քաղի մը հարկեր ընդդիմակալները փո- քած են նոր երբ մը կատարել, որ միջը- տուն եւ շերքի անոնց որոշե համաձայն չեն, ք պատասխան ք: Գաղաքային շը- րակներին, Յուդայական լեռ կըցած քա- ճի մը քալլ իսկ կատարել, քաղի խաղի- կանութիւնը անմիջապէս ձերբակալու- քիւններուն ձեռնարկած է: Ուրիշ ցուցա- քարներն ալ՝ ՄԱԽԵՅ շարժումին պատկա- ճող, Պալէստին հրապարակը հասարական են, նոր հակառակորդին ենթարկուած են: Հարաւամիջերին Գաղաքային զարգացի- կան նոր շարժումը մը ծնունդ տուն եւ, զոր միջոցով եւ միջոցառումներով, մեծա- րկիւղ լեհաստանը շարժումը: Գաղաք- ար շարժումը եւ որ ամեն ցնցողութիւն պիտի ունենայ Ռուսաստան, 2008ին:

ՊՈՒՆԻ վերջին աշխուրհները Իրաք քա- անակն արդիւնք կըցած է եւ միջոցակե- րուն ալ առիթ տուն: Այդ աշխուրհները 72 համալիր էր յաջորդել Դեկտ. 11ի ոճ- քարտերով, որ 48 մեկուս պատճառով էր: Մասունի առաւելիքն ասան է, որ Ի- րաքից յաջորդ էր եւ նախատել Պա- շԷ, բացառեալնէլով՝ Շէքաւեալի համա- յար էր, չան աստանք էր միտմամբիկ նախ երկէ, լիտայի երկրորդ կոչիկը կը ներսէր ՄԱԽԷՅ Նախատուելիքն զիջուրդը: Ներս: Ամբիջաւեա չընտրող մը կը ստեղծուէր, մինչ Պաշ եւ փորձեր կա- տարել լիտայի իր կոչիկին չափը 44 էր, իրը՝ 43 է... Իրաքի հար Պաշ ՄԱԽԷՅ- Իրաքան անցած է:

ՖԻՆԱՆՍԱՎԱՆԻ անմախիթեալ զարկե- րով, իրեն մը ծագած է Ամբիջալ, որ 50 միլիոն տարրի խաղարկութեան մը կը զիջ Դեկտեմբեր, Դեկտեմբեր 11ին ձերբակալ- ւած է Պերմար Մասաթի, 70 տարեկան, Ունը ՄԱԽԷՅԻ խաղարկութեան եւ խաղարկ- անկարգի նախին նախադաս, որ խո- րովան էր որ պատահաւորաւ 50 միլ- լիոնի աշխուրհ կըրտուէր, քաղի առիթներն է վեր ներքուր ընտրելներ կը փորձ- րէր նոր լաւանդութեանին իրեն հա- տաճ զուարթութիւնը եւ իր աշխուրհը փոշը կըցած է ծագած անպաշտելի հե- րանկանցով: Այդ կրտուանին մաս կը կարգեին Նախ. Գրաստանին հաստատու իրաւունք, ինչպէս ՊԷ. Էն. ՓԷ. Քարիպա Գրաս- տանը, որ 350 միլիոն տարր կըրտուե- ցած է: Մասով զարտաւ ամենին մեծ խաղարկան էր նկատու:

ՄԱՐԻ-ՓՈՐԸ ՊՈՒՆԻՅԻ յորդորդ չընձի մը համար վերքերունով եւ համարա- ճող կուտակեցութեան զուրիք, ձախերու 67,72%-ով: Հակառակ անոր որ յաշուա- րկութեան եւ միջոց փոխարկելով համարա- ճար մը խոտաւանք էին, զամբանակն մը նշիկներ, մեծ փոխարկութիւն նախա- րկելով, պատահաւորները կը մնան:

ԱՐԴԵՐԻՆԻ ՆԵՍԵՆԻՅԱՆԻ միջնորդող միջա- րկ (Տար. ք. Գ. էջ)

ՀԱՅԳԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍ

ԸՆԴԻՊԻՄՈՒԹԱՆ
ԵՆՈՐՀԻՐԱԾՈՂՈՂԸ ՈՒ ՅՈՑՅԵՐԸ

Հայ ազգային գանձերը երեւ ամիս տալով ընդմիջեւ էր հանրահասանքներ, այն թացաւորութեանը թէ երբեք ու կատարել Նորարարի հարցին համար հակառակորդան եւ պահեւ ու խանգարե- րուն կարող զայնքին պէտք իրաւապէի: Ընդմիջումը կատարելու աւարտին կար, Դեկտեմբեր 12ին, գանձերի համակար- արը Լ. Ջուրաբեան ժամուրդի առաւել մը տուն ու յաշուան եւ թէ Դեկտեմբեր 13ի իրենց խորհրդածողութիւնը համար կատարելութեան նշաններ, զանչիւր ու- րած են, բայց պատասխան չեն տուցած: Եւ չեն ըստուեր խորհրդածողութիւն Թիֆ- լիս կատարել:

Ինչ կը վերաբերէ հանրահասանքներին, Լ. Ջուրաբեան ըսած է թէ սխալ պիտի ըլլար զանոց Թիֆլիսի, ինչ զարգացան Նորոյնը հաստատած չէ: Այս պատճառ- անքով մէջ կազմակերպութիւնը հանրահա- ասանքին, իր կարծեով՝ զգաւորիկ կրա- կցոց կը դաւան:

ՌՈՒՍԱՍԱՆ

ԱԿԱԿԵՄԻԱՆ ԱՆ ԿԵՂՄ,
ՄԵՏԱԿԱՆԵՐՆ ԱՆ...

Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդին որոշած է լուծարել Դեկտեմբերի Ակադե- միան, պաշտպանութեան եւ օրինա- կանութեան հարցերն անպակիւն: Պատճառը ասն է որ ան ալ ու ձախ մե- տաւորն ու գործադրական կոչումները պաշտան եւ մեծերն, եւ փոքրերն: Անոր քաղաքականութեան մէջ անորդ աշ- խարհին մարդիկ կան, ինչպէս Բրիտա- նիոյ Նախկին խորհրդակա Մ. Քալեյը:

Ակադեմիային ուղղուած մեղադրանքին մէջ ըստած է որ ան ինքնից պիտակի կը ներկայացներ, ձեռններն ալ: Ըստ որդի տեղեկութիւններուն, տարեկան չըր- քանատուութեան մէջ իրենի առաքի մաս էր: Մեծաները միջ կը շնորհակալին յայտնի անմատուցութիւններին, իսկ հա- րաւարդ ժաշկագետներուն կը արուկին վնասութիւն...

Ակադեմիայի անդամներն, կարգին են ԼԱՀ Նախարար Եւ Ներկայի նախագահնե- րը՝ Ա. Դուկակեան եւ Բ. Տախակեան:

Դիտարկ պատահաւորութեան շարա- րանք եւ թէ ընդհալ քաղաքարար- ւի ու միջին աստաւանակներին, այլ նա- ւեւ անոր շնորհած-ձախեան մեծաներն ու կոչումները:

ԲԻՃԻԴՍ

ԵՆՈՒԱՅԻՆ ՀԻՐԱԿԱՆ
ՀԱՅ ԶՈՒՆ ՄԸ

Դեկտեմբեր 11ին Թիֆլիսի մեծաւորն իտալիկն մէջ շարժեւ ծագած է եւ մաս- Երկու, հարցող քաղ. մեծեր տարակեր աշ- րկուր, պատճառ կըցած: Հրեանք իմացը պատճառ է 55-60 տարեկան այր մարդու մը զիսկը: 15 հոգի ալ ծառիկն Բոնա- արուան է: Հոգի հայ մեծ է որ պա- տահարին ծառը դաւանած է, անտեսող ընկուր նպատակով:

ԸՄԵ

ՈՒՐԱՅՈՂ ԴԵՐԱՅԻՍԻՆ
ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԻ ԴԱՏԸ

ՀԱՅԳԱԿԱՆ
ՅԵՂԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԼՈՒՆԴՈՒԹԵԱՄԲ

Ամբիջալի փորձիւնքը մը Կ. Լեւի հաստատու զատ քաղած է մնալու- րիկներն ու սննդի կազմակերպու- քեան զէմ էր զինք մեղադրած էր Թուր- քիային արտաւ զուարթներուն փոխար- ւով, Գաղաքակերպութեան կերպըր Ար- փաւան կը դաւան, ծանոթ է զնպաշա- րուքեան զէմ եւ յաշուան մարդկային իրա- ւանքներուն տարած զաշարժող: Կը պարտաւոր յաղաքող անտարբերուն իրաւունքները: Ազգեկն զի կատարած է Բու. Բուրա Բալի զէմ:

Կազմակերպութեան զարգացականն 2008ի թիւին մէջ մեղադրումը պատ- րիւնքն եւ մնալ պատմութեան մասին խորարարական յայտարար ու իմացա- րական նիւթ կըցած էր Հայկական Յե- րաւարդութեան պիտակներուն զէմ Թուրքիոյ զարած արար: Նորն առիթ լիտայի անտանն էին Թուրքիոյ նորն արարին լուծելով ամբիջալի անպակիւն կանխերը:

Տ. Հովսեփեան յայտարար մէջ նշում ար թէ Կ. Լեւի հայտնաբեր է մնալու- րիկներն մէջ Նախագահ կատարանքը - Կիւնի զնպատակներին մաս հաստատ (2005). ապա իրեն ուղղուած էին հեռա- ւան մեղադրանքները, այն ամենին զոր- ան անդամներն է ամբիջալի զիտա- րանքներ, կազմեց պատասխանատու- րուն, զապահարկութեանն որոշե Թուր- քիային անտանն արար Գաղաքարար- արար յայտարար կը ստանան ու զո- րակալի կըլլան Հայկական Յեղափոխու- քեան ուղղանքը:

Լեւի Ուսանիկներն մէջ տեսանքն աու- րու մէջ միջինն առաքի հաստատուի զատ քաղած էր պարբերականին արդի- փորձեալ կազմակերպութեան զէմ Լե- ւիի պարտաւորութեանը ստանձան են հակամարտ արարներուն, հակադրու- րուան կըլլան Լեւի մը երկու փառա- րանքներ:

Անոնց մէջը Տախա Սայման մէջը Հայկական յայտարար եւ թէ Լեւիի գրաւող Լեւիքն, մեծեղե Կատար փառքներն անոնց ամենին կարեւոր մեծաւոր:

Կ. Լեւի ծնած է Կիւնիայի մէջ. Ու- րալի մէջ Նոր մը եւ աշխարհի գանձերը պատճառ են Դեկտեմբեր 11ին: Երկուրն իր զոր դաւանքն են անքի եւ քաղ: Անոնք կը կուտակն Ուսանիկ եւ Լուսինի Մասնաբա- րուան է: Հոգի հայ մեծ է որ պա- տահարին ծառը դաւանած է, անտեսող ընկուր նպատակով:

ՀԱՅԻՆ ՈՒ ԱՂԶԻԿ ՈՒՄԻՐ ԶՈՒ

Հայկական Փոքր Հայաստան չըլա- րին մէջ Նոր մը եւ աշխարհի գանձերը պատճառ են Դեկտեմբեր 11ին: Երկուրն իր զոր դաւանքն են անքի եւ քաղ: Անոնք կը կուտակն Ուսանիկ եւ Լուսինի Մասնաբա- րուան է: Հոգի հայ մեծ է որ պա- տահարին ծառը դաւանած է, անտեսող ընկուր նպատակով:

պաման է որ անցելու լույսին բեր-
ի, հարուստը պարզապես չէ կատարու-
յալ չափողումով, ժողով անցանքի
մեջն են օրերգական մեկ շրջա-
րանում։ Գործին ձեռնարկած է,
վերաբար չայտնիներու կհա-
քը ակտիվանանքու պատմածով
գրի առնելով։

Ան կ'սրէ։ «Պատերազմները հա-
կանալի են։ Կողմերը գեթ կ'ունենան
և իրար կը սպաննեն։ Սպաննուողը
ըր փրկելու ցանկութեան։ Միմեջու-
ն, այս կրնորքն թէ՛ իրենց բոլոր հարազատ-
ներուն մահուան ականատես եղան,
թէ՛ պարտաւորուեցան համակեր-
պելու որ սերագործները իրենց
կրամին մաս կազմեն։

Ան կ'աւելցնէ թէ Անատոլիոյ Ժո-
ղորդներուն բնակչութիւնը հոյո-
րէրին առաջին բայց իր կարգով
կրնորքու մարմինը ենթարկելու ա-
րարքը են։ առիկա միայն Հայկոյ
կրկնապատմած չէր։ Օսմանեան
պարտին մէջ փաշաներու, զաւա-
րանի ալլ գէմերն, նուրիսին
հարաւորը չէր գործունէրն ճա-
կատաղիւր անլայտ մնացած է։
Տիրութի կողորդաններուն հարա-
բոր բորտնիներ ստրկացած են։
Այսոր ալ տարբեր ձեւով կը շարու-
նալուի հոյովոյթը երբ 13-17 տա-
րեկան քրտունիները դաւան փոխ-
րին կը վերածուին «մախու հարս»ե-
րու։

Խոտի ընդդիմանցով այս իրա-
կանութիւններուն մասին պահու-
ած լուրսին, Կ. Կ. Թ-երն
կրտն թէ պիտի պրզուի նաեւ չէ-
քէ, լայլ, փրկու, որոնք կրնորք
են պարտաւորուած օրերգութիւն-
ները եւ ալլ հատորներու նիւթ ընէ
դանդը։

ՍՏԱՅԱՒԻ

ՀԱՆԴԻՍ

Գրականութեան և Արուեստի

Թիւ 19-20, Ամառ-Աշուն 2008

Թե՛ՀՐԱՆ

ՎԱՐԻՊՈՑՆԵՐ ԳԻՐԳԵՐԻ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒ

ՓՈՔԻ ԴԱՅՆԱԿԻՏԵՆ
ԹՈՒՐԲԵՐՈՒ ՍՕՏ

ՇԱՄԼ ԿԵՐՆ
Ապաշխանակա Պատմաւոյ ԳՐԻՔԻ

Թար. Ն. ԹՕՓԱՆԵԱՆ

1. ԲԱՆՏԱՐԿԱՆԵՐ
ՊԵՏՐՈՒԹԻ ՄԵՋ

Սակայն ինչու թուրք զինուոր եւ,
հարց առաւ Սորին։
— Թուրքներն թուրքները, հակառակ
ընդացած բոլոր պայմաններէն, մեկ
բոլորս ստեղծելին ծառայելի կրնց
լարքերուն մէջ։ Գանձեր կ'առնեն, աշի-
քան որքան դուր կրնայ առնել։ Եւ մեկ
թուրքան իմ, սակայն որդիպէ կարե-
ւած ձեռն օճել, պիտի է դաշն կա-
րած որ անոր կազմակերպում են, եւ Ե-
թէ կազմակերպ որ ձեռք հանդէպ համա-
րանը կը քուցարկեն, պիտի փրկ լու-
նեն եւ մեկ պիտի լարարկեն։
Տառաւ ապաշխան կը խտրէ իրենց, կըր
անոնց կրկնաբար զարգանք մէջ կրնց
շրջապատիւնն ընթացն։
Պէտքով շատ չէր զարգաւ մըն է, Լի-
բանիսն ստորադուն տակաւորան։ Նոր
բաղադր մարդոյթին երազական է,
բարձրագիւր եւ գեղեցիկ առնելով, ըն-

ԴՆԱԿԵՐ ԴՆԱԿԵՐ

ՊԵՏՐՈՒԹԻ Համազգայինի Լեւոն
Շանթ կերպին «Գ. Խ. Արմէ-
նա» սրահին մէջ, կարգադրու-
թեամբ Համազգայինի Լիբանիսն
Երբ. վարչութեան գրական գեղար-
եստական յանձնարարներն, Նոյ-
յանի 19ին տեղի ունեցած է «Տե-
րակ» երգարանին նուիրուած երե-
կոյթ մը։ Ձեռնարկին բացման
խօսքը արտասանած է Լուսին Սո-
մունեան-Աֆաքեան, որ նշած է
թէ «Տերակ» հրատարակչատունը
անցող տասնամեկներուն իր գե-
րական, մանկական եւ դաստա-
րակչական հրատարակութիւններով
մեծ դեր ունեցած է Հայ գիրի եւ
գիրքի տարածման աշխատանքին
մէջ։ Օրուան առաջին քանախօսք
եղած է Զաքար Քէլչեան, որ ներ-
կայացուցած է «Տերակ» երգար-
անը, շնորհով որ «Տերակ» երգա-
րաններու շարանը իր տարիներու
հետեւողութեամբ առանձնապատու
կարեւորութիւն ունեցած է։ Յայտ-
նած է որ կարգադրեւ Ե. Յովհաննիս
Հաննիսեան երգայինները նախա-
մեծանութեամբ 1953ին սկսած է յոյս
տեսնել «Տերակ» երգարանը։ Օր-
ուան երկրորդ քանախօսին Գրիգոր
Շահինեան խօսքը կարգացած է
Արաքսի Շահինեան։ Հուն ներկա-
յալուած են Կարօն Հաննիսեանի
աշխատանքներն ու գրականութե-
ան ընկերակցութիւնը կեղանակի վիճա-
րկութիւններ։ Իր արտի խօսքը փո-
խանցած է լիբանիսնայտ առաջնորդ-
ըր. Գեղամ Եպիսէ։ Հանդիսին
անկախ անդրին խօսքը առած է Կա-
րապետ Հաննիսեան, որ շնորհակա-
նութեան իր խօսքը ուղղած է Հա-
մազգայինի Լիբանիսն Երբ. վար-
չութեան եւ Հայոց թեմի առաջնորդ
Գեղամ Կարապետին։

ՄԱՌՏԵԱՆ ԶԱՆԴԱԳԻՆԵՐՈՒ ՄԵՋ,
Նույնիցը 25ին, իր մահակացուն
կրնած է Արմէն Տաուրի։ Ուրա-
խալ ձեղնային ըր հինգ դիւրերու,
ինչպէս՝ «Եր սերմ աշխարհը»,
«Անպատիւ խորեղին», «Անկրկնիկ
պատարիկ», «Համանախ» եւ
հինգերորդ մը անդերին։ Գրած է

ՕՊԱՄԱ ՆԱԵԼՆԹԱՑ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՄ Է

Պ. Օպամայի ԱՄՆ-ու նախագահ
ընտրելու վերջուցած է մորթի
դոյնին ներկայացած թապուրները եւ
իր պատուի որ անոր ղեկավարու-
թեան տարիները զարկ տան սեւա-
մորթիներուն դէմ խղիւղականութեան
կրկնի փութրներուն ալ ընծային։
Մինչ ալլ, սեւամորթ նախագահ
ըր նիւթը կը շարունակէ հետա-
քըրուքիւնները արթնցնել։ Անոնց
արդիւնք է տեղեկութիւնը թէ Օպա-
մա ամերիկեան ցամաքամային ա-
ռալին սեւամորթ նախագահ չէ։
Գոյովպետ սեւամորթ նախագահ
ունեցած է ԺԹ. պարուն։ Բայց այս
ամբողջովին մոռացութեան մատ-
նած է, նոյնիկ Յիւնիւն երկրին
նախագահներու շարքին։

Իրականութեան մէջ ներկայի նա-
խագահ Ա. Ուրեպէ Գոյովպոյ

ԳԱՀԱՆ

ՊԵՏՐՈՒԹԻ Արքային Գոյովպո-
նէն ընկերակցական կեղերին
մէջ, կարգադրուեցան Երբ. ԼՈՒԻ-
ՇԵՐ. վարչութեան դաստարակչա-
կան յանձնարարներն, Նոյ. 24ին,
տեղի ունեցած է զրոյց-կողմ արեւ-
ըր նիւթ ունեւալով «Եւնիսն ուղե-
գիծը մե'րը թէ՛ տարիներ»։ Զրոյցը
վարած է Արմէն Արապույան, իբրեւ
մնորդին մասնակցած են Ալիս Պո-
դուսան եւ Ասօ Գալուստեան, իսկ
իբրեւ ուսանող Գրիգոր Էթէքեան
(Հայկական համալսարանին ըրա-
նաւարտ) եւ Հրաչ Գարուստեան
(Սէ. ժողէֆ համալսարանին ըր-
ջանաւարտ)։ Բարի զարուստի խօ-
քը արտասանած է ԼՈՒԻՇ ԵՐՄԱՆ-
յին վարչութեան դաստարակչա-
կան յանձնարարները առնական
Յամալի Գէորգեան, որ մատնաը-
րած է թէ կողմ արեւըր նիւթը իր
մարմնակերպ ներկայ մասնակցու-
թիւնները, երբ Հայ լիւրսին եւ հայ
թիւսարկութիւնը կը շարունակեն
եւ օտարամուտիւնը մուտք կը դրած

84րդ նախագահ չէ, այլ՝ 85րդը։
1861 Յունաւորն Յունիս կրկնը
ղեկավարած է սեւամորթ Նիկթի
Ժիլ։ Գաղմարանները ցեղապա-
տութեան կը վերադրեն անոր ան-
ստեղծ եւ ոչ պաշտանաւարու-
թեան կարճ ժամանակին։ Արդէն
կրմէ անկի կարճ շրջանակը բոլոր-
րան են Վրթթոր Շօ կամ Գալուս
Սիւնիստ, Երկրին զուրկ մնալով
հաղի մէկուկեւ մահ։

Հետաքրքրական է որ սեւամորթ
նախագահ Մ. Ժիլէ ժողացած է դի-
մանալը մը։ Ան տիրելը մահէն
կողմ Գոյովպոյ դիւրուած է, ապա Գո-
յովպոյ վերադարձած, այդտեղ
մորթի վերածման նախագահի մը
ղէմքով...

Հայ տուններն ներս եւ հայ մշակոյ-
թի հանդէպ անտարբերութիւն կայ։
Այնուհետեւ նիւթը արժարժան են
կողմ սեղանի մասնակցները։ Եւ-
րոպացիներով զրոյցը Արմէն Արապու-
յան յայտնած է որ զրոյցին ընդ-
մէջին չէլուտած է որ անտարանի
եւ անտարանիներ ղեկավարաւորու-
թիւն մըն է զոր Հայ վարժարանը
ունի մարդու կողմաւորման մէջ եւ
զանի կ'ամբողջացնէ հայկական ըն-
տանական կրթութիւնը։

ՊՈՒՍՈՅ «Լի.Թի.Գր.Կրթութեան» սը-
րահին մէջ, Նոյ. 30ին, տեղի ունե-
ցած է Մամիկոնի Մասնական
Կրթութեան Կառավարչութեան հա-
մերգը Իր 305րդ տարեկանին մը-
թիւն։ Երգչախումբին վարչըր Սե-
ւան Արշունիս իր տարած տարիներ
աշխատանքով երգչախումբը
հաջողցած է ըստը մեկտարակի-
Այս համերգին համար վարժարան
են անկնքիկը նուազալարմ մը։
Յայտարարը կարգադրած էր Ժողո-
ւորական ծանօթ երգերը, որոնց
ընկերացած են նաեւ պարեր Յակոբ
Կրկնի առաջնորդութեամբ։

ներու վրայ, որոնք զարգանք կ'անցնեն
նախապատու նախուր վրայ տեղա-
րուողութիւն համար։
— Այս գեղեցիկ ձիւրք, բուս ճառաւ,
կ'երկան ընդդիմութեան թրքական եւ դի-
մանական աշխարհները։ Ինչպէս ցուա-
րէ է արարեցան համար, որոնք ցուա-
րէ եւ ըստանեն, եւ արեւ իրենց կենդանի-
ներուն համար խոր զարգացում ու-
նեն։
— Ինչպէս զարգաւ ու խուճեւ նախագահ-
ներ ունին, ըստապանց Սորին։
Այլ, զարգացումը մարմանը, այս
կենդանիները իսկական քարեկաններն են
իրենց տեղեւուն, ու յաճախ, արարեցան
են ուրիշ գանձեր արարեցան զանա-
կէ փոխալին։ Հարկ եղաւ ըրաւ դաժ-
նուած մը, զիջեմ արարեցան, որ քան-
չուր անապատը իրենց հաւատարմ ըն-
կերակցներուն շարունակ։ Անա գրուած
է, որ պատահեցաւ Վրթթի թէ՛ ինչ, եւ
որ կը փառէ թէ ո'րքան ամուր է այս
կառու։
Անդալցի իր փոխալ ունի գնելու
մեծ գնեկութեամբ մի մը, որուն տեղ
ըր ըրաւկարը ընդող արար մը Անիկ
կերպ անուն կ'արարեցան եւ, եւ Անդալ-
ցիին հետ տեսնելուն յարմար էր մի-
այս զարգաւ մեծամեծներուն պրոպո-
նիւնը վրայ։

Փամարտութեան օրը, Անդալցիին զնայ
մարդաւանի մը, որ արարը իրեն կը
սպարէ։ Անիկս նստած է ձիւն մօտ,
որ ստատուրն խոտ էր հարակէր։ Իսկա-
պէս մեծ քանակէ իր, եւ Անդալցիին
արարեցան իր ընկալուն զնոյնութեան,
զայն մեծը մեկուկ համար։

«Պէտք'ն, բուս ան արարին։
— Սպաւ զիջեմ, պատմականց ա-
նապատին դուրեկը։
— Գիտես թէ կը փառեցիք մի գնել.
Ինչ եւս կ'ընէ անոր համար։
— Միտես Անատուն գնել, յարցն արա-
րը, անա դուրեկ փառած վերափոխ-
արը, իր վրայ նեղ էր դր կը տասն։
Անդալցիին երեսուն հարց զանկան
կը ընտը վերափոխի վրայ։
«Փառարար չէ։
Տար հարցը պատկերն եւ տեսցու։
«Տեսկան. չարիքային զիջ էր։
Տառ հարցը զանկան, ան ինկաւ։
Արարը այս գրամին վրայ կը նեղըր
նախապատուութեան լի նախագահ մը։
Անդալցիին տեսցուցաւ ան հարցը գա-
նեկան էր։ Այս տեսած արարը չիջցաւ
որոշուրի փորձութեան։
«Ա՛հ, ինչպէս քարեկան, բուս ան փո-
ռեկայով միտն, փամը ընտը է մեր փո-
մանութեան։
Անդալցիին արդէ կը պատառաւոր
ստեղծ, մեծ տեսնելու համար։ Այս
այլու իր կրնալ դուրեկ կը սպար։ Յուն-
կան արարական կենդանի, հանրա-
լով որ վրդեկին գնեք թանկը իր տիրոջ
մէջ, ցուակին, իրենիւն որ արանկեկ,
խոստանով դիւր արարը։ Անիկս, չի-
մանալով իր յուզումը, ցուցեց թամ-
բին վրայ, եւ քառասորթ խնայաւ, գո-
ւելով։
«Պէտք'ն թէ բոլոր գանձերը, անոր
ընդը պիտի ընթանալին փոխալանի լի
միտն եւ հաւատարմ քարեկան։»

(Ծար. 3)

ՖԻՐԱՆՍԻՅԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՊԻԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարությունը 2009թ. չորսամսյալու է արտասահմանյան երկրներում գործող հայերի ուսուցմանը պրոգնոզներ, ծանուցատվություններ, միջոցառումներ և այլ տվյալներ հրապարակում ուսումնական գրականության և այլ ուսումնասիրական նյութեր արժանաչելու պետական ծրագրեր: Գասպերյանի ձեռքբերումն իրականացում է հիմնականում ներկայացուցող լայնության համար:

Այդ կապակցությամբ, 2009/2010 ուսումնական տարույց համար հայերեն ուսուցմանը պրոգնոզներ, ուսումնական կարգերը լիարժեք պատկերացնելու և անհրաժեշտ ուսումնական գրականության ու տեղական նիւթերի ցանկը ձեռնարկելու նպատակով, խնդրում ենք զարգացնել ուսումնական տարույց համար անհրաժեշտ ուսումնական գրականության ու տեղական նիւթերի ցանկերը Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության ներկայացուցիչ միջին 2008թ. Դեկտեմբերի 25ր:

Ներկայացուցող ցանկեր կարող է ներառել որպեսզի գաղափարներ, ձեռնարկներ, դրոշմներ կամ տեղական նիւթեր անհատական անհրաժեշտ ցանկերի նշումով, ինչպես նաև ընդհանուր ցանկերի մեջ և առաջարկներ:

Ուսումնական գրականության և տեղական նիւթերի վերաբերյալ ցանկերը նախարարության կողմից իր ներկայացուցիչ Գասպերյանի ձեռքբերումն իրականացնելու և վերաբերյալ ցանկերը ներկայացնելու նպատակով:

Ցանկերը կարող են փոխանցվել ուղղակիորեն կրթության և գիտության կամ Միջնորդի նախարարության, ինչպես նաև Փոքրերի Հայաստանի գերատեսչության: Ցանկերը է համապատասխան ձևեր կրկնորոշակի փոստի ճանգով:

Հասցե՝
ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն
0010, Երևան, Գլխավոր պրոգնոզ, կառավարություն Յրդ ԷՆԲ

Հեռ. (37410) 58-13-91
Ֆաքս (37410) 52-52-07
e-mail : spyruc@yahoo.com
web sites : www.edu.am
www.armedu.am

Փաթիկ, 11 Դեկտեմբեր 2008թ.

Ս. ՅՈՒՆԱՆՅԱՆ-ՄԱՐԿՈՅ
ՓԻՆԻՆԵ

ԵՐԻՎԱՆԻՍԻՍ, Դեկտեմբեր 23
Սրբոց Գաբրիել Բարսեղյանի
և Յակովլով Տեղական լայնության
Սկիզբ ժամկետի վերաբերյալ՝ ժամը 9-30ին:

ԶԻՆՎԻՆԻՍԻՍ, Դեկտեմբեր 25
Սրբոց Ստեփանոս Նախկին
և առաջին մարտիրոսին
Սկիզբ ժամկետի վերաբերյալ՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10-30ին:

ԵՐԻՎԱՆԻՍԻՍ, Դեկտեմբեր 29
Սրբոց Սրբոց Սրբոց
Յակովլով առաջին
և Յակովլով առաջին
Բարեկեցության Ս. Նիկոլայի պատիվ
Սկիզբ ժամկետի վերաբերյալ՝ ժամը 9-30ին:

(Դար. Ա. Իշխան)

Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարությունը 2009թ. չորսամսյալու է արտասահմանյան երկրներում գործող հայերի ուսուցմանը պրոգնոզներ, ծանուցատվություններ, միջոցառումներ և այլ տվյալներ հրապարակում ուսումնական գրականության և այլ ուսումնասիրական նյութեր արժանաչելու պետական ծրագրեր: Գասպերյանի ձեռքբերումն իրականացում է հիմնականում ներկայացուցող լայնության համար:

ՍԻՆԻՍԻՍ, Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարությունը 2009թ. չորսամսյալու է արտասահմանյան երկրներում գործող հայերի ուսուցմանը պրոգնոզներ, ծանուցատվություններ, միջոցառումներ և այլ տվյալներ հրապարակում ուսումնական գրականության և այլ ուսումնասիրական նյութեր արժանաչելու պետական ծրագրեր: Գասպերյանի ձեռքբերումն իրականացում է հիմնականում ներկայացուցող լայնության համար:

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ASNIÈRES

Fêtons ensemble
Le NOËL ARMÉNIEN,
avec nos familles et amis
le samedi 10 janvier
à l'Espace Concorde à Asnières
Dîner dansant organisé par la Section
«Agnouni» d'Asnières de la CBAF
animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.
Réservations auprès de Christine :
06 81 76 38 65
ou Annick 01 42 42 70 39

ARNOUVILLE

Dimanche 8 février:
SPECTACLE DE DANSES
FOLKLORIQUES
et Samedi 14 mars:
SOIRÉE DANSANTE

Plus d'informations ultérieurement.
Renseignements :
Anita BOGHOSSIAN: 01 39 90 76 19

La Croix Bleue des Arméniens de France, section «Astrig» du Val d'Oise (Arnoville, Villiers-le-Bel, Gonesse et Sarcelles) organise, mensuellement, un après-midi «RENCONTRE ET CULTURE». Venez discuter avec nous de tout et de rien... La parole est donnée à chaque personne qui désire s'exprimer... Rejoignez-nous à 14 heures, dans notre local situé 71 avenue Henri Barbusse à Arnouville-lès-Gonesse: ● le lundi 12 janvier — thème du jour: Les origines du thé. A noter que d'autres sujets peuvent être abordés car la «parole est ouverte». Renseignement : Anita BOGHOSSIAN : 01 39. 90. 76. 19

Appel aux animateurs

Dans le cadre de la préparation des festivités du 80ème anniversaire de la Croix Bleue des Arméniens de France, et afin de créer un diaporama, nous remercions tous les animateurs qui ont participé aux séjours organisés dans notre Centre de vacances de Bellefontaine depuis sa création, de nous adresser une photo d'identité à l'adresse suivante : CBAF-CA 17 rue Bleue - 75009 Paris

Merci d'indiquer au dos de la photo, vos nom et prénom ainsi que le mois et l'année de votre participation à Bellefontaine.

Ces photos devront nous parvenir au plus tard le 15 janvier 2009.

S.O.S. HIVER ARMENIE
2008 - 2009

L'Association Solidarité Protestante France-Arménie (SPFA), impliquée dans une action humanitaire, culturelle et œcuménique en Arménie depuis 1990, lance à nouveau, comme chaque année à la même période, son appel S.O.S. Hiver Arménie. Les hivers sont très rudes en Arménie. Chacun peut aider en envoyant un don à : SPFA 1 rue Cabanis 75014 Paris. SPFA étant reconnue association de bienfaisance, vos dons vous donneront droit à une réduction d'impôt de 66%.

Nous espérons que les dons, cette année, atteindront au total la somme de 200.000 euros, qui nous permettront de commencer sans attendre le projet Chauffage des Ecoles maternelles, et les deux restos du cœur pour 200 personnes âgées isolées de Gumri, la deuxième ville d'Arménie, qui disposent de très modestes retraites (50 à 60 euros par mois).

Merci pour l'attention que vous porterez à cet appel.
Bien amicalement,
Samuel SAHAGIAN

Voyage en Arménie
et au Karabagh

(VOYAGE ŒCUMÉNIQUE, CULTUREL, HUMANITAIRE)

Le Pasteur SAMUEL SAHAGIAN vous invite à participer à un beau voyage en Arménie, organisé par SPFA

DU 20 AU 27 AVRIL 2009

Voyage tous âges — Prix : 1.400 euros
Option extension au Karabagh (retour le 1er mai).

Pour s'inscrire, envoyer acompte de 200 euros à :
SPFA 1 rue Cabanis 75014 Paris (tél. : 01 47 35 30 23 ou 06 83 09 08 19)

(Programme détaillé sur demande)

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● JEUDI 18 DECEMBRE : Rencontre avec Hayk Demoyan, directeur du Musée du Génocide d'Erevan (Dzizernakapert) à 20h : Perspectives d'avenir autour d'une institution vouée à la conservation de la Mémoire et au développement de la recherche historique.

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akçam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque, à 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël, au Centre Culturel A. Manogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000

Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura

du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 19, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalois Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars. Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

- Araxie : 01 39 83 71 19
- Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER

(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE

- Directeurs diplômés BAFD ou ayant une équivalence
- animateurs diplômés BAFA ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :
C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris
e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84876

1. Զուրաբեան աւելցուցած է թէ արդէն իր խիստնաթիվներ պատրաստ է որեւէ խորհրդարան ստեղծելու իրենց գործունէութեան. նոյնիսկ կրնալիք փոխել հայւն վրայակաւ, առանալը...

ՀԱՅԻ ԿՆՆԵՐԿԱՅՈՒՄՅԷՐ այս ինքնաժխտական իրենց գաղտնիքն էր, որ եւս, օրինակ՝ խորհրդաժողովը եթէ չի ֆիլիւր չեղած, Բաքու գումարելու այլ լինարանքի էր մասնակ:

Þ Æ Ĥ Ŗ Œ Ĥ Ŭ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԷՐՏՈՂԱՆ՝
 «ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է ՈՐ
 ԸՆԴՈՒՆԻՄ
 ՆԵՐՈՂՈՒԹԵԱՆ
 ՀԱՆՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻ Ը»

Երկու-երեք օրուան մէջ Թուրքիոյ
Հանրային կարմիր զաւակեցնող զիտաւոր
նիկի զարմած է Հայերէն նեղորութիւն
խնդրելու Հանրազորութիւնը: Մատուցել
ստույիսի մը իրեն ուղղութեամբ Հարցու-
մի մը պատասխանելով վարչպահան էր-
առջեան ալ մասնակցած է զինարկու-
մին:

Անցի դեպքը քայքայական է, մինչ քան որքան համարում ես իր զեմախարհը կուտակություններ լուսավորող թեթևոր մեղադրանքներով։ Նման աղբյուր մեզ ձկնաբեր կարծես լիարժեք խոսքերով համարվելու էր։ Գրականության ոլորտում ու գրողների համարումը գաղափարների համար է։ Ավարակելի ու բնորոշված հանգամանքներով բաները, այս շարունակական է։ Վերկերի բերքը նման զեմախարհություն կապարտում ու քննարկողներին խոսքերով։ Թուրքերը համարադրաբար ինքնուրույն, ճանց չունեն։ Եթե կա յանցանք մեզ, զայն գործողը կրթյալ հանրության խոսքերով։ Երբեք ուր եմ նման ճանց չունենք։ Մենք եմք ուր բնական փոխադրական համար մեր զայն խոսքերով արտաբերվող ճշգրտությունը, մենք եմք արտաբերվող ճշգրտությունը։ Աստիճաբար ուրեմն փոխարկվում, անկախություն չբերվող։ Աստիճաբար մեր իր խոսքերով ենք։ Մեր նախապայմանը, Հայաստան այն աշխարհում էր իր խոսքերով, ինքնուրույն կամ կազմակերպ առնող։ Ցանկանալ չունենք ու քննարկողներին խոսքերով։ Եթե գործերը իր խոսքերով։

[illegible]

◆ ◆ ◆

Համացանցի ուրիշ կայքիչի մը վրայ խմբակ մըն ալ գեմ հանրապրոթինը բացած է, խորհարարուած «Ներողութիւն կ'իշխանեմ»։ Անոր ձեռնարկողները կ'ըսեն թէ ներողութիւն կ'իշխանեին օտմանցի քաղաքացիներուն Հայերէ կրօն վայրացութիւններուն։ Այս կայքէջին հասցէն է։ www.ozirbekhivorum.com։

Կախեցին՝ ձեռնարկելով, դրանքով
ստատուախանդից դար է անան է առա-
ջինը, Հոն սեղ զտան էն նաև, Խոնյանը
մէջ էշախրին գո՛ր Քարգեթին լուսա-
կախերը: Գնու՝ 18ին ժիւր, 300 էջով
ստորագրեց եր այդ Համարդոն Քիւրե՝
Համաքրքրաճան է նեկ ին՝ ներդու-
նին խնդրել, արքային օրդն հա՛մար
ընդունի՝ կարճակարգուտ երկրորդ
Համարդոն Քիւրե՝, եր ստորագրած կար-
քէ քա՛մօք նախկին զեւանդին, ինչպե՛ս
է՛ր. Թիւրքերն էն նաև շրջեն ք արա-
միք դրանքով: Նախարար եղան է՛, ասա-
յա՛րքային գործերն նախկին կցորդ Ծ
Լօրյուն է ուրիշին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

R U L E S O F T H E

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ նշաբը, Դեկտ. 17ին, ընդհանրապես սպեկտն չաղիկ 2 տառ հանք, այսինքն ժամը 23-30ին, ի վ.Փ. փե-ի երեքսիսաններու դիմանկ իմար. Օրակարգի նշին ինչ էր կրկանորդ-հայ աշխատանք. Ըստ ինչ. ԽՄ. փե-ի նշաբը չէ չարաներանք ձախ երեքսի-սաններու չափաշարաններուն նշախա-տինքներուն պատճառով, մինչ ընկիր. վարպատանքը Կ'ընեն թէ բուն պատճառը ինչ. ԽՄ. փե-ի երեքսիսաններու փոքր թիւին էր, որ կրնար գէշ խաղ մը խաղալ իրենց գլուխը:

ՊՈՒՆԵՆ՝ երեւոյ հօլմէնը նետող Լ-
րաջէր լաւագոյն անօրոյն խառնու-
րումէն լաւ կը կտոր եւ այդ պատճա-
ռաւ հեղանդան փոխադրումէն, որ
կը գտնուի ածերկան հսկողութեան
ներքէն: Գլխաւորում է աշէն, սրճի-
ն եւ թուշ, ալ սնկում է: Ինկու, 17-
18, Մոնթաթէր, Եւթալիցի հարացանիցի
դառաւորներ ներկայացնում են եւ ներ-
սան կըմայ զարգացաւորուիչ 7 տարւան
սանտաուրիւններ, իտալիկ լիքէ Ներու մը
կը մտայ արտաքին աշխարհէ համար
Պէլլուրի մէջ ալ, Ներպալիցի կողմ-
էն հետադուրի կայսր մը Մոնթե-
ղիցի աշխատանք առաւորակ է եւ պի-
տի մնալուի այն պահէն, երբ առաւին
կօյրիկ նետում է:

ՊԱՆՏՍՏԻ մէջ Դեկտեմբեր 17ին ոճ-
րապիտը մը գործնաձէ՛յ ասն ատեն երբ
Մենն Բրիտանիոյ վարչապետը՝ Կ. Պա-
սոն Նոն կը գտնուէ՛ր: Իր պայ ասցելու-
թեան ասթիւ, վարչապետը կը ինչն է
որ բրիտանական զօրքէ՛րուն ներկայութիւ-
նը Իրաք վերկ կը գտնէ 2009 Մայիս 31-
ին:

ՍՄԻՐՆԻՆ՝ զգանազանութեան պատաս-
խատու եւ կարելիութեան շատաւա-
նոր վերանշնորհաբար ունիցի մը դու-
լը նշանակեց Ճողաղ Սապէկը: Գոր-
ծարար, ֆինանսական խորհրդակա-
նային, ինքնիշխան կը սահմանէ որպէս
ՀՀ-ի նոյնիք քրմաշուք եւ Հիմնովիք Սաղ-
նիկցիք: Յարզ ծածօք էր որպէս հեղե-
րահար մանկիւններէ մը նուիրուած Հաւա-
սարկութեան եւ որով զօրակից եղած էր
Գայուր Պրունիւն-Մարտիրոս:

ՅՐԱՆՍԿԱՆ ԳԷ. ԷՆ. ՓԷ - Փարեյս
 դրամատուրգ, որ փորձանքը կը նկատ-
 ւի Քրասնոսկայ դրամատուրգ, գէշ
 կազմութեան մէջ կը գտնուի եւ պակե-
 ճեան Ծորթիւի գնումն ալ անկէ կը բար-
 ղայնէ իմանալ: Դեկտեմբեր 17ին ալ,
 յայտարարած է որ լուսինի վրայ ծառ-
 փայտեր կ'ըսէ: Բաժնէթիթըրը, նոյն
 օրը 17.24% կ'որոտու արժանաբարձ
 է Այս պայմաններուն մէջ, Ծորթիւի զըմ-
 ան Նարայն ալ խնդրոյ առաջակ գա-
 ժու է եւ ալ յայժմոյն բաժնէթիթերն ալ
 իրեն զիրեն խաղաւոր կ'նկատեն:

«ԵՐԻՆԷԻՓՈՆ» կազմակերպության դա-
տին առընչվեա՞նք օրաբերդի եկա՞մ է
Շերքինի «Էմա՛նուել» հորքերու հարքը
Փնդուհներու համաձայն, Շերքինի դիմ-
ուրական դատին մէջ ժամանարմի լրա-
բազ եւ աւարկելութեան դէմ պայքարե՞լ
միաւորները (ԺԺԻԽԻ) բազմաթիւ Բիւր-
տեր նետա՞ն են ԹԹԽԼ՝ լեցուն հորքերու
մէջ (1989-1994)։ Բազաբապտարմա՞նք
պայքարե՞լ են եւ հաղա՞ծ են ԹԵՒ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ

ጸቢሃዚ

ՄԱՐՏ 1-2-Ի
ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ

Երեւանի Ժէնդալիթի Համայնքի ատ-
տիկի տղնւ Դիկունբեր 19ին կը սկսի
Մարտ 1-ին զգալորուն շտապօրէն
մարտատանքն ինքի Դ զոնոյց զա-
տալարութիւնը: Այդ ամբարտաւաններն
ն Ակընանդ Արզումանեան, Շանի Յա-
մարժեանեան, Գրիգոր Ոսկերիեան, Սու-
րէն Սիւրունեան, Էրեմփոխաններ՝ Միա-
նի Մալիաեան, Յակոբ Յակոբեան եւ
Հաստէ Միքայէլեան:

Այս ամբաստանելներուն կիները Դեկտեմբեր 17ին մամուլի առաջին մը կայանակերպած են ու չհաղարկած յայտարարութիւն մը. անով կող ուղղած են յայտատարի զաղաքացիներուն զգոյշ լլայուէ, մասնակցելու դատաւարութեան իրաւերուն, պահանջելով արդարութիւն, յայտնելով թողի զաղաքակալ, խառնադիրակներու անշարժ ապառ արձակում:

Այլ Արզումանյանի կինը Մելիսա Պրս-
նայն յայտարարած է թէ մտադիր են եւ
նոպակայն առեանք զիմիւր եւ զմասն էն
որ կը յաղթեն, բայց կ'ոգտնե որ Հրա-
ստանի մէջ արշարութեանը զօրծէ. ինք
ռակակաւ արդար դատաւորն չէ տեսն
Հայաստանի մէջ։ Մարտասարդներու
լինիւրը նաեւ մասնազօրթեւ յայտնած են
Իրենց ամուսիններուն առողջական պայ-
մաններէն ծախսել։

Ինքները գործը կուրացն զատույն-
ուրան արտադրելի արտադրի գործ-
ուն ռուսերը և՛ Նալբանդյանը, յայտ-
նաբերին և՛ Կատարյան և Նուրզգա-
յանը՝ զարգացնական վճարողով բառով
անվանադրողով Նալբանդյանի բարե-
լույսը չիմով։ Այդ զեղեցի ժամեր
սույն չէ շատաստի չամար, քայց
խախտար շախտարած է որ արտիկ
կախառնային գործերն է։ Չեղեցի
որ վերաբերի նախ վճարողին 1609 և
620 թիվ քանակներուն գործողու-
թյան թվաքանակ, որ կը վերաբերի շա-
խտաստի մէջ գործողութայնայն չիմ-
արտիկուն գործունեութեան։

Այս առումով յատուկ խմատ կը
տանայ «Թեթևեռու գործ» կոչումը զա-
ռախարութիւնը որուն վճիռները որպէս
Բողոքորդաւարութեան յարգանքի չափա-
նք վերին ընկալութիւն եւրոպական ու այլ
կիսկազգային առեւաններէ :

Եւրոպական խորհրդարանական վեհա-
 ժողովը յիշեալ բանաձեւերուն Հայաս-

այն հորերէն մօտ 15 դիակ դուրս բեր-
ած է:

ՅՈՒՆԱՏԱՏԱՆԻ մէջ ցոյցերն ու միջադէպերն կը շարունակուին եւ Դեկտ. 17ի լիւիզիւրներէն շատերը մը եւս միջառարարած են: Նոյն օր 50 պատանիներ Ակրպոլիսի տարածուքին վրայ հակա պատաստո մը պայքարած են ուր յռնարէն, ֆրանսիէն, անգլիէն, իտալիէն եւ գերմանիէն խիստագործած արձանադրած էր: 12 օր է կ'ը բողոքին 15ամեայ պատանիներն ըստիկանի մը կողմէ սպաննութեալ դէմ:

ՊՈԼՍՈՅ Է, ԷՐԿՈՒ զԿԱՎԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՅ

Եւրոպական Միութեան արարութեան եւ ինքնիշ գործերու նախարարներուն խոյնքին 27-28-ին Ժողովը որոշած է մարտիկութեայ զէջ լայնածաւրերու, զոր նախարարութեան գերատեսչութեան, արտադրութեայ լայնածաւրերու հրապարակութեան, իրաւաւ խօստանք, նմանցործին ժողովը մը լայն տեսանք է Միութեան պատժութեան մէջ։ Սահմանաւ են նախ պատիւները։

Երեւան լայնածաւրերու գործողութիւն 1-3 տարւան լայնածաւրերու իր զատապարտութիւն Միութեան տնտեսական թուրք երկրներուն մէջ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԺԽՏՈՒՄՐ

ՊԱՏԺԵԼԻ ԱՐԱՐԳ Է

տանի մէջ յարգուելուն մասին վերջնա-
պէս զնամատակներ կու տայ Յունուարի
նստաւրելին, զեկեղաբերներն ձ. Փրեւ-
քոթի եւ Ժ. Գովազդէի երեսուս այցել
վելու: Գնամատակներ աննպաստ ըլլա-
ւու պարագային խնդրել տառապի կ'ը-
լան նոյն վիճադողովին մէջ Հայաստա-
նի լիազօրութիւններուն վերջ տալու պա-
րագործութեան:

◆ ◆ ◆

Մարտ 1-2ի դէպքերուն քննիչ խումբի
դէկլարացիա. Գ. Խարաթիւեան, Դիկաժանքը
17ի մամուլի առաւելի տեղեկացուցած է թէ վերջ տրուած է չորս ամբաստան-
այի ճանդէպ քրէական ճեղագիտութիւն
այսպէսդիպերու անարարարութիւնն պատ-
ճառով: Այլ չորսն են. Արամ Մարգար-
եան, Սարգստ Ջուրաբեան, Կարապետ
Ռուքիսեան, Գուրգէն Նոյանյան:

Վ. Յարութիւնեան անկարելի չէ նկատած որ նոյն հետաքննութեան շրջանակին մէջ հարցաքննութեան կանչուին Ռ. Բոստրեան, եւ Լ. Տէր Պետրոսեան եւս :

• • •

ԱՐԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒՄ

[illegible]

ծաւալուն դործողութեան մը ձեռնարկած է ոստիկանութիւնը Դեկտ. 17ին եւ 30 կասկածեկիներ ձերբակալած է, այն մեղադրանքով որ ալ-Քաիտայի կը պատկանէին:

ՍԻՄՈՆԸ ՎԷՑԻԼԻ նախագահած յանձնախումբը լիցի առնուան յապաղարմով նախագահ Սարգսյանի յանձնմ է Սահմանադրութեան մասին իր անդեղեղանքը՝ Նախագահը ուզած էր Յունուար Տին, որ յաւելած մը կցուի Սարգսյանի իր բարանց յայտարարութեան (1789) և 1946ի Սահմանադրութեան ներածականին: Յանձնախումբը մերժած է որևէ փոփոխութիւն:

ԶԱՅՆԵՐ
ԳԱՒԱՌԷՆ

**ՌԱՔԷԼ ՏԻՆՔ ԵՒ ՖԷԹԶԻՅԷ ԶԷԹԻՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ**

ՈՐԵՆՈՉՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ
20-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄԱՐՍԷԼ (ՅԱՌԱԶ)

Մարտի 11-Փրովանս եւ Նաբաւ-
սիէ Արկեաններու Մամուլի ակում-
բը որուն կը նախագահէ Ժան Կէ-
շաբեան, Դեկտեմբեր 11, 12 եւ 13-
ին կազմակերպել Ազատ Խօսքի
Երկրորդ Ժխլազգային մրցանակը,
նուիրումով նախարի բոլոր լրագր-
ողներուն զոչ կամայականութեան
իւ մամուլաբի Հրանդ Տինքի եւ
Աննա Պրիւնկովիկայային յիշատա-
կին:

Այս առիթով, ինչպես նաև հայ գերբեկ ազգային փառասանին, որ բուն կ'անդրադառնանք առանձին թիթիակցութեամբ, Մարտէլ Ժամանցիկ Ռաբէլ Տինք, այբին Հրանդ Տինքի եւ փաստարան՝ Ֆէթ-Յիյէ Չէթին հեղինակը «Մեծ մայրը» հատորին:

Կիկոնոբե 12ին, համար 16ին
ապրիլի երկրորդ կեսը լրացրել
ենք, պիտանք օրացույցի մաս
էն խնդիրն է ներկայանալ Ուս
նի Տնօրենի ԶԻՏԻՅԻ ԶԵՐԻՆԻ
ծաղիկապաղ գր. գետնորդին ՁՅ
ՀԱՅԻՆԻՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
մեղրակին մը արդէն Հասուլ ներս
տեղիքին մը արդէն, ուր մտնալիս իր
բայ քանդակաւոր ապօրինակա
թիւնն մը կը չափեմ հոգեւոր
թիւնն մը կը չափեմ հոգեւոր
հոգեւոր Հաշուի հոգեւորն է Աննա Գ
լխակիցից խալի խոհանոցն է

Այս ժրին մէջ, կարճ մը դառա-
նաւորութիւնը յորցնելու շարքին
նոյն երեկոյեան դառախաւորութիւ-
ն մը տեղի ունեցաւ «Caucase : la pou-
rière» փաշտութեամբ էր Ծաղկ Իւրծ
վիրա՝ զարկալ՝ Արեւելեան քաղաք-
երթութիւններէ եւ իրզաններէ ա-
զալին հնաթիւթիւն եւ իւրցնողակ
մամուլի լրագրող, յատկապէս
«Լիպվերախուն»ի եւ «Մարխանի»
վրաստանի եւ յետ-տոմարակ
յայտարարի կապակցութեամբ ր :

Միշտ Դեկտեմբեր 12ին, ժամ

18ին, Մարտիյի քաղաքապետը
ժան-Գլոտ Կոտէն ընդունելութիւն
մը տուաւ քաղաքապետարանի
պատուոյ դահլիճը Հայ դիրքի ադ-
դային փառատօնին մասնակցողնե-
րուն ի պատիւ, որուն ընթացքին
մեծարեց Հրանդ Տինքը, ներկայու-
թեամբ Ռաբէլ Տինքի եւ Ֆէթիյի
Զէթինի:

Քաղաքապետը վերլիկեց Հրանտ Տիկիի եղերական սպանությունը անոր դերը Հայ դատի ծառայությունն ճանաչողության վրայ, ճանաչողության մը խոչընդոտներով լեցուն էրաւ ժամ-Գլտ Կոտէն եւ որուն «լը մնաւ միշտ զօրավիզ» եւ աւելցուց. «Մի առումաւ սակայն ահա փոխիքիր...»:

Ժամհայտ Կոստե յայտարարեալ
որ ինկառնելոք 156 բազմաթիւ
հոգի խորհրդէր ինկապատառ նշող
պիտի բռնակէ: Հընադե Տիգր
ղոթքի մը առնուածութիւններէ բա-
ղադի 11րդ թաղամասին մէջ եւ
յայտնի Քաղաք Տիգրին ալ քաղ-
ցի խորհրդէր խորհաւորաբար փայտք: Աւել-
ցնելը որ նոյն նշողի ինկապատ-
նախօս պիտի բռնակուի, այ-
նպիսով բաղադի 13րդ թաղամաս
մէջ, Հնարեք Գալուստեանի փ-
ղոթքի մը առնուածութիւններէ
յիշատակ Բուրձնի Հայոց պատ-
րարքէին: Այս երկու փողոցնոր
մասին առիկ խորհուրդ Կաղուս-
տաւանքի անոնց բացումի արար-
քի թիւսն առիկ:

Հուսկ քաղաքապետը պատու
Ռաքէլ Տինքը Մարտէյլ քաղա
պատուոյ մետալով եւ յուշանու
մը լանձնեց Ֆէթհիյէ Զէթինին:

ՃՔԷԲԷՆ ԶՔԷԲԷՆ Ե. Ռաբբի ՏԻՄ
 ԿԱՐԱՅԱՆՆԵՐՆԵՐ ՆՈՐԱՆԻՍՏԻԱՆ
 ՔԵՐԲ ԽՈՋԵՐԸ ԼԷՔԷԲԷՆ ԼԷՔԷԲԷՆ
 ԵՐ ԱՄԱՆԵՐՆԵՐ ԿԱՐՔ ԵՐ ԳՈՐԾԱՐԿՈՒ
 ԼԷՔԷՆ ԵՐԼՈՒ ԿՆԵՐՈՒՄ ԶԱՆԳԵՐ
 ԿՐԻՆ ԶԱՐԴԱՆԿՆԵՐԿԵՐ ԶԱՐԳԵՐ ԵՐ
 ԿԱՐՔՈՒՄ ԿԵՐԱՐԵԹԻՄԸ ՆԱԽԻԿ
 ԲԱՅԵՐԿՐԺՈՒՄԿԱՆ ԸՂՂՆԱՆԵՐ ՄՈՐԷ

զիցք կասեցուց :
 ՔՅՈՐՔ յայտարարեց իմ որ անկողն
 առաւ Նիւսա ճարտարաց իմ որ անկողն
 է պայտօքի մոյլ իմ արքայ զՎԵ, որ
 ճարտար իմանց արքէն է եւ արքայ իմ
 իմ ճարտար իմանց իմանց արքէն է
 իմ ճարտար իմանց իմանց արքէն է

Այդ պատճէն սեռեալ, Արքայ ՏԻՐԵ
 ճարտար իմանց Լեւառաւիկ իմ զգի
 իմ ճիգ :

Մինչ անդիւիացի կինը այս պատմութիւնը կ'ընէր երիտասարդ քանտաեալներուն, կարաւանը դարձեալ ճամբելած էր, սակայն յանկարծ ենթասպոր հրամանատարն էր թուրքերուն, և ցականաց, - «կանգ առէք, ուշադրութեամբ»:

Գարշուած ըլլալով լեռնեւոր վառ
ներու, ժառնիներու եւ տիրզինե
մէջնէ պարտիներու եւ թաղաւոր
պարտականքն էսանքի մը, աշտ
նի մայառառն տէջ՝
գործի զիմ ուղղութեան զինքի մը վա
ռ: Արեւիկ կրտսր լալալ միայն տի
նէ, որ եւ Զահր թանառանկաներու
թիւն, յարձակումի մը նպատակով. գ
աւորչիներու խումբ մը գրեթ թանա
սանառն տէջ:

Թուրք զինուորները համախմբուած
ին իրենց պետին շուրջ, սակայն հ
անոնք ըրած էին այս շարժումը,

կերակր. Դեկտեմբերին ինչ Հայաստանի ու Սփյուռքի գնալուքներ հեղինակները մեջ գրեկոշուցան 20 տարի առաջ Հայաստանից ցրող երկրաշարժին գոհեցու յիշատակը, դանախան, արարողությունները, երկրաշարժի գոհեցու 20րդ տարեկանը հուլիսու շաբաթի Ռաֆայի մայրաքաղաքը Հռոմի մեջ, Ս. Նիկողայոսի Տաղիական հեղինակը մեջ հանդիպարող պատարագը ժամուկանց Յովկան Ժ-մար. Բէկիկեան Հռոմի Լոնտանի գրքերիցի մեծ մասը ու Հայ կաթողիկոսի պատարագը Երազարարանի Ս.Ստեփանն ու Իստանբուլի մօտ գործակալ: Ս. Նիկողայոսի մօտ հեղինակի մայրիկը յիշուցու էր Հայ ու իտալացիի հասարակացիներով: Ներկայ էին պետական ու հեղինակիան քաղաքական հանձնատեսություններին ու շաբաթային յաղաքողներն այն հաստատություններին, ընկերակցություններին ու պետական կառավարողներին: Ներկայ էր որոշ գզնուկեան փութաբաշի աղետներին:

Պատարագի աւարտին տեղի ունեցած հոգեհանգուստան պաշտօնի ընթացքին զոհերին համար երկու տարիներ առաւ ոգեկոչման համար սկիզբ: Հռոմի մէջ գաղտնի խորհուրդներ իմանալով Ալեքսանդրի թագուհի խօսքին մէջ վերջինիս իրականներէն իրերաշատորը եւս նոր չհետեւաւ իր... ու խաղաղութեան միջապահային ժամուրդի ահաբեկ դարձերին: Հռոմի մէջ տեղի ունեցած ոգեկոչման արարողութեան ընթացքին էր շնորհակալութեան ըր զաշտանին արտայայտել իտալացի Վալտասերի ցոյց տրուած ծանոթութեան, սուղի եւ աղէկ զգեստներուն: Ասոր համար հարկաւոր էր:

Թեան, իր հաւաքատեղին եւ որո՞
մանակցեցաւ նաեւ Խոսէ Անթոն
Կիւրիքիան՝ սպանական հեռա՞տ
սիլի լրագրող եւ հեղինակ «Հայ
րը, մոռցուած Յեղասպանութիւն
հատորին: Զրոյցը վարեց լրագր

էրն անբեկալ գտնուելու օգնութիւնը
յուշարեւոյրած անհմանաբոլթիւններ
որոնք նաեւ նպաստեցին Հայաստա-
նի վերաշինութեան ընթացքին: Այս
տալիս ցուցաբերուեցաւ Ուղեւորու-
թիւն դէպի յայտ կարճ անտեղիք մը
մեկնարարութեամբ տեւի. Նուարդ Գրի-
գորեանի կողմէ, Օր. Տիանա կար-
նապետեանի գաշնամուրի ընկերակ-
ցութեամբ:

Տիրան Սամուէլեան, Իրադիլի
Տօռ ՀՀ արտաքինադատար, խօսք
տանդիլ իր շնորհակալութիւն
չափանք իրադիլի գետնակի իշխան
նութիւններուն, քարեքարեքար
կապակալքութիւններուն եւ Գորշ
գորշին, ապա Գորշի իտիւնի
արտաւանդութիւն՝ Մի Իտիւն Գորշի
եղբ, մի Գորշ Վարդապետ՝ ըսեալ
տեղեւորութիւն։ Տիւնա Կարա
պետուն գաղանդքի վրայ իտա
ղեւ Ա. Իսաքազմանի ստեղծե
ղործութիւնին կողմեր։ ու
մէ ետ, իրենք սրտի խօսք արտա
յայտելուն օմանդութիւն կապ
մակերպութիւններուն եղբակալքու
ցիւններ, որոնք առ ի շնորհակալու
թիւն ու երախտագիտութեան ար
տապալտութիւն, նոյնք արտեւան
ճակալքի մանրանկարութեան նը
մուշներ։

Այս անթիւ Դպրեմանքի բաղկումէջ ցուցադրուած էին 14 տարեկաններն զորս իտալական Քաղաքական պաշտպանութիւն այլ աշխարհն նկարահանած էր եւ որոնցմէ օրինակ զր նուիրած Երեսանի Թանգարանին: Հռոմ Դպրեմանքի շէքէ Հիւրարարանէ մէջ տեղի ունեցող րոյտներն իրենց մը, ներկաներուն Հրաժողովուն հայկական եւ իտալական համարաները:

Ժանին Փալուէան: Աւելի լայնօրէն չենք գրեթէ այս մասին, քանի որ իրական չլիցքանք ըլլալ, հակառակեւ հոգի տանք:

ԿԱՐՑ ՅՈՎԱՍԷՓԵԱՆ

ՎԱՐԴԱԳՈՅՆ ԳԻՐՔԵՐ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒ
ՓՈՔՐ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐ
ԹՅՈՒՔԵԼՈՒ ՄՈՏ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐԱԼԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ

Թարգ. Ն. ԹՕՓԱԼԼ
2. ՏԻԻՐԶԻՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

Ան կանչեց իբ մարդոցմէ երեքը, վերացած՝ հաշիշով:

«Առ դարձիմը, ըսաւ ան առաջինին, եւ ինքզինքը սպաննէ այս վալրիկեանին իսկ»:

Միտոսանդրը առաւ իր գէնքը, եւ զայն
խրեց կողին մէջէ
շինգղիները նեւէ այս վիշին մէջ, ո-
րուն կը տարբարեման պարիսպները, հը-
րահանդեց ան միական:
Վիշին առաւ կը զնախադու էր, այնքան
խոր, որ չապու կը նմարուէր անոր մէ-
ջէն անցնող գետը, սակայն առանց վա-
րանելու: զինուորը նետուեցաւ պարա-
պին մէջ:

Ծեր չէիլը նման հրահանգ մը պիտի

բաղմամբիւ զարկեւր ժայթքեցան թանձր
թաւուտներէն, եւ միեւնոյն ատեն յաղ-
մանդամ խումբ մը շրջապատեց կարա-
ւանքը :

Անոնք ծածամասնութեամբ երկար ու սպիտակ մորուզով ծերունիներ էին, ուրիշհոգեւորականազգայններ կանչուած էին թրբական քահանային մէջ, սակայն այս ծեր լոնտականները, չոր, զոռու կառուցով, նոյնքան ամբակազմ էն սարսափազգոյն էին, որքան իրենց զարականները: Անոնց թիւը տասնապատիկն է թուրքերէնը. ասոնք անախարէի գաղտնի պալատը, եւ քաղուեցան անտառին մէջ՝ ճամբուր վրայ լեռով իրենց բանտարկաններու:

Տիրացիներուն շէյխը, իր մարդոց հետ
մօտեցաւ օտարաբաններուն, սակայն եր
տեսաւ կարաւանին կազմը, ծամածռու
թիւն ըլլաւ։
«Միայն կիներ եւ մանուկներ են, զոր
սոյս անիծազարտ թուրքերը Դամասկոս
կը տանին։

« Պէտք է դանոնք Զարգել, ըսաւ տիկնային: Եւ ինչ որ Զարգել Զարգելի մեզից պիտի չընծայ, յիշէ՛ չաւոս, եւ արժեզէ՛րք, պատասխանաւոր չէ՛իր, կը կարծէ՛ր չորս դանակ անվիրաւ կամ Փրանսացի սպաններ, որոնք մեզ Զարգար պիտի չանդամանային արժէքաւ: Դատարներն, սակայն, առ ի չգողի:

ունենալով, պետի բաւարարունք աղ
 ւէսներով: Այս կէնքն ու մանուկներ
 վար պիտի ղեննք, անոնցմէ լաւագոյն
 օգտուելու համար:

Համար լաւ փրկագլին մը պիտի կարեն
նանք ստանալ, գլխուէլ տուաւ ծեր լեռ
նական մը :

- Այո, այդ է նաև իմ կարծիքս. այ եւրոպացիները, մանաւանդ Անգլիացիները, Հարուստ են. անոնց ընտանիքներուդ գինով պիտի վերադաճեն այս գերիներուն ազատութիւնը, եւ առ ի չդճընտանիքներու, Հիւպատոսը պիտի վճարէ իրենց փրկագինը:

- Զիշդ է բացառանշեցին տիւրղիները
- Գիւղ տանինք զիրենք, եւ ոչ ոք թո
... և, վարդի անոնս հետք :

Տիւրքիներու գիւղը իսկական արծու
բոյն մըն է, դրեթէ անմատչելի ժայռ
կառուէն լեռնադրոշմը: Տունը

րոյ կատարած տաղադրութիւնս. յետոյ
կախուած էին լիբանոս կողմէն, եւ հետ-
էն տեսանելի էին իրենց տափարակ ա-
նկերներով եւ զինէն նաշող իրենց
ոռոց պատուաշաններով: Նմանայ կիս-
կողման զդեակ մը, ինչպէս նաեւ շ-
մը ուրիշներ չինուած իտալական
կողմէ, իբր քնակալայր կը ծառայէ ը-
խին: Նոն է որ գերիները արգելափա-
ւեցան:

(Ետը, 6)

(*Temp.* 6)

CABINET TERZIYAN

Toutes Assurances Toutes Compagnies

MEILLEURS PRIX — MEILLEURES CONDITIONS
AUTO — MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE — PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION

13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél. : 01. 42. 82. 01. 41 +

présente ses meilleurs vœux pour l'année 2009
et souhaite une bonne Fête de Noël

ԹԻՐԶԵԱՆ Ապահովագրական գրասենյակը
լազարյան մարտիկներին կը ընդունարեւ
Ձեր նոր Տարին եւ Ս. Մկրտիչը

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ
ՍՈՒՐԲ ԵՌԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻԶ
ՄԱՐԲ ՏԱՅԱՐԻ

EPHORIE
DE LA CATHEDRALE
ST JEAN BAPTISTE

ՓԱՐԻԶԻ ՍՈՒՐԲ ԵՌԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻԶ ՄԱՐԲ ՏԱՅԱՐԻ
ՏԻՊԱՆՆ ԵՌԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻԶ
Կարգադրութեամբ
ԵՐԱՐԱՐՁԱՐԻ, ԵՌԱՐԱՐԻ 5 րոպէս

ՍՈՒՐԲ ԵՐԱՆՆԵՍ ԵՐԱՐԱՐԻ ԳԻՇԵՐԸ

ԵՌԱՐԱՐԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻՐ, ՏՅՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ստանդարտի շուրջնայ Գրեկեանք արտադրէ ձէք
15 rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Տեղերը ազատելու համար հեռախոսէ հետեւայ Բիւրոն՝

- Եկեղեցւոյ գրասենյակ՝ 01. 43. 59. 67. 03
- Տիկանայ բաժնետնակ՝ 01. 47. 43. 12. 66
- Աւետիս Ա. Քճիչ, Գաղղեան՝ 01. 46. 62. 01. 29

Հ. Մ. Ը. Մ. — ՖԻՐԱՆՍ ՀԱՇ — ՊԱՐԱՀԱՆԿԻՍ

Մասնագիտացում

«Կ Ո Մ Ի Տ Ա Ս» Նախապատճիւրի

Երգիչ՝ Յ Ո Վ Է Գ

Զարար, Զուարար 10րդ

Հասցի՝

Le Méridien «ETOILE»

Salon «RENOIR»

81 Boulevard Gouvion Saint-Cyr — 75017 Paris

ՎԵՐՋԻՆ ԱՌԻՐ

Հ. Մ. Ը. Մ. — Ֆրանսի Ժաշուրիչի կարգի, Քէ Կիւրի, Զուարար
10րդ պարահանգի տեղերը սահմանափակ են:

Անոնք, որոնք կը Ժաշուրիչի յերկայ դառնուի Հ. Մ. Ը. Մ. — Ֆրանսի առ-
ջեկայ պարահանգի տախտիկ կրնան հեռախոսի հետեւայ Բիւրոն.
01. 43. 78. 57. 67. Կամ 01. 44. 05. 17. 77:

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akcam, «Un acte
honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque.

● 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.

au Centre Culturel A. Manoogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.ugbueurope.org>

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000

Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura

du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions Jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr

par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéssian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars.

Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants,

petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

● Araxie : 01 39 83 71 19

● Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est

limité !

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER

(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE

• Directeurs diplômés BAFO ou ayant une équivalence

• animateurs diplômés BAFA ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris

e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

Une rue «Missak Manouchian» à Rosny-sous-Bois

Claude PERNES, Maire de Rosny-sous-Bois, Conseiller Général, Claude CA-
PILLON, Conseiller Général de la Seine-
Saint-Denis et Claude BARTOLONE,
Président du Conseil Général et Député
de la Seine-Saint-Denis procéderont à
L'INAUGURATION
DE LA RUE
MISSAK MANOUCHIAN
Face au 33 rue Lavoisier,
à hauteur du Gymnase

le Vendredi 19 décembre à 10h30
sous le patronage de : Jean-Marie
BOCKEL, Secrétaire d'Etat à la Défense
et aux Anciens Combattants, et Antoine
BAGDIKIAN, Président de l'Association
Nationale des Anciens Combattants et
Résistants Arméniens.

Un groupe d'enfants de l'Ecole Teb-
rozassère participera en chantant les
hymnes nationaux français et arménien.

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ASNIERES

Fétons ensemble
Le NOEL ARMENIEN,
avec nos familles et amis
le samedi 10 janvier
à l'Espace Concorde à Asnières
Diner dansant organisé par la Section
«Agnouni» d'Asnières de la CBAF
animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.
Réservations auprès de Christine :
06 81 76 38 66
ou Annick 01 42 42 70 39

ՀԱՅ ՎԱՐՈՒԿԷ

Ս. ԽԱՋ

ԱՐՈՒՆԿԱՆՍ ԵԿԵՆԵՏԻ

13 rue du Perche 75003 Paris

ՀՈՐԵԲԵՐԵԴԻՐ, Գիշերներին 24

Ընթերցանք՝ Ժամը 17րդ, Գառարաջ՝ Ժամը 18րդ:

ՀԻՆԿԵՐԱԲԻ, Գիշերներին 25

Գառարաջ՝ Ժամը 11րդ:

Կը պատարալէ՝ ԳԻՐԿՈՐ ԵՐԱՐԱՐԻ ԿԱՐԴԱՅԵԱՆ

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Stret : 571 027 317 090 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

c'est le
MANUEL D'ARMENIEN
OCCIDENTAL
POUR LES NON-ARMENOPHONES
de
Mme Hilda KALFAYAN-PANOSSIAN

Une méthode audiovisuelle,
novatrice et radicale
pour apprendre à parler, lire et écrire
l'arménien chez soi, en 50 heures!

► faites-en cadeau à vos enfants et
petits-enfants qui vont présenter
l'arménien au BAC;

► faites-en cadeau à vos amis franco-
phones qui veulent apprendre l'ar-
ménien.

3 volumes en couleur + 2 heures
d'enregistrement audio réédité
sous forme d'un coffret de 2 CD
pour 99 euros
(frais d'expédition compris).

Contacter :
l'Association MACHTOTZ
Pour la Défense de la Langue
Arménienne
Tél. : 01. 47. 50. 97. 51.

Ս. ԵՐԱՆՆԵՍ-ՄԱՐԻՇԻ ՓԱՐԻՇԻ

ԵՐԻՐԵՐԱԲԻ, Գիշերներին 23

Սրբոց Դատի մրցադաշին

և Յաղկալայ Տեսանցարայ առաջինը

Սկիւր Ժամեղուրեանց՝ Ժամը 9-30րդ:

ՀԻՆԿԵՐԱԲԻ, Գիշերներին 25

Սրբոց Ստեփանոս Կախալայի

և առաջին մարտիկային

Սկիւր Ժամեղուրեանց՝ Ժամը 9րդ, Գառարաջ՝ Ժամը 10-30րդ:

ԵՐԿՈՒՆԵՐԱԲԻ, Գիշերներին 29

Սրբոց Որդային Որդային

Յաղկալայ առաջինը

և Յաղկալայ առաջինը

Բաբեկեան Ս. Մկրտիչայ Կախալայ

Սկիւր Ժամեղուրեանց՝ Ժամը 9-30րդ:

Date à retenir

PARIS

SAMEDI 28 MARS

DINER DE GALA

à l'occasion du 80ème anniversaire
de la Croix Bleue des Arméniens
de France.

(Temp. 7. 52)

Գրադար - Բ. Խոսրով

Համար մեծ ծանոթություն է տպել արար-
ելի արժեքներով զոր գործիչին:

Երկրորդին ժամանակ գործադրող
որ սկսած էր Դեկտեմբեր 14ին, կը շար-
ունարարի որոշ շրջաններ, ինչպէս Կոս-
տան Լազար Եւ Կոստան Կոստ Գալի-
մէլ, ըստ իրենց Մարտի 11-ին հարաւ-
ին շրջանը:

Երկրորդին ժամանակ Բեռնոյի մը
տնի կըրպարողները հասած էր Կը-
րպարողին իրաւունքները ծածկար սխալները
գործած էր Մուստաֆայի զէժ անցկայ Ս-
րապտան, ժամանակը զգնուարական
ընտելի վրայ: Ըստ Կոստան Կոստին,
ուսուակն իրենց տունը վրաստան
Կոստան Կոստին, Կոստան Կոստին
Կոստան Կոստին, Կոստան Կոստին

ՀԱՅ ԿԱՐՄԱՐԷՒՄ
Ա. ՍԱՅ

ԱՐՄԱՆԻԱՆ ԵԿԵՆԵՑԻ

13 rue du Perche 75003 Paris

ԶԻՆԻՏԵՐԱԲԻՒՆ, Դեկտեմբեր 24

Դեկտեմբեր 24

Գրադար՝ Կոստան Կոստին

ԶԻՆԻՏԵՐԱԲԻՒՆ, Դեկտեմբեր 25

Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Կը պատահուի՝ Գրադար՝ Կոստան Կոստին

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

ՄԱՐՏԻՆՆԵՒՆ՝ «Փարսիկ» հրատարակ-
չուհին 150 երթ կը նուրբ «Յուսուֆին»
ժամ Կանանին ժամանակ տալին:

Հ.Մ.Բ.Մ.

ՀԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՄԱ-Հ.Մ.Բ.Մ.ՍԿԱՆ
ՅՐԴ ՄԱՐՏԻՆՆԱՆԵՐ

2009 ՕԳՈՍՏՈՍ 1-8
ԵՐԵՎԱՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հ.Մ.Բ.Մ.-ի Կեդրոնական Կարգադրական
նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցող հա-
մա-Հ.Մ.Բ.Մ.-ական մարզախաղերը ըս-
տովանաւ են միւս խաղերով համար գը-
տակող աւագուիթին մըն են Հ.Մ.Բ.Մ.-
ի պատմութեան մէջ, ուր հարկաւոր
Հ.Մ.Բ.Մ.-ականները, աշխարհի չորս ծա-
ղերէն, կը մկեղադրուի մրցելու, լա-
րեկամայաւ, և իրենց հաջակա-
նութիւնը դորացնելու համար: Մար-
զախաղերը տեղի կ'ունենան չորս տարին
անգամ մը, Հ.Մ.Բ.Մ.ի ժամանակը ու-
նեցող տարրին երկրներու մէջ:

Հ.Մ.Բ.Մ.-ի 90ամակ պատմութեան
մէջ առաջին անգամ ըլլալով, համա-
Հ.Մ.Բ.Մ.-ական Տղա մարզախաղերը տե-
ղի պիտի ունենան Երեւան, Հայաստան
մէջ, 2009 Օգոստոս 1-ին 8: Մարզախաղե-
րուն պիտի ժամանակն ժամանակաւ
700 մարդիկ, որոնք երեսմէն մէջ
պիտի համարուին ժամանակը աշ-
խարհի դաւադար երկրներէ, իրենց
հաջակներ չորս վրայ մրցելու, և անոր
հաջակ իրենց ունեցած սէրն ու կար-
ար լաւեցնելու համար: Մարզախաղեր
իրենց ներկայութեամբ պիտի թափալին
ժողովրդի և բարեկամներ, ինչպէս նաեւ:
Հ.Մ.Բ.Մ.-ական պատմականութեան և
համայնութեան:

Մարզախաղերը պիտի ընդգրկեն հե-
տեւեալ մարզանքները:-

- Գազէթայր - Արական և իսկական,
- Կարտերներ, պաշտէթայր - Արական,
- Զուրթայր - Արական,
- Քիմիքիթէ - Արական և իսկական,
- Լոյ - Արական և իսկական,
- Զատրակ - Արական, և իսկական:

Համա-Հ.Մ.Բ.Մ.-ական մարզախաղերը
յուսուիթ ձեւով կ'ընդգրկուի և Հ.Մ.Բ.Մ.-
ի մասին հաղորդ ժողովուրդին ա-
նի լայն ծանոթութեան ապրելու համար:
Նկատել տանաւ են ըստման հրապարակա-
րին համայնութեան մը, որուն պիտի հը-
րաւորուի համայնութեան: Բացման հա-
մայնութեան ընթացքին ոչ միայն խաղեր
պիտի արտատանն պետական ներկայա-
ցուցչներ: Տեղի պիտի ունենայ տո-
ղանք մարդիկներու ժամանակութեամբ,
և անորին, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
մը Հայաստան և Սփիւրքէն հրաւի-
րած երկրներու ժամանակութեամբ: Երե-
ւանը պատմական օրեր պիտի ապրի այդ
թաւալաններուն, Հ.Մ.Բ.Մ.-ական ժա-
մանի կը դաւադար հրաւիրուի իր
յրկին մէջ:

Մարզախաղերու ժամանակը մարդիկ-
ներն ու յանձնակատարներն անդամները
Երեւանի մարզախաղերը պիտի մտնուին
Տեղապահութեան գրասենտին յիշատակին:
Հաղորդ չորս վրայ տեղի ունեցող
Համա-Հ.Մ.Բ.Մ.-ական Տղա մարզախաղե-
րը իրենց աւագուիթին պիտի համարին Մար-
զախաղի հաջադարձանքով, պատմա-
կական անձնակազմի երկրներու, հիւրերու
և մարդիկներուն ներկայութեամբ: Զա-
ւին պիտի կատարուի ժամանակը, և լա-
րեկամայաւ տուցչութեան: Մարդիկներ,
մարդիկներ, պատմականութեան պիտի
վերադարձան իրենց երկրները, ունեց-
աւ անձնակազմի պատմիկ կար, Հայաս-
տանի հաղորդ իրենց յանձնակազմի
վերադարձուն և կրկին ու կրկին հա-
ղորդ չորս վրայ վերադարձաւ կարող լի-
ցուն:

Համա-Հ.Մ.Բ.Մ.-ական Տղա մարզա-
խաղերու կապուած տարրիկներուն կար-
ելի և հետեւի կապէթին համար՝
www.homenetmen.org: Կապէթը մար-
զախաղերը ընթացքին անկողնային դը-
րանները պիտի անդադրի մրցումներու
արդիւնքներն ու այլ ժամանականութեան-
ներ: Երեւանի ժամանականութեան
պիտի հաղորդուն յիշատակին:

Հ.Մ.Բ.Մ.-ի
ԿԵՂԵՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

PROMO HIVER

WEEK-END A EREVAN

Vol Direct + 3 nuits hôtel 4 étoiles

à partir de 480 euros TTC

Renseignements & inscriptions :

SABERATOURLS & SEVAN VOYAGES

11 rue des Pyramides - 75001 Paris

Tél. : 01.42.61.51.13 - Fax : 01.42.61.94.53

48 Cours de la Liberté - 69003 Lyon

Tél. : 04.78.60.13.66 - Fax : 04.78.60.92.26

67 La Casnebère - 13001 Marseille

Tél. : 04.95.09.30.60 - Fax : 04.95.09.30.61

armenie@saberatours.fr

www.voyageenarmenie.com

U. G. A. B.

L'UGAB communique

- MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akçam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque, à 20h30 :
- A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.
- au Centre Culturel A. Manougian : 118 rue de Courcelles - 75017 Paris
- Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

ՀՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԵՆՆԻԿԱՆ ԿԵՆՏՐԻՆ
ՄԱՐՏ ԵՆՆԻԿԱՆ

EPHORIE
DE LA CATHEDRALE
ST JEAN BAPTISTE

ՓԱՐՏԻՐ ՍՈՒՐԲ ԵՆՆԻԿԱՆ-ՄԱՐՏԻՆՆԱՆ

ՏԻՆԻԿԱՆ ԵՆՆԻԿԱՆ

Կարգադրական

ԵՐԵՎԱՆԻՆԵՐ, ԵՆՆԻԿԱՆ ԵՆՆԻԿԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԵՆՆԻԿԱՆ ԿԵՆՏՐԻՆ

ՅԱՄԱՐՍ ՊԱՐԱԳԻՒ, ՏՈՆԻԿԱՆ ԵՆՆԻԿԱՆ

Առաջադարձին շնորհիւ միջնակարգ օրակն մէջ

15 rue Jean-Goujon - 75008 Paris

Տեղերը ապահովուի համար հետադարձին հետեւալ թիւերով՝

- Երեւանի պատմական - 01 43 59 67 03
- Տեղերը թանձրութեամբ - 01 47 43 12 66
- Անտիկ Ս. Բենյ. Գալիկան - 01 46 62 01 29

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000

Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans la Jura

du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr

par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 21 février au dimanche 1er mars. Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :
● Araxie : 01 39 83 71 19
● Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER

(Du 14 au 21 février 2009)

- ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE
- Directeurs diplômés BAFD ou ayant une équivalence
- Animateurs diplômés BAFD ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F - 17 rue Bleue, 75009 Paris

e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

26e CYCLE DE LECTURES
MISES EN ESPACES
D'ŒUVRES DE
DRAMATURGES
ARMÉNIENS.

Direction : ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ
ԹԱՍԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒՐՈՒՄՈՒ
ԹԱՍԵՐԱԳԻՐ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
26^Ի ԶԱՐԳ

(Ա. ԵՐԱՊԵՐՈՒՄ)

Կարգադրական

ՀԱՅ
ԹԱՍԵՐԱՐՈՒ
ԸՆԹԵՐԱԳՈՒԹԵԱՆ

Գեղարքայի ԵՐԵՎԱՆԻՆԵՐ

Centenaire 100 ԱՄՆԱԿ

ՍԱՐԳՆԱԿ / ԱՄՆԱԿ

ԶԻՆԻՏԵՐԱԲԻՒՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

Բանաստեղծ Սարգիս ԵՐԵՎԱՆԻՆԵՐ

ԿԵՂԵՐԱՐՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻՆԵՐ 25, Ժամը 16ին

DIMANCHE, 25 JANVIER à 16h

■

WILLIAM SAROYAN

ETAT POETIQUE

EN AMERIQUE...

ՈՒՐՈՒՄՈՒ ՍԱՐԳՆԱԿ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԻՆԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐԱԳՈՒՄ

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՄԻՋ ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՆՈՒՄԻ ԱՌԻԹՈՎ

(ԱՎԱՆՄԱՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ)

ՀՐԱՆԴ ԱՆԷՄԵԱՆ

Երուսաղեմի Հայոց պատրիարքութեան սեփականութիւններն ու երաստանները ամբողջով երկրորդ փաստաթուղթը կը հանդիսանայ արար խաթմայ Օմար իւնէ էլ-Խաթմայի կողմէ Հայոց Գրիգոր Ռաշայեցի պատրիարքին արտաճ ըրողութեամբ, որ կը թուէ հայ եկեղեցւոյ իրաւունքները, ապաւինելով անոց ամբողջականութիւնը եւ պահպանութեւնը երուսաղեմի մէջ: Սոյն հրովարտելի պատճէնը տեսած են եւ: Արքայրն, 1992 Օգոստ. 4-ին, կըր Ամմանի մասնաւոր հայկական պատուիրակութեան մը հետ հանդիպում կ'ունենային: Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի հետ, յիշեալ հրովարտելի պատճէնը, չրքանակի մէջ տեսնում, յանձնուեալ նախագահին: Խաթմայի որդի Օմարի հրովարտելի կ'ըսէր. «Յանուն զիջում եւ որդւմ մամ Աստուծոյ: Այն է հաստատուածը, զոր Աստուծոյ ծառան ու հաստատուածներն իրենցը իրաւթմայի որդին Օմար՝ երուսաղեմի ընկերակցներուն շնորհեց: Չարս տուաւ իրեն ապաւնութիւն կանգնելու եւ գոյգնելու, խաղերու եւ եկեղեցիներու մէջ գտնուող աճիկանքները: Անոցմէ բան ըր թող չգալուի ու չարկուի, ոչ եկեղեցիներէն դուրս եղածները եւ ոչ անոցմէ, որեւէ մէկ ստացուածը: Թող աճնոց կոտոր արժանաւորանք չեն թողարկուի, եւ ոչ այ անոցմէ ունէ մէկուն փառ հաւատի: Եւ Հրեաներն ոչ մէկը երուսաղեմի մէջ աճնոց հետ ընտելի, եւ ոչ այ չրքանակներն Ս. Գաղատիք ուխտի կեղոյ Յոյնը, այլ անոնց միայն ընտելի, որ Ապու Հիւրեթի ձեռնարք յանձն առին խաւանական օրէնքին հպատակել, ինչպէսն» Հայոց ազգն ու աճնոց պատրիարքը՝ Երեկիւի որդի Գրիգոր Ռաշայեցին»:

Փ.Ա. Պատրիարքն ուսումնայ երուսաղեմի, հայապահպանը հիմը դրած եւ երուսաղեմի յատկ պատրիարքութեան: Ք.Ա. դարու վերջեր, խաչակիրներու պարտութենէն ետք, զիպտոսի սուլթան Սայախէտունի տիրապետած է երուսաղեմին: Հայոց օրուան պատրիարքը՝ Արքանձ երուսաղեմայի (1180-1191), Սայախէտունի ներկայացուցած է Մուհամմէտի եւ Օմար իւնէ էլ-Խաթմայի երուսաղեմի Հայոց եկեղեցւոյ շնորհած վկայագրները եւ Սայախէտունիէն ստացած է նոր վրկայագրը մը:

Երուսաղեմի Ս. Գալոր վանքի մուսուլման կամարին տակ քարի մը վրան ընտելուած է արարներին ինքուով դրուած՝ Եզդաթունի սուլթան Ապու Սայիւ Մուհամմէտ էլ Չահրի հրամանագրով՝ Հայոց իրաւունքներու անձնատիկութեան վերաբերեալ: Արքանձութեանը արտաճ է մեր տիրութիւն՝ սուլթանի եւ թաղապար Արքայի Ապու Սայիւ Մուհամմէտ Չահրի կողմէ: Եւ Երեւան լլայն րոլոր անտրեւ ու աճնոց ապագայ սերունդները, արարներն Աստուած թող անիւն զինը, ով որ կը փառակ իմ որեւէ անաղարարութիւն կը զարժէ այս տարբեր տեղերն: Չարս կը հաստատուած:

ալ եւ կ'ապահովէ Ապու իւսաղեմ Ռազարն Երուսաղեմի Ս. Գալոր վանքին Հիւրեթի 854-ին» (1437թ.):

Ք.Ա. դարու կէսերուն Թուրքերը նուաճելով Պաղեստինը, երուսաղեմը ինկած է անոց տիրապետութեան տակ: Հայոց իրաւունքները երաշխաւորող վերջին հրամանագրերը արտաճ է 1851-ին, թուրք սուլթան Ապուլ Մեհմէտի կողմէ, պատմապէս հաստատելով արարներուն զոյգալիմակի իրաւակարգը: Հրամանագրերը կը սահմանէ եւ կը կանոնադրէ երուսաղեմի բնակչութեան պիտուար երեք եկեղեցիներուն՝ Յոյն ուղղափառ, Հայ առաքելական եւ Լատին (Ռոմէական) իրաւունքները):

Ինչպէս կը պարզուի, դարերու ընթացքին արտաճ յիշեալ փաստաթուղթերն ու հրովարտելիքները երուսաղեմի Հայոց պատրիարքութեան շնորհած են արարներու կարեւոր մասերու սեփականութիւնը, ինչ որ նախանձ եւ առեկտիկան յատկացուցած է ոչ միայն շրջաններու, այլեւ յատկապէս Յոյնքի մաս, որոնք միշտ պարտուակ փնտրելով կը շանան տիրել այլ տեղերին:

Ք.Ա. ինչ պատահեցաւ այս տարի, նոյն Վիճ. Ս. Գալորութեան տունէն մէջ գտնուող Բրիտանի վերջին հրովարտելիքներն ու ինչպէս է հայտնի հաղորդակցանքները, թաղապարք պատմաբան, հարկ է ծանօթանալ արքայագրի պատմութեան:

Ս. ԳԱՐՈՐԻՍԵԱՆ ՏԱՃԱՐԸ

Ս. Գալորութեան տունը ըստմայարկ հաւայ կառոյց մըն է, որուն մէջ կը գտնուին ըստմայի մասունքներ եւ խորաններ, իրենց արդիւնքին իրողութեան, որ եւ ինչպէս է կ'ընեն սեփականութիւնը եղած է բնիտունայ շատ մը եկեղեցիներու, ինչպէս՝ Հայքի, Յոյնքի, Լատինքի, Լայպոնքի, Հայկէմքի, Արքայքի, Մեքիքի, Մարտիքի, Երեւանքի իւրաքանչիւր ունեցած է իր պատմութեան յատկապէս խորան: Տաճարի սեփականութեան համար ըրիտունայի եկեղեցիներու ներքին պաշարները, ինչպէս նաեւ խաւի կեղեցիներու բոնուկները, պատմաւոր եղանակներով մասն միայն Հայքի, Յոյնքի եւ Լատինքի, որոնք կը ծանցուր այսօր որպէս տունայ իր հիմնարար սեփականութեանը, իսկ Արքայքի եւ Լայպոնքի, իրենց Հայոց հետեւանքը, ունին պաշարմանը, ըստ ոչ սեփականութեան իրաւունքներ:

Սեփականութեան իրաւունքը իրողութեան է հետեւեալ երկու ձեւերով

Ա. Միջպագայիք արքայագրի, որոնք են Պատմապատմական իր շրջան փակով եւ Ս. Գեղեթմարն ու անոր շրջան յիշուած ըրողագրէն մեծ տաճարը, որոնք կը պատկանին եւ ի

Գրիգոր տարեկան տօնը այլեւս աճնաղարկութեան ընթացք տաճ է Արքայքի ինչ Հայ մաղարկի տան համար: Ամէն անգամուն շնորհ չի ինայտիք տաւակարգին ճոխութեանը ներկայացնելով զիրքերու տօնագրաւոր եւ դրուածն էտօնայ ծրարները:

Այս տարին նորին Արքայքի ըրողագրաւորութեան մասուկ այ ճեպատ զերթիւրէն 1480-ին էր վայրը որ ընդարձակ զոյգ րաշնակով յարմարադրին պայմաններ կը ընծայէր նման ձեռնարկի համար: Առաջին արաճը ամբողջութեամբ յատկացւած էր տօնագրաւորին. անպատ տեղանքներ վրայ վաճառքի ներկայացուած էին դրարան, գիտական, արուեստներու, պատմութեան, մանկական, եւրոպական, հայերէն, ֆրանսերէն, ռուս երկերի թրքերէն, անգլերէն հատարներ, ուսուցանող, խաղեր, տեղիքներ, ձայնարկներ, երգապատմներ, արքայքներ: Արքայք արաճը «գրողագրութեան» էր զորպէսզն ցուցադրատուններով որոնք համատարին կը պատմէին Հայ դրակաւութեան զգուշներու, շրջաններու մասին: Ամէնէն տարբերութիւնը տեղին երեք օրերուն այլ չարակարգութիւններ էր, մեծ համաժողովութեամբ երիտասարդները ըստմայարկ ար մէկ սեղանին միւսը կ'անցնէր, ընտանքներով մօտեան ին համար վճարումի կ'անցնէր մէկուն:

Ետօրեային ըստմայի տեղ ունեցաւ Դեկտ. 12 Որքաթ երեկոյ, պատմութեան Անահիտ Տէր Միշահանի ծանուած ձեռնարկով մը: Երկն ընծայուած մեծարանքէն ետք կարգադրուեցան որդիքի, դիմաւորներ ուղերձներ, զիբուած Ծրարանք, նաեւ արտօնածմանի մասուրարաններէն:

Յաջորդ օրուան դասախոսական երեկոյին այլ Գր. Պրլանտի խաթմայի տղաներով Ս. Տէր Միշահանի 1965-ական տարեներէն տղերն երկարած աշխատանքը:

Դասախոսութեան նիւթն էր «Ժառանգութեան» պատմութիւնը, ինչո՞ւ ըստմայութեանը:

Մեր պատմութեան մասին չէին չընտանքներ ըստմայութեանը նիւթը ըսած են զիբաղմանական արարները որոնք իրականութիւնը թէպէս են: Գր. Պրլանտի ինչպէս կ'ըսէր Ա. Կարպիկոյար եւ անոր

զորմութեան են Հայոց, Յունաց եւ Լատինաց կողմէ միայն:

Բ. Ազգային արքայագրի, այնքան մայրցալ ըրող խորաններն ու արքայագրեր, որոնք կը պատկանին եւ կը զորմութեան վերջին եւ կ'ըստմայութեան մէկուն կողմէ միայն:

Սեփականութեան իրաւունքի յատարար նշաններն ու մասնաղարկներն են արքայագրի զորմութեանը, ընկերակցի ընթացքային է, եւ ատանձանքի ընթացքային է:

Ս. Գալորութեան տունը մէկ կը գտնուի Բրիտանի քանդակ, որ Բրիտան եւ Երկու առաջակներ արգելափակուեցան, ինչպէս չարարանց զորմութեանը պատրաստութեանը, մերձակա Գողգոթայի:

Հախախտեանց կոչուեան նիւթով զարմ Անահիտ իտերաւը, Դաւթի վերթիւրին Որքը, Երեւան Ծորարի Որք Երեւանի զորմը: Կրտսեկան անցեցը, համայնական քրախախտութիւնները կը ներշնչէին ըստմայութեանը, որոնք նաեւ տան կ'արձանագրէին պատմութիւնը: Անեկ ու ժամանակներու երուսաղեմի, Պրլանտի զորմութեանը որդերուն նիւթ զարմած են ու ապաւնաւորար պատմութիւնը կը զրն տաղապահեան:

Ինչպէսզն անհիւ, կ'ըստմային ըստմային ըստմայութեանը, ինչպէս Ծորիկ պարսկերէն որ անաղարատութեան զգուշութեան տողեր զարմ են: Անեկ նոր ժամանակներուն ըստմայութեանը նիւթ կ'ըստմային զընտանքի զգուշներ, նոր որքեր թրքերով, ապա 1915-ի որ անեկ զան կ'ըստմային թրքէն մայրցալը որ մեր զրակաւութեան մէջ: Շատ ընթ էր թիւր այն ըստմայութեանը որոնք պատմութեան անաղարկութեան շէնք ըրած, զարմութեան պատմութեանը. Գր. Պրլանտի որպէս այլ ինչպէս Իտալան ու Մեքիքի, նաեւ Պրլանտի այսօրուան ըստմայութեանը:

Բանաստեղծութիւնը, զիբաղմութիւնը, ինչպէս կ'ըսէ Վարդան, որք կ'ըստմային համար անաղարկութեան: Բանաստեղծութիւնը նիւթ զարմութեան զիբաղմութեանը, եւ իտալաներով զորմութիւնը:

Դասախոսութեան յալորքը արտօնական ըստմային, մեծ մասով ժամանակագրիկ զիբաղմութեանը ընտրութեանը: Գր. Պրլանտի, Մ. Արքանտի եւ յատկապէս շատ երիտասարդ ժամանակը Լայպոն Սարգիսեանը: Այն անեկ զամմայն ընտրութեան կէնք զիբաղմութեանը:

Դասախոսութեան յարանքին հարիւր ժամ իտերաներուն մէջ ու յապարկ եւ երիտասարդներու կարեւոր համաժողովներ:

Վերջին օրը, Ծորաթ իտերաներ կ'ըստմային ընտրութեանը ամառը ըստմային ըստմային, որ անաղարատութեանը, զիբաղմութեանը, զարմութեանը մանկագրութեան մանկագրութեան Սարգիսեանը: Այն անեկ զամմայն մեր ներկայացուած իտալան, Երեւան, մեքիքայով Հիւրեւանք:

Դարմութեան վրայ: Քիչ անգին, 18 անաղարատութեանը ըստմայութեանը հանքին Գողգոթա, որ խաւանցաւ Յիւսու: Խալեպութեանը անեկ իտերաներով ըստմային երկու մասերն: Առաջին մասին խորանին տակ կ'ըստմային փորտան այն ձալի, որուն մէջ ամբողջութեանը ըստմայութեանը Բրիտանի խալեպութեանը: Երկու մէքի անգին, կը գտնուի Գողգոթայի մայրն երկու կողմեր, որոնցմէ մին կը մէջ ըստմային ուն խորանին ձալի զարմար Գրիտանի խալեպութեանը մասուր Գողգոթայի այս մասը երկար տանն իտերաներ է Հայոց, ապա 1322 իտերաներ, Վալեպի կառուցել յախախտեանը են գտնի: Յետագային այս մասը զարմար զիբաղմութեանը:

ԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մանուկ - Մարտանոսի վարձարանի տնօրենները ընդ շնորհակալություն կը յայտեն արևմտահայերենի Գ. Տ. Տարանանի, վարձարանին զբաղարանին նախնային շնորհը հայերեն և ֆրանսերեն դիմադրության համար:

Pour l'orphelinat Houys à Gumri

C'est Noël, un petit geste de 10 euros pour les enfants de l'orphelinat Houys à Gumri.

En cette période de Noël, pensons à ces enfants qui vont passer les fêtes dans l'orphelinat.

En achetant un bon de soutien de 10 euros, vous participerez à l'amélioration de leur confort.

A ce jour, il reste encore 300 bons de soutien à vendre, pour atteindre l'objectif des 15 000 euros nécessaires à la poursuite des travaux commencés cet été.

Envoyez un chèque de 11 euros* à l'ordre du «Fonds Arménien de France - Opération Houys»
Chez Mme Arslanian Alice
79 Boulevard d'Aulnay
93250 VILLEMOMBLE

Pour tous renseignements sur cette opération, téléphonez au 06 19 99 28 37.

* Bon de soutien 10 euros + 1 euro de frais d'envoi de votre Bon de Soutien imprimé sur une magnifique carte représentant une œuvre de Jansem. Ce Bon de Soutien vous permettra de participer au tirage au sort de samedi 31 janvier pour gagner l'œuvre d'un des 20 artistes participant à cette opération.

MERCI POUR EUX.

Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԼԻՌԻՉ

ՀԻՆԿԵՆԱԲԻԻ, Գեկտեմբեր 25
Սրբոյն Ստեփանոսի Նախկալային
և առաջին մարտիրոսին
Սկիւր Ժամեղութեանց՝ Ժամբ 9-ին,
Պատարալ՝ Ժամբ 10-30-ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԻԻ, Գեկտեմբեր 29
Սրբոյն Պրոքոպի Ռոմանոս
Յակոբայ առաքելոյն
և Յովհաննէս աւետարանիչին:
Բարեկեցեալ Ս. Մնկեման պահոց
Սկիւր Ժամեղութեանց՝ Ժամբ 9-30-ին:

ՀԻՆԿԵՆԱԲԻԻ, Յունուար 1
Գ. Օր Մնկեման Պահոց:
ՍԿԻՆԵՆԱԲԻԻ, ՅԱՐԵՄՈՒՆ
Մաղարամ Հայրապետական
Սկիւր Ժամեղութեանց՝ Ժամբ 9-30-ին,
Պատարալ՝ Ժամբ 11-ին:

Ս. ՄԱՐԿԱՍ ԱՆՏԻՊԱՆՈՍԻԱՆ ԻՍԽ

ՀԻՆԿԵՆԱԲԻԻ, Յունուար 1
ՍԿԻՆԵՆԱԲԻԻ, ՅԱՐԵՄՈՒՆ
Պատարալ՝ Ժամբ 10-ին:

ՀԱՅ ԿԱՌՄԻԿԷ

Ս. ԻՍԵ

ԱՌՈՐԿԱՆԻՍ ԵԿԵԼԵՑԻ

13 rue du Perche 75003 Paris

ԶՈՒԲԵՐԵՆԱԲԻԻ, Գեկտեմբեր 24
Բնիկեղանոց՝ Ժամբ 17-ին,
Պատարալ՝ Ժամբ 18-ին:

ՀԻՆԿԵՆԱԲԻԻ, Գեկտեմբեր 25
Պատարալ՝ Ժամբ 11-ին:
Կ. պատարալ՝ ԳԻՐԳՈՐ ԵԳՐԻՍԿ. ԿԱԳՐՈՅԵԱՆ

TELEVISION FRANCE 2

Jeudi 25 décembre à 9 heures : «Les trésors des Mekhitaristes de Venise».

GABINET TERZIYAN

Toutes Assurances

Toutes Compagnies

MEILLEURS PRIX - MEILLEURES CONDITIONS
AUTO - MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE - PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION
13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél. : 01 42 82 01 41 +

présente ses meilleurs vœux pour l'année 2009
et souhaite une bonne Fête de Noël

ՔԵՐԶԵՆ Ապանովագրական գրասենյակը
յաւազդն մարդկանկողմ կը շնորհակալուի
Ձեր Նոր Տարին և Ս. Մկունկը

Հ. Մ. Բ. Մ. - ՖԻՐԱՆՍ

ՀԱՆՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԿԻՏ

Մասնաշաղկապ

«Կ Ո Ւ Մ Ի Տ Ս Ս» Նախախաղաքին
Երկին՝ Յ Ո Ս Է Ֆ

Շաբաթ, Յունուար 10-ին

Հասցէ՝

Le Méridien «ETOILE»

Salon «RENOIR»

81 Boulevard Gouvion Saint-Cyr — 75017 Paris

ՎԵՐՋԻՆ ԱՌԻՓ

Հ.Մ.Բ.Մ. - Ֆրանսի վարչութիւնը կը յայտեն, թէ Կերակի, Յունուար 10-ին պարահանդէսի տեղերը աւանդաբան են:
Անոնք, որոնք կը փափաքին իրենց գոյունիլ Հ.Մ.Բ.Մ.-Ֆրանսի տարեկան պարահանդէսին տախտիկ կընան հեռահանդէս հեռահանդէս թիւերուն. 01-43-78-57-67 կամ 01-44-05-17-77:

ՀՈԳԱՐԱԶՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԵՐԿՈՒՆԵՆԱԲԻԻ-ՄԿՐՏԻՉ
ՄԱՐԲ ՏԱՃԻՐԻ

EPHORIE
DE LA CATHEDRALE
ST JEAN BAPTISTE

ՓԼԻՐԻՉ ՍՈՒՐԲ ԵՐԿՈՒՆԵՆԱԲԻԻ-ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԲ ՏԱՃԻՐԻ

ՏԻՐԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱՆՈՒՄԻՐԻ

Կարձակեղանակամբ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԻԻ, ՅՈՒՆՈՒՄ 5-ին

ՍՈՒՐԲ ԾՆԵԴԵԱՆ ԽԹՄԱՆ ԳԻՇԵՐԸ

ՅԱՄԱՐ ՊԱՏԱՐԱԳԻ, ՏՈՐԱՊԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱՆՈՒՄԻՐԻ

Առաջնորդարանի շնորհալի Գրեկեանոս արքեպիսկոպոս

15 rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Տեղերը սպասեղան համար հեռահանդէս հեռահանդէս թիւերուն՝

- Եկեղեցւոյ դիւանատուն՝ 01-43-59-67-03
- Տիկնանց յանձնարարութիւն՝ 01-47-43-12-66
- Աւետիս Ա. Քէչյ, Պալլեան՝ 01-46-62-01-29

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akcam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque à 20h30 :

À l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.
au Centre Culturel A. Manougian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.agbueurope.org>

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կապույտ Նաչի Երկ. Վարչութիւնը մ. նորահայտեմբ առաջադէ 1-000 եւրո Գ. Իվ Բոլոնյանի և 500 եւրո Գ. Գրիգոր Զահեմանի, իր բարեգործական արարածներուն համար:

LYON

La Section «ARAXE»
de Lyon-Villeurbanne
organise

LA FETE DES ENFANTS

au profit des écoles

le Dimanche 11 janvier à midi
autour d'un repas familial
à la Salle Garbis Manougian
295 rue André Philip 69003 Lyon
Les élèves de l'école hebdomadaire
ARAXE interpréteront chants, danses
et poèmes arméniens

La jeune troupe de danse ANI de
Saint-Maurice de Beynost animera notre
journée.

Le père Noël nous rendra visite avec
ses cadeaux.

Inscription au : 04. 78. 26. 28. 71
04. 74. 04. 77
avant le 3 janvier.

ASNIERES

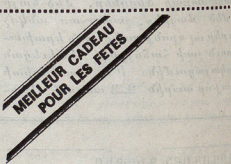
Fêtes ensemble

Le NOEL ARMENIEN,

avec nos familles et amis

le samedi 10 janvier

à l'Espace Concorde à Asnières
Dîner dansant organisé par la Section
«Agnoûni» d'Asnières par la CBAF
animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.
Réservations auprès de Christine :
06 81 76 38 66
ou Annick 01 42 42 70 39

c'est le
MANUEL D'ARMENIEN
OCCIDENTAL
POUR LES NON-ARMENIOPHONES.
2011 de 1974/5
Mme Hilda KALFAYAN-PANOSIAN

Une méthode audiovisuelle,
novatrice et radicale
pour apprendre à parler, lire et écrire
l'arménien chez soi, en 50 heures!

► faites-en cadeau à vos enfants et
petits-enfants qui vont présenter
l'arménien au BAC;

► faites-en cadeau à vos amis franco-
phones qui veulent apprendre l'ar-
ménien.

3 volumes en couleur + 2 heures
d'enregistrement audio réédité
sous forme d'un coffret de 2 CD
pour 99 euros
(frais d'expédition compris).

Contactez :
l'Association MACHOTOTZ
Pour la Défense de la Langue
Arménienne
Tél : 01. 47. 50. 97. 51.

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris

Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՄԻՆԱՐԵ ՄԻՍԱԿԱՆ (1884-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

Directrice : ARIK MISSAKIAN
83, rue d'Hauteville - 75010 Paris
Tél. : 01 47 70 86 60 - Fax : 01 48 00 06 70
Courriel (email) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆ, ՈՐԴՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Փրատն : 8աթ. 250 երթ. Կեցողման : 135 երթ
Կապուման : 8աթ. 300 երթ (Ամբոթի ատման)
270 երթ (Տարապան ատման) - Հաղթ : 1,20 երթ
C.C.P. Paris 19068-82 E

84e ANNÉE - N° 22-104

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ

ՀԱՎԱՏ

Ս. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

ԵՆՈՐԴԱՎԱՊԱՌԹԻՒՆԸ Ս. ԿՈՒՆԻՔԻ

Լուրերու կիսադաշտական ձևառու-
նու զորակալութիւնը տեղեկացում է
թէ Հայաստանի նախագահ Ս. Սարգս-
յանը կը թուր պատժանակէին շնորհա-
կարիւթան ծանօթ ըլլալէ ետք, Ս. Սար-
գսյանի երկրաշարժին բանաստեղծի սու-
րիւն : Ենթակալութիւնը ուղղուած է
Թուր քաղաքացիներուն, 1988ի աղէտն
եղա իրենց կառարած օգնութեան հա-
մար :

Ենտեղի ետք թէ տառապանքը ան-
հաւան հարց մը չէ, այլ բոլորից պատ-
կանող, նախագահ Ս. Սարգսյանի զրամ
է. Կատար, ենք թէ բարի գործերը միշտ
կը իշխեն :

ԵՆՈՐԴԱՎԱՊԱՌԹԻՒՆԸ
ՅԵՏԱԳՈՐԾԱՆԸ

Մարտ 1-26 զեպտեմբեր տարեալու-
թեան 7 ամսադարձեցող զարար Գեղ-
տեմբեր 23ին երկրորդ անգամ իրա-
նագրուած է : Պատճառ կըստ է ամբարան-
ներէն Պ. Ոսկերիկեանի առաջնական
վիճակը, որ ըստ իր փաստաթղթի, Հե-
տեմբեր իր նախ տուտուրը բանտին մէջ
նմարուած խոչանդօղման :

Ենտեղի տեղեկ տալով ամբարաններ-
ը փորձած են այդ մասին յայտարար-
ութեան մը հանդէս դալ, իսկ գրաստա-
րանց ազնու ապագային ու զատակա-
րութիւնը խանդող ընթացքի պատճա-
րով ընդգծել է նախը : Ընդգծումն
եղա որ, երբ ամբարանները անարար-
վեց վերադարձում ունենալու են գրաստա-
րան հանդէս, զարար խնամքով է Գեղ-
տեմբեր 27ին :

Ամբարաններու փոխադրանքը, փոխադրանքը
տարածները խնամքովն ետք յայտա-
րարած են թէ գրաստանին մէջ տեղի ու-
նենցած է իշխանութիւններու կողմէ կայ-
ման տարածած տարածքն է. եւ նպատակ
ունի կարելի չափով ձգտելու գրաստա-
րութիւնը, ցանկ որ մեղադրանքները հիմ-
նովն եւ պիտի չեղան :

ԵՆՈՐԴԱՎԱՊԱՌԹԻՒՆԸ
ՆՈՐԿԱՅԱՑՈՒՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի երազող յաղորդ տարի
գիտնականները ներկայացուցութիւն-
ները բաժնայ Գրաքիթի, Ֆինանսայի,
ճարտարի մէջ : 2009ին կը շարունակուի
նաեւ արտասահմանի մէջ Հայաստանի
գիտնականական շէնքերը քննելու : Զրադր-
Հայաստան գիտնականներու կապիթ-
ունի աշխարհի 153 երկրէ հետ :

ՕՐՈՒՄԱՆ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԳՈՅԻ 27 նոյեմբէր շնորհած է շարք
էր քաղաքացիներուն իրենց օգնութիւնի
արարելիքովն : Համար : Առնչ կարելի
է Ժամ-Նապ Մարգարի, Վառ Նաւանդ
Երկրի Նաւանդանու, որ երեք տա-
րան բանտարկութեան դատապարտուած
էր : Փառքով ժամեղ անձ, զատա-
պարտուած կը վերադարձուի կառավար-
ութեան, թայց անցալին (20 տարի առաջ)
վիճակին զեր խաղացած էր Լիբանանի
Փրատնից պատմաններու արտադր-
ման համար : Մարգարի այս ապաւ առ-
նակով ըստ իր քննադատող ձայնի
կողմէ, որ, որ Եւրոպական պատման
էր շնորհ էր կտալ :

Թեան (տաւալներ Գրաքիթի, երկրորդ
Երկրորդ) տառապան այս օրերու շրջա-
նին ծրարայի իշխանութիւնը յանձն-
ած է Միշտ Այն-Մարիթ, որ Փարսի կը
մնայ :

ԹԻՌՈՒՄԱՆ, ահապատ իմար որ
անհաւանութիւն համար կը վարելը,
ճարար տառապան մէջ է : Ժամանակին
այս մեղաները այլ 1,2 միլիոն կարի
կրտստ մը կը դաժանան այս տարի :

ԵՆՈՐԴԱՎԱՊԱՌԹԻՒՆԸ
ՄԵՆՈՒՆԻՔԻ այս շրջանի մարտան-
կութիւնը եւ կեդրոնած արարութիւնը
մէջ համեմատութիւններու հասած են
Արշակունի քանի մը որ առաջ տար թիւ
կիծա չարալի արարութիւն է Ինքեմիլի չու-
կայի իրաւ եւ անտուգան որ Թուր-
քիային կիծա իր : Հաստատուած է որ ա-
րարութեան համար գաղտնաբեր չէին
Արա ինքնու եւ խարաջած արարութիւն
նրա հարցը կը վերադրել նաեւ գիշեր-
նակ, հարաւորեցնելու, պահպանելու
եւ անէն տեսակ իրերը : Արար զորք
արարող կեդրոնին են Ձիւնասան,
Նոյնասան, Փայլասան, Փաքիտան,
Թուրքիան եւ Թուրքաստան :

ԳԵՂԱՐԱՆ անցած մը են շարքապան
տարածողի մէջ է զարգացած Արթուրի
շարքապանները : Արթուր Բ. Քոչար-
տուր հին եւ փորձառու փրատն Այ-
փուլ Մարքիթին յանձնած է Կեսադա-
տական աշխատանքը անտեղի արարած
որ կառարարութեան մը կայմանը գե-
լուի հանդէս համար :

ԱԲՆԻՔԻ մէջ երբ ցոյց տեղի ունեցած
էր, 2000 անտեղաներու ժամանակները : Երազողները այլ լրա-
նակ են թայց ոչ զէ վերադարձում է :

ԺԻՒԼԻՆ ՏՐԻ, ընկերաբարական երեւ-
փոխան եւ Սիւրիք Թուրքիայի խաղիկ-
քաները, հակաարմանակաւ անցած է եւ

ԹՈՒՐԻԲ ՓՐՈՑԵՍԵՐԸ
• ՀԱՍՆԵՐՈՒ
ՏԵՂԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԵՂԱՆԱՆՈՒՆԵՐՈՒ
ՀՐԱՀԱՆԳՈՎ ԵՂԱՍԻ Ի

Հայերէր որդեա խղճի պարզութեան
Թեան խղճիկու հանդարտութիւնը մինչ
սակի քան 22 հարաւ արարութիւն
ունեցած է, հանդարտ կարծիքին մէջ ա-
նձնիկ տառապանները կը շարունակուի
անձն շարք խանգհնել : Ազգայնաւ
Ժողովարի զէմ ցոյցերու, կը զինեն,
յայտարարութիւններ կը կատարեն : Կայ
խոսք մըն ալ որ Ժողովարի կը փորձ
միայն չարապատ - քաղաքացիական
միջ, որն մեղքը ունենանու հետ թա-
նելու մտադրութեան :

Այս վերջիններս է Քաղաքացի պա-
լատին անտեղի փորձ : Ի. Օրթալը :
ԵՂԻՐԵՔԻՔԻ հարցումներուն պատա-
խանդով նաեւ ամէն կարեւորութեան
զարկ մեղաներ համարած է հանդարտ-
ութեան, շեղարմ, անտեղութիւնը պի-
տարիւններու միջեւ մեղա անտեղի
խղճի է : Հայկական պատմութեան հետ
անտեղութեան ներքին վիճակն այս
ընդհին հարց մըն : Հայապալի Գեղ-
տեմբեր, եւ Թուրքիայի ալ վերջին շն-
տանքն, եւ Թուրքիայի ալ վերջին շն-
տանքն, ոչ մէկ արդիւնք կ'առնուի,
մարդիկ իրարու կ'ընթանան ու ըն-
տանգում կը չեղան :

Օրթալը Թ. Ազգայն հանդարտիկն ալ
գիտական արակէ զուգի նկատելի եղա,
փորձած է 1915ին զործուածն զերպա-
պատման ընդմիջ : Քեզ է քան որ ըստ
մարիտային է իր ներկայացուցած փա-
տարարմը եւ զերմ համադրել լրացուա-
մէն յաղակելն : Միակ նախընթացն այն
է որ իրաւունք պատասխանատուութիւն
կը վերադրէ Գեղանցիներուն... Կը-
սէ, Եկը շրջանի մեղ արարութիւն շա-
խարաչ զերմաները : Եւ քանակ
նախար Գեղանցի պալատիկային մարդիկ
էր Անոն հետ կը ընթանէր : Անոնց
հրահանգներն ու թիւրքապալան կը տա-
նալը : Այս հոս կը փորձանք զանոնք :
Հայկական տեղանակութիւնն ալ անտեղ
Թիւրքարմուն ու հրահանգն էր Թուր-
քիան յառաջնացող ընթացքին Հայեր
մեղ ինքեմիլի կը հարաւորեն : Չիւրիք

բողոք ներկայացուցած Խ-ի զէմ, այն
մեղարարութիւնը որ չարապան զառա-
նապատմութիւն իրեն զէմ կտալ Կեսա-
պատման եւ ընտելութեան խաղապա-
րութեան : Գաղաթ Արշակ (Գեղ. 24) քա-
լական մարմանատուութիւններ կու տան
նմանակին ժամանակները մասին եւ
իւրեք սիրողի կը համարեն :

ԻՐԱՅԻ խորհրդարանը լայն մեղանա-
նակութեան բանաձեւ ըր քուէքարեմն է, որ
Թուլ կու տայ կառավարութեան ուղղա-
րէ քանակցելու : Համաձայնութիւններ
մասին տար քորքերու ներկայութեան
վերաբերելու, քաղի ամբիկական գոր-
քին :

ՕՐԱՆԱՆԱՅԻՆ Սուիա Ընկերութիւնը
հարցադրած է Դեկտ. 23ին, թէ այս
արարութեան շնորհիւ կը կատարուի
Տեղեկարար (Լիբան) : Թիւրքիայի ալ
կը կարծէ թէ հետեւանք է Բաղադրի
արդ. ներկայութեան ծրարն է մէկ,
անտեղ Սուիային Հայաստան : Արթուր
կը պատմէ որ Տեղեկարար ներկայութիւն
խղճի եւ 300 հարաւ Փրատնի հատու-
ցած վարք :

ԸԼՈՒՐԻ ամբարանակն համար Գեղ-

ԹՈՒՐԻԲԻՈՑ
ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐՏԸ

Թուրքիայի օրակապին մտաւան շեր-
տակներին մէկն ալ քրտական հարցն է :
Օրէ որ կը քաղաքական անոր լուծումը
ժողովարարութեան կարելի նկատող
կարիքները : Թուրքիայի անտեղական եւ
ընկերային հետադարձութիւններու հիմ-
նարար այդ մասին տեղեկարար մը պատ-
րաստ կուտան է խոսք մը իրադիմնե-
րու, որոնք մէկ կը գտնուի Եկըստի
խորագիր է : Մանչիկարար են :

35 էնոն տեղեկարար կառավարի
ՓԳԻԻ զէմ թուր զինակ զործող-
ութիւններուն վերջ տալ, ու ընդհանուր
ընտան կառարի անոր մարտիկներուն,
քրտները կը թուրնան շրջանակին մէջ
երկրորդ լիւր նկատուի, զարգանքին մէջ
արտաստանած Երազող են, արդար
նման ինտու ուրտին վերջ տալ, Հա-
յաստանի սահմանը քանակ, որդիւն
շրջադր անտեղական եւ անտեղական քա-
ղաքացիական քանակներ, անկողմանակ
մարտին կը կարծի, որդիւն ճշարտա-
նակներ լուրին բերուն :

Տեղեկարարի մէջ քանակ է նաեւ :
Տեղանակները պէտք է մտաւար որ ընդ-
հանուր ամարման ընկերութեան, յառակ
կերպով թիւր ժողովարարին, անտեղան
ներկայութեան պարզ մը ունի :

տեղանակը ճարար թիւրքապալան արար-
վութեան մէջ պատման նկատուալով էր :
Երբ լրացողը հարց իր տայ թէ
մեղ փորձանքները գիտնականները մէկ քա-
մը գաղտնա տուտելու համար : Եւ
Ի. Օրթալը կը պատմանին թէ, պէտք
է նաեւ փաստաթուրքի քանակներ, թայց
չէ կըրպան ճարար : Գործի մէջ կը պա-
ղատանքներուն նմանակ է Եւրոպական
հարցը խորադարձութեան թիւրքապալան
մարտիկները, թայց կը իրեն թէ թիւրքապալան
կը տեղ չէ...

Թուրք փորձերը կը քննադատ-
թուրքիայի ամբարանութիւնն ալ որ հա-
կատու 35 տարիէ իր մէջ Հայկական հա-
ր օրակապի լրայ ունենան, հայե-
րէնի գիտակ մտաւարեւ, անկողմանակ
չէ հարցադր :

ԵՆՈՐԴԱՎԱՊԱՌԹԻՒՆԸ
ՄԵՆՈՒՆԻՔԻ տարի ճարար լրայ ի
տեղանակ շնորհադր Գեղանցիներ 25ին
(Ուրքար, Գեղանցիներ 26ի թիւ) Մեր
յայար թիւը՝ Տարապան/Գեղանցի, Գեղ-
27/28 :

մանկ արդած է անկախի դատաւանա-
նի կառավարութիւնները, որդիւնան
Թուրքիայ իշխանութիւնները հարկ կտալ
պատմաններ ինք տաւան իրենց ճառ-
հարկութիւններուն ընկերային եւ ընտել-
ական գիտնի վրայ : Պերին զարգա-
նակ է փրատնական կառավարութիւն-
ները զար կու տար գիտնական մեղ-
նարկներուն, որոնք կը մասնակցելի պը
ամբարանակին լիւրնակներ, Տեղեկարար
արդ : Մարգար 1,2 միլիոն հարկ կ'արծէ,
թայց իրաւ պատման լրայ 50 հարաւ
Նոյնի տեղանակներուն, ինչպէս կ'ա-
նտեղան ընդգծող տարիներն :

ԳՈՐՈՒՄԻՈՑ ՃԱՐԻՔ (ժողովարական
ուժեր) խոստանալով է որ թուրքական
պատմութեան մը երկու անտեղան
պարման է Դեկտեմբեր 2ին, անոր մը
պարմանցով անոր կարգին մեծ Տեղ-
թուրքան Հետեւանքով պատման է մի-
շտակար եւ երկու թուրք մեղան է :

ՍԱԳՈՅԻՆ ԵՒ ՖԻՆԱՆՍ քաղաքացիա-

թիւնը շատ լաւ հասկացած էր Աղբյւրեանի նախագահը և որ վերջինս չէր լինել չորս հրամանագրի ստորագրած էր նոր քննադատներն ու հիմնական համար: Օրդան հիւր հուշեր որ մենք ունեցինք, այլ 5-10 տնայ իշխողական վարկեր ունենալիք, նաև Արիւնքի հոմ հայրերի կեցողութեան մէջ, և ոչ միայն Յնարգաւորութեան յաւակցում: Կարեւոր էր նկատել որ պահպանուի, ցոյց տրուի տեղային համայնքի մը այդ երկրին կանգնել ունեցած մասնակցութիւնը: Ընկեր եւր թէ օրուան ընթացքին այցելած է Հոյրդուտի Փարիզի Քննադատը, Հ. Դիմոյեան համեմատաբար մը անկարկիւթեան անհաշիւ:

Հնարաբերական էին թուրք այցելութեան հետհետեւ մենքով թիւն ու անոնց կեցողութեան մասին ըստ մանրեր: Այդ վայրը այցելել ունէր աղաւթութիւն էր գործել անոնց յայտ, ցաւի, յուշումի գգաւորներ կ'արտայայտէին ընդհանրապէս: Որպէս աղաղակաբար մտաւնալով անոնց գգաւորութեան, Հ. Դիմոյեան կ'ընէր թէ ոչ թէ գործած վարկադրութիւն էր անոնց պատճառ, այլ թուրք պաշտօնական տեսակետին իրազեկում խաղած ըլլալու անդադարը:

Տարիները յաջորդ տարուան զործունէութիւնը ծրարելու չըլան էր: 2005ին էր լրանար Առաւելի կոտորածներուն հարիւրամարի միջազգային գիտաժողովում մը պիտի նշուէր ան, նոյն առան որպէս նախաշաղկ 2015ին յուշումներուն: Տարին նաև 90ամեակին էր Յնարգաւորութեան մասին տալին «Հոգիներէր անուրբ» ֆիլմին:

Որպէս եզրայնագում Հ. Դիմոյեան կրկնեց հայրութեան Կանքերը համարելու, գործնական տր ձեւաւորելով, նոր ձեռք աշխատելու և կարճ, միջին, երկար ժամանակի ծրարել մշակելու անհրաժեշտութիւն: Կար տակալին մարտահրաշխանութեան հակադարձութիւն գործել, ընկալալ կարողանալներին դուրս գալով և մեր ներքին պատկանութեաններուն վեր յայտել: Պէտք չէր մոռնալ թրքական յարաբեր, զանալ անոնց ազգայնական մարտնչութիւնն ներս Քախիսիայ:

Առիթաւ ընելու համար հարկ էր զեւտակել իմէ Յնարգաւորութեան հարցը թուրքները համար պետականութեան և այդ ինքնութեան քայքայումին պայմանադր չափ է Հ. Դիմոյեան հետհետեւի կողմէն էր զեւտակել թուրք այցելութեան ընդունել, անուրբից կողմէն էր տանելով Մորթաթիւնի միութեանը թաղայումին ու թուրքները այսօրեան կայքէջութեան մէջ: Աղաւթութիւնը չըլանար տանիքին կեց չեւորներու ըսողութեան տառադրուած էր. նոյն փուլին մէջ էր գտնուել ներկայի թուրքերն ուր փորձեր կային զգեստանաւորել միջոցները քաղաքներու: Այս փիւնիկ այ աշխատանքի տարածք մը էր քանար հայութեան անցել:

Երկրորդը ունեցաւ հարցումները բաժնի մը այլ Հ. Դիմոյեան մեկնադրութեան թուրք մտաւորականներու վերջին հարցարարութիւնը, զանի գիտելիքը երակաւութիւնը չըլանելու ջանքերու շարունակ մէջ: 1915ին համար Հայերու Միջին եւկենտն որպէս նախին լիակ իրաւունքը բացատրուած հարցը կարելի չալով 1923ին (Թուրքիոյ հանրապետութեան հիմնումը) հնոցեցելու մասուրութեան: Բայց մենքները կրնար զգուշ ունենալ ձեռքերից կարճ թեմի կերակցութիւն:

Պատասխանելով հարցումին թէ Թուրքիոյ պետականութեան հիմնադրած աստուեր փուլորովի հանդուրժեցութեան ինչ կ'ըլլայ էր կեցողութիւնը, ինչպէս պէտք է պարտատուի այդ փուլին, Հ. Դիմոյեան տես թէ մեր աղջկ. ծնողած ա-մենաբարձը հարցն էր այդ մէկը: Կրկնեց Հայաստան-Միջին եւր գրուած ճիշդ գործակցութեան անհրաժեշտութիւնը որուն նախաձեռնութիւնը Հայաստան պէտք է առնէր, որպէս համայն հայութեան մասնակցութեան տր պետականութեան: Կրկնեց մասնաւոր, անպարտաւոր զգուշութեան համար աստիպական դարձած մեր անհանդուրժութիւններ, հակադրութիւնները անդադնելու ժամանակայինը:

Հարցումները թաղային մէջ յիշեցրել Թուրքիոյ մէջ ստանդիլը Հայերու կողմէ կեցողութեանը պահանջները երկուրք: Հ. Դիմոյեանն ասոր մէջ էր նմարէր կեցողութեանը իրենց տէրերուն յանձնելու

- ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ -

ՊԵՏՈՒԹԻ ՍԵ ԺԱՅԳ ՀԻՄՆԱԳԱՆՈՒՄԻՆ
մէջ Նոյեմբեր 16ին փախանաւ և Հայր Սերապ Մ. Վրդ. ճարտան, հայ կաթողիկէ Սերապեան թաղապետը փախաւ Նախիկ անօրէն, Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի Անեկոյէ պատանա- թրքին Նախիկ թաղապետ: Յուշարժարութիւնը կատարուած է Նոյեմբեր 18ին Ձմեռան մարտիանքէն մէջ:

ԲԱՆԱԿԱՐԻ (Գրիգոր) Ռամատա պան- զովի քրահանքէն մէջ, Նեկեմբեր 9ին Ռուսաց միութեանը մտացող Օրդ- նա առթիւ հասարակ մը կարկաղելու և ուսուցչներին մը պատմել Ներկեցող- ւան առթիւ 200 ուսուցչին: Հասարակ թէք նախագահած է Շուսան Արք. Սիմ- անան: Բացումը կատարած է Ռուսաց միութեան ամենակաթողիկէ Քաղաքի Հայաստան, որ պատան քաղաքով զգու- շաւ և Ներկեցող և իրաւունք և ուսուցչ- կան պատան ամենակաթողիկէ մարտն և մեծապէս բոլոր ուսուցչները որոնք ի- ընց զպատան ունեցած և կամ կ'ունենան սեւորչեցելու կերտումներ: Գրգորաւ- ական բաժնի մը է եւր, իսկ ասան է Ռուսաց միութեան անդամները Սեր- օրէն Պիլալ որ Ներկեցողած է այն աշխատանքը որ անեմ էր ի վեր ի վեր էր արտէր ուսուցչան կարուածն ներս:

Թուրք պետութեան արամադու- թիւն մը որուն համար որուն հայ համայնք մը էր ձեւաւորուել: Ե- կեցողիները կրնային յանձնուել Հայերուն, որոնք շրջանի Հայերն էին: Այս նշանը կ'ընէր, հիմնա- լաւ այն արդար համարումին թէ Թուրքիոյ մէջ զիպուսանով, ըստ իրարի ոչինչ տեղի կ'ունենար:

Երիտասարդ մտաւորականը չի- լեց նաև հայութեանը բարեկամու- թեան որպէս յուրաքանչիւ, կարի մէջ ձեռքերու յուրաքանչիւ որ զե- ստանքին: Բայց կեցողին նանք խաղած էր շատ յատկանշական հա- կաղեցուութեան մը, երբ զեկեղու- մին համար փորուած վայրէջի, ըստ թուրք մասնաշնչներուն իսկ իրեն պատանմին, մարդկային սուրբներ յայտնուած էին:

Ա. Թ.

ՎԱՐԴԱՊՈՆԻ ԳԻՐԳԵՐ ԵՐԵՎԱՆԱԳՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵԿՎՈՒ
ՓՈՔԻ ԴՆԱՆԱԿՑՆԵՐ
ԹՈՒՐԻՔԵՐՈՒ ՍՕՏ
ՇԱՂԻ ԿԵՐՈՒ
Աղանդական Փառանկալ ԲԱՅԵՐ

Թարգ. Ն. ԹՕՓԱԼԵԱՆ

3. ԿԱՐԱՊՈՆԻ ՀԱՄԱՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Յարգելի օրը, արեւմտային, շարաքա- ղի, կաթողիկէ թրքական զգրքներ և զե- կեցող, բոնեք համարի համարին, մարդկայինութիւնը տեղի անցնալ ասոնց գիտաւորութեան ծրարելովը գրողները պետականութեան, թիւն, ոչ մէկ փորձ կա- տարեցին ընդգիտանալու համար. եւրպ- անցեցին պատանաւորան ըրելու օրը երբէք մը եւր, կարտաներ, շանե- լեղով Աղբյւրեանի կատարին, հայ- րերը որ առէն նաև. ընդարձակ զարգ- ւել ծաղկումը կանաչ գրողներու և պարտաւոր ծառերու անստանդարտ փառանք ու ձգտական տեսարան մը էր: Բարձրանքներն ստորադրել էր ասորան, զոր քաղաք մը, որուն արդիւնները և սպանալ տուները էր փայլել արեւուն անհաշիւ թրքական տակ:

«Առաւելի թաւաճալու, ըստ Տա- ու» գրողի տարաբերականութեան, որուն էր հիմնական այս քաղաքին տեսարանը, կ'ըլ- լարէ: Տեւեք այս պարիսպները, կ'ըլ- լարէ զիկն ու ան զարեմ, որոնք,

նույնալ արտերիւն կ'ըսեն, էր կաթողի- քաղաքներով զարգանալ Քալալեան զօրի մը: Դիտելով այս անհաշիւիկի աստիպանքները, ունեցած մաշկները կող- ար այ հաղաթարք քրքրեցին, քրքրալը միարեւելու, մաղանք երբեքներու այս արիւնքիմանքները, այս ամբողջ արեւել- ան ընդարձակ զարգել, զեկեցողած էր արեւմտեաններով և այցելներով: Հիմն- ական մայրաքաղաքն է մեր երկրին, որուն կարող խորանայնելու և զիկերը թե- կանուանալ. Թուրքերու աստիկ լուծմին տակ:

Դամազու, քաղաքանեց շերի, այս անմարդ մը որոնք մէջ էր զգրել մասնաւորաբար խալ յալում մը, որով- ձեռն էր խորհիւր որ զուգէ հոն էր դա- յանքին անոր, որ մեզի օրինել էր:

Այս, անցնող Սօրի, այս քաղաքը որպէս զեկեցողի պիտի մեզի, ԷՔԵ ան մեզի վերաբարման մեր ծնողները, ասկան որպէս տեսարանները անոր ըլլալ, ԷՔԵ լուսաւոր ըլլալ:

Համարեցին, բարեկամներ, յա- ղել Տաւառ, դուր քաղաքները, զի քաղաքներն էր, որուն քաղաք էր հա- յանմ, մի լուսաւորելու առ պատան, երբ էր համարեցին ըր նպատակներ: Էր կըրն- ւել, կատարեցի իմ փայր:

Այս քաղաքը խաղաղասեցին ինեց սոցոց սիրները, որոնք պան էր տարու- թեան ունեցած էին, Էրը խոնարհ պա- յանք յուշանքներ և յուշումներ, և որոնք էր զգրելին թէ որպէս զան փորձ ըլլալ իրենց համար հիմնաւորութիւն մը:

Դամազուի մէջ, զիկերները տեղադր- ւեցան առ ընդարձակ զօրանքներին մէկուն մէջ, զորս քաղաքով զարմաքը

Այսպէս, քաղաքի ուսուցչները գոր- մաճարաբար յալումն են հայերից վեր- ձել և նախկինքարանի աստիպանքն, արամադուութեան տակ զնկ գիտաւորան, Նախիկ և թուրքական կողմից, որոնք փախանքն պիտի զգուշուին: Այս արեւելեանքներ ըստ Քրաթար և թուր- քին են նոր ուսուցչները, որոնք իրենց ծրարաբ կ'ըսն ալ զարգել իրաւորմ- ան: Ողբն ինչ խոսք որ աստանան է Վաղիկ Փորքն, Նալ, փախման խոսքը արտասանած է Տաւառ Արք.:

ՊԵՏՈՒԹԻ ԵՒԼԵՐԻ Լաւառա մալու- թիւն համայնքի քրահանքէն մէջ, Նոյեմբեր 16ին տեղի ունեցած է Հ.Մ.Բ.Մ.ի հիմ- նարարութեան 90ամեակին հանդիտութիւ- ը, հովանաւորութեան Մեծի Տանն Էր- լիկով Սրբոյ Ա. Կարկաղեանի, նախա- ղանակութեան Հ.Մ.Բ.Մ.ի կերպարական վարչութեան և կաթողիկէութեան Հ.Մ.Բ.Մ.ի Լիւրանի Շըր. Վարչու- թեան: Քաղաքներուն ունեցողութեան եւր, տեղի ունեցած է հանրապետու- թեան նախաձեռն գործ: Մեկէ Մեկանի ծրարաւորութիւնը ընկերցումը, որ ան էր մաղթել որ Հ.Մ.Բ.Մ.ը յաւանքիկալ տարկներուն արմատները նոր յաղորդ- իրենքներ: Այս, Նեկեմբեր զիպան մէջ Հ.Մ.Բ.Մ.ի 90ամեակին նուիրած տե- անքեր մը, որ Ներկայացուած էր անոր հիմնադրութիւնը, զործունէութիւնը և հնամանալը նպատակները: Շըր. Վարչ- ութեան խոսքը փախանքն է աստեա- րաբար Մոլախ Պարտանան: Երիտա- արարութեան և մարտնչութեան հա- յարար Քալալ Արաւելի խոսքը փախա- լեց և նախկինքարանի տարեկը Ձեյոյ Ռիւսմէ: Տեղի ունեցած է պարտաւոր- անքներուն արարողութիւնը, որով եւր կերպարական վարչութեան խոսքը արտա- լուարած է աստեղադիրը՝ Կարկաղեան- աստիպան: Այս, խոսք ասան է Լիւր- յանալ խոսքը աստեղադիրը՝ Կարկաղեան: Մոլախի Նալ, արտայայտուած է Սրբոյ Ա. Կարկաղեանը, որ յայտան է թէ Հ.Մ.Բ.Մ.ի ուր էր կալանալ ժող- շարկութեանը դատաւարներ և խաղերը իրարու զօլ ընկերու կարողանալութեան մէջ: Հասարակ կ'ըսէր ու անալական էր կարմին Հ.Մ.Բ.Մ.ի ինքնութիւնը: Երեւոյթները փախանքն է Հ.Մ.Բ.Մ.ի շեփարհանքի կարողութեանը ճաշակովը:

տեկները, լոկ իրենքներ են: Թուրքերը կրեցին մեծապէս ան հարց ընա- րիցները շատ կորեւանքին, որպէսի ա- անք լիարկանին պահանքին ինչպէս ու- ռները: Այստեանները տակալին կան պա- րտանք որոնք Ներքալակ մայրաքաղաքն ու հանելին են պարտանքն ունեն ծաղկա- ւոր, գործիկներ և նախնիներով:

Պէտք չէր մէջ տեսնալ այս արարա- ւան տուները մը քանիքներու ներքեւ: Ծաղ:

Այն աստեղ էր հանձնարք նաև Դա- մազուի աստեղը, որովհետեւ թուրքն էր իր անման իրարու, - մարտարքն, ճոխ զոյններով փոխելը, ընդհանր աղ- իրները և ցայտաղբիւրները, փայլալոյնը զարգարանը ներքալակ մը, կանքներ, ժամանկ նման կարտանած պատան- ձեք:

- Շեփարհալ:

Մ. Օ՛, պարզաբ Արիոյ մէկնին ընդար- ձակ պարտանքն է, ասկան էր պա- րտանք միայն այն արարանքներ, զորս կրնար տեսնել Սրբեկեր թուրք քաղաքն- ան մէջ: Միայն այս աշխուան ևն զե- րկերը: Հոն էր հանդիպել Արիոյ թուրք արտանքին թանկեղանքն, ասկան մէկնին նուաղ համարեցներին են Դամազուի թիւրքները, Արաւալան ասան մը կ'ընէ - Եւթալ ջալմ, ինչ որ էր նշանակ: - Դա- մազուիցները խոսքերանք: Այս պատ- ճառով էր որ մեզ արարանք կ'ըր պատան: Այս մոլորած մամաճալանքները կա- անն եւրպալանքներ և պատարանքն պատանով իրենց աստիպութիւն ի կըր- նար աստիպութիւն:

S.O.S. HIVER ARMENIE 2008 - 2009

L'Association Solidarité Protestante France-Arménie (SPFA), impliquée dans une action humanitaire, culturelle et ecuménique en Arménie depuis 1990, lance à nouveau, comme chaque année à la même période, son appel S.O.S. Hiver Arménie. Les hivers sont très rudes en Arménie. Chacun peut aider en envoyant un don à : SPFA 1 rue Cabanis 75014 Paris. SPFA étant reconnue association de bienfaisance, vos dons vous donneront droit à une réduction d'impôt de 66%.

Nous espérons que les dons, cette année, atteindront au total la somme de 200.000 euros, qui nous permettront de

Ս. ՄԱՐԿԱՆ ԱՆՏՈՒՄԵՍԻՄԻ ԽՈՒ

ՀԱՅԿԵՆԱԲԵՐԻ, Յունուար 1
ՎԱՐՆԱԿ-ՏԱՐԽԵՐՈՒՆՏ

Պատարագ՝ Ժամբ 10հն :
commencer sans attendre le projet Chauffage des Ecoles maternelles, et les deux restos du cœur pour 200 personnes âgées isolées de Gumri, la deuxième ville d'Arménie, qui disposent de très modestes retraites (50 à 60 euros par mois).

Merci pour l'attention que vous porterez à cet appel.

Bien amicalement,

Samuel SAHAGIAN

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000
Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura
du samedi 14 février au samedi 21 février 2009

Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009

Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Théoassian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 22 février au dimanche 1er mars. Le transport en car est assuré depuis Paris.

Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.

Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :

● Araxie : 01 39 83 71 19

● Alice : 01 42 93 03 56

Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

RECRUTEMENT

POUR LES SEJOURS D'HIVER
(Du 14 au 21 février 2009)

ET D'ETE 2009 A BELLEFONTAINE

- Directeurs diplômés BAFF ou ayant une équivalence
- animateurs diplômés BAFA ou stagiaires (bon niveau de ski nécessaire pour hiver).

Candidatures à adresser à :

C B A F — 17 rue Bleue, 75009 Paris

e-mail : cbaf@wanadoo.fr ou par fax au : 01.53.34.12.13

ՀՊԻՆԻՐԸՆՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՒՐԻ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ-ՄԻԲՏԻՔ
ՄԱՅՐ ՏԱՅԱՐԻ

EPHORIE
DE LA CATHEDRALE
ST JEAN BAPTISTE

ՓԱՐՏԻՔ ՍՈՒՐԻ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ-ՄԻԲՏԻՔ ՄԱՅՐ ՏԱՅԱՐԻ

ՏԻՆԱԿՆ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կարճակերպով թվումք

ԵՐԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ ՏԻՐ

ՍՈՒՐԻ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐԸ

ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԿԻ, ՏՈՒՆԱԿԱՆ ԵՐԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդարանի շտաբային Երկրային սրահի մէջ

15 rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Տեղերը ապահովելու համար հետադարձ հեռախոս թիվերով՝

- Երկրային գիշերահամար՝ 01 43 59 67 03

- Տեղային թանձամուտով՝ 01 47 43 12 66

- Առաջին և Բնական Պարզեցում՝ 01 46 62 01 29

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akçam, «Un acte honteux», le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque. à 20h30 :

● A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël.

au Centre Culturel A. Manogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.ugabeurope.org>

Ս. ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ-ՄԻԲՏԻՔ ՓԱՐՏԻՔ

ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ, Դեկտեմբեր 29
Սրբոց Որդայն Որդայն
Յակոբայ ապահովյուն
և Յակոբայն ապահովյուն

Բարեկեցիկ Ս. Երկրային պահպան
Սկզբնական ժամանակահատված՝ Ժամբ 9-30հն :

ՀԱՅԿԵՆԱԿԱՆ, Յունուար 1
Գ. Օր Երկրային Պահպան :

ՎԱՐՆԱԿ, ՏԱՐԽԵՐՈՒՆՏ
Մարտի 1 Հայապահպանական

Սկզբնական ժամանակահատված՝ Ժամբ 9-30հն :
Պատարագ՝ Ժամբ 11հն :

MEILLEUR CADEAU
POUR LES FÊTES

c'est le
**MANUEL D'ARMENIEN
OCCIDENTAL
POUR LES NON-ARMENOPHONES**

de
Mme Hilda KALFAYAN-PAOSSIAN

Une méthode audiovisuelle,
novatrice et radicale
pour apprendre à parler, lire et écrire
l'arménien chez soi, en 50 heures!

► faites-en cadeau à vos enfants et
petits-enfants qui vont présenter
l'arménien au BAC;

► faites-en cadeau à vos amis franco-
phones qui veulent apprendre l'ar-
ménien.

3 volumes en couleur + 2 heures
d'enregistrement audio réédité
sous forme d'un coffret de 2 CD
pour 99 euros
(frais d'expédition compris).

Contacter :

L'Association MACHOTOTZ
Pour la Défense de la Langue
Arménienne

Tél : 01. 47. 50. 97. 51.

Pour l'orphelinat Houys à Gumri

C'est Noël, un petit geste de 10 euros
pour les enfants de l'orphelinat Houys
à Gumri.

En cette période de Noël, pensons à
ces enfants qui vont passer les fêtes
dans l'orphelinat.

En achetant un bon de soutien de
10 euros, vous participerez à l'amélioration
de leur confort.

A ce jour, il reste encore 300 bons
de soutien à vendre, pour atteindre l'ob-
jectif des 15 000 euros nécessaires à la
poursuite des travaux commencés
cet été.

Envoyez un chèque de 11 euros* à
l'ordre du «Fonds Arménien de France -
Opération Houys»
Chez Mme Arslanian Alice
79 Boulevard d'Aulnay
93250 VILLEMOMBLE

Pour tous renseignements sur cette
opération, téléphonez au 06 19 99 28 37.

* Bon de soutien 10 euros + 1 euro de
frais d'envoi de votre Bon de Soutien
imprimé sur une magnifique carte re-
présentant une œuvre de Jansem. Ce
Bon de Soutien vous permettra de par-
ticiper au tirage au sort de samedi 31
janvier pour gagner l'œuvre d'un des
20 artistes participant à cette opéra-
tion.

MERCI POUR EUX.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 51 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ԵՐԿԱՆԱԿԱՆ

Կարգադրելու էք. Վարդանիս Ե-
րկրային ժամանակահատված է 300 եւրո
Գ. Օր Երկրային պահպան, Եր Երկրային
պահպանական համար :

□

LYON

La Section «ARAXE»
de Lyon-Villeurbanne
organise

LA FÊTE DES ENFANTS

au profit des écoles

le Dimanche 11 janvier à midi
autour d'un repas familial
à la Salle Garbis Manogian
295 rue André Philip 69003 Lyon
Les élèves de l'école hebdomadaire
ARAXE interpréteront chants, danses
et poèmes arméniens

La jeune troupe de danse ANI de
Saint-Maurice de Beynost animera notre
journée.

Le père Noël nous rendra visite avec
ses cadeaux.

Inscription au : 04. 78. 26. 28. 71

04. 74. 04. 74. 97

avant le 3 janvier.

□

ASNIÈRES

Fêtons ensemble

Le NOEL ARMENIEN,

avec nos familles et amis

le samedi 10 janvier

à l'Espace Concorde à Asnières

Dîner d'association organisé par la Section

«Agnouni» d'Asnières de la CBAF

animé par l'Orchestre

d'Alexandre Shirinyan de Marseille

et la troupe de danses Nairi.

Réservations auprès de Christine :

06 81 76 38 66

ou Annick 01 42 42 70 39

□

Appel aux animateurs

Dans le cadre de la préparation des
festivités du 80ème anniversaire de la
Croix Bleue des Arméniens de France,
et afin de créer un diaporama, nous re-

mercions tous les animateurs qui ont
participé aux séjours organisés dans
notre Centre de vacances de Bellefon-

taine depuis sa création, de nous ad-
resser une photo d'identité à l'adresse
suivante :

CBAF-CA

17 rue Bleue - 75009 Paris

Merci d'indiquer au dos de la photo,
vos nom et prénom ainsi que le mois
et l'année de votre participation à Bel-

lefontaine.
Ces photos devront nous parvenir
au plus tard le 15 janvier 2009.

□

ARNOUVILLE

Dimanche 8 février:

SPECTACLE DE DANSES

FOLKLORIQUES

et Samedi 14 mars:

SOIREE D'ANSE

Plus d'informations ultérieurement.

Renseignements :

Anita BOGHOSIAN : 01 39 90 76 19

La Croix Bleue des Arméniens de

France, section «Astrig» du Val d'Oise

(Arnouville, Villiers-le-Bel, Gonesse et

Sarcelles) organise, mensuellement, un

après-midi «RENCONTRE ET CULTURE».

Venez discuter avec nous de tout et

de rien... La parole est donnée à cha-

que personne qui désire s'exprimer...

Rejoignez-nous à 14 heures, dans

notre local situé 71 avenue Henri Bar-

buse à Arnouville-les-Gonesse :

● le lundi 12 janvier — thème du jour :

Les origines du thé.

● le lundi 2 février — thème du jour :

La bataille d'Avrara.

A noter que d'autres sujets peuvent

être abordés car la «parole est ouverte».

Renseignement : Anita BOGHOSIAN

01. 39. 90. 76. 19

Եւ արդիւնքը այն պիտի ըլլայ որ պիտի դառնաւ միմիայն արհեստաւորութեան, այն վտըքը ստախօքը որուն հանդէպ ամբողջ աշխարհը զղուանք կը զգայ»:

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՆԻԻԹԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՕՐԱԿԱՐԳԻՆ ՎՐԱՅ

Հատուրեանի, Փարբի թեմական
խորհուրդի նախագահ պրն. Գր.
Փափազեանի, կաթ. առաջնորդա-
րանի տնտես Պ. Շարբթնի տեղի-
ւոնցեալ զման ստորագրութիւնը:
Այսուհետեւ, պատարագ եւ բոլոր
արարողութիւնները պիտի կատար-
ւին Հայաստանեայց եկեղեցւոյ
մէջ:

Կիսակեր, Նոյեմբեր 23ին, ժամը 16:30ին տեղի ունեցող ներկայացվածությունից էջերից հարյուրորդին, Հայ և Փրանսացի քաղաքների համապատասխանության մեկնություն: 2. Գարսապեյ Յառուբյանին, ներկայացնող հոգևոր Հայերի մասին, ապրիլի 4-ը ար Կերեմի, 2-Ց. Մամանյան, 2-Ռիկարդին, 2- Դուլան: Արարողությունը կատարողներն ֆրանսիերեն և հայերեն, Անաստասի ընկերությունը և չարվաններով: Տեղում հոգևոր Հայեր խորին շնորհակալություններ յայտնող զբոյ: Կի ար Կերեմի, Հայկական Միակից խորհուրդին և թյուր անոցի օրհնախորհուրդին էլ իրականացնում էին այդ ժողովրդի իրադրություն: Առաջնորդը իր հարցերի շնորհակալություն և լավագույն մտղանքները ներկայացնող, յառույն շնորհակալություն յայտնում Հայեր և Մամանյանի իր ընտանիքի համար: Առաջին Հիսուսականությունից հետո ունեցող կեց արարանի մէջ եղած խորհուրդի անդամներին: Եւ Հայկական միություններում: Երկրորդ կողմէ պատասխանում: Ներկայից պատմական օր առ արարան:

Եկեղեցւոյ Հասցէն՝
Eglise Saint-Augustin
1, Rue Duplex
38100 Grenoble
Tél. : 04 76 00 95 55

աւելի արագ, և յեւոդ արագութեամբ զրդոնն հանրութեանս :

[illegible]

Գիտատեղիկին անդրադարձած
 թատեսանյան աղբյուրները իր նը-
 լին թե նախադրուհին ներդրու-
 լին ինդրած է Հայրենազարծ Հայ-
 րէն, որոնք աջորդուեցան Ալիսին
 երբրաման ու Սիլվիոյ։ Այսպէս
 յայտնած է թէ իր մամուլի Հայրե-
 նազարծու թիւին մասին Հայեցա-
 րըզմաղդէր։ ասորը Համար ալ
 իրաբան է գիտական մտեղեղն-
 լի ու խորապէս ուսումնասիրելի
 բնորոշ լինելի լրջանին կատարուա-
 ն իրորմտուլթիւնը։ Եւսեմ ընդար-
 ւայ ալ ուղղութեամբ Համալիար-
 լիկին փորձաուտութիւնը, որէնա-
 լիութիւնը։

Գիտաժողովին առթիւ 1946-48/

Սախյան չուսով՝ ներգաղթածներու եւ անոնց զաւակներուն մօտ յայտնուած է խորհրդային երկրէն մեկնելու ձգտումը: 1956-1989 արտագաղթողներու թիւը չուրջ 77 հազար եղած է: Անոնց մեծ մասը մեկնած է ԱՄՆ:

Գիտահոգովը առիթ կարձ է
Սփիւթը ունեւորել կարեւորութեան
սյ առկարաւորաւոր: Յասկարպը
շէտտուն է այդ միջոցով լուրհա-
նաւ կայտաւորը տանելու կարե-
ւորութիւնը: Անրեղուելի է չամար
է և Հայաստանի ու Սփիւթի
ընթացովը, տառնիկ տառնիկ
գործելու երեւոյթ: Յիշուէ և
նաեւ Հայաստանի ու Դարաբաղի
Սփիւթէն կատարուած գիտութիւն
ըր պարմանքը քննարկել գիտար-
թիւններն զիմ պարմանքը:

(7)

Խմբագիր՝ ԷԼԻԶԱՊԷԹ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

E TEB, 2354 Pennerton Dr.
Glendale (Ca 91206)

ալ ըլլալ լայաքանը, ուր պիտի արդեալա-
պապուկեիք, առ պիտի դիտանա մեզ գրաւ-
անկ: Սակայն առ ուշադրանք, թերի պիտի
լինի որ վախ չ'ազդէ որ մեր ծնողները
ստորագրենք են, աւելի է հետունքը, քան
մենք կը խորհինք:

Ինչէ՞ մտահոգութիւն ունենալու են
մեր ճակատագրի մասին: Անոք դուզէ
կը խորհի որ ընկալան են ծովում
խորը: Իրենց ճամբար լճէ մէջ ուրախու-
նալի պիտի ըլլալ, երբ խմանա որ փոկը
ւնեանք անհատաւորմէն, են թէ իրենց
նման զոհի ինկած ենք:

երկու քաղաքները այսօր էլ զոր-
ցին զարմուհի զարմաճակ րակն ին-
քն ինքն թողնելուց՝ լուրհի մառն: Ին-
քան թի արտաք ճեղքողները, որ անհե-
ղատման էին այս համայնի արդյունքի
հետևանք մտ, կանայք: Բնաճար է մայրիկ
ներկը շրջապատում, որովհետև արա-
րապես էր ճնդնիկ զարգացող: Իրենց
պարտությունը, երբ զաւակ հիշուողներին
էր, որ մէկը ճեղք ճակոյէ ճեղք ճա-
մալուրէն ցուցաբերած էր, իրենց ճա-
մալուրէն զարգացողներին, որ ճեղք
էին, զարգացողներին ճեղքներ, երեւո-
թեմ, եւ շրջապատ զոյգներ ճեղք, ճեղք-
ի յամենայն թիւիկներ, զոր էր արհեստ
էր զարգացող:

Կարգադրեցին, պիտ ճառար Մեշէ-
կոյիկ, ճառար ճառար ճառար, ճառար
Սպա ճառար, ճառար ճառար ճառար
ճառար էր ճառարներին: Ճեղք էր ճեղք
ի յարհեստ ճառարներին, որ ճեղք
յարհեստներ ճառար ճառարներ ճեղք
էին, որ ճեղք էր ճեղք էր ճեղքներին
ճառար ճառար: ճեղքներ ճեղք, ճեղք
ճառարներ էին ճառար, ճառար ճառար

«Պատիկ բարեկամներս, ձեր ծնոցները

Հիմա ապահովութեան մէջ եւ մարտնչ-
ներու մօտ: Քիչ ետք պիտի լինանք թէ
Քիչպէս: Այս իրիկին, ամսէկջայէս որ-
մանէ րան տարի, այն որ ձեզի յանձնե-
այս թղթիկը, հաւատարմօք մարտնչի մը
ձեզի պիտի Հանէ զօրսմանէն, ուր պա-
հակութիւն կ'ընէ, եւ ձեզ պիտի տանի
նշանակուած վայր մը, ուր ձեզի
սպանան: Փճացուէ՛ք այս թղթիկը, եւ
Հանուաղտ եղէ՛ք:

Ամսօրն ապէս որ կարդաց թղթիկը,
Հերրի զայն դրաւ բերնին մէջ, ամբողջ-
վին ծաւեց եւ մանր կտորներու վերա-
ծեալ:

«Այս ձևով, ըստ ան, Թուրքերը երբեք պիտի չխման այս գաղտնիքը: Իհարկույն կը մտածես, սիրելի Մօրիս: Ահա անանկալ լուր մը:

Այնպիսիս սքանչելի լուր մը, այնքան
երջանկաբեր, բարեկամա, որ ինծի կը
թուի թէ կ'երազեմ: Թուրքերէն ազատա-
գրուած են մեր ծնողները:

- Եւ մենք, որ չուտով ազատուելոց
զիրենք պիտի վերադառնենք: Իսկապէս
ստիկա հոստո մը է. որուն մասին ես

- Որքան երախտապարտութիւն կ'զգամ մեր բարի Տառտին Հանդէպ ի՞նչ հաճոյք պիտի զգամ իր վզին նստելով:

Եւ ես ձեռքի սեղմում մը կատարե
լով՝:

(Շաբ. - Ա. էքիմ)

Ս. ՊՈԼՍՈՒՅԵՐՈՍ
ԱՆՏՈՐԻՆ

ՇԱԲԱԹ, Գեղեցիկներ 27
ՍՐԲՈՆ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՊՈԼՍՈՒՅԵՐՈՍ
ՊԵՏՐՈՍԻ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:

Ս. ՅՈՂԱՆԱՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՑ
ՓԱՐԻՋ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

Ս. ՄԱՐԿԱՆ ԱՄՏՈՒՄԱՍԻ
ԽԻՒ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 1
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

Ս. ՅՈՂԱՆԱՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՑ
ՓԱՐԻՋ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

Ս. ՄԱՐԿԱՆ ԱՄՏՈՒՄԱՍԻ
ԽԻՒ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 4
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 4
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ՍՈՒՐԻՔ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ՍՐԲՈՆ ՊԱՐԿԱՆԱՆԱՅՍ
ՄԱՐԿԱՆ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 4
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 4
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 6
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 7
ՀՐԴԱԿԱՆՆԵՐ ՆՆՆԵՐԻՆ
Սկիզբ ժամերգությունից՝ ժամը 9-30ին:
Գալարայ՝ ժամը 17-30ին:

խաղաղ ընտրություն և 122 շաբաթի արտա-
գին գործերու շաբաթուրդ: Մասին Մարկե-
րան: Ան ըսած և թվ որպես փորձագետ
իրենց կողմից մեկ զինվորական չունե-
կողմից քաղաքական որոշ արտասա-
մանի մեկ կ'աշխատեն:

Ի Ռ Ի Ս Ս Ս Ա Ն

ԱՅՑ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԻՔ
ՀԻՐԵՆԵՐ ԶՈՂ

Երեկոս ժողովրդի մեկ պահպանի մեկ
չորսն իր պատանա կարգ և հինգ չորսի
մասուն: Անոց երեքը կարգ են տրել,
ստոր մայրը և կարգը, երեք այ չա-
յառանի ժողովրդից: Միտ երկուրդ աշ-
խատողներ են:

ՕՐՈՒՄԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԵՐ ՏՈՂՈՎ

ՊՊԸ ըստ տարեգրության Մեղանի իր
մաղթանքը ըստ 64 խնդրանքի, մեկ իր
պատգամի մեկ զինվորական արտա-
ստոր մայրը, չկանոն մաղթ արա-
րանի արժանատիությունից և իրա-
ունենքը:

ՀԱՐՈՑ ՓԻՐԻՔԻ, բրիտանացի հա-
րազարտ թաղաքացի, որ 2005ին, Նո-
յեմբերի 1-ին արժանացել էր, մե-
րան և Ինկաներ 24ին իրենց հետ-
անցով, 78 տարեկանին: Պարանոթե-
նեն դուրս, Փիթեր իսկ զարգացան
զերբորոշումներ ունեց և բուռն ընդդ-
մադիրներն կարգ և իրենց պատգա-
մին 1960ին սկսելով իր թաղաքացիություն
ներք տեղ գտած էին Ֆրանսիական ըն-
մերու փրկը:

ՓԱՐԻՔԻ ՍԵՆՏԵՆԱՆԻ տը, փոյ հիւս-
նան:

ՀՈՂԱՆԱՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՑ
ՍՈՒՐԻՔ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ
ՄԱՐԿԱՆ

ՓԱՐԻՔԻ ՍՈՒՐԻՔ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ
ՄԱՐԿԱՆ
ՍԻՆԱՆՆԵՐ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ
Կարճակերպություն
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5ին

ՍՈՒՐԻՔ ԴԵՊՔԵՐԸ ԿԵՐՏԵՐԸ

ՅԱԿՈՐ ՊԱՐԿԱՆԱՅՍ, ՏՈՂԱՆԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒՄԻՆ
Առաջնորդարարի շաբաթուրդ, Ֆրանսիական արժանի մեկ
15 rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Տեղերը ապահովվում համար հեռախոսի խեղճությունից՝
- Երեկոս ժողովրդից՝ 01 43 59 67 03
- Տեղերը խոստովանում՝ 01 47 43 12 66
- Առաջին Ա. ՔՆՆԵ, Պարզեան՝ 01 46 62 01 29

EPHORIE
DE LA CATHEDRALE
ST JEAN BAPTISTE

ՓԱՐԻՔԻ ՍՈՒՐԻՔ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ
ՄԱՐԿԱՆ
ՍԻՆԱՆՆԵՐ ՅԱԿՈՐ-ԼՈՒՆ
Կարճակերպություն
ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5ին

ՍՈՒՐԻՔ ԴԵՊՔԵՐԸ ԿԵՐՏԵՐԸ

ՅԱԿՈՐ ՊԱՐԿԱՆԱՅՍ, ՏՈՂԱՆԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒՄԻՆ
Առաջնորդարարի շաբաթուրդ, Ֆրանսիական արժանի մեկ
15 rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Տեղերը ապահովվում համար հեռախոսի խեղճությունից՝
- Երեկոս ժողովրդից՝ 01 43 59 67 03
- Տեղերը խոստովանում՝ 01 47 43 12 66
- Առաջին Ա. ՔՆՆԵ, Պարզեան՝ 01 46 62 01 29

PROMO HIVER

WEEK-END A EREVAN
Vol Direct + 3 nuits hôtel 4 étoiles
à partir de 480 euros TTC
Renseignements & inscriptions :

SABERATOURLS & SEVAN VOYAGES
11 rue des Pyramides — 75001 Paris
Tél. : 01 42 61 51 13 — Fax : 01 42 61 94 53
48 Cours de la Liberté — 69003 Lyon
Tél. : 04 78 60 13 66 — Fax : 04 78 60 92 26
67 La Canebière — 13001 Marseille
Tél. : 04 95 09 30 60 — Fax : 04 95 09 30 61
armenie@saberatours.fr www.voyageenarmenie.com

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000
Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura
du samedi 14 février au samedi 21 février 2009
Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009
Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalois Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des
Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension
complète, à Bellefontaine du dimanche 22 février au dimanche 1er mars.
Le transport en car est assuré depuis Paris.
Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants,
petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de
fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.
Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :
• Araxie : 01 39 83 71 19
• Alice : 01 42 93 03 56
Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est
limité !

**ԹՈՒՐԿ ՈՏԱՆԱԻՈՐԸ
ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԵՒ
ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՓԱՌԵՐԳԸ...**

Քուրդերի Պրիսիլի ազգական Զ. Քանյալի Մ. Քենյալի մահանալու 70րդ տարեկիցի (եղ.) 10-յա յուզանադէպի արտասանած ոտանավորով պէ՛տէ քաղաքական անձնատուրութիւններու զինադատութիւններու թիւրախ եղած է։ Այս վերջինները չեն մարսած թրքական զրօշիկ ձօնածած ու արգաճանադական զինչներով դուռած ոտանավորին հետեւեալ առիթը.

Հայաստան Շիրազի անաթոլի-
քան տարբերներն ենք, քաղաքա-
կան նոր ոճ մ լայնունկցու ծրար-
սան պէջ, և Ս. Սարգսյանի ընտրո-
թեամբ: Ոճ մ որ իմ փանէ երկ-
րի ժողովրդայնական մշակու-
թին: Բաղադրանք ուղեքոյ չա-
րսականան կը գտնուի, այն տը
կապուղիէնը դըռնով որ Սար-
գսյան է կը ընկերակցիներ ձե-
րուէ զարգը աւարաւան մ:
Պուշ զարգը աւարաւան մ:
նոնք կ'սեն: ո՛վ որ մեկը հնա չէ
մեկը դէմ է: Սարգսյանի չարս
աւարք լայնական է անաթոլի-
քէ, լայնորէնք, իրականանք
ուսանողներ, գիտականներ
զարթեալներ է: Հինգաղիւղի ին-
նետ, արեւելոյն որ ընդունաւ
չ, այս ժամանորթիւնները շեղու-
րոյնք ունի: Սամանաթոլիքին
որ հինգաղիւղի մէջ առկա իրա-
ւունքով պէտք է տոյն խորհրդ-
զարար, առկա իրաւունքաւ է նա-
խազգին դերը եւ ղեկավար: Կա-
պուղիքին իշխանութիւնը: Սար-
գսյանը որ արդէն նշանակու-
թեամբ ինքնէ, երգէն յատուկ
կապուղիութեան վերածուած է եւ
կը լիւնէնք ծրարաւոր Բաղադրե-
րուն վերաւոր: Սարգսյան կրնայ
ստանդին ներկայ ըլլայ թէ պետ-
ութեան ղեկավարութեւ, թէ կառա-
վարութեւնուն պետութեւն ժողով-
մերուն: Ուր երկու դրեքերն այ դը-
րաւած է եւ իր նախադրեք ըստ-
նի վարչեկներ առկայ չեն:

Հնունեակները այսօրվան ԾՃՀ-ում հաճախ շար տեսարան կը նային կայացին. ցուցաբար մը նախաժողով «Վոլորի, տիման» խօսքը կարդալու համարում էր զինք զիմանալ ինքն ըլլալով, «պետութեան զիւն» վարին զէ՛ն յարմարմանով ամառապատահաբար ու 30 էրոյ տոգանքի զատահապարուեան էր: «Ֆիկտիւ» օրաթերթը որ էլ իզէ՛հ պալատին մօտիկ զիմանալա Ս. Տառնի զիւ պատկանին, արդարեման նախաբարուին մէկ լուսանկար «Երբ-գրամ» է, անոր տարին 15600 էր ինչ արտէ՛րով մտաւան մը անշնաւահին իյով: Զարմանք արդեա՛ն կանխերու կողմէ Սարգսի՛ն մօտիկ զըրասան Ք. Գրպէ՛նէ կուլանալն զէ՛ն ցոյցի մը պատմանով պալատնաբարուեան է կողին ոտակիսան-պետ, Փառին ճրանալով: Եւ ինչ ըրնալէ, «Հալէքաբարին» մէկ լրագրողը երկու արդ տաւ իսկ տարուան է մէկնարանին մը պատմանով առտուն կանխի ժաւ մերուն ձերբակալութա՛ն է լրջապալկապ տարուն է ոտակիսանուն Ոստիկանները վարկարով են զինք ու մարմնական խուզարկով մէկնարկա՛ն:

Ան աճին ստիժով կը ցոյցարէ
իր թաղամիտման հմտութիւնը
օր օր կը ծառէ Ալշէյանքի հիւանդ
դուրեւներ, հոգեհան հիւանդներ
ուրիշ օր մը ինքնապաշտի ճարտ
աւարտութեամբ, կամ քաղաքաշէ
նութեան հասցերէ: Գաղափար կ
յայտնէ հովու, ուսով երկնայալ
նութեան ձեռք ձգելու, Թիպէթի
նրկիկէ մասին, եւ այն օր կ
ընելէ չգան, ԻՌԵՆՍՔՐՈՆԿ
զիմէ, պահանէնով օր Քրիստոս
հաւանով արժանանալ համա

Մերակառավարման Ժ. Տիպիկ Նարեկյանի բանաձևն ըբ յղած է Պեճիժոյն ներքին գործերն նախարարութեան, իսկ Ներքին առնին քաղաքապետը որ Եւրոպական խորհրդարանին նախկին երեւոյթոսն ըննէ, նամակն ըբ գրած է Թուրք դեսպանին, ըսելով Նամակն թէ «ժամանակավրէյ» ու «ազաւթաշունչ» նրման տողերն արտասանուի թիւնը չի վաւերացներ:

Թանկաց որպէս պաշտպանողա-
կան բաժնէ է թէ այդ ոտանաւորը
մտաւոր-թախի փառաբանութեան
մասնիկ մըն է, ձօնաւոր՝ թրքա-
կան դուրդին փառաբանութեան:
Սորովմէ է մանկութեան օրերուն:
Աւելորդ է թէ շատ մը երկրի
անցեալին հետ մասն կտորեր կան,
հարց տուած է. «Ի՞նչ կարգաւորած
էք Ֆրանսայի փառելոյն»։ «Լա
Մարսէլէի՞ր քանդակը»։

խարհային ժառանգութեան ցանկին մէջ:

Այս բոլորը այնքան ծանրակշիռ պիտի չլրացվին, եթե նախապես բնույթացած չլլայր աղքատներուն ը-րոշ խոտուամները, մինչ ոչինչ մուռացած էր առանձնանորհնայն-րու խոտուացածներէն: Ընկիւղարա-կանները միայն պիտի կարենային իրեն ղէմ 2012ին այլընտրանք ունը-կացանցին, եթէ քաղաքամա փութին ալ լղբան մուռացած չլլայր ինչ:

ቶህጊ ረህኔ

Այդ իրեկուն, այցելութիւնը կատարեցաւ այն զինուորին կողմէ, որ թղթիկ յանձնած էր երկուստարդ տարադիրն լուծ: Ստուգելէ ետք թէ՛ ամէն ինչ լուծ հանդիսարդ էր, մանուկներուն մօտեցաւ եւ րատւ:

«Անպարտեղէ, փախաց Տաւա, ժա
մանակ չունիք կրքանկները»:

Զօրանող էր զանաւոր պարիսպներ
մօտ. ուստի զիւրիկն եղաւ հասնիկ զիւ
րը ծառայի, որ կողմէ պաշտօնով թաւ
րուայ էր իր պատգանք: Եւսի Տաւա ի
ւր ընկերակիները զանազորօք հեռա
ցան, եւ անայն ապօրոշ, սակայն չի
կողք, որեւէ հանգիստութի վախ չըլլ
լով, ահ թափ տուաւ ձիերուն, որոն
քստաւորակ հեռացան:

ՀԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄՕ՝ՄՆ ԷԻՔ, ՀԱՐԳ ՄՈՒԼԱՆ
ՄՕՐԻՍ :

Այս տար քերականական խառնուրդի, մեկ տեղանի կը գտնէք մեր արհեստանոցները: Քիանց շարժը: Այն մեղի կը հարդորդէր նաեւ, որ մասնաւոր ազատաւթիւնը Արարիւն, իրիւնք մը, խաղաղութիւն մարտի դիմադրիւն, որոնք ստանձնած էին դիվերսիան պահանջիւններ, մեղի օգնել են զորաւ զայն կարգին, մեկ տարին մերեւակայ անտառ մը, ուր Տառուս ե. քանի մը խաղաղութի մեղի կը պաշտէին ձիերով: Քանի մը ժամուան ի՞նչ կրցանք հաճի ապ զիշը, եւ պաշտել մը ապա- տարկութեան, զոր մը բարեկամ Տառուս մեղի հարցըրած էր:

ՄԵՆՈՒՆԻ ԵՒ ՄԵՆՈՒՆՈՑ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՋ ՓԱՐԻՋ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Սկզբնական համարում
Գինը 9-30/ին,
Գաղափար՝ 16-30/ին,
Գաղափար՝ 17-30/ին

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

Ս. ՄԱՐԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ

ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 7
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ՍՈՒԲԵ ԶԱԿՈՐ-ԼԻՈՆ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 7
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ՍՐԱՐՈՑ ԶԱԿԱՆԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ

ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 7
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 7
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 7
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL POUR LES NON-ARMENOPHONES

Mme Hilda KALFAYAN-PAOSSIAN

Une méthode audiovisuelle, novatrice et radicale pour apprendre à parler, lire et écrire l'arménien chez soi, en 50 heures!

- faites-en cadeau à vos enfants et petits-enfants qui vont présenter l'arménien au BAC;
 - faites-en cadeau à vos amis francophones qui veulent apprendre l'arménien.
- 3 volumes en couleur + 2 heures d'enregistrement audio réédité sous forme d'un coffret de 2 CD pour 99 euros (frais d'expédition compris).

Contact :
L'Association MACHOTZ
Pour la Défense de la Langue Arménienne
Tél : 01. 47. 50. 97. 51.

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

ASNIÈRES
Fêtons ensemble
Le NOEL ARMÉNIEN,
avec nos familles et amis
le samedi 10 janvier
à l'Espace Concorde à Asnières
Dîner dantsant organisé par la Section
«Agnouni» d'Asnières de la CBAF
animé par l'Orchestre
d'Alexandre Shirinyan de Marseille
et la troupe de danses Nairi.
Réservations auprès de Christine :
06 81 76 38 66
ou Annick 01 42 42 70 39

LYON
La Section «ARAXE»
de Lyon-Villeurbanne
organise
LA FETE DES ENFANTS
au profit des écoles
le Dimanche 11 janvier à midi

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՋ
ՓԱՐԻՋ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 6
Տ Օ Ն Մ Ն Ն Ե Ն
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

Ս. ՄԱՐԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ

ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

26e CYCLE DE LECTURES MISES EN ESPACES D'ŒUVRES DE DRAMATURGES ARMÉNIENS

Direction : ARBY OVANESSIAN

ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԿԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՈՒՄՆԵՐՈՒ
26e ԶԻՐԻ
Բ. ԵՐԱԳԻՐ
Կարգադրություններ
ՀԱՅ
ԹԱՏԵՐԱԿԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՈՒՄՆԵՐՈՒ
26e ԶԻՐԻ

Centenaire 100 ԱՐԵԱԿ
ՍԱՐՈՑՆԵՐ / ԱՐԵԱԿ
ԶՈՒԿԱՆԵՐ ԸՆԹԵՐՈՒՄՆԵՐ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

Centenaire 100 ԱՐԵԱԿ
ՍԱՐՈՑՆԵՐ / ԱՐԵԱԿ
ԶՈՒԿԱՆԵՐ ԸՆԹԵՐՈՒՄՆԵՐ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

Centenaire 100 ԱՐԵԱԿ
ՍԱՐՈՑՆԵՐ / ԱՐԵԱԿ
ԶՈՒԿԱՆԵՐ ԸՆԹԵՐՈՒՄՆԵՐ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԿԻՐԱՅԻ, Յանուար 4
Ջ. Օր ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Յանուար 5
ՃՐԱԿԱՆՈՑ ՄՆՆՆԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՅԱՑՏՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՆԱՐԻ ՄԵՐՈՑ ԵՄՈՒՆՈՒ ԳԻՒՍՈՒՄ
Կր պատրաստվել է կր արդյուն

LA CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE
organise comme chaque année

Un séjour d'hiver au ski

Pour les enfants nés entre le 1er janvier 1995 et le 31 décembre 2000
Dans son Centre de vacances de Bellefontaine, dans le Jura
du samedi 14 février au samedi 21 février 2009
Renseignements et inscriptions jusqu'au 10 janvier 2009
Par téléphone au 01 53 34 18 18, par mail : cbaf@wanadoo.fr
par fax : 01 53 34 12 13

Séjour familial à Bellefontaine

La Section Archalouis Tathéossian de Paris de la Croix Bleue des Arméniens de France organise son traditionnel séjour familial, en pension complète, à Bellefontaine du dimanche 22 février au dimanche 1er mars.
Le transport en car est assuré depuis Paris.
Dans une ambiance familiale arménienne, venez, avec vos enfants, petits-enfants ou amis, rejoignez-nous sur les pistes de ski, de ski de fond, de luge ou tout simplement dans le Centre.
Vous obtiendrez tous renseignements, de 19h à 21h, auprès de :
• Araxie : 01 39 83 71 19
• Alice : 01 42 93 03 56
Inscrivez-vous vite avant le 14 janvier 2009. Le nombre de places est limité !

GABINET TERZIYAN

Toutes Assurances Toutes Compagnies
MEILLEURS PRIX — MEILLEURES CONDITIONS
AUTO — MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE — PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION
13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél. : 01. 42. 82. 01. 41 +

présente ses meilleurs vœux pour l'année 2009
et souhaite une bonne Fête de Noël
ԹԵՐԶԻՅԱՆ Ապահովագրական գրասենյակը
խաղաղյան մայրամիջինը կը շնորհաւորէ
Ձեր Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը

ԱՆԵՄԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՄ ԱՐԲԱՆԱՄ ԱՆԻՔԵԱՆ

(ԶՈՆ ԻՐ ՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆԵՐԸ)

ԵՆՈՎԻ ԱՆՆԵԱՆ

Երեսնամյա գաղթ չեմվերթի մը՝ ճգրթթի նուազով օդորոն։ Համադրարանի հին պուրակին մէջ խոնջ նստած է Հրաչյան Անտանին։ Ինչէ՛ր կը խորհէ, ո՛ր կը թափափուի իր սեղերը...

Անա ձայնիւ քր հր հանին ա-կանջին։ Երեսնամարդ ձայնիւ։ Թնոյնը կը խլար։ Կարծես Պոլ սոյ ջարդիք ինձ ըլլար մէկէն ի մէկ։ Արեւմտախիչքէն կը խոսին։

— Տղաք, հոս եկէք, Անտանին ձայնիւ ալ երեսնամարդացած է։

— Եւս աչ նախաժող պղծումը քէն կը խլէ երեք հասակներէ։ Լուս պտուխաւանքով կը ժամանան։

— Տղաք, կը հառաչէ Անտանին, երանքի կեանք չլլայիր։ Հոս յիշու չէ մնացած։ Իսկ երկրին իմ հայե-րէն զիտցու լիւր։

Գիտանքի Կոմիտէիցիներ։ Քառա-սունքով թուական է։ Նման խոս-քեր ոչ միայն բաղդը, այլեւ լսողը կը խալէ զիտիք վրայ տալ։

— Յղածը կը կոչուի ք, կը շարունակէ Անտանին զարգար իր ետք։ Վերադարձ լիւր։ Բարի է կեանք է ուրեմն։ Պահեցէ՛ք իմ լե-սուն, աղաք։ Ան մեկի՛ պէտք ու-նի։ Արեւի՛ գիտանք մեծն, Անա-տան, որ իր օրհնութիւնը պիտի զրոյշէր երեք պատմապիւններուն ալ կեանքը։

Սակայն ի՛նչ է կեանք մը... Գիտե՛ք օրհնակ, զեղեցիկազմ աչ կը երեսնամարդ, թէ չորս տարի շնոց՝ առաջիկա մարտի 10-ին կը խալանք քր ետեւէն հասնելով դա-ւադարար։

Իսկ միտք, բարձրահասակը, զիտե՛ք որ քր լիւր ինչիս սիրելի իսկ զրոյշ վար պիտի չէ։

Անտանին օրհնութիւնը ետադ-րակ բաժնիք պիտի մնար արժու-թիւն իսկ պատմական, որո՛ւ հաւա-սին վերեւ կը խոյանան ապագայ դաւադրիները։ Կը զգայք ան աչ զոսան եղիկանք իրենցինքն ծա-րով թիւք իր ուսուցում վրայ։

Արեւմտա Արեւմտին է։ Լեւոն Ծանթի եւ Նրիկո Արարական զու-գորացած են քան ի պիտի չէր ի մտքէ իսկ աւելի՛ երեցեղ թափուն երազելիք ջարձար անոր։

— Հայրը կը խոսէր. «Ժողով չլլայ։ Սեւեռի՛ք զբաղակցի ստի ու սխտոր պիտի կըլլէ»։

Թեգիտան սուտ նարարածաւոր չէն գիտան ուրիշ լսած իր փողոցին մէկտեղով լսանկածաման կեանք Գա-րի Պարոնեանի մասին, որո՛ւ զոր-պանին խալալէ՛ս ստի ու սխտոր կեանք էր։

Հայրը իրաւուն է։ Տանդրոյր-ամէնա Արեւմտի կը զրկուի կերճով ի աշխարհ ըլլալու։ Բանի քր օր ետք ծանկզմած մասնակից պնդելով կ'ուտար որ ո՛չ տեղ, ոչ աչ զերան կընան բունէ։

Հայրը անողոր է։ Արբանձմ ստիճիւնի աշխարհ կը դառնայ։

— Սա մարդու զուրկ լուս՝ մէջ քր, կ'ըսէ վարդապետ։ Կեանքին մէջ ո՛րիս լսանա՞ծ Արբանձմ զարդար հանին եւ փողոց նկատուիք մէկ կ'ընէ։

Պատի ու գիտնասանք ձեկ, ո՛ր զիտ աղբի արհեստագործի-հան, ստիճի, կոնկրետ եւ հոց-Թուրի Երեսնամարդ տմ մեկը քր բոլորեղիք չէք պահած Մարտի Խա-լեան Սարգիսին մանչը՝ անոր Խա-լեան կոպտուրէն նետելով... — Քիտէ՛ք Պողոտ-Պատուր դուրս պիտի չլլէ։

Բանասան՝ զ՞ պիտի գտար ինչի քր մօրը պէն։ Մօրը մեղքին պիտի ընդունէր մեք լիւր ինչի գաւառարանին

բանալին ու մօրը աշխիւրթեան մակնաւուն ալ իր գրանաւոր դար-քերէր։

Մայրը... Բնութեան մշտտան կոխարդանքին տակ ապրող բաշա-ռիկ աչ կ'երեւ տմէն մէկ թռչունը դալլալէն կը ծանցար։ Մայրիկ մը չէր քր արու անունը չգիտանք։ Կի-լիկան կ'երեւնէր ի վար կարկաշով փողոց ջնքով փտակն էր իր հայերե-նը։

Ինչպէ՛ս կը կուտի արեւու օր մը սեղանող անձերէ։ Ժողովուրդը տար արեւմտազ կ'ընէ։ Արեւմտազ է, կ'ըսէր մայրը, լերան վրայ եղբիկը կը մնէ։

Արբանձմ Արեւմտին Արեւմտով վերադարձած ժողովածու քր ու-նի, մօրէն անուամբ վերի քառա-նով։

Պաք զրաւեղիցիներ կը հեղինէր բանաստեղծին իր թէ փնտռումը բառերէ, ան կը պատասխանէր, Կեանքեան ապագած մօրս բնէն լսած եմ այս անունը։ Զէք հաւա-տար քր զօրէս հարցուցէ։

Արեւմտին լիւրուն ոչ թէ հաւա-րեկու փոշին կը հոսի, այլ արեւ ու անձեր։ Հայ մօրը սիրով անա՞ծ ան կը գտնէ մէք լեւնադարձութիւն-րան խորհրդաւոր լամանդալ։

Իսկ արաւաշափութեան զարկիւր-ներուն Արեւմտին թափանցած է մեծ արտերուն քաղաքիներ անկողի-րով։

Կանգ զի մենաւոր Արարիանի լուս Ժամանակ խոսակիցը կը դա-նայ։ Անոր ծառ աշխարհում արցուն-քը կը տեսնէ։ Սոյնեակ Նոյն կը գրէ անուն։ Չարեցի մասին յու-նէր կը լսէ մամբիւր, մինչ մէկ թէ մէկ անպիկցող արժուի, ճնճըր կը լիցնէ ուսուցիչին խոցը։

Լեւոն Ծանթին երկու դուռու կը պատմէ Արեւմտին։ Օր մը Ծանթի կը մեղադրէ որ իր կ'էջարին չուտար։ Ինչոյն կը կանչէ զովոր ու կը հար-ցուի մօրէ։ Մայրը հեղինէր մեծա-րան կուգալ։ Ան չուրի մայր չալիք։ Ծանթի կը թելադրէ հօրը որ դրա-մաւ Արբանձմին, որպէս զի կըրա-կուր զի նարարածաւոր։

Երեղորդ իրողութիւնը անաչ մանկէ է։ Լեւոն Ծանթի մանկա-րարութեան մաս կը կոչուի քր սե-ւալին զառարարականութիւնը։ Ան աչ թէ տեսակն, աչ զործնական։ ձեւադարձիցիներ անխաբ քր հար-ցարտուն քր կ'ընթալին ուսու-ցիչիներէ մէկուտ ուղեկցութեամբ։

ձեւադարձի զառարկացք տար-տեղով Արեւմտին կ'ընթալ Գաղթի երկու ուսանող։ Թողուի խոն-գիւր զրեթէ կողալողուած է։ Արզն ձեւեղումը մամկնուր կը չուրի։ Համալսարանին երկ-րորդ պատերազմի խաղաղ Վէջ-րութեան լուս հեռու թողացած ա-րարած է։ Արեւմտին հայտնութի-ւն յոյսով կը նայի զպիւ հիւսիս։ Հանկի աչ պատմականներ կը հա-նան ու կը պատմեն ու Սով. Հայաս-տանի մէջ երեւցող թողուցիւն ու-նի կը բանեմ, եւ ամէկ մէկուն մէջ՝ երեք ծորակ. մէկը բանաս, կամքի կը փայլէ, միւսին՝ կարմիր զիւրիւն եւ հոսի կըրողին է նուրի համար։

Արբանձմին երեց գայրը համա-րարակ քր հեռ անտանացած է։ Անոր համար կ'ըլլէ։

Հօրը անկէն պիտի գտանի է։ Ուսու ու կուտ գայր մարդը քր օր կը մաշէ զանք կարողութիւ։ Եւ չլի-մախալով՝ ունեցած շունեցմը կը փաճակ, քնտանիքը հեռ անա՞ծ

Իրաքի ներքուստմուն ամէնէն ստեփան խորհրդանշին է երկրի պատմական անցեալին զրեթէ մա-րդապան բանդալին։ Սովետա-րէ հմայալիքը, ինչպէս ստեփա-կան հինգ հազար տարուան ուսում-նիք ջարդաբան կը կուտ ու թախ-տան ուս ապագային կոչով։ Փառ-տեք կան քր նշանիս Ս. Հեւմէյի օրով պարտաւաստած հնազանդի-րենց գիտութիւնը կ'ապա կը զննէ թախտողներուն։ Կը փորեն հօր-եայ վայրերը, կը խորտակեն ան-գիտնաւորի արժէքով անմաշող խեղճիկները, փնտռելով ստի ու պանծեր։

Մոցի ստաջի պատերազմի (1991) արդէն թախտողներ կ'աչ հաստատած էին Իրաքի հարաւային շաղաքներուն մէջ եւ անտանաչ ին-թաղարան հիմնադրուած կ'ըսէ։ Այսօր զրեթէ երկրին հարաւային թախտողներն քոյրը հաւաքական վայրեր կ'ընթալ եւ մաքառ-նեղներուն հակադէպին։ Կրտսեան ձեք հաւաքով քր արտաստեղծ կ'ըսէ թէ թախտողները անմարդկային մեղքներ իսկ չեն ինչայն ու թան-հիւք իրերու իրենց փնտռութեան ընթացիկը կանոնադրապէս քան-զած են աչ քաղաքակրթութեան մնացորդ անբող շաղաքներ։ Սե-ւաղաքի արձանագործութեամբ տա-րի տակ քր արժուի քր, կամ զար-դեղին քր միասնաբեր սերուն մա-րդէ մարդկութեան մասնակի-թեան է որ կը փճանայ երկրին մէջ, ու պատերազմ անք կը գոր-ծէ։ Այս ընթացքով, կորած Ժամա-նակի Իրաք ոչ մէկ պատմական մասնակցութիւն պիտի ունենայ։

Ինչպէս թախտողներ չեն քան-զած զործ տեսնողներ։ Զիտուր-րական զործողութիւններն աչ նոյն զիւր կը կատարեն։ Հինգ տարի է իսկ աներկեան խաբիսի քր հաւա-տատուն է պատմական Որ քա-նուցէ մէջ, որուն պատերազմի ժա-լով ամէն քր նոր մեղքեր կը զոչանայ, փնտաղական փոխադարձեղեղ-ներն մարդութեան տակ։ Կառու-թիւնը այնպէս է որպէս թէ հաւա-քարը շարունակական երկաշար-քը քր բունում ըլլար։ Մինչդեռ Իրաքի պատմական վայրերը, ու-րտեր չիւտան են Հին Կասկարանին

նաւր կ'ըլլէ։ Կրիկեակ հարուած մըն է պատա-նին համար։ Կը լսէ Վէլլուրի խաղաղական դրական ջրմանքներ, անողորմիք իր հատուր լուս անսե-լին անմիջապէս կ'ըսէ։ Փարսիկ մէջ ուսումնաւ աչ ջուրը կ'ըլլան։ Սակայն ամէնէն մանաւախ քր քա-րակուցիւն է։ Հայաստան նա-ւու ի կ'ընթալ։ Հայաստան կ'ըսէ մըն է, երկրի մը քր միայն ճողերն տեսանելի է եւ քր սրտին խորք կ'աղբի։

Հայաստան նաւու ի կ'ընթալ։ Հայաստանի մէջ կը գտնուի խա-ր պատերազմական մայր աչ ջուրաչ, քր քանաւորութեան յաղթող կ'աչ զիտի գտնաւոր։ Փութեղան տա-լին անմիջապէս զործողով, ջուրի ճորակ իսկ չունեցող գտնաւոր հիւզարդով, սակայն մանաւաչ պարտաւոր սարաւորով։

Չեւեռեղի Հայրը անողորմ պիտի մնար։ Ընտանիքի արտերաք բա-նաստեղծ արդեն պիտի հայեալա-թիւր ուսանող իր թախտի։ Իսկ անողորմիք ժողովածուին հատուր-նիք պիտի տաքցնէին քնտանիքը վատարանին մէջ այրելով մէկը միւսին ետեւէ՛ն՝ երեսնամարդ յոյ-սերուն հեռ։

մէջ, որպէս Արբանձմի երկրը, մարդկութեան պատմութեան ամէ-նէն կարեւորագործ նկատած են։

Ամերիկեան պաշտպանը քանի-կընան է թէ Բարեկոյն անկարկա-կան մօտ կառուցուած խաղաղութիւնը պատմուն է աչ հմայալիք պատ-պանութիւնը, բայց Փոլսմիկիցի զառարա իրաքի հարան Պաշա-րէի պիտուրով, հինգ չէ ըսուած։ Ան կ'ախտալ քր Բարեկոյնի ար-ւած վտանքները մեծ են անդարձա-նի են։ Եւ թէ՛ զայն պահպանել ամերիկեան մարդութիւնը անկեղ-րուք, պաշտպանութեան գոտի քր տեղի օգուտ պիտի ունենար, քան հոն համախառնակ ուժերու մե-ծադրան կերպանաւորի կառու-թիւ գործը։

Մտնիք բիւնասանք յրաղորդ իր միտք իր թէրթի մեծագործութիւն մէջ զրեթով այս մասին, ինչեւ-ցած է թէ երկրի քր մարդկութիւնը հասունութեան շաղաքները Լեւ ձեք համաձայնութեան զիտ չէ ձեղն է որ ԱՄՆ-ին վտանգալու-ցալ, բայց համապատկարհ քան ժամանակից Իրաքիան, Անա-տանը, Անտարապիւն եւ Հայաստան ստարաքան են։

Իրաքի հնադարական վայրերը կը տուեն նաեւ երկրին մէջ երեց աղեկաշինութեան գոտին օրէ օր մեծ-ցումը կը լիւրանան ջրմանքներին։ Հարաւային Տի Բար յարին հա-թիւններն անօդերն Ա. Համանի ամէն բան ըրած է ներմուծով օրերուն, արդէն ըլլալու համա-րաւայրերու քանդուքին։ Ան ա-հաւանաւ կ'ըսէ ինչի անաւ ստեղ-կան հնաժամ յիշուրն մօտ արիւր զործաւոր է քիմուտիւն։ Եւ իւ-տով նմարած է որ անոր տերերն լուս նպատակն ապօրինի կըրող զիւրին է շրմար, անիկ զուր քր լիւրիք արտեսիւր գործերը մախու-համար մարանանկեղներուն։ Երբ ընդգծեցած է, ջրման հակադէ-պի ան աչ մեծերն ուսիկանիւք զոր կան են իրեն, կառուականութեան արտաստեղծութեամբ մերկայա-թեան հրամանագրով։ Երեւ անոր քանար մնացած է, ստանց զուտա-րարութեան։ Մէ մեկըն հնազա-րան հարաւային աղալին թա-նի պատասխանատուութեան ինքու-րով կը շարէին աղեկներ իմիւր իտի թիւններու, ապա արձանա-նէ։

Թախտողներուն ուժը ջրակու-համար ուսիկանները ջանքերն անաւ ծանր հեռաւորներն ունեց-նէ։ 2005ին իրաքեան մաքաւոր-նիք համախառնակ ուժերու զի-ւրերուն օտանդակութեամբ հա-թիւններն թաղմաթիւ փաճաւոր-նիք մերկայաթեան ու արտեսիւ-րա-թիւնը գործեր գրաւած էին. ա-նոնք Պողոտանի թախտարանի պի-տի լամանէն։ Կառուելու շար-քիւր սերն համաքն յարձակուի են թախտիւք, ուժ մաքաւորներն պարմունեան, անոնց մարմնակը-պիւրն։

Այլաւ ու լուսած գտնուեցան անա-ր պատին մէջ։ Համալիւր է որ քր լեստի գործերն աչ անհետացած էին։ Կառուած զար քր առողջ թա-խտողներ քան քր բուն կ'ըսէ անողով աշխարհին։

Գոյեղը մաքանանկեղութեան հօր կառմաթիւրարութեան մը հեռ կը գործակցին։ Բեւեռանքերով, ինքնաշարժերով, նաւերով եւ օ-րանակներով Իրաքի պատմակ-հարաւային թախտարանի քր զրեթի երեւոյթ, կամ ԱՄՆ, Արաւալան իմիւրներ, կամ ծաղիկ։ Համացանք թաղմաթիւ կ'աղեկըն Իրաքեալեցէն կեան չէ նուրիկներն կը հրաժեցնէ զմեղ-րու. հեռութիւններ օրեւթ մօտ եօթը հազար տարեկան են։

(Շար. Ա. Լեւին)

դէպ ձեռով վարած և Օդեսոսի Նակա-
մարտութիւնը և խորացած և Մայիսի
ընտրութիւնները:

ՍԷՆ ԱՆՏՈՐ կարգադրել և Նարայանի
ձեռնարկ կարգ մը շքանշաններ, ձեռ
դրածուրը կը շարունակուի Դեկտ. 14-ին
ի վեր: Բոլորը չի փութար. կը վերադա-
րի ձմեռի ժամանակացոյցներուն, որոնց
դէպ ևս, ուղեկցանքը:

ՅԻՄԱՆԱՅԻ կանաչ ձառք գերմանի-
թէն Լափախա մեծած է Դեկտ. 29-ին,
Մոսկէի մէջ: Ինչ է որ որոշ յեղափո-
խութիւն մը ստեղծել 60ական թուական-
ներուն կիներու զինաւարտման մէջ և
Նարայան տիրապէս գերմանի գաղափար
Պրիմիէր Պարտիզի, Մարի Լափախի,
Ալէն Տըլանի, Վառվաի, Էրն., Էրն.:
79 տարեկան էր:

ՅԻՄԱՆԱՅԻ չիւսմանը ներու կայուն-
թիւնը կրկին քննադատուի Նիթէ Է, երբ
Շիւրաքապաճուհիի մը սխալ ներառու-
մով՝ երեք տարեկան ժամուկի մը մա-
շին ետք 56 տարեկան չիւսման մը վեց
ժամուրու երկայնքին կրկին չի եղած
գերակենդանացման քառամեծութիւնը մը
վերադառնալու և ներքին փրկել: Կիցա զա-
տի դիմած է, ստացաւ անհաշիվ ևս,
խորտակուի ալ թնուի ինչ մը լաւով
ստան է:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՏԻՆԻ - Մարտիկի Հայ Մարտիկի
Տանը կը ստանան զանազանութիւններ
կը բաշտեն Տիկին Անթուանի Բիւրոյի
նիւն, Սարգիսեան Բնակարանի և բոլոր
Նարայաններուն, իրենց անունները,
ստացաւ ևս ազգականներ՝ Պարոյ Բիւրոյ-
նանի մասունքն առին:

Ի ՅԵՐԱՅԱԿ

ՄԱՐՏԻՆԻ - Վաղինակ Շայնմանի մաշ-
տան քառասունքին առին եղած - Էն Շ.
անուան իւրերեքը -
Մարտիկի Հայ Մարտիկի Տան՝ Տէր
և Տիկին Բիւրոյ Տաշեանի 80 եւրո, Տէր
և Տիկին Կարո Միլոնեան 100 եւրո,
Տիկին Սեդա Սիմոնեան 50 եւրո, Տէր և
Տիկին Շարաշ Շարաշեան և Տէր և Տի-
կին Սեդա Շարաշեան 30ական եւրո:
«Շարաշեան» Տիկին Մարի Տորոմանի
40 եւրո:

U. G. A. B.

L'UGAB communique

● MERCREDI 7 JANVIER : Présentation du livre de Taner Akcam, « Un acte honteux », le Génocide arménien et la question de la responsabilité turque. à 20h30 :

A l'occasion de sa parution récente aux éditions Denoël, au Centre Culturel A. Manogian : 118 rue de Courcelles — 75017 Paris

Pour plus d'information, visitez notre site : <http://paris.ugabeurope.org>

L'ASSOCIATION DES DAMES TEBROTZASSERE présente

« LA SCENE AUX ENFANTS »

concert au profit de son école

sous la direction artistique d'ARTO PEHLIVIANIAN

avec la participation de :

L'ACADEMIE DE DANSE NAVASART
Armen Tchiloyan

LA FANFARE HOMENETMEN
Edouard Barseghian

NOR ALIK DE LA JAF
Arto Bechdlian

le samedi 17 janvier à 21 heures
SALLE THIERRY-LE-LURON
9 Bd du Midi - 93340 LE RAINCY

Renseignements et réservations :
Liyana : 06 64 44 23 92 — Marie Delphine : 06 64 23 48 80

P.A.F. : 20 euros
Enfants moins de 12 ans : 10 euros

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կարգադրուի ՍԷՆ Ֆերմիի «Ջաւո
Շարաշ» ժամանակացի կը ստանա իր գաղա-
փարը ընդերուհի Տիկին Սիմոնեայ Մա-
նուկեանի և ալ տաքին կը նուիրէ 50
եւրո, Համարացիներ վարձարարին:

c'est le
**MANUEL D'ARMÉNIEN
OCCIDENTAL**
pour les non-arménophones
de
Mme Hilda KALFAYAN-PANOSSIAN

Une méthode audiovisuelle,
novatrice et radicale
pour apprendre à parler, lire et écrire
l'arménien chez soi, en 50 heures!

► faites-en cadeau à vos enfants et
petits-enfants qui vont présenter
l'arménien au BAC;

► faites-en cadeau à vos amis franco-
phones qui veulent apprendre l'ar-
ménien.

3 volumes en couleur + 2 heures
d'enregistrement audio réédité
sous forme d'un coffret de 2 CD
pour 99 euros
(frais d'expédition compris).

Contact :
l'Association MACHOTZ
Pour la Défense de la Langue
Arménienne
Tél : 01. 47. 50. 97. 51.

ՄԵՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՄԵՆՈՒՆՈՑ

Ս. ԳՈՎԱԶԱՆԻՍԻ-ՄԱՐԿՏԻՑ ՓԱՆԻՔ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5

ՃԻՐԿԱՎԱՑՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒՆԱՆԱՏԱՏՆՈՒԹԵԱՆ
ՏՅԱՆԻ ՄԵՆՈՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ ԲԻՐՈՍԱՍՈՒ
Սիկր ժամերգութեանը՝

Գիշերային և առաւօտան՝

Երեկոյան ժամերգութեան՝

Պատարագ՝

ԵՐԻՐԵՆԱԲԹԻ, Յունուար 6

ՏՅՈՒՆ ՄԵՆՈՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒՆԱՆԱՏԱՏՆՈՒԹԵԱՆ
ՏՅԱՆԻ ՄԵՆՈՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ ԲԻՐՈՍԱՍՈՒ
Սիկր ժամերգութեանը՝

Սիկր ժամերգութեանը՝

Պատարագ՝

Մարտիկի ժամերգութեանը՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

ՎԱՐԱՎԱՑՑ Ս. ՄԱՅ ԱՐԱՄԻԱՆ

ԵՐԿՈՒՆԱԲԹԻ, Յունուար 5

ՃԻՐԿԱՎԱՑՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒՆԱՆԱՏԱՏՆՈՒԹԵԱՆ
ՏՅԱՆԻ ՄԵՆՈՑ ԵՐԿՈՒՆԱՆ ԲԻՐՈՍԱՍՈՒ
Սիկր ժամերգութեանը՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝

Պատարագ՝